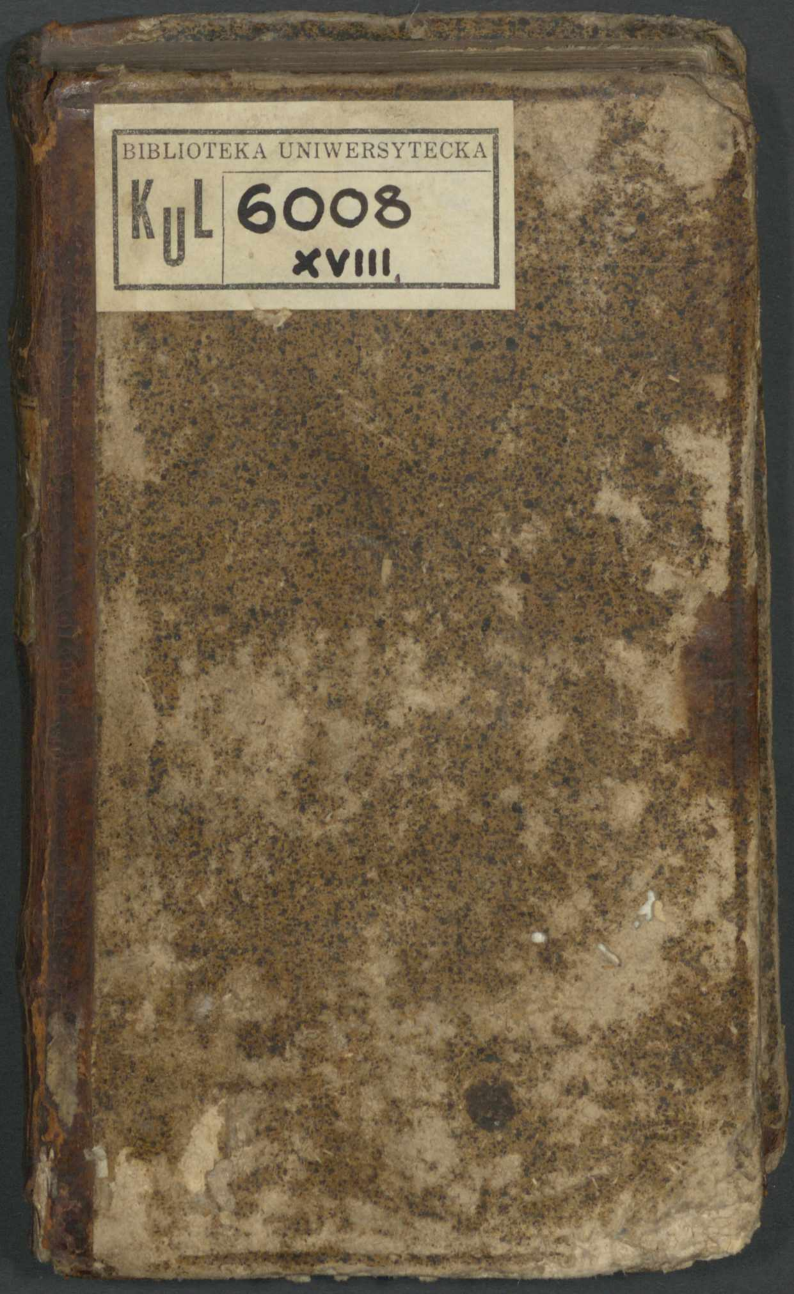

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
KUL
6008
XVIII

Nouvelle methode de la langue franç[illegible]

~~2407~~ 1594

139.

Duchênebillot

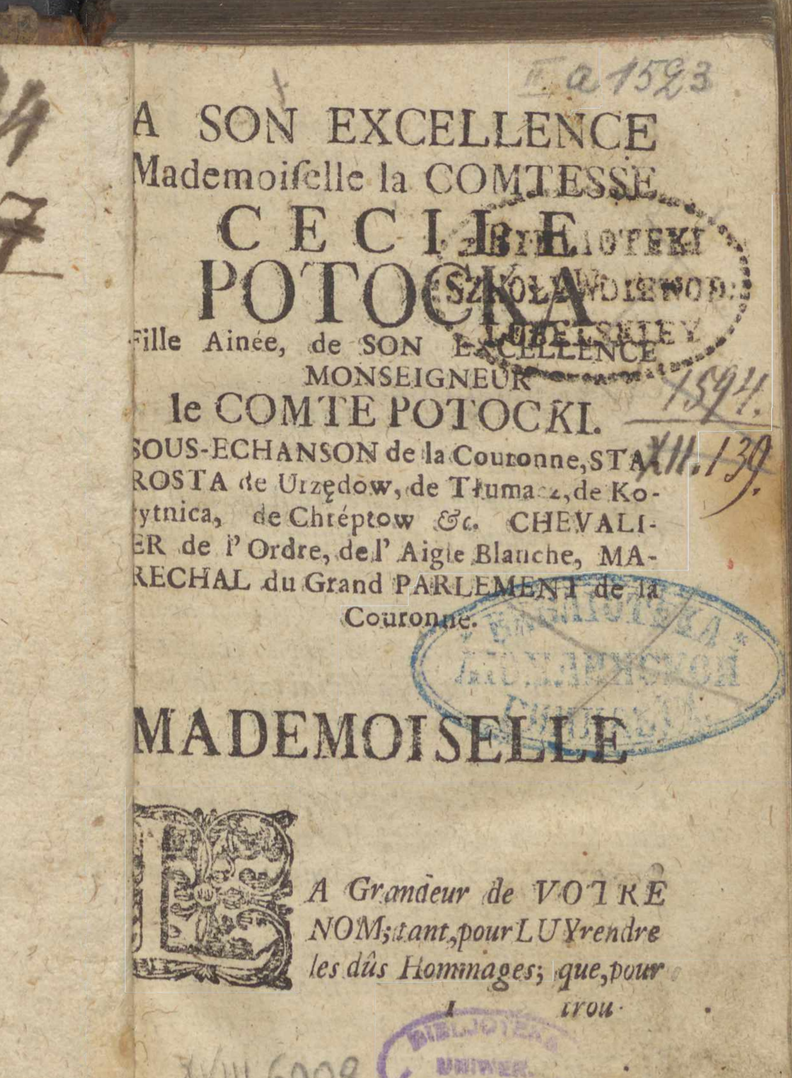
II a 1523

N. 52097

Zybliczyński

1594

~~2591~~

A SON EXCELLENCE
Mademoiselle la COMTESSE
CECILE
POTOCKA

Fille Ainée, de SON EXCELLENCE
MONSEIGNEUR

le COMTE POTOCKI.

SOUS-ECHANSON de la Couronne, STAROSTA de Urzędow, de Tłumacz, de Korytnica, de Chréptow &c. CHEVALIER de l'Ordre, de l'Aigle Blanche, MARECHAL du Grand PARLEMENT de la Couronne.

MADEMOISELLE

LA Grandeur de VOTRE NOM; tant, pour LUY rendre les dûs Hommages; que, pour

trouver un puissant Azile, pour ce petit Livre; Les Bien-faits, de VOTRE ILLUSTRE MAISON, *envers Nous; pour pouvoir témoigner Nôtre réconnoissance, autant que Nous sommes capables de le faire; sont les justes Titres, & les véritables Motifs, pour dédier à* VOTRE EXCELLENCE, *Cette* GRAMMAIRE.

Quant à la Grandeur de VOTRE NOM, *& de* VOS ANCETRE, MADEMOISELLE, *Personne ne l'ignore, à qui, la* POLOGNE *est connuë, si non Celuj qui, né dans ce Païs, pourroit où voudroit étre Etranger, même dans sa Patriё. Quoique, (il faut avoüer) que les Païs Etrangers, les plus réculès de Nous, connoisent bien dèja, tant la* FAMILLE *de* POTOCKIE, *que Celle de* KATSKIE; *dont, non seulement la Rènommée les a remplie; mais, les Principales Personnes, dont Elle est composée, furent pour Eux, tant de fois, un Sujet d' admiration, & de Vèneration, tout-en-semble.*

Pour trouver aisement, la preuve de ce que Nous avançons icy: il n' y a, qu' à consulter la FARNCE, *pendant l' Heureux Séjour pour Elle, avant quelques Années; de* SON EXCELLENCE MONSEIGNEUR

VOTRE

VOTRE PERE, *qui comme est l' Ornement de sa Patriё, ainsi, fût il pour ce Païs, plein d'Esprit & de délices; Par Sage & Réguliére Conduite, par toutes Ses belles Qualités, dignes du Sang de* POTOCKIE, *un Objet de Loüanges, & d' Amour; Tant pour Sa propre* PERSONNE, *que pour toute la* POLOGNE.

Et quelle Gloire, ne réviens-il à present? pour Cette Fortunée Patriё, par Son ILLUSTRE PERSONNE! *qui, par un Choix, approuvé de Tous les* GENS *de* BIEN, *l' a choisit, pour étre à la Tête, d' Une* ASSEMBLEE *des* HOMMES, *vrayement d' Elite, Parmis Tant d' Autres, dans Toute la* POLOGNE; *tant, par Leur* NOM, *que par Leur Esprit & Merite, pour étre* JUGES *dés Affaires les plus Importantes, en tout Cas, & Matiére, pour le Bien Public de la* COURONNE, *& d' un chacun en particuliér.*

Que, si c' est Une Marque d' Honneur, de composer ce CORPS, *si Nôble, & si Respectable, parmi toute la Nôblesse; quel sera le Surcroit de Gloire? de* LUI *tenir* TETE, *& d' étre* SON AUGUSTE CHEF, *par Une Autôrité émanée, de la Souve-*

raine MAJESTE de NOS ROYS, qui, la répréſente avec éclat, & participe à SA Puiſſance avec Honneur? Voila, MADEMOISELLE, la Gloire de SON EXCELLENCE, MONSEIGNEUR VOTRE PERE, MARECHAL du TRIBUNAL de la COURONNE!

Mais, Voila, auſſi Une Marque aſſûrée, de Son Grand Merite, que Son EXCELLENCE MONSEIGNEUR MARECHAL, fait, bien éclater tous les jours, par l'Adminiſtration aſſiduëe, d'Une JUSTICE Irreprochâble en ſes Déciſions, pleines du Diſcernement, & d'Equité; tant, pour les Gens de Bien, que pour les Mêchans. Afin, de déclarer les Prémiérs, ou innocents, ou Dignes de Récompenſe; pour décider d'autre part, du ſort des Coupâbles, ſelon la qualitè de leurs fautes.

C'eſt ce merite Perſonnel, de Son EXCELLENCE, MONSEIGNEUR, VOTRE PERE, que Sa MAJESTE Nôtre AUGUSTE ROY, Vrai & Equitable JUGE, de Tous les Vrais Merites, a jugé digne, d'être honoré, par Une Marque Solennel, de Son Eſtime ROYALLE, & d'Une Dignité de SOUS-ECHANSON de la COURONNE qui n'a coutume d'accorder, qu'à des Perſonnes du Prémiér RANG, dans ce Royaume En LUI envoyant, l'ordre du CHEVALIER de l'AIGLE BLANCHE. Il Nôus eſt encore à ſouhaitter: que Son EXCELLENCE, MONSEIGNEUR le MARECHAL, comme tient à preſent, le Prémiér RANG, dans Cette ILLUSTRE ASSAMBLEE, occupe auſſi, au plutôt, les Prémieres Places, parmi les PERES de la Patriē, dans le SENAT. Afinque, marchant (comme Il fait) à grands Pas, ſur les Traces de Ses ANCETRES, par la Glorieuſe Carriére de Ses rares Merites, Il parvienne, par ces mêmes dégrés, aux Prèmières Dignités, qui Leur ſont duës.

Pour, ce qui règarde l'ILLUSTRE & Ancienne FAMILLE, dans ce Royaume; de KĄTSKIE, & de SZCZUKIE; dont, MADEMOISELLE, VOUS étes Heureuſement Iſſuë, par SON EXCELLENCE, MADAME, VOTRE MERE. Il Nous ſuffit de dire: que, comme ELLE, a pris Son Origine des Illuſtres HEROS; ainſi, ELLE ſemble prendre ſon comble de gloire, ſe terminant, dans Cette ILLUSTRE HEROINE,

Tant par Respêct, qu' ELLE est FILLE du GRAND GENERAL de l' ARTILERIE de la COURONNE, si Rénommé, par Son Courage, & la Défense de la Patriē; que, par ses Vertus Heroïques, & vrayement Chretiennes; qui font, qu' Elle merite d' être Réspectée: Cōme le plus Bel Ornement de Son Séxe, la COURONNE de Son Tres Digne Epoux, la Gloire de Sa FAMILLE, l'IDEE des DAMES Distinguées, par Leur Rang, & Leur Merites, un MODELE accompli, de perfections propres à son Etat. Dont, Vous faites deja, MADEMOISELLE, une Copie si vive, & si brillante, si glorieuse pour VOTRE PERSONNE, si aimable pour VOTRE Trés Digne, & TRES CHERE MERE, & qui merite en VOUS, la Véneration de l' Univers.

C' est, justement ici, qui seroit convenable, de faire l' Eloge de ces Deux ILLUSTRES FAMILLES, dont VOUS tirez la Naissance. Mais, d' une part; Comme, Personne n' éclaire le Soleil, puisque Il est, une Source de Lumiere, c' est ainsi, que les ILLUSTRES FAMILLES, comme sont de POTOCKIE, KĄTSKIE, & SZCZUKIE, se passent bien, de ces sortes d' Ombres d' Eloges, qui ne Leur font guéres d' Honneur, ayant assez de Leur Na-tive Clarté; pour se faire voir distinctement, & admirer de tout le Monde. D' Autre Part: il faut avouër, (tout franchisement) Nôtre Insuffisanee, pour pouvoir donner, des Panegyriques proportionnés, à la Grandeur, de si Dignes FAMILLES; à Leurs Titres, & Mérites.

Toutefois, Nôtre foiblesse, qui Nous excuse, de faire des Loüanges dignes, de VOTRE FAMILLE, MADEMOISELLE, & en particulier, de Son EXCELLENCE MADAME, Vôtre MERE; Nous impose, comme un Dévoir, & une éspéce de Tribut de Vénération, pour le Nom de KĄTSKIE, qui, Tous Réspectable qu' il est, par tant d' autres Titres, l' exige sur tout, en tant qu' Il touche de proche, la FAMILLE des SAINTS, J' entends CELLE de S. STANISLAS KOSTKA, Polonois, & PATRON de la POLOGNE, PARENT, & Gloire de la FAMILLE de KĄNTSKIE. Que, si Cette Heureuse FAMILLE, a le Bonheur, d' appartenir

tenir aux SAINTS. Nous, ne doutons de dire: que les SAINTS, aiment d' être l' Ornement, & les Protecteurs, de si Saintes & Pieuses FAMILLES; Telle, qu' Elle est Cette MAISON. Faut-il icy donner des preuves convaincantes de cette Vérité? Si quelqu' un en désire? Il n' a, qu' à jetter les Yeux sur VOTRE Très-Digne MERE, MADEMOISELLE, qu' à considerer: Sa Rèligion, envers DIEU; Sa Dévotion, envers les SAINTS; Sa Véneration, pour toutes les choses SACREES; Sa Largesse, pour l' ornement des Eglisses, (dont; la Nôtre, est un Tèmoin fidele, & certain) Ses Aumônes pour les Pauvres; un Soin présque Maternel pour assister les Miserâbles, consoler les affligés, sécourir tous Ceux, qui ont confiance de rècourir à ELLE: Tant de Règularité, dans Sa Conduite ordinaire; cette gravité sans Orgueil, cette Condescance modeste pour Tous les Abordans sans basesse. En un mot: un Amas entiér des Vertus, qui La rendent, Une DAME, non moins d' Honneur, & de Qualité, que d' une Probité singuliére. Nous pourrions ajouter encore plus, si Nous, ne craindrions

ons, d' être à charge, à Son Humble Modestië.

C' est, sous Ses Yeux, MADEMOISELLE, que VOUS avez l' Honneur, & l' Avantage, de croitre non moins en âge, qu' en Pieté, & de donner par toutes Vos Actions, tous les jours, de nouvelles preuves, que VOUS êtes, Heritiére non moins du sang, que des Vertus, Trés ILLUSRE, & Tres-DIGNE MERE. C' est ainsi, qu' un Rayon, dans tout son plus beau Lustre, déclare, qu' il tire son Origine du Soleil; & qu' un Ruisseau d' Eau Claire & pure, fait, qu' on éstime la Source, d' où il coule. C' est aussi; pour contribuer (selon Nôtre petit pouvoir) tant, aux Voeux, de Son EXCELLENCE, MADAME, VOTRE MERE, qui sans doute, souhaitte de tout Son Coeur, de VOUS voir, MADEMOISELLE, Parfaite en toute sorte de belles Qualités, des Vertus, & des Sciences, qui VOUS pouvent convenir; Comme aussi, pour avoir quoique le moindre part, à l' Honneur de VOTRE Education, au moins, dans l' Instruction dans la Langue Françoise (Langue, si Poliё, & Cultivée de Toutes les Nations

tions de l' Europe; & sur tout, chez les DAMES de QUALITE;) que Nous prenons la Liberté, de consacrer, à VOTRE Usage, Cette GRAMMAIRE. Ne doutant aucunement, que si VOUS aurez la Bonté, de l' Agréer, qu' Elle sera reçuëe favorablement, & surmontera aisement, tous les Obstacles, qui se rencontrent, pour l' Ordinaire, dans les Editions, des Livres Nouveaux, faits pour le Bien Public.

L' Auguste NOM, que VOUS portez, MADEMOISELLE, de POTOCKIE, fera la Protection de Cette GRAMMAIRE, & servira d' Une Lettre de Récommendation, à Tous Ceux, qui voudront bien en tirer quelque profit, de Son Usage. C' est, sous La Gratieuse Ombre, de Sa Protection, que pourront se cacher, ces Defauts, qui, malgré tous Nos Soins, de rendre ce petit Recueïl, accomplie dans son genre, s' y sont peut-etre glissés.

Et ce qui Nous a engagé le plus, de donner au Public, ce Petit Livre, sous les Auspices de VOTRE NOM; c' est, pour déclarer autant (que Nôtre Insuffisance, Nous a permis de le faire;) Nôtre Reconnoi-

connoissance, duë par tant de Titres, aux Bienfaits de Votre Trés ILLUSTRE MAISON, pour Tout Nôtre Monastére. Si Vôtre EXCELLENCE, MADEMOISELLE, le daignera en Cette Vuë, de Son Précieux Réspect, Nous Nous tiendrons trop Honorées, d' avoir pû donner, de foibles marques, de la grande Véneration, & Estime, que Nous avons pour VOTRE TRES Digne PERSONNE, & pour toute Vôtre trés-ILLUSURE FAMILLE, & du plus Profond Réspêct, avec lequel, nous avons l' Honneur d' étre.

MADEMOISELLE

De VOTRE EXCELLENCE

les Trés Humbles, & Trés Affectionées en Nôtre Seigneur, Se vantes, Religieusses, de la Visitation de Sainte VIERGE, du Monastére de LUBLIN. D. S. B.

TABLE

Des Sujéts, Contenuës dans ces Deux Volûmes.

PREMIERE PARTIE.

SECONDE PARTIE.

TROISIEME PARTIE.

TABLE

QUATRIEME PARTIE.

Recuëil des Paroles, trés nécessaires à savoir.

PREMIERE PARTIE

PIERWSZA CZĘSC.

Chapitre premier *Rozdział pierwszy.*

De la prononciation des letres & sylabes françoises, *O pronuncyacyey albo wymowieniu liter y syllab francuskich.*

F*Rancuzi liter dwádźieśćiá y cztery przyimuią, ktore są* A, b, c, d, e, f, g, h, j, i, l, m, n, o, p, q, r, s t, v, u, x, y, z, *máią y & łacińskie*
Ktore to litery dźielą się w same przez się brzmiące, co się zowią po łacinie vocales, *a w te co bywszy*

złączone z inszą literą brzmienie wydáią, á zowią sie po łácinie consonantes.

Litery sáme przez sie brzmiące álbo vocales te są a, e, i, o, u, H nie iest właśnie litera ale áspirácya.

Litery co wespoł z drugą literą brzmią, álbo consonantes te są, B, c, d, f, g, j, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, y, z.

A.

A ma rożne signifikacye, kiedy bez żadnego iest ákcentu, iest słowo przez sie názwane pomocnym co znáczy po polsku, má, służy y wszystkim słowom w czasie przyszłym doskonałym złożonym w trzeciey osobie małey liczby, co sie lepiey potym obaczy w koniugacyách. na przykład

il a de l' argent	on ma pieniądze.
il a eu	on miał
il a dit	on mowił
il a fait	on uczynił. &c.

Kiedy się náyduie po tey pártykule y znáczy po polsku iest álbo są. v. g.

Il y a un Dieu,	iest ieden Bog,
il y a des hommes,	są ludzie.
il n' y a personne,	nie mász nikogo.

Kiedy zás iest z takowym ákcentem (à) znáczy dáwáiący spadek, náprzykład

Rendez à Cesar cequi est à Cesar,
& à Dieu, cequi est à Dieu,
Oddáycie, Cesárzowi, co iest Cesárzá, á Bo-

á Bogu, co iest Bogá.

J' ay dit à Jean,	mowiłem Ianowi &c.

Z tymże ákcentem iest przełożeniem y znáczy po polsku do, álbo w, naprzykład

J' ay cela à dire,	mam to do mowienia.
il a cela à faire,	on to ma do czynieniá.
Je suis prêt à entendre,	iam gotow słyszeć.
il est à Paris,	on iest w Páryżu.
il va à Rome,	iedzie do Rzymu.

Kiedy się tákowy ákcent nád (â) kłádzie to sie tá literá powinná przedłużać w mowie. V. G.

qu' il aimât,	niech by kochał.
nous jouâmes,	gráliśmy.
vous enseignâtes,	uczyliście &c.

Tá literá a kiedy iest ártykułem białogłowskim, to iest, la przed vocalem ginie. y ná iego mieysce tákowy ápostrof (') kłádzie sie. v. g.

L' amitié,	przyiazń, nie la amitié
l' excellence,	wyborność.
l' innocence,	niewinność.
l' autorité,	powagá.
l' obeissance,	posłuszeństwo.
l' utilité,	potrzebá.
l' halene,	odetchnienie &c.

Te litery B, D, F, nie maią nic osobliwego explikowániá.

C.

Tá literá c po fráncusku se przed literami a, o, u, ták brzmi iako k, v. g.

Cardinal, *Kardynał.*
comme. *iáko.*
Curé, *Pleban.*
czyta ſie Kardinal, kom, kuré. &c.
Kiedy záś przed temi literami e, i, *brzmi iáko* s. *náprzykład*
cela, *to.*
cel, *niebo.*
cyprez, *cyprys &c.*
Czyta ſie y mowi ſela, ſyel ſypre, &c.
Kiedy náyduie ſie tákowe (ç) *brzmi przed káżdą literą iáko* s, *v. g.*
ça, *ſám.*
vien-ça, *poydż ſam.*
garçon, *chłopiec.*
leçon, *lekcya.*
reçu, *odebrany &c.*
czyta ſie y mowi ſa, więſa, garſą, leſą, reiu.
Kiedy ſie náyduie ch *w kupie, brzmienie wydaie iáko* ſz *polſkie, oprocz że kiedy* i *náſtepuie, bo w ten czas iáko* ś *kreślowáte brzmi. v. g.*
Chat, *kot.* chaud, *ciepło.*
chaux, *wapno.* cheval, *koń.*
choux, *kápuſtá.* chûte, *upadek.*
chien, *pies &c.*
czyta ſie y mowi, ſzat, ſzo, ſzwal, ſzu, ſień. &c.
E.
E *kiedy ſie náyduie bez żadnego ákcentu ná końcu mowy, żadnego z ſiebie nie wydáie głoſu: ieſt tylko przyczyną przedłużenia ſyllaby od końcá wtorey. v. g.*
dire, *mowić.*
écrire, *piſać.*
lire, *czytáć.*
honête, *poczciwy.*
pere: *ociec.*
mere, *matká.*
frere, *brát.*
homme, *człowiek.*
trzebá czytáć y mowić dir, ekrir, lir, honet, per, mer, frer, hom, &c. *przeciągaiąc wtorą od końcá ſyllabę.*
Kiedy tákże we ſrzodku mowy ieſt bez tegoż ákcentu, trzebá go prętko wymiiáć, żadnego mu nie daiąc brzmienia. v. g.
honéteté, *poczciwość.*
ils donneroient, *dáliby.*
czyta ſie honetté, donnreet, &c.
Ale kiedy ieſt z tym ákcentem (é) *ná wierzchu brzmi iáko e łacińſkie lub polſkie v. g.*
vérité, *prawdá.* bonté, *dobroć.*
méchanceté, *złość.*
aimé, *kochány.*
enſeigné, *náuczony &c.*
czytáć ſie má werite, bąte, meſzanſte, eme, enſeńe &c.
E *w iednoſyllábowych ſłowách, lub bez ákcentu*

głuchy iednák głos wydáie, to ieſt że nie trzebá gl
iáſno wymowić, ále przecie trochę wymawiáć, iako
to w tych ſłowách le, de, que, &c.

Em.

Em kiedy náſtępuie litera conſonans táki głos wy-
dáie iákoby an. v. g. Tems, czás.
emporter, znieść, wznieść, zánieść.
emmener, wprowádzić záprowádzić.
embaraſſer, przeſzkodzić &c.
czytá ſie y mowi Tan, anporter, anmener, an-
baraſſer &c.
Kiedy záś náſtępuie litera vocalis tylko e wydáie
głos, á m wiąże ſie z náſtępuiącą literą v. g.
s'émerveiller, zádziwić ſie.
ému, náruſzony.
émouvoir, náruſzyć &c.

En,

En kiedy ieſt ſámo przez ſie mową czyta ſie an y
znáczy po polſku w, y ná. v. g.
en chemin, w drodze.
en haut, ná gorze.
en bas, ná dole &c.
Tákiżże głos wydáie w mowách kiedy i nie uprze-
dza. v. g. ennui, teſknienie.
encore, ieſzcze.
encens, kadzidło.
enclin, náchylony.
enfant, dziecie.

enten-

entendre, ſłyſzać rozumieć &c.
czytá ſie y mowi anui, ankor, anſans, ankleń, an-
fan, antandr &c. Ennemi, nieprzyiáciel, czyta
ſie enemi.
Kiedy i uprzedza brzmi iáko ę polſkie álbo też
eń, v. g.
Bien, dobrze. rien, nic.
mien, moy. tien, twoy.
ſien, ſwoy. entretien, zabawa &c.
czytá ſie y mowi, bię, álbo bień, rię, mię, tię, ſyę,
antretię, álbo antretień &c.

Ent.

Ent kiedy znáczy trzecią oſobę wielkiey liczby
ſłow ktore ſię złączáią, żádnego nie wydáie z ſiebie
brzmieniá. v. g.
ils diſent, mowią ils liſent, czytaią.
ils avoient, mieli. ils faiſoient, czynili &c.
ták ſię tylko czytać y mowić ma i diſt, il liſt, iza-
weet, i fezeet &c.
Kiedy záś Imie álbo przyſłowie terminuie ſię ná
ent, wymáwia ſie iákoby było an. v. g.
Argent, pieniądze ſrebro.
prudent, rozſtropny.
entendement, rozum ſłyſzenie.
ſagement, mądrze.
prudemment, roſtropnie.
véritablement, prawdziwie &c.
czyta ſię y mowi Arzan, prudan, antandeman,
ſaźman, prudanman, veritablman &c. G. Tá

G.

Táliterá G *po francusku (źe) przed literami* a, o, u, *swoię náturalną zatrzymuie pronuncyácyą, iáko w łácinskim y polskim ięzyku: ále przed temi literámi* e, i, *brzmi iáko* ż *polskie. v. g.*

Gentilhome,	*Szláchcic.*
General,	*Hetman.*
genouil,	*koláno.*
giron,	*łono.*
gyrofle clou de gy.	*gozdziki &c.*
rofle &c.	

czytá się y mowi źantilom, żeneral, źenul, źirą, żyr fl &c.

Kiedy n *záraz nástępuie po* g *w iednym słowie,* g *się nie wymawiá, tylko* n *brzmi iáko* ń *kreślowáne polskie, náprzykład.*

Pologne,	*Polská.*
chataigne,	*kasztán.*
oignon,	*cebulá.*
daigner,	*raczyć. &c.*

czytá się y mowi Poloń, szaten, ońia, deńer.

Kiedy u *nástępuie po* g *záraz tákże w iednym słowie* u, *gáśnie á sámo* g *wymáwiá się, iák w polskim ięzyku. v. g.*

guet,	*straż.*
guerre,	*woyná.*
gueres,	*mało.*
gui,	*lep,*
gué,	*brod. &c.*

czytá

czytá się y mowi get, ger, gers gi, ge, &c,

H.

H, *po fráncusku aś, nie iest ták literą iáko aspirácyą, máło z siebie głosu wydáie y práwie cále nic, iednák lekkim iest tchnieniem. v. g.*

l' homme,	*człowiek.*
l' honneur,	*honor, cześć.*
l' habit,	*sukniá.*
l' habitude,	*nałog, &c.*

czytasię y mowi lom, loneur, labit, labitude &c.

H, *staie się pod czás literą* consonans *y przed niem literá* vocalis *w ártykule nie ginie, w ten czás mocno się* h *z westchnieniem wymawiá, iáko w tych słowach.*

La haine, *nienáwiść.* hair, *nienáwiedzić.*

La haire,	*włosiennicá.*
la hache,	*siekierá.*
le hachis,	*bigos.*
le haillon,	*szmátá.*
la hallebarde,	*hálábart.*
le halebran,	*káczor dziki.*
la halle,	*rynek gdzie budy.*
le halier,	*krzak.*
le hameau,	*wioská.*
la hanche,	*biodro.*

le haran, *álbo też y* l' haran, *śledź.*

le haras troupeau de jumens, *stádo klácz.*

la harpe, *bárfa.*

la hardiesse, *álbo* l' hardiesse *śmiáłość.* la hâ-

le hâle, ogorzeliná.
la hâte, kwápienie.
le havre, port morſki.
le haut, la hauteur, wyſokość.
vn heros, bohátyr.
le heraut, woźny.
le hoquet, ſzczkáwká.
le haquenèe, kroczak.
la honte, álbo l' honte, wſtyd.
la hupe, ou houpe, czub.
a hure, głowá ſzczupácza lub dzikiego wieprza.
la huche, ou mait, dzieża.
la hute, chałupá.
la houlette, páſterſkk lub páſtuſza láſká.
la houſſine, rozgá.
le houſſoir, miotłá miotełká.
la houſſe, płát.
le hoyau, motyká. &c.

náyduie ſię ieſzcze więcey tákowych ſłow, ktore ſię lubo tu nie kłádą, to ſię w záżywániu może potym łátwo náuczyć.

I.

I, ile literá vocalis gdzie kolwiek ſię náyduie w mowie náturálną ſwoię pronuncyácyą záchowuie; tylko kiedy n, náſtępuie ná końcu mowy, brzmi iáko e, á n iáko ń, polſkie kreślowáte. v. g.

Vin, Wino.
vingt, dwá dzieściá.
oiſinv, Sąſiád.

cho-

chemin, drogá.
venin, jád, trucizná &c.

czyta ſię y mowi weń, węń, woeżeń, ſzmeń, weneń, &c.

J, kiedy ieſt literą conſonans przed vocalis, brzmi iáko ż Polſkie, v. g. ja, je, ji, jo ju, iákoby za, ze; zi, zo, żu. v. g.

Jamais, nigdy.
jetter, ciſkáć.
j' iray, poydę.
jonc, ſyt.
jurer, przyſięgáć &c.

czyta ſię y mowi żamais, żeter, zire, żąk, żurer, &c.

L.

Literá l medium nieiákieś trzymá miedzy ł polſkie, y l, to ieſt, że nie ták cięſzko brzmi iáko ł, ále też nie ták miękko iáko l; choć dwoiſte ll piſze ſię w niektorych ſłowach, iednák brzmi iákoby tylko iedno było. v. g.

elle, oná.
belle, piękná.
telle, táka.
Demoiſſelle, Pánná &c.

czyta ſię y mowi el, bel, teł, domoezel, &c.

Kiedy záś i uprzedzá literę l w iedney mowie, lub dwoiſte będzie, lub iedno tylko, w ten czás, l, ſtáie ſię miekkim y wymawiá ſię iáko l polſkie. v. g.

abeille, pſzczołac mer-

merveille,	*wyborná rzecz.*
bouteille,	*fláſzá.*
ail,	*czoſnek.*
metail,	*kruſzec.*
caille,	*przepiorká.*
governail	*ſter, rudel &c.*

czyta ſię y mowi abel, merwel, butel, al, metal, kal, guwernal, &c

M, N, O, P.

Te litery żadnego nie potrzebuią explikowánia; kiedy ſię náyduie tákowy ákcent nád (ô) trzebá go przeciągnąć. v. g.

hôte	*goſpodarz gość.*
hôteſſe,	*goſpodyni.*
hôtel,	*dwor.*
aumône,	*iáłmużná &c.*

Q.

Q, *z literą* u, *brzmi iáko* k, *v. g.* qua, que, qui, quo, quu, *iákoby* ka, ke, ki, ko, ku, *v. g.*

Qualite,	*tákość*
quand,	*kiedy.*
quel,	*kto, co zá.*
quille,	*kręgiel.*
quoy,	*coż.*
qu' un,	*żeby ieden &c.*

czyta ſię y mowi kalite, kan, kel, kil, koe, kuń, &c.

R.

R, *nie má nic oſobliwego do explikowániá ſtrony pronuncyácyey, tylko że ná końcu mowy głoſu nie wydáie, oprocz kiedy w ſłowách iednoſyllabowych náyduie ſię. v. g.*

Cavalier,	*Káwáler.*
Piquier,	*Huſarz.*
jardinier,	*ogrodnik.*
chanter,	*ſpiewać.*
manger,	*ieść.*
dormir,	*ſpáć. &c.*

czyta ſię y mowi kawalie, pikie, żardinie, ſzante, manże, dormi, &c.

Ale w ſłowách iednoſyllábowych brzmi náturálnym głoſem. v. g.

hier,	*wczora.*	fier,	*pyſzny.*
fer,	*żelazo.*	chair,	*mięſo.*
cher,	*drogi.*		*&c.*

S.

S, *kiedy ieſt między dwiemá literami ſáme przez ſię brzmiącemi, brzmi iáko* z. *v. g.*

maiſon,	*dom.*
heſiter,	*błąkáć,*
oſer,	*śmieć.*
heureuſement.	*ſzczęśliwie &c.*

czyta ſię y mowi mezą, ezyter, ozer, heurezeman, &c.

Kiedy záś dwoiſte Ss, *ieſt między literámi, przez ſię brzmiącemi, brzmi iákoby iedno tylko było* s. *v. g.*

eſſayer,	*probowáć.*
eſſuier,	*ucieráć.*

posses-

possession, *máiętność, possessyá.*
puissance, *możność. &c.*

czyta się y mowi esseier, esuier, posesią, puisan &c.

Kiedy ná końcu mowy náyduie się głosu żadnego nie wydáie, znáczy często wielką liczbę v. g.

memoires, *pámięci, regestrá.*
gloires, *chwáły.*
graces, *łáski,*
tables, *stoły, táblice &c.*

czyta się y mowi memoer, gloer, gras, tabl. &c.

W ártykułách iednosyllábowych, kiedy literá vocalis *nástępuie, s brzmi iáko z. v. g.*

les amitiez, *przyiáźni.*
les etoilles, *gwiázdy*
les ideez, *opinie, wymysły.*
les ombres, *cienie.*
les usages, *używániá &c.*

czyta się y mowi lez amitie, lez etoel, lez idee lez ombr, lez uzaż, &c.

W tym także słowie est, *iest,* s *nie wymáwiá się tylko* et: *kiedy się tákże náyduie w inszych słowách przed* consonantem *głosu nie wydáie; ále litera, ktora iest przed niem przeciaga się w pronuncyácyey. v. g.* estre, *bydz.* reschaut, *fáierká* resuer, *myślić.* rezueste, *rekwizycyá.*

czyta się y mowi etr reszo, rever, reket, &c.

Wolno iednák te s, opuścić, iáko y teraz zwyczáy.

czáy. że iuz go nie piszą gdzie się nie wymáwiá.

Jednák trzebá uwázáć, że w wielu słowác trzebá go y pisáć, y wymáwiáć, iáko to w tych.

estime, estimer, *szácowánie, szácowáć.*
chasteté, chaste, *czystość, czysty.*
constant, *státeczny.*
asperge, *szpárág.*
astrologue, *ástrolog.*
esprit, *rozum.*
espece, *kszałt.*
espace, *spácyiá.*
escadron, *skwadron.*
esturgeon, *Jesiotr.*
estomach, *żołądek.*
aster *gwiázdá.*
faste, *pychá.*
hostilité, *nieprzyiácielstwo*
leste, *rzeźwy.*
liste, *wyliczenie.*
masque, *mászkárká.*
mousquiet, *muszkiet.*
poste, *posztá, stácyá &c.*

T.

Nie má nic osobliwego do explikowániá, *tylko ze ná końcu słowá nie brzmi, chybá kiedy nástępuie literá* vocalis. *v. g.*

mot, *słowko.*
Pot, *dzban &c.*

mowi się tylko mo, po, &c.

V.

V.

V, *kiedy iest literą* consonans *nie má żadney trudności, bo brzmi iáko* (w) *polſkie v. g.*

vérité,	*prawdá.*
vous:	*wy.*
volonté,	*wolą. &c.*

czyta ſię y mowi werite, wu, woląte. &c.

Kiedy u *ieſt literą* vocalis, *to ieſt ſámá przez ſię brzmiącá ieſt náytrudnieyſzá literá Cudzoźiemcom, bo má tákowe brzmienie, ktore żáden inſzy narod nie ma; wymáwia ſię iednák ściśnionemi trochę uſtámi, z pierśi dech wyciągáiąc; z niey pochodzi wiele ſyllab y diftongow niemniey trudne do pronuncyácyi iáko te,* eu, eux, *ále ſię wexercytácyey náuczy ten, ktory ma wolą náuczyć ſię; bo ieżeli wymowi tę literę iák w ſwoim ięzyku własnym, to przywroci y odmieni wſzytkę ſignifikácyą, y będzie ſłowo co inſzego znáczyło w pronuncyácyey, á co inſzego w piſániu. Náprzykład kiedy nie wymowi dobrze.* bûche, *to miáſto kłody co znáczy to ſłowo* bûche, *wymowi* bouche, *co znáczy po polſku gębę, miáſto* bureau *co znáczy káncelláryą, wymowi* boureau, *co znáczy kátá, &c. ieſt tákowych ſłow niezliczoná rzecz.*

X.

X, *częſto brzmi iáko* k z, *częſto tákże iáko ſamo* s, *czáſem iák ſamo* k. *v. g.*

exact,	*pilny.*
exactement,	*pilnie*

exau-

exaucer,	*wyſłucháć.*
excez,	*exces, zbytek.*
exciter,	*wzbudzić.*
excuſer,	*wymáwiáć, exkuzowáć.*
exhorter,	*nápominác.*
exhaucer,	*wyżey, podnieść.*
extréme	*názbyt wielki, niewymowny.*

Ták ſię czyta y mowi ekzakt, ekzakman, ekzoſer, ekſez, ekſiter, eſkuzer, ekzorter, ekzoſer, ekſtrem, &c.

Kiedy ieſt ná końcu mowy, żadnego nie wydáie głoſu, tylko ſię ſyllábá przeciągá w pronuncyácyey, v. g.

choux.	*kapuſta.*
chaux,	*wapno.*
Roix,	*Krolowie.*
loix,	*prawa, zakony, &c.*

czyta ſię y mowi ſzu, ſzo, Roe, loe, &c.

Y.

Y, *máło co ſię rożni od máłego* i, *co w pronuncyácyey w niwczym ſię nie rożni, iednák go záżywáią, gdzie nie zá literę, ále za pártykułę idzie, á tam* i *máłego nie tákby dobrze záżywáć iak to w tych ſłowách.*

il y eſt,	*ieſt on tám.*
il y va,	*idzie on tam.*
quand j' y ſeray,	*kiedy iá tám będę.*
u a-t-il dy pain,	*ieſtże chleb.*
il y en a,	*ieſt.*
y a-t il du mõde?	*á ſą ludzie?*

il y

il y en a, *ſą, &c.*

á źleby to piſać il i eſt, il i va, quand j'i ſeray, i a t il, il i en a, &c.

zażywaią tego y, *w tych ſłowach y w inſzych.*

moyen, *ſpoſob.*

envoyer, *poſłać, &c.*

Ale wolno piſać moïen enuoier, &c.

Z.

Znáczy ſię przez z *ná końcu mowy wielka liczbá tych ſłow, ktore máią w małey liczbie* é *brzmiące, ále to* (z) *głoſu nie wydaie tylko* e, *v. g.*

verité,	veritez,	*prawdy.*
bonté,	bontez,	*dobroci.*
aimé,	aimez,	*kochani.*

Są też niektore ſłowa, ktore máią (z) *ná końcu y w małey liczbie, iáko to te,*

nez, *nos.*

dez, *náparztek. &c.*

&

& *álbo* et, *nie wymowi ſię tylko* é.

Dwie kropeczki kłádą ſię ná tych literach co ſię mocno powinny wymawiać, iáko to na e, *ná* i, *y ná* ü, *wymawiá ſię tákże literá ktorá uprzedza v. g*

Poëte *Poëtá wierſzopis.*

boëte, *puſzká.*

Noël, *Bożego Národzeniá dzień.*

poële, *báldakim.*

païs, *kráy, kráyná.*

ſalü-

ſalüant, *witaiąc, kłaniaiąc ſię, &c.*

Kłádą ſię ná ü, *y ná* ï, *kiedy ſą między* vocales, *żeby nie brzmiały iáko* conſonantes *v. g.*

joïe, *weſele, weſołość, rádość.*

moïen, *ſpoſob.*

ſalüer, *kłániać ſię.*

loüer, *chwalić, &c.*

Kiedy uë *ná końcu ſłowa náyduie ſię, to ſię kropki ná* e *kłádą, iub* u *ſię wymáwia, á nie* e.

CHAPITRE II.

ROZDZIAŁ II.

Des diſtongues Françoiſes, *O diſtongach Fráncuſkich.*

Aa.

Aa, *wymawiá ſię iáko iedno tylko* a, *v. g.*

aage. *wiek.*

ále iuż teraz nie piſze ſię tylko z takim akcentem iedno (â) *v. g.* age.

Ai, ay.

Ai, *wymawia ſię iáko* e, *pełnemi uſtami, v. g.*

aimé, *kochany.*

clair, *iáſny.*

faire, *czynić.*

je ſeray, *iá będę, &c.*

Czyta ſię y mowi eme, kler, fer, *że* ſere &c.

Uwazać trzebá że w tych słowach a brzmi iáko e; i *zaś swoię náturalną záchowuie pronuncyacyą. v.g.*

pais,	*kray.*
paisan,	*chłop ze wsi.*
paier,	*płacić.*
paiable,	*płácony.*

czyta się, y mowi peis, peizan, peier, peiabl, &c.

W tym zaś słowie paien, *poganin. a naturalną swoię pronuncyącyą záchowuie. źleby tedy mowić* peien.

Iednak te słowa paie, paiement, *czytáią się y mowią* pee, péman, *płácenie.*

Ao.

W tym diftongu ao, *tylko* a *brzmi. v. g.*

paon,	*paw*
laon,	*Láodon miásto.*
faon,	*Ielènie, Ielonek. &c.*

czyta się y mowi pan, lan, fan, &c.

Au.

Au, *brzmi iáko* o *tylko. v. g.*

autre,	*inszy.*
autant,	*ták wiele.*
pauvre,	*ubogi.*
autel,	*ołtarz, &c.*

czyta sie y mowi otr, otan, powr, otel, &c.

Ea

Ea, *pisze się w niektorych słowach po literze* g; *w ten czas tylko* a *brzmi,* á g *iáko* ź, *v.g.*

il obligea,	*obligował.*

nous

nous mangeâmes,	*iedliśmy.*
qu' ils mangeassent,	*niechby iedli.*

czyta się y mowi obliża, manźam, manźiast.

Eau.

Eau, *mowi się tylko iáko iedno* o, *v.g.*

Eeau,	*woda.*
boau,	*piękny.*
chapeau,	*kápelusz. &c.*

czyta się y mowi o, bo, szapo, &c.

Aux. Eaux,

aux *y* eaux, *brzmią tylko iáko* oo *przeciągnione w pronuncyacey, ále kiedy literá* vocalis *nástępuie, to w ten czas brzmią iáko* oz, *v. g.*

Eaux,	*wody.*
beaux,	*piękni.*
chapeaux,	*kápelusze*
aux autres,	*drugim.*
aux ames,	*duszom.*
aux animaux,	*zwierzętom.*
aux hommes,	*ludziom, &c.*

czyta się y mowi oo, boo, szapoo, ozotr, ozam, ozanimoo ozom, &c.

Ei.

Ei, *brzmi iáko* e, *v. g.*

peine,	*pracá.*
peigne,	*grzebień.*
neige,	*śnieg, &c.*

czyta się y mowi pen, peń neź, &c.

Eo.

W tych

W tych słowach geole, geolier, e *nie brzmi tylko* o, *bo mowi się tylko* żol, *więzienie*; żolier, *stroż więzienia.*

Ale w inszych słowach obie litery się wymawiáią.

Eu, Eux,

Te dwá diftongi iednym głosem brzmią, to iest, że e, *y* u *ieden tylko głos wydaią komponowány z obu liter, y wymawiáią się ściśnionemi ustámi z piersi dech wyciągaiąc. v. g.*

Dieu,	*Bog.*
cieux,	*niebiosa. &c.*

Oeu.

Ten diftong má tákową pronuncyácyą iák eu, *bo* o *żadnego nie wydaie głosu v. g.*

oeuvre,	*robota.*
oeuf,	*iaie.*
boeuf,	*woł &c.*

czyta się y mowi euwr, euf, beuf, &c.

Oei.

Oei, *brzmi tylko iáko* e, *v. g.*

oeil,	*oko.*
oeillet,	*goździk kwiat.*
oeillade,	*rzucenie oka, spoyrzenie.*

czyta się y mowi el, eliet, eliad, &c.

Ou.

Ou, *brzmi iako* u *polskie. v. g.*

bouche,	*gębá, ustá.*
où,	*gdzie, dokąd.*
ou,	*álbo.*

d'où,	*zkąd.*
par où,	*ktorędy.*
vouloir,	*chcieć, &c.*

czyta się y mowi busz, u, du, par u, wuluer.

Oi, oy, oie.

Oi, *álbo* oy *brzmi iáboby było* oe, *v. g.*

oye,	*gęś.*
oiseau,	*ptak.*
bois,	*drwá.*
soye,	*iedwab. &c.*

czyta się y mowi oe, oezo, boe, soe, &c.

Oi, *w sposobie nieográniczonym słow koniuguiących się, brzmi iáko iedno* e, *v. g.*

connoître,	*znáć.*
paroitre,	*pokazać się.*
croitre,	*urość.*
croire,	*wierzyć, &c.*

czyta się, y mowi konetr, páretr, kretr, krer.

Ois.

Ois, *brzmi iáko* e *pełnemi ustámi*; oit *iáko* et, *iáko to w słowach koniuguiących się, y w czásach przeszłych niedoskonałych, ktore máią wszystkie tákową terminacyą, to iest* ois *y* oit, *v. g.*

czás teraźnieyszy.	je connois,	*znám.*
	tu connois,	*znasz.*
	il connoit,	*zná, &c.*
czás przeszły niedoskonały.	je voulois,	*chciáłem.*
	tu voulois,	*chciáłeś.*

skonáły. il vouloit, *chciáł &c.*

Czytá się y mowi że kone, tu kone, il konet, że wule, tu wule, il wulet, &c.

Kiedy litera vocalis *następuie po tákowym słowie, to* s, *brzmi iáko* z, *y wiąże się z następuiącą syllabą. v. g.*

Je crojois étre à Rome,
Widziáło mi się żem był w Rzymie.
Je voulois aller à Paris.
Chciáłem do Páryżá iacháć.
Je connois aussi cet homme,
znam też tego człowieka.
il desiroit étre votre ami.
życzył bydz Wmścinem przyiacielem.

czyta się y mowi że kroizetr à Rom, że woulezaler, à Paris, że konezosi setom, i desiretetr wotrami, &c.

Oient, *w tákowych słowach brzmi iákoby* eet, *v. g.*

	ils étoient,	*byli,*
	ils faisoient,	*czynili.*
	ils aloient.	*szli &c.*

oint, *toż czyni co* oient *y do tegoż się záżywa.*

czyta się y mowi izeteet, is zeet, iz aleet.

W słowach iednosyllábowych wymawia się pełnemi ustámi oe *iednę tylko czyniąc syllábę, v. g.*

Roy *álbo* Roi,	*Krol.*		
foi, *álbo* foy,	*wiárá.*		
loi,	*prawo*	moi,	*iá.*

toi,

toi,	*ty.*	joi,	*siebie, się.*
voir,	*widzieć.*	boire,	*pić.*
soir,	*wieczor.*	noir,	*czárny.*

czytáć się ma y mowić Roe, soe, loe, moe, toe, soe, woer, boer, soer, noer. &c.

Imiona także właśne Narodow ktore máią też terminacyą, ois, *ták brzmią iákoby tylko* e *było, oprocz kilku w ktorych trzeba rzetelnie* oe *wymawiáć. v. g.*

Polonois,	*Polák.*
François,	*Francuz.*
Anglois,	*Angielczyk. &c.*

czyta się y mowi Polone, Franse, Angle, &c.

Ale w tych.

Suedois,	*Szwed.*
Goulois,	*Francuz.*
Danois,	*Duńczyk.*

czyta się y mowi Suedoe, Goloe, Danoe.

ue.

W tym dyftongu tylko u *brzmi będąc pociągnione w pronuncyácyey. v. g.*

grue,	*żoráw.*
tortue,	*żołw.*
laitue,	*sałáta, &c.*

czyta się y mowi gru, tortu, letu, &c.

ua, ue, ui, uo, uu.

Te dyftongi nie náyduią się, tylko po tych literach, g, *y* q, *lubom iuż o tym námienił, w explikácyey* tychże

tychże liter, iednák nie zawádzi ieszcze co otym námienić, ná tym tu mieyscu, iák one brzmieć máią, v. g. pisze się.

guerir, leczeć.
guitarre, cytra.
quand, kiedy.
querir szukać, iść po co.
quitance, kwit, &c.

czyta się y mowi gerir, gitar, kan, kerir, kitans, &c.

Kłádą się dwie kropki nad ü, kiedy będąc między dwiemá literami, przez się brzmiącemi nie powinno brzmieć iáko literá consonans, ále iáko vocalis, bo kiedyby nie kłádły się tákowe dwie kropki, toby nie rozeznáć czyli consonans, czyli vocalis, v. g.

veüe, widziáná.
la veüe, widzenie.
leüe. czytáná.
sceüe, wiedziáná.
pisze się też vûé, lûé, sûé.
broüillard, mgłá.
roüille, rdzá, &c.

czyta się y mowi wue, lue, sue, brular, rul, &c. e iednák ná końcu nie wymawiáiąc.

Te pártykuły om y on brzmią tylko iákoby ą polskie, v. g.

nom, imie. non, nie.
savon,

savon, mydło. &c.
bon, dobry. opinion, opinią.
czyta się y mowi ną, ną, bą, opinią, sawą, &c.

Kiedy sáma pártykułá on iest przełożona słowu záczynáiącemu się literą przez się brzmiącą, n się wiąże z tą literą nástępuiącą, á o brzmi iákoby ą, v. g.

on aime, kocháią,
on estime, szánuią,
on escrit, piszą, &c.

czyta się y mowi ąuem, ąnestim, ąnekrit, &c.

Literá consonans położona ná końcu mowy, żádnego nie daie głosu; ále kiedy literá vocalis nástępuie, to się przyłączy y przywiąże w pronuncyácyey do nástępuiącego słowá, v. g.

quand je suis entré, il lisoit une lettre.
kiedym iá wszedł, on czytał list.
il est allé voir son ami.
poszedł przyiáciela swego náwiedzáć.
il est fort-agreable, bárdzo on iest miły,

czytać trzebá y mowić, kan że suizantze, illizetun letr, jletale woer sonami, ile fortagreabl, &c.

CHAPITRE III.

ROZDZIAŁ III.

Des apostrofes & accents.

O à-

O ápoſtrofach y ákcentách.

JEden tylko ieſt ápoſtrof, ktory ſię kłádzie ná mieyſcu gubionego a, álbo e w ártykułách, y w iednoſyllábowych ſłowách, piſze ſię ták(’) v. g.

Ame, Duſzá, ma ſwoy artykuł la.
Eſprit, rozum, duch, má artykuł le.

ále że te litery a, y e giną przed temi náſtępuiącemi, to tedy ſię tylko piſzę l’ame, l’eſprit, y ták w inſzych ſłowach ktore ſię záczynáią literą przez ſię brzmiącą.

Náyduią ſię ieſzcze inſze ſłowá, ktore elizyą cierpią, iáko te entre, juſques, quelque, v. g.

entr’ autres,	między inſzemi.
s’entrouvrir,	roſpádáć ſię.
s’entr’aimer,	kocháć ſię miedzy ſobą.
juſqu’ à demain,	áż do iutrá.
juſqu’ à Cracouie,	áż do Krákowa.
quelqu’ affaire,	nieiákáś ſprawá, &c.

Akcent ieſt troiáki.

Pierwſzy akcent kłádzie ſię ná é kiedy trzebá żeby głos wydáwáło, czyli ná końcu mowy, czyli w ſamey mowie, v. g.

été,	láto.
honeteté,	poczciwość, &c.

Drugi ákcent kłádzie ſię ná à kiedy ieſt álbo znákiem dáwaiącego ſpádku, álbo prepozycyą lub przekłádániem, bo kiedy ieſt ſłowem pomocnym, żadnego nie potrzebuie ákcentu; kłádzie ſię y ná inſzych pre-

prepozycyach y ná przyſłowiách, v. g. où gdzie.

Trzeci ákcent kłádzie ſię ná káżdey literze przez ſię brzmiącey ná mieyſcu s wyrzuconego, á powinná bydź ſylláb á przeciągnioná w pronuncyácyey tá, na ktorey ten ákcent ieſt położony. v. g.

nous donnâmes,	dáliśmy.
vous fîtes,	uczyniliście.
nous lûmes,	czytaliśmy.
aumône,	iáłmużná &c.

Interliniey tákże záżywáią w ięzyku Francuſkim, á tá interliniá ieſt takowá láſeczká (-)ktorá ſię kłádzie między ſłowámi żeby ſię iednym ſłowem wymowiły bez żádney odwłoki, v. g.

Dis-je	mowią!
dit-il!	mowi!
y-eſt-il,	ieſtże on!
y-a-t-il quelque choſe?	ieſtże co?
irons-nous,	poydziemyż?
ferez-vous,	á uczynicie?

Koniec pierwſzey Części.

SECUNDE PARTIE.

CZĘSC DRUGA.

Chapitre premier, Rozdział. I.

Des Parties du Diſcours,
O Częściach Dyſkurſu.

DY-

Dyskurs iest komponowany z frázesow, Frazesy są komponowáne z słow. Słowá z syllab. Syllaby z liter.

Litery są znáki álbo charáktery, ktore potrzebne są do formowánia syllab y słow.

Syllabá iest iedná część słowá, ktorá się powinná wymowić iednym brzmieniem, iáko to verité, *iest komponowane z trzech syllab* vé ri-té.

Czásem iedno słowo iest komponowáne z iedney tylko syllaby; ktore to słowo zowie się iedno syllábowe, iáko to Roi, *Krol.* foi, *wiárá &c.*

Słowo iest iedná mowá, ktorá się mowi w iedney álbo w wielu syllab, iáko to Roi, verité.

Frázes iest komponowany z wielu słow, w ktorych stáie się cáły sens, iáko to où auez-vous été aujourd'huy? *gdzieś wmść był dziś. &c.*

Wszystek dyskurs iest komponowány z dziewięci części, ktore są.

Articulus, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Conjunctio, Interjectio.

Artykuł, Imie, Namięstnictwo, Słowo, Uczestnictwo, Przysłowie, Prepozycyá, lub, Przekłádanie, Konjunkcyá, lub Złączenie, Interjekcyá, lub Wtrącenie.

Le Nom, le Pronom, le Verbe, le Participe, l'Adverbe, la Preposition, la Conjonction, l'Interjection.

Chapitre 2. *Rozdział* 2

De l'Article, *O Artykule.*

Artykuł iest iedná pártykułá, lub cząstká komponowáná, álbo z iedney litery z ápostrofem, álbo ze dwoch, álbo ze trzech liter.

Artykuł powinien záwsze przodkowáć Imioná, żeby znáć przez to, iákiego są rodzáiu, w iákiey liczbie, y w iákim kazusie, czyli w spadku.

Artykuły wszytkie te są le, *co znáczy rodzay męski,* la, *co znáczy rodzáy białogłowski.*

L' le, la, les *znáczą miánuiący y oskarżáiący spádek;* De, du, del', de la, des *znáczą rodzący y oddaiący spadek.* à, au, al', à la, aux *znáczą oddawáiący spadek. Wzywaiący záś spadek żádnego nie má ártykułu, oprocz interiekcyey* ô.

L' Le, la, de, du, del' de la, à, au, al, à la. *znaczą máłą liczbę.*

Les, des, aux *znáczą wielką liczbę.*

Dwa są Artykuły ieden determinowany, drugi niedeterminowany.

Artykuł determinowány iest ten, ktory się kłádzie przed Imieniem, żeby znáć, iakiego iest rodzáiu, náprzykłád la, *álbo* un, *znáczy męski rodzay, v. g.*

le Prince,	*Xiążę.*
un cheval,	*koń. &c.*

przez te ártykuły le *y* un *znáć że* Prince *y* cheval *są rodzaiu męskiego.* La *álbo* une *znáczy białogłowski rodzay, v. g.* la Prin-

la Princeſſe, *Xiężná.*
une maiſon, *dom. &c.*

...rzez te artykuły la *y* un *znáć że* Princeſſe, *y* ...aiſon. *ſą rodzaiu białogłowſkiego.*

Te tylko ártykuły deklinu...ą ſię.

...tykuł niedeterminowány ieſt ten, ktory ſię bez od...enności kłádzie przed rodzaiem męſkim y biáło...wſkim, máłą y wielką liczbą. ieſt ich tylko trzy, ...eſt de, à, de, *álbo* par,

de, *znáczy ſpadek rodzący.*

à, *znáczy dáwáiący.*

de, *álbo* par, *znáczy oddáláiący.*

...tykułu niedeterminowánego záżywaią do dekli...ánia imion, ktore ártykuły w mianuiącym y ...rżáiącym ſpadku nie máią: iáko to Imioná An...ow, Ludzi, Miaſt, Mieſiącow, y wſzytkie ná...ſtnictwa, v. g. Michel, *Michał.* Pierre, *Piotr;* ...ul, *Paweł,* Janvier, *Styczeń;* Fevreier, *Luty;* ...i, *iá;* toi, *ty;* luy, *on;* elle, *ona;* nous, *my,* ...us, *wy;* eux. *oniż,* ce, celui, cet, *ten;* elles, ... celle, cette, *tá;* cela, *to;* ceux, *ci;* celles, *tei* ...oi, *co;* qui, quel, *ktory; kto;* quelle *ktorá.*

Quel, *y* quelle, *mogą bydź deklinowáne árty...m determinowánym, bo mówi ſię* lequel, la...elle; du quel, de la quelle; au quel, à la ...lle.

Może ſię kłáść ártykuł niedeterminowány y ...ed káżdym imieniem, kiedy ſię dwoie trafią imioná

...imioná iſtotne, ktorych iedno będzie w rodzącym ſpádku, v. g. mowi ſię.

Vne livre de pain, *funt chleba.*
vne boutelle de vin, *flaſzá winá.*
vn chapeau de laine, *kápeluſz wełniany.*

Zeby uczynić ártykuł niedeterminowány łatwym, y żeby można go bez trudności od artykułu determinowánego rozeznáć, pámiętáć trzebá, że tylko de, *y* a *ſą artykuły niedeterminowáne á wſzyſtkie inne ártykuły determinowáne.*

Deklinacya Artykułu niedeterminowanego.

Sing. N. Tout. *wſzyſtek;* G. de tout, *wſzyſtkiego;* Dat. à tout, *wſzyſtkiemu;* Accu. tout. *wſzyſtek,* Abl. de tout. *od wſzyſtkiego.*

Plur N. Ac. Tous, *wſzyſcy;* G. Abl. de tous, *wſzyſtkich.* Dat. à tous, *wſzyſtkim, &c.*

Także Toute, *wſzyſtká;* de toute, *wſzyſtkiey;* à toute, *wſzyſtkiey;* toute, *wſzyſtkie,* de toute, *od wſzyſtkiey.* Toutes, *wſzyſtkie,* de toutes, *wſzyſtkich, od wſzyſtkich,* à toutes, *wſzyſtkim;*

Artykuł determinowány męſki tak ſię deklinuie, máła liczbá.

Nom.	le,	l'	*ten.*
Gen.	du	de l'	*tego.*
Dat.	au,	à l'	*temu.*
Acc.	le,	l'	*ten, tego.*
Voc.	ô		*ô*
Abl.	du,	de l'	*od tego.*

 Arty-

Artykuł determinowány białogłowski.

Singulariter.

Nom. acc.	la, l'	*tá, tę, ią.*
Gen. abl.	de la, de l'	*tey, od tey.*
Dat.	à la, à l'	*tey.*
Voc.	ô,	*ô.*

Wielká liczbá męskiego y białogłowskiego ártykułu.

Nom. acc.	les,	*ci, te, tych, ich.*
Gen. abl.	des,	*tych od tych.*
Dat.	aux,	*tym.*
Voc.	ô,	*ô.*

Sześć są kazusy álbo spadki, ktore są, Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus.

Miánuiący, Rodzący, Dáwáiący, Oskárżáiący, Wzywáiący, Oddáláiący.

Nominatif, Genitif, Datif, Accusatif, Vocatif, Ablatif.

Dwá są tylko Rodzáie w ięzyku Fráncuskim, to iest Męski y białogłowski.

Rodzáy męski iest náznáczony ártykułem le, *álbo* un. *Rodzáy Białogłowski iest náznaczony ártykułem* la, *álbo* une.

Dwie są liczby to iest máłá y wielká. Máłá liczbá iest, kiedy o iedney rzeczy się mowi v. g. kiedy mowi le Prince, *Xiąże, o iednym tylko Xiążęciu mowi,* la chambre, *izbá, o iedney tylko izbie mowi, &c.*

Wiel-

Wielka liczbá iest, kiedy o wielu rzeczách się mowi, v. g. kiedy mowię les Princes, *Xiążętá, o wielu Xiążętách mowię,* les chambres, *izby; o wielu izbach mowie. &c,*

Te dwie liczby, to iest, máłą liczbę, wielką, będę często znáczył temi słowami, Singulariter, pluraliter, *lub przez abbrewiácye* sing. Plur. singulariter. *będzie znáczyło máłą liczbę,* pluraliter. *będzie znáczyło wielką liczbę.*

Także *spadkow tákowemi pártykułámi,* nom. *miánuiący;* gen. *rodzący;* dat. *dawáiący;* ac. *oskarżáiący;* voc. *wzywáiący;* abl. *oddáláiący. álbo też iedną tylko literą N. G. D. A. V. A.*

Chapitre 3. *Rozdział 3.*

Du Nom. *O Imieniu.*

& de ses declinaisons. *y deklinácyach iego.*

Imię iest to, co wszystkim rzeczom kładzie y wyráżá názwisko. v. g.

Dieu,	*Bog.*
Vn Ange,	*Anioł.*
Vn homme,	*Człowiek.*
le ciel,	*niebo.*
la terre,	*ziemiá.*
la mer,	*morze.*

 l'air,

l'air,	*powietrze.*
le feu,	*ogień.*
vn cheval,	*koń.*
bon,	*dobry.*
mechant,	*zły, &c.*

Dwoiákie Imię, to ieſt Iſtotne álbo Subſtantivum, *drugie przydátne albo* Adjectivum.

Imię Subſtantivum *lub Iſtotne ieſt to; co kłádzie imię rzeczy, tak, że może záraz znáć rzecz tę, ſkoro ſię mianuie, v. g.*

le Roi,	*Krol.*
la Reine,	*Krolowá.*
la maiſon,	*dom.*
le livre,	*kſięgá, &c.*

Znáć záraz przez to, że to ieſt Krol, Krolowá, dom, księgá, &c.

Imię Adjectivum, *lub przydatne ieſt to, co nic ſamo przez ſię nie znáczy: ále gdy ſię złączy, álbo przekładane będzie Imieniu iſtotnemu, na ten czas iego iſtność, własność, y okoliczność iáką wyráża, náprzykład kiedy ſię tylko mowi* grand, *wielki:* petit, *máły;* beau, *piękny,* rouge, *czerwony. nie może znáć co ieſt wielkie, máłe, piękne, czerwone, ieżeli ſię nie przydáie Imię iſtotne: ále ieżeli ſię przyłączá wraz* grand Roi, *wielki Krol,* petit homme, *máły,* beau cheval, *piekny koń,* drap Rouge, *ſukno czerwone, to záraz będzie znáć, kto ieſt wielki, kto máły, kto piękny, y co czerwone; toż ſię ſtaie ze wſzyſtkich imion przydátnych. Imio-*

Imioná iák iſtotne tak przydátne nie deklinuią ſię ſame przez ſię iáko w Łácińſkim y Polſkim ięzyku; to ieſt, że iák ſię náyduią w miánuiącym ſpádku, ták y we wſzyſtkich ſpádkách też záchowuią terminácyą, w żádnym ſię ſpádku nie odmieniáiąc.

Artykuł tylko deklinuie ſię iáko to N. le Roi, *Krol:* G. du Roi, *Krolá:* D. au Roi, *Krolowi:* Ac. le Roi, *Krol:* V. Roi, *Krolu:* Ab. du Roi, *od Krola.* N. les Roix, *Krolowie;* G. des Roix, *Krolow;* D. aux Roix, *Krolom:* Ac. les Roix, *Krolow:* V. Roix, *Krolowie:* Ab. des Roix, *od Krolow. Tákże* N. Reine, *Krolowá;* G. de la Reine, *Krolowey;* D. à la Reine, *Krolowey;* Ac. la Reine, *Krolowę:* V. Reine, *Krolowo.* Ab. de la Reine, *od Krolowey.* N. les Reines, *Krolowe:* G. des Reines, *Krolowych;* D. aux Reines, *Krolowom:* Ac. les Reines, *Krolowe:* V. Reines, *Krolowe:* Ab. des Reines, *od Krolowych. &c.*

Imie iſtotne ma tylko ieden rodzay, to ieſt, álbo męſki, álbo biáłogłowſki. v. g. le ciel, *niebo;* la terre, *ziemia;* ciel, *ieſt męſkiego rodzaiu, á* terre, *ieſt biáłogłowſkiego.*

Imie zaś przydatne ma dwá rodzaie żeby ſię zgádzáło z imieniem iſtotnym. v. g. un homme prudent, *mąż roſtropny;* une femme prudente, *biáłogłowá roſtropna. &c.*

Niektore ſą Imioná przydatne, ktore nic nie odmie-

mieniáiąc, ſą męſkiego y białogłowſkiego rodzáiu, iáko to te ktore ſię ná e *kończą. v. g.* Illuſtre, *Jáśnie wielmożny, iáſny, iáſna;* ſage, *mądry, mądra;* admirable, *dziwny, dziwna;* rouge, *czerwony, czerwoná. &c.*

Imioná wſzytkie przydátne, ktore ſię nie kończą literą e, *máią dwie terminácye, żeby znáć iákiego ſą rodzáiu. v. g. żeby białogłowſki rodzay rozeznáć od męſkiego przydáć* e *trzebá v. g.*

bon, *dobry dobre.*
bonne, *dobrá.*
grand, *wielki, wielkie.*
grande, *wielká, &c.*

Ktore ſię kończą dyftongiem eau *w męſkim rodzáiu, to ſię kończą w białogłowſkim* elle. *v. g.*

beau, *piękny.*
belle, *piękná.*
nouveau, *nowy.*
nouvelle, *nowá, &c.*

Też imioná ná eau *ſię terminuiące, kiedy náſtępuie imie iſtotne męſkiego rodzáiu záczynáiące ſię literą przez ſię brzmiącą, álbo też literą* h, *kiedy ſámo* h *nie ieſt literą* conſonans, *to ſię* eau *przemienia ná* el *v. g.*

bel eſprit, *piękny rozum.*
bel homme, *piękny człowiek.*
nie beau eſprit, *áni* beau homme, &c.

Ale kiedy tákowe imioná kłádą ſię przed termi przydá-

przydátnemi, to ſwoie náturalną záchowuią terminacyą imioná przydátne. v. g.

il à l'eſprit beau, *má rozum piękny.*
cet homme eſt beau, *ten człowiek ieſt piękny.*
nie eſprit bel, *áni* homme bel, &c.

Imioná przydátne ktore ſię ná x *terminuią w męſkim rodzáiu, literę* x *przemieniáią w ſyllábę* (ſe) *w białogłowſkim. v. g.*

heureux, *ſzczeſliwy.*
heureuſe, *ſzczeſliwá.*
lumineux, *iáſny.*
lumineuſe, *iáſna, &c.*

Tákie imioná nie odmieniaią ſię w wielkiey liczbie v. g. mowi ſię w máłey liczbie heureux, *ſzcześliwy, y w wielkiey tákże liczbie* heureux, *ſzczęśliwi.* lumineux, *iáſny,* lumineux, *iáśni.*

Wſzyſtkie niemál Imioná iák iſtotne, ták przydátne przyczynioné ſą iednym (s) *w wielkiey liczbie v. g.*

le pere,	*ociec.*	les peres,	*oycowie.*
la mere,	*mátká.*	les meres,	*mátki.*
le fils,	*ſyn.*	les fils,	*ſynowie.*
bon,	*dobry.*	bons.	*dobrzy.*
grand,	*wielki.*	grands,	*wielcy.*

Ktore Imioná terminuią ſię ná (s) *w máłey liczbie, też terminacyą záchowuią w wielkiey liczbie bez odmienności, v. g.* le fils, les fils &c.

Ktore záś Imioná máią terminácyą ná eau, *to* iuż nie

iuż nie s, *ále* x *trzeba im przyczynić. v. g.*

le chapeau,	*kápelusz*
les chapeaux,	*kápelusze.*
le manteau,	*płászcz.*
les manteaux.	*płászcze.*
beau,	*piękny.*
beaux,	*piękni. &c.*

A ktore się terminuią ná al *w máłey liczbie; to, w wielkiey ná* aux *terminuią się, v. g.*

le cheval,	*koń.*
les chevaux,	*konie?*
l'animal,	*zwierze.*
les animaux,	*zwierzęta.*
journal,	*dzienny.*
journaux,	*dzienni.*

Ktore tákże imioná máią x *na końcu w máłey liczbie, tęższe terminácyą zácbowuią w wielkiey. v. g.*

un choux, *iedná kapustá.*

les choux. *álbo* des choux, *kápusty kápustá.*

Deklinacye lub Przemiány Imion przez spadki.

Singulariter.

Nom.	le pere.	*ociec.*
Gen.	du pere,	*oycá.*
Dat.	au pere.	*oycu.*
Acc.	le pere,	*oycá.*
Voc.	ô pere,	*ô oycze.*
Abl.	du pere,	*od oycá.*
	par le pere,	*oycem.*

Pluraliter *Nom.*

Nom.	les peres,	*oycowie.*
Gen.	des peres,	*oycow.*
Dat.	aux peres,	*oycom.*
Acc.	les peres,	*oycow,*
Voc.	ô peres,	*ô oycowie.*
Abl.	des peres,	*od oycow.*

Singulariter.

Nom.	la mere,	*mátká.*
Gen.	de la mere,	*mátki.*
Dát.	à la mere,	*mátce.*
Acc,	la mere,	*mátkę.*
Voc.	ô mere,	*ô mátko.*
Abl.	de la mere,	*od mátki.*

Pluraliter.

Nom.	les meres,	*mátki.*
Gen.	des meres,	*mátek.*
Dát.	aux meres,	*mátkom.*
Acc.	les meres,	*mátki.*
Voc.	ô meres,	*ô mátki.*
Abl.	des meres,	*od mátek.*

Singulariter.

Nom. Acc.	l' homme,	*człowiek człowieká.*
Gen. Abl.	de l' homme,	*człowieká, od człowieká.*
Dát.	à l' homme,	*człowiekowi.*
Voc.	ô homme,	*ô człowieku.*

Pluraliter.

Nom. Acc.	les hommes,	*ludzie, ludzi.*
Gen. Abl,	des hommes,	*ludzi, od ludzi.*
Dát.	aux hommes,	*ludziom.*

Voc.

Voc. ô hommes, *ô ludzie.*

Le monde, *świát bierze się często zá ludzię v. g.* il y a eu grand monde, *álbo* beaucoup de monde, *było tam śiłá ludzi.*

Singulariter.

Nom. Acc. le manteau, *płászcz.*
Gen. Abl. du manteau, *płaszczá, od płászczá.*
Dát. au manteau, *płászczowi.*
Voc. ô manteau, *ô płaszczu.*

Pluraliter.

Nom. Acc. les manteaux, *płászcze.(szczow.*
Gen. Abl. des manteaux, *płászczow od płá-*
Dat. aux manteaux, *płászczom.*
Voc. ô manteaux, *ô płászcze.*

Singulariter.

Nom. Acc. le cheval, *koń, koniá.*
Gen. Abl. du cheval, *konia, od koniá.*
Dat. au cheval, *koniowi.*
Voc. ô cheval, *ô koniu.*

Pluraliter,

Nom. Acc. les chevaux, *konie, koni.*
Gen. Abl. des chevaux, *koni od koni.*
Dat. aux chevaux, *koniom.*
Voc. ô chevaux, *ô konie.*

Singulariter.

Nom. Acc. l'ame, *duszá, duszę.*
Gen. Abl. de l'ame, *dusze, od dusze.*
Dat. à l'ame, *duszy.*
Voc. ô ame, *ô duszo.* Plu-

Pluraliter.

Nom. Acc. les ames, *dusze, dusz.*
Gen. Abl. des ames, *dusz, od dusz.*
Dat. aux ames, *duszom.*
Voc. ô ames, *ô dusze.*

Imiona przydatne ták się deklinuią.

Singulariter.

Nom. le bon, la bonne, *dobry, dobrá.*
Gen. du bon, de la bonne, *dobrego, dobrey.*
Dat. au bon, à la bonne, *dobremu, dobrey.*
Acc. le bon, la bonne, *dobrego, dobrą.*
Voc. ô bon, bonne, *ô dobry, dobrá.*
Abl. du bon, de la bonne, *od dobrego, od dobrey.*

Pluraliter.

Nom. Acc. les bons, les bonnes, *dobrzy, dobre.*
G. Abl. des bons des bonnes, *dobrych, od dobrych.*
V. ô bons, ô bonnes, *ô dobrzy, ô dobre.*

Singulariter.

N. le meilleur, la meilleure, *lepszy, lepsza.*
G. du meilleur, de la meilleure, *lepszego le-pszey.*
D. au meilleure, à la meilleur *lepszemu le-pszey.*
Ac. le meilleur, la meilleure, *lepszy, lepszego, le-pszą.*
V. ô meilleur, ô meilleure, *ô lepszy, ô lepszá.*
Abl. du meilleur, de la meilleure, *od lepszego od lepszey.*

Pluraliter. N.

N. Ac. les meilleurs, meilleures, *lepsi, lepsze.*
G. Abl. des meilleurs, des meilleures, *lepszych, od lepszych.*
Dat. aux meilleurs, aux meilleures, *lepszym.*
Voc. ô meilleurs, ô meilleures, *ô lepsi, ô lepsze.*

Wszystkie insze przydátne Imioná *deklinuią się y kompáruią iáko to, co nástępuie. v. g.*

Le singulier, *Máła liczba.*

N. V. Le fort, Plus-fort, tres-fort.
M. W. Mocny, mocnieyszy, naymocnieyszy.
La forte, plus forte, tres-forte,
Mocná, mocnieysza, náymocnieysza.
G. Abl. Du fort, du plus-fort, du tres-fort.
R. *Od Mocnego, mocnieyszego, náymocnieyszego.*
De la forte, de la plus-forte, de la tres-forte.
Mocney, mocnieyszey, náymocnieyszey.
D. Au fort, au plus-fort, au tres-fort.
D. mocnemu, mocnieyszemu, náymocnieyszemu.
A la forte, à la plus-forte, à la tres-forte.
Mocny, mocnieyszy, náymocnieyszy.
Ac. Le fort, plus-fort, tres-fort.
Osk. Mocnego, mocnieyszego, náymocnieyszego.
La forte, plus-forte, tres-forte,
Mocną, mocnieyszą, naymocnieyszą.

Le plurier, *Wielká liczbá.*

N. V. Les forts, plus-forts, tres-forts.
Mocni, mocnieyśi, náymocnieyśi.
Les fortes, plus-fortes, tres-fortes. *Mo-*

Mocne, mocnieysze, náymocnieysze.
G. Ab. Des forts, des plus-forts, des tres-forts.
Des fortes, des plus-fortes, des tres-fortes.
R. Od. Mocnych, mocnieyszych, náymocnieyszych.
Dat. Aux forts, aux plus-forts, aux tres-forts.
Aux fortes, aux plus-fortes, aux tres-fortes
Dáw. Mocnym, mocnieyszym, náymocnieyszym.

Wszystkie niemal Imioná przydatne ták się deklinuią, y kompáruią, wyiąwszy tych dwoch Bon, *dobry,* mauvais, *zły, ktore się ináczey kompáruią. v. g.*

Bon, meilleur, tres-bon.
Dobry, lepszy, náylepszy,
Bonne, meilleure, tres-bonne.
Dobra, lepszá, náylepszá.
Mauvais, pire, tres mauvais.
Zły, gorszy, náygorszy.
Mauvaise, pire, tres-mauvaise.
Zła, gorszá, náygorszá. &c.

Chapitre 4. *Rozdział. 4.*

Des Pronoms, *o Námiestnictwách.*

N*Amiestnictwo iest część mowy, ktorey, wystrzegaiąc się częstego powtárzaniá Imion, záżywámy miásto samych Imion. Dwoiákie iest, Determinowáne, iáko to* moy, je, *iá,* toy, tu, *ty;* luy, il, *on;* elle *oná. Niedeterminowane, iáko to,* qui, le quel, *ktory;* quel, *kto;* quoy, *co;* qui, *czyi;* à qui est cela? *czyież to?* *Ná-*

Námiestnictwá dzielą się ná pięć, iáko to Osobiste, Personels; *Pokázuiące*, Demonstratifs; *Pytáiące, lub interroguiące*, Interrogatifs; *Relácyą máiące*, Relatifs; *Osiádłość znáczące*, Possessifs; *Złączáiące*, Conjonctifs. *Namiestnictwo osobiste iest to, co znáczy osoby, iáko* moy, *iá*; toy, *ty*; luy, *on*; elle, *oná*; nous, *my*; vous *wy*; eux, *oni*; elles, *one*. *Deklinuią się przez Artykuł niedeterminowány*,

	Sing.		Plur.	
No.	Moi; je,	*iá*,	Nous,	*my*.
G.	De moi,	*mnie*.	De nous,	*nás*.
D.	à moi me;	*mnie, mi*.	A nous,	*nam*.
Ac.	moi, me;	*mnie, mię*.	Nous,	*nas*.
Ab.	de moi,	*odemnie*.	De nous,	*od nas*.

Druga osobá. Sing.

N. Ac.	Toi, tu, te,	*Ty, ciebie*.
G. Ab.	de toi,	*ciebie, od ciebie*.
D.	à toi, te,	*tobie, ci*.

Plur.

N. Ac.	vous,	*wy, was*.
G. Ab.	de vous,	*was, od was*.
D.	à vous,	*wam*.

Trzecia Osobá Męski rodzay. Sing.

N. Ac.	Lui, il, le,	*on, onego, iego*.
G. Ab.	de lui,	*onego, od onego, od niego*.
D.	à lui, lui,	*onemu, iemu*.

Plur.

N. Ac.	Eux, les,	*oni, onych, ich*.

G. Ab.

G. Ab.	d' eux,	*onych, od nich*.
D.	à eux, leur,	*onym, im*.

Białogłowski rodzay. Sing.

N. Ac.	Elle, la,	*ona, onę, ią*.
G. Ab.	d' Elle,	*oney, od oney, od niey*.
D.	à Elle, lui,	*oney, iey*.

Plur.

N. Ac.	Elles, les,	*one, onych, ich*.
G. Ab.	d' Elles,	*onych, od nich*.
D.	à elles, leur,	*onym, im*.

Sing, & Plur.

G. Ab.	de soi, de se,	*siebie, od siebie*,
Ac.	soi, se,	*siebie, się*.
D.	à soi, se,	*sobie*.

Uważać trzeba że po roskazuiącym sposobie, nie kłádzie się ártykuł namiestnictwom osobistym. v. g.

Donnez moi ce livre, *Day mi WM. tę ksiąžkę*.

Dommendez moi de vous servir, *Rozkaž mi WM. służyć sobie*.

Faites nous ce plaisir, *Uczyń nam WM. tę łáskę*.

Dites lui qùil vienne, *Mow mu WM. żeby przyszedł*.

Faites leur savoir cequi se passe, *opowiaday im WM. co się dzieie. &c.*

Namiestnictwá złączáiące powinne záwsze słowo uprzedzać, y do niego się złączać, ktore to są, Me, *mnie, mi, mię*; Te, *ciebie, ci, tobie, cię*; se, *siebie, się, sobie*.

ſobie; lui, *iemu*, *iey*; le, *iego*, *go*; la, *ią*; nous, *nas*, *nam*; nous, *was*, *wám*; leur, *im*; les, *ich*. *v. g.*

Vous me ferez grand plaiſir, *Uczyniſz mi WM. wielką łaſkę.*

On te batera, ſi tu vas là, *Będą cie bić, iezli tam poydzieſz.*

Ie lui donnerây cequ' il voudra, *dam mu co będzie chciał.*

Ils ſe plaignent de vous, *ſkarżą ſię ná was.*

Le *Maître* nous enſeigne. *Mágiſter nas uczy.*

Dieu vous conduiſe, *Boże wáſ prowádź.*

Dieu vous le rende, *Bog zapłáć WMści.*

ie les ai vû tous, *widziałem ich wſzyſtkich.*

Námieſtnictwá ośiádłość znaczące te ſą.

Mon, mien, y le mien *moy, moie.*

Ma, mienne, la mienne, *moiá.*

Ton, tien, le tien, *twoy, twoie.*

Ta, tienne, la tienne, *twoiá,*

Son, ſien, le ſien, *ſwoy, ſwoie, iego, iey.*

Sa, ſienne, la ſienne, *ſwoiá, iego, iey.*

Nôtre, le nôtre, la nôtre, *náſz, naſze, náſzá.*

Vôtre, le vôtre, la votre, *waſz, waſze, waſzá.*

Leur, le leur, la leur, *ſwoy, ſwoie, ſwoiá. ich.*

Deklinuią ſię iáko inſze imioná, to ieſt, że mon ma, ton, ta, ſon; ſa. notre, vôtre, leur, *deklinuią ſię iáko imioná przydatne, á* le mien, le tien, le ſien, le nô-

le nôtre, le vôtre, le leur, *iáko imioná iſtotne.* Mon, ma, *czyni w wielkiey liczbie* mes, *moi, moie*; Ton, ta *czyni* tes, *twoi, twoie*; Son, ſa *czyni* ſes, *ſwoi, ſwoie &c.* G. de mes, *moich*, de tes, *twoich*, de ſes, *ſwoich*, D à mes, *moim*, à tes, *twoim*, à ſes, *ſwoim &c.* Le mien, le tien, le ſien, *mowi ſię, kiedy ſię samá rzecz nie wyrażá, ktorá ieſt moiá, twoiá, ſwoiá, iego, iey*; le leur, *ich. v. g.*

où ſont nos chapeaux? *gdzie náſze kápeluſze?* les voilà, *oto ſą.* voilà le mien, *oto moy.* voilà le tien, *oto twoy.* voilà le ſien, *oto iego.* vôila le nôtre, *oto naſz.* voilà le vôtre, *oto wáſz.* voila le leur, *oto ich, &c.* *Uważáć trzeba, że kiedy kto o kim inſzym powiáda, á nie wyráżá oſobę iego, tylko rzeczy iákie iego, to tę námieſtnictwá* ſon, ſa, ſes leur, leurs, *powinny ſię rozumieć po polſku iego, álbo tey, álbo ich. v. g.*

I' ai vn ſon Pere, *widziałem iego, iey Oycá.*

je connois ſa Mere, *znám iego, iey Mátkę.*

Ie ſay ſes manieres, *wiem iego, iey maniery.*

on m' a dit leurs deſſeins, *powiádano mi ich zámyſły.*

Kiedy záś oſobá ſię iáka wyráża, to ſię te námieſtnictwá powinny rozumieć po polſku ſwoy, ſwoiá, ſwoie, v. g.

Il m' a dit ſon affaire, *opowiádá mi ſwoie ſpráwę.*

Ce Monſieur m' a fait entrer dans ſachambre,

Ten IMść kázał mi poyść do izby swoiey &c. *Uwáżáć y to trzebá, że nie mowi się* ma, ta, sa, *przed Imionámi rodzáiu biáłogłowskiego záczyná-iącemi się literą* vocalem, *ále ná mieyscu ich* mon, ton, son, *lubo męskiego są rodzaiu v. g.*

Mon ame, *moiá duszá, nie* ma ame.
Ton amie, *Twoiá przyiáciołká.*
son ennemie, *swoiá nieprzyiáciołká.*
mon hôtesse, *moiá gospodyni.*
son impieté, *iego, iey niezbożność. &c.*

Namiestnictwa pokázuiące te są, y ták się deklinuią.

Sing. *Męskiego rodzaiu.*

N. Ac. celui, ce, cet, *Ten, ow, tego, owego.*
celu-cy, *tento;* celui-là, *tamten.*
G. Abl. de celui, de ce, de cet, *Tego, od tego.*
Dat. à celui, à ce, à cet, *Temu owemu.*

Biał głowskiego Rodzáiu.

N. Ac. celle, cette; *ta, owá, tę, owę.*
celle-cy, *táto;* celle-là, *támta.*
G. Ab. de celle, de cette, *tey, od tey.*
D. à celle, à cette, *tey, owey.*

Plur. *Męskiego, y Białogłoskiego rodzaiu.*

N. ac. ceux, ces celles, *ci, owi, te, owę.*
G. Ab. de ceux, de ces, de celles, *Tych, owych, od tych.*
Dat. à ceux, à ces, à celles, *Tym, owym.*
cetui-cy, *tenże,* cetui-la, *támten.*
cette-cy, *tážto,* celle-là, *tamua.*

celui-cy

celui-cy fut heureux, celui-la malheureux, *Ten to był szczęśliwy, á tamten nieszczęśliwy.*
Ceux-cy font bien, ceux-là font mal.
ci dobrze czynią, á támci źle czynią &c.

Zażywáią ce *przed Imionámi co się záczynáią literą* consonantem, *v. g.*

ce Prince, *ten Xiąże &c.*

Záżywáią zás cet *przed żaczynáiącemi się imionámi literą* vocalem, *v. g.*

cet Esprit, *ten rozum.*
cet homme, *ten człowiek. &c.*

Namiestnictwá pytáiące tákowe są. v. g.

Qui? *kto, kogo?* qui est la? *ktoż tám?* qui est-ce? *ktoż?* (*zá człowiek?*
quel homme est cela? *co to zá człowiek coż*
que faites vous? *co WM. robisz.*
quelles affaires avez-vous dans cet endroit là? *co tám mász zá potrzeby ná támtym mieyscu?*

Namiestnictwá relácyą máiące, álbo relativa *te są, y ták się deklinuią.*

Sing. *Męskiego rodzaiu.*

N. Qui lequel, *ktory, co.*
G. de qui, du quel, dont, *ktorego.*
D. à qui, au quel, *ktoremu.*
Ac. que, lequel, *ktorego, co.*
Ab. de qui, du quel, dont, *od ktorego.*

Plur.

N. Qui lesquels, *ktorzy, co.*

D2 de qui,

G. de qui, dont, desquels, *ktorych.*
D. à qui, aux quels, *ktorym.*
Ac. que, lesquels, *ktorych, co.*
Ab. de qui, dont desquels, *od ktorych.*

Białogłowskiego rodzáiu.

N. Qui, laquelle, *ktorá, co.*
G. de qui, de laquelle, dont, *ktorey.*
Ac. que, laquelle, *ktorą, co.*
Ab. de qui, delaquelle, dont, *od ktorey.*

Plur.

N. Qui, lesquelles, *ktore, co.*
G. de qui, desquelles, *ktorych.*
D. à qui, auxquelles, *ktorym.*
Ac. que, lesquelles, *ktorych, co.*
Ab. de qui, des quelles, *od ktorych.*

Tym widáć że Qui, *y* que, *są męskiego y białogłowskiego rodzaiu, iáko y małey, y wielkiey liczby, ták też y* dont *v. g.*

L' homme, qui a été icy, *człowiek ktory tu był.*
La main, qui écrit, *Ręká ktorá pisze.*
Le cheval, que j' achére, *Koń ktorego kupuie.*
Les livres, que je lis, *Księgi ktore czytam.*
ceux, qui font cela, *ci, ktorzy to czynią.*
celles. qui ont été la, *Te, ktore tám były.*
La chose, donton m' a parlé, *Rzecz o ktorey mi mow ono.*
C' est, dont je me soucie peu, *Ia o to mało dbám.*

N. Ac.

N. Ac. Quoy, *co;* quelque chose, *cokolwiek.*
G. Ab. de quoy, *czego, od czego;* de quelque chose, *czegokolwiek.* *(mukolwiek.*
Dat. à quoi, *czemu;* à quelque chose, *cze-*
I' ay quelque chose à vous dire, *Mam WMści. co mowić.*
cet homme là a de quoi, il est à son aise.
Ten człowiek má się dobrze.
Il m' a donné quelque chose, *dał mi cokolwiek.*

Namiestnictwá ktore są tákże Imionami przydátnemi, Te są; Tout, *wszystek,* toute, *wszystká;* tout, *wszystko;* de tout, *wszystkiego;* à tout, *wszystkiemu. &c.*

Châque, y châcun, *káżdy;* châcune, *káżda,* autre, *inszy, insza,* un autre, *drugi;* vne autre; *druga;* quelque, quelqu' un, un certain, *niektory, ieden pewny;* quiconque, *ktokolwiek;* qui que ce soit, *ktorykolwiek;* personne, pas un, *nikt;* nul, *żáden* la meme, *tenże;* la meme, *tażże;* autrui, *cudzy,* les biens d' autrui, *cudze dobrá;* tout le monde, *wszystek świát.* Tout, *często się bierze zá* châque, *káżdy, v. g.* tout homm qui, *zá* châque homme, qui, *każdy człowiek, ktory.*

Tous les hommes, *Wszyscy mężowie.*
Toutes les femmes, *Wszystkie białogłowy.*
Toute la terre, *Wszystká ziemiá*
Châque personne, *Káżda osobá.*

Châcun doit faire son devoir, *Káždy powinien swoię powinność uczynic.*

quiconque fait cela, fait bien; *Ktokolwiek to czyni, dobrze czyni.*

personne n'a fait cela; *žáden tego nie uczynił.*

Ie n' ài vû personne; *nie widziátem nikogo.*

Il n' y ena pas un d entre eux qui le veüille, *záden z nich tego niechce.*

Il ne faut pas desirer le bien d' autrui, *nie trzebá žądać dobrá cudzego.*

y a t-il eu icy quelqu' un? *á był tu ktož?*

Tous les Ecoliers sont-ils obligez d' étudier? *každy student powinienže się uczyć?* Tous? *kážay?*

que donne-t-on à châque Ecolier pour aprendre? *co zádaią každemu studentowi do náuczenia się.*

on les a veu tous dans une chambre, *widziano ich wszystkich w iedney izbie.*

on n'a pas voulu donner à tous, cequ' ils vouloient. *nie chciáno dać wszystkim czego chcieli.*

Il étoit tout seul, *był sam ieden.*

personne ne luy nuisoit; *nikt mu nie przeszkádzał.*

Cha-

CHAPITRE cinquiéme.

Rozdział piąty.

Des Verbes & de leurs conjugaisons.

O Słowach y ich Konjugacyach.

SŁowo, *lub* verbum, *iest to, co exprymuie y wyraža wszystkie ákcye, co się mogą czynić, iáko to* aimer, *kocháć;* chanter, *śpiewáć;* rire, *śmiáć się;* dormir, *spáć;* courir, *biegać;* nourrir, *karmić;* enseigner, *uczyć;* voir, *widzieć;* savoir, *wiedzieć &c.*

Słowo iest álbo w czásie terázniey szym, álbo w przeszłym, álbo w przyszłym: kładzie się zwyczáynie iedne osobiste námiestnictwo przed słowem, kiedy nie masz samego imieniá, iáko to je chante, *iá śpiewam:* tu chante; *ty śpiewász,* il, elle chante, *on oná śpiewa,* je, chantois, j' ay chanté, *iá śpiewałem,* je chanteray, *iá będę śpiewał,* nous chanterons, *my będziemy śpiewać,* vous chanterez, *wy będziecie śpiewać,* ils chanteront, *oni będą śpiewać, temi przykładámi obrze widáć odmienności czásow.*

Tá odmienność czásu zowie się po Grámatyku Koniugácyá.

Koniugácyá słow iest złožoná ze trzech części, to iest sposobow, osob, y liczby.

Sposob iest termin Grámatycki, ktorego zwáią žeby znáć iákim sposobem može co czyni

Akcya

Akcyá może bydź uczynioná pięcią sposobámi. iáko to skázuiąc, roskázuiąc, ządaiąc, przyłączáiąc, nie determinuiąc, á te sposoby zowią się.

Skázuiący, roskázuiący, ządaiący, przyłączaiący, niedeterminuiący, lub nieograniczony.

Indicativus, Imperativus, Optativus, Subjunctivus, Infinitivus Indicatif, Imperatif, Optatif, Subjunctif Infinitif.

Skázuiący sposob pokazuie kiedy się ákcya stáie czyli w czásie teraznieyszym, czyli wprzeszłym, czyli w przyszłym v. g. Ie chante *spiewam,* j' ai chanté, *spiewałem,* je chanteray, *będę spiewał: znáć temi przykładámi czásu teráźnieyszego, przeszłego, y przyszłego.*

Roskázuiący sposob znáczy ákcyą słowá rozkázuiąc, álbo zákazuiąc. v. g. chante, *spieway,* ne chante pas *nie spieway,* chantez, *spiewaycie,* ne chantez pas, *nie spiewaycie.*

Ządaiący sposob wyráża ákcyą słowá żądaniem lub życzeniem. v. g. Plût à Dieu que j' eusse cinquante mille livres de rente, j' irois volontiers à Rome, *Bodaybym miał piędziesiąt tysięcy intraty, tobym chętnie do Rzymu poiechał, álbo* si j' avois, *gdybym miał.*

Przyłączaiący iest tak názwany, że z siebie sámego żádnego nie czyni sensu ieżeli nie iest złączony z skázuiącym posobem, lub przed nim, lub zá nim, iáko to que je fasse, *niech czynię,* que je lise,

lise, *niech czytám,* que je chante, *niech spiewam. Te przykłády sensu nie czynią, ieżeli się nie kłádzie przed niemi, álbo zá niemi, skázuiący sposob v. g.*

Il pretend que je fasse mon devoir,
pretenduie żebym uczynił moię powinność.
il veut que je lise un livre,
chce żebym książkę przeczytał.
il faut que je chante aujourd' huy,
trzeba żebym dziś spiewał.

Pámiętáć trzebá że przyłączaiący sposob nástepuie zwyczáynie po tych konjunkcyach lub złączániách, que afin que, pour vûque, *zeby áby, byle, v. g.*

Ie ne crois pas que tu fasse cela,
nie wierzę żebyś to uczynił.
I' ay étè là, afin qu' il vienne,
byłem tám, áby on przyszedł.
il fera cela, pourveu qu' il le veüille,
Uczyni on to byle chciał.

Nieográniczony sposob, lub niedeterminuiący reprzezentuie ákcyą słowá, nie znácząc áni czásu, áni osoby, áni liczby, tako to, écrire, *pisać:* lire, *czytáć:* croire, *wierzyć. Nie może znać wierzenia powinná bydź uczynioná, áni ktorá osobá má ią uczynić.*

Czás znáczy kiedy się rzecz dzieie.

Słowá trzy czásy máią, ktore są, teráznieyszy, przeszły, y przyszły. Terá-

Terazniey∫zy czás znaczy ákcyą dopiero ∫ię dziejącá, iáko to je chante, *∫piewam*, je vais à l'Eglise, *idę do Kościołá*, pourquoy faites-vous cela, *czemu WM. to czyni∫z, &c.*

Przy∫złty czás znáczy ákcyą iuż prze∫złą iáko, je chantois, *∫piewáłem*, j' ay chanté, je chantai, *∫piewáłem kiedyś*, j' avois chanté, *∫piewáłem był.*

Te przykłády do∫yć pokázuią, że iedná ákcya może bydź prze∫złá czteremá ∫po∫obámi, zkąd pochodzi, że w ięzyku Fráncu∫kim cztery ∫ą prze∫złe czá∫y, ktore ∫ą.

1. *Prze∫zły czás niedo∫konáły.*
2. *Przy∫zły czás do∫konáły złożony. (pro∫ty*
3. *Prze∫zły czás do∫konáły determinowány,*
4. *Prze∫zły czás więcey niż do∫konáły.*

Prze∫zły niedo∫konáły znáczy ákcyą co ∫ię wyráża iákoby prze∫złe ktore w ∫amey rzeczy ie∫zcze nie prze∫zły. v. g. je lisois quand vous étes entré, *czytáłem kiedyś WM. w∫zedł; to ∫łowo* je lisois *czytáłem, znáczy że tá ákcyá czytániá ie∫zcze ∫ta była nie ∫kończyłá.*

Prze∫zły złożony do∫konáły wyráża ákcye wcále y do∫konále prze∫złe: náprzykład j' ay parlé, *gadałem*, j' ay dit, *mowiłem*, j' ay fait, *uczyniłem.*

Prze∫zły determinowány do∫konáły pro∫ty znáczy y determinuie czás, rok y dzień, kiedy ∫ię ákcya ∫tátá,

∫tátá, iáko to je chantai hier, *∫piewáłem wczora:* je fus hier à la ville, *byłem wczorá w mieście:* il joüa l' année passée, & perdit tout son argent, *grał w prze∫złym roku y w∫zy∫tkie pieniądze przegrał. Záżywáią czá∫u determinowánego do relácyey hi∫toryey iákiey, v. g.*

Le Roy fut l' année passée en campagne, il prit plusieurs villes, il conquit des Provinces, il defit les Ennemis, qui se defendirent vigoureusement, il remporta la victorie, il mit la terreur chez tous les voisins, & leur fit enfin accepter la Paix de la maniere qu' il voulut.

Krol był w prze∫złym roku w kámpániey, odebrał ∫iłę Má∫t: do∫tał Prowincye, zniό∫ł, (zwyciężył nieprzyiáciol, ktorzy ∫ię mężnie bronili. odniό∫ł (otrzymáł) wiktoryą, uczynił prze∫trách między ∫ą∫iádami, y mu∫zeli ná o∫tátku przyiąc pokoy według iego woli.

W∫zy∫tkie ∫łowa tego przykładu ∫ą w prze∫złym czá∫ie determinowánym pro∫tym. Ci ktorzy po łácinie nie umieią, nie łátwo mogą rozeznáć przy∫zły czás niedo∫konáły od czá∫u determinowánego; ále żeby ich niełátwości ułátwić, niech przeczytáią tę ná∫tępuiącą prze∫trogę.

Uważaycie że prze∫zły czás niedo∫konáły może ∫ię przywła∫zczyć czá∫owi, ktory prze∫zedł, y czá∫owi, ktory ie∫zcze trwá, bo może mowić, j' ecrivois hier, *pi∫áłem wczora*, Tu lisois hier, *czytáłeś*

wczora; tu lisois aujourd' huy, *czytáłeś dziś.*

Przeciwnie zaś temu, przeszły czás determin[...] wány nie przywłászczá się tylko czásu przeszł[...] mu á nigdy czásu ieszcze trwáiącemu, może d[...] brze mowić, j' ecrivis hier, je lus hier, *ále się n[...] może mowić*, j' ecrivis aujord' huy, je lus au[...] jord' huy. &c.

Przeszły czás więcey niż doskonáły znáczy n[...] tylko ákcyą doskonále przeszłą, ále ieszcze zn[...] przez niego, że iuż się byłá skończyłá pierwiey n[...] tá o ktorey się mowi záczęłá v. g.

I' avois soupé, quand vous étes venu,

było u mnie powieczerzy, kiedyś WM. przyszed[...]

I' avois deia fini ma lettre, qu' and il m' prié, de faire ses complimens.

Iużem był skończył list moy, kiedy on mnie pr[...] sił od siebie się kłániáć.

I' etois revenu de la promenade, quand il à commencé à pleuvoir.

Powrociłem był z przechádzki, kiedy pocz[...] deszcz padać. &c.

Persony lub osoby záwsze słowá powinny przodk[...] wać, byle nie w interrogacyach, álbo w pytániác[...]

Czásy słow są komponowáne z trzech osob kto[...] są, pierwsza, ktora záwsze iest wyrażona, prze[...] je, *ia, w małey liczbie.* nous, *my, w wielkiey licz[...] bie: iáko to* je chante, *ia spiewam*, nous chantons, *my spiewamy.*

Druga iest náznaczona przez tu, *ty, w máłey liczbie*, vous, *wy, w wielkiey, iáko to* tu chante, *ty spiewasz*, vous chantez, *wy spiewacie.*

Trzeciá osoba iest náznaczona przez il, *on, dla męskiego rodzaiu, w małey liczbie*, ils, *oni w wielkiey: v. g.* il chante, *on spiewa*, ils chantent, *oni spiewáią*

Białogłowski zaś rodzay iest naznaczony przez Elle, *oná, w małey liczbie á* Elles, *one, w wielkiey, v. g.* Elle chante. *oná spiewá*, Elles chantent *one spiewáią. &c.*

Słowa máią dwie liczby, to iest máłą y wielką: mała liczbá znáczy się kiedy iedna tylko osobá ákcyą czyni, iako to j' écris, tu écris, il écrit, *iá pisze, ty piszesz, on pisze.*

Wielká liczbá znaczy się kiedy siła osob ákcyą czynią v. g. nous ecrivons, *my piszemy*, nous écrivez, *wy piszecie*, ils écrivent, *oni piszą.*

Párticipia lub uczestnictwa ták názwane są, że lubo są cęśći słow, iednak pártycypuią naturze y iákośći imion przydátnych, v. g.

chanté, *spiewány* chantée, *spiewána.*

écrit, *pisany;* écrite, *pisaná.*

mowi się j' ay chanté, *spiewáłem*, j' ay écrit, *pisáłem, á te słowa są czyniące, mowi się też.*

un motet bien chanté.

wierszyk dobrze spiewany.

un chanson bien chante,

pieśń dobrze spiewana.

un vers bien écrit, *wiersz dobrze pisany.*
une lettre bien écrite, *litera dobrze pisana.*

Wten czas chanté, chantée, écrit, écrite, *są imiona przydátne, y uczestnictwa, álbowiem partycypuią imionom przydátnym y słowom.*

Ponieważ żadne słowo nie może bydź konjugowáne bez słowa pomocnego Avoir, *ktore záwszi znaczy czásow przeszłych będąc złączone z uczestnictwem, v. g.*

Ie chante,	*spiewam.*
I' ay chanté,	*spiewáłem.*
I' avois chanté,	*spiewáłem był.*
aprez avoir chanté,	*spiewawszy, &c.*

to go naypierwey kłádę.

Klucz ięzyká Francuskiego, y naypewnieyszy sposob do poięcia prętko tegoż ięzyka, iest, nauczyć się tych słow, Avoir, *y* étre, *dobrze konjugować y złączyć, ktore te słowá zowią się* auxiliaria, *po Polsku pomocne, bo się ná nich wszystkie słowá iák* activa, *ták* passiva, *skłádaią.*

Konjugacya lub złączenie słowa pomocnego.

Avoir, *Mieć.*

L' Indicatif.	*skázuiący sposob.*
Le tems present,	*czas teraźnieyszy.*

Sing.

I' ai,	*Ia mám.*
Tu as,	*Ty masz.*
il, elle a,	*on, oná ma.*

Plur.

Nous avons,	*my mamy.*
vous avez,	*wy macie.*
ils, elles ont,	*oni, one máią.*
Le Passé imparfait,	*Przeszły niedoskonały.*

Sing.

I' avois,	*Ia miewáłem miewáłam.*
tu avois,	*ty miewáłeś, miewáłaś.*
il, elle avoit,	*on miewał, oná miewałá.*

Plur.

Nous avions,	*my miewáliśmy.*
vous aviez,	*wy miewáliście.*
ils, elles avoient,	*oni, one miewáli.*
Preterit parfait composé.	*Przeszły doskonáły złożony, álbo zkomponowany.*

Sing.

I' ay eu aujourd'huy,	*Ia miałem, miáłam dziś.*
tu as eu,	*Ty miáłeś, miałáś.*
il, elle a eu,	*on miáł, oná miałá.*

Plur.

Nous avons eu,	*My mieliśmy.*
vous avez eu,	*wy mieliscie.*
ils, elles ont eu,	*oni, one mieli.*
Preterit parfait simple, ou defini,	*Przeszły doskonáły prosty, lub determinowány.*

Sing.

I' eus hier,	*Ia miáłem wczorá.*
tu eus,	*ty miałeś.*
il, elle eut,	*on miáł, oná miáła.*

Plur.

Nous eûmes, *My mieliśmy.*
vous eûtes, *wy mieliście.*
ils, elles eurent, *oi one mieii.*
Preterit plusque, parfait, *Przeszły więcey niż doskonáły.*

Sing.

J'avois eu, *Iá miałem był.*
tu avois eu, *ty miáłeś był.*
il, elle avoit eu, *on miáł był, oná miáła byłá.*

Plur.

Nous avions eu, *My mieliśmy byli.*
vous aviez eu, *wy mieliście byli.*
ils, elles avoient eu, *oni, onę mieli byli.*
Le futur, *Czás przyszły.*

Sing.

J'aurai, *Ia będę miáł, miáła.*
tu auras, *ty będziesz miáł, miáła.*
il, elle aura, *on będzie miáł, miáłá.*

Plur.

Nous aurons, *My będziemy mieli.*
vous aurez, *wy będziecie mieli.*
ils, elles auront, *oni, one będą mieli.*
L' Imperatif, *Rozkázuiący.*

Aye, *Miey ty.*
qu' il, qu' elle ait, *niech on, oná má.*

Plur

Aïons, *mieymy.*
aïez, *mieycie.*

qu'

qu' ils, ~~qu' elles~~ aient, *niech oni, one máią.*
L' Optatif, & Subjonctif, *Pożądaiący, y złączáiący.*
Le present, *Czas teraznieyszy.*

Sing.

Dieu veüille que, *Day Boże żebym iá.*
j' aïe, *miáł, miała.*
que tu aïe; *żebyś ty miał.*
qu' il ait, *żeby on miáł.*

Plur.

que nous aïons, *żebyśmy my mieli.*
que vous aïez, *żebyście wy mieli.*
qu' ils aient, *żeby oni mieli.*
L' imparfait 1. *Czas niedoskonały, 1.*

Sing.

Plût à Dieu que j' eusse, *Bodaybym ia miał.*
que tu eusse, *obyś ty miał.*
qu' il eût, *oby on miał.*

Plur.

que nous eussions, *Obyśmy my mieli.*
que vous eussiez, *obyście wy mieli.*
qu' ils eussent, *oby oni mieli.*
L' imparfait, 2. *Niedoskonały.*

Sing.

J' aurois, *miałbym miałabym.*
tu aurais, *miałbyś, miáłabyś.*
il, elle auroit, *miałby, miałaby.*

Plur.

Nous

Nous aurions, *mielibyśmy.*
vous auriez, *mielibyście.*
ils, elles auroient, *mieliby.*

Sing.

Si I' avois, &c. *gdybym iá miał miáł*

Plur.

Si nous avions &c. *gdybyśmy mieli.*

Le passé parfait, *Przeszły doskonały.*

Sing.

Quoyque j' aïe eu, *chociażem miał.*
que tu aie eu, *żeś ty miał.*
qu' il ait eu, *że on miał.*

Plur.

Que nous aïons eu, *chociażeśmy my mieli.*
que vous aïez eu, *żeście wy mieli.*
qu' ils aient eu, *że oni mieli.*

Plus que parfait, *Więcey niż doskon*

Sing.

Plût àDieu que j'eusse eu, *Bodáybym był ia m*
que tu eusse eu, *obyś był ty miał.*
qu' il eût eu, *oby był on miał.*

Plur.

Que nous eussions eu, *obyśmy byli my miel*
que vous eussiez eu, *obyście wy byli mieli.*
qu' ils, qu' elles eussent eu *oby oni byli miel*

Sing.

I' aurois eu, *miałbym ia był.*
tu aurois eu, *miałbyś ty był.*
il auroi t eu; *miáłby on był.*

Plur.

Nous aurions eu, *mielibyśmy my byli,*
vous auriez eu, *mielibyście wy byli.*
ils, elles auroient eu, *mieliby oni one byli.*

Sing.

Si j' avois eu &c. *gdybym był iá miał.*

Plur.

Si nous avions eu &c. *gdybyśmy my mieli byli.*

Le futur, *Przyszły czas.*

Sing.

Quand j' aurai, ou, lorsque j' aurai, *Kiedy álbo gdy ia będę. miał, miała.*
que tu auraz, *będziesz ty miał.*
qu' il aura, *będzie on miał.*

Plur.

Que nous aurons, *gdy będziecie wy mieli.*
qu' ils auront, *gdy oni będą mieli.*

Sing.

Quand j' aurai eu, ou lorsque j' aurai eu, *Gdy álbo kiedy wprzod ia będę miał.*
que tu auras eu, *gdy ty będziesz miał.*
qu' il aura eu, *gdy on będzie miał.*

Plur.

Que nous aurons eu, *gdy my będziemy mieli.*
que vous aurez eu, *gdy wy będziecie mieli.*
qu' ils auront eu, *gdy oni będą mieli.*

L' Infinitif, *Sposob nieograniczony.*
Avoir, *Mieć iż kto ma.*

Avoir eu, aprés,	*Miawszy, iż kto.*
avoir eu, ayant eu,	*miał,*
Aïant, an aïant,	*maiąc.(winno mieć*
à avoir, pour avoir,	*do miewaniá co się*
qui aura, qui doit,	*kto ma miec, kto będ*
avoir, Eu, euë,	*miał. Miany, mia*

Uważać trzeba, że czasem słowo przełoży się sobie, á to w interrogacyach, y w dziwowaniu naprzykład.

ai-je?	*á mamże ia?*
as-tu?	*á maszże ty?*
a-t il?	*á masz on?*
est-il possible?	*á podobnáż to?*

Konjugacya słowa pomocnego Etre, *Bydź.*

L' Indicatif,	*Skazuiący sposob.*
Le tems present,	*Czas teráznieyszy*

Sing.

Je suis,	*Ia iestem.*
tu es,	*ty iesteś.*
il, elle est,	*on, oná iest.*

Plur.

Nous sommes,	*My iesteśmy.*
vous étes,	*wy iesteście.*
ils; elles sont,	*oni, one są.*
Passé, ou preterit imparfait,	*Przeszły niedo/ nały.*

Sing.

J' étois,	*Ia byłem, byłam.*
tu étois,	*ty byłeś, byłaś.*
il, elle étoit,	*on był, ona była.*

Plu

Plur.

Nous étions,	*my byliśmy.*
vous etiez,	*wy byliście.*
ils, elles étoient,	*oni, one byli.*
Passé parfait composé,	*Przyszły doskonały złożony.*

Sing.

J' ay été aujord' hui,	*Iá byłem, byłam dziś.*
tu as été,	*ty byłeś, byłaś.*
il, elle a été,	*on był, ona była.*

Plur.

Nous avons été,	*My byliśmy.*
vous avez été,	*wy byliście.*
ils, elles ont été,	*oni, one byli.*
Passé perfait simple,	*Przeszły doskonały prosty.*

Sing.

Je fus hier,	*Ia byłem wczorá.*
tu fus,	*ty byłeś.*
il, elle fut,	*on był, ona była.*

Plur.

Nous fûmes,	*My byliśmy.*
vous fûtes,	*wy byliście.*
ils, elles furent,	*oni, one byli.*
Plusque parfait,	*Więcey niż doskonały.*

Sing.

J' avois été,	*Byłem był, byłam była.*
tu avois été,	*byłeś był, byłaś była.*
il, elle avoit été,	*on był był, oná była była.*

Plur.

 Nous

Nous avions été, *My byliśmy byli.*
vous aviez été, *byliście byli.*
ils, elles avoient été, *oni, one byli byli.*
Futur. *Czas przyszły,*

Sing.

Ie serai, *Ia będę.*
tu seras, *ty będziesz.*
il, ella sera, *on, oná będzie.*

Plur.

Nous serons, *My będziemy.*
vous serez, *wy będziecie.*
ils, elles seront. *oni, one będą.*
L' Imperatif, *Roskazuiący sposob.*

Sing.

Sois, *Bądź ty.*
qu' il, qu, elle soit, *niech on, ona będzie*

Plur.

Soions, *Bądźmy.*
Soiez, *Bądźcie.*
qu' ils, qu' elles soient, *niech oni, one będą.*
Optatif. & Subjonctif. *Zdaiący y złącaiący.*

Sing.

Dieu veüille que je. sois, *Day Boże żebym był. niech iá będę.*
que tu sois, *żebyś ty był.*
qu' il soit, *żeby on był.*

Plur.

Que nous soïons, *żebyśmy byli.*
que vous soïez, *żebyście byli.* qu'

qu' ils soient. *żeby byli.*
Tems Imparfait. *Czas niedoskonały,*

Sing.

Plût à Dieu que je fusse, *Bodaybym iá, był, niech bym ia był; obym był;*
que tu fusse, *obyś ty był.*
qu' ils fût. *oby on był.*

Plur.

Que nous fussions, *obyśmy my byli.*
que vous fussiez, *obyście wy byli,*
qu' ils fussent, *oby oni byli.*
Tems incertain, *Czas niepewny.*

Sing.

Ie serois, *Iabym był.*
tu serois, *tybyś był.*
il seroit, *onby był.*

Plur.

Nous serions, *bylibyśmy.*
vous seriez, *bylibyście.*
ils seroient, *byliby.*
Passé parfait, *Przeszły doskonały.*

Sing.

Quoique je aïe étè, *Chociażem był.*
que tu aie été, *żeś ty był.*
qu il ait été *że on był.*

Plur.

Que nous aïons été, *Chociażeśmy byli.*
que vous aiez été, *żeście byli.*
qu' ils aient eté, *że oni byli.* Uwa-

Uważać że po złączeniu, si, kładzię się záwszo słowo w skazuiącym sposobie, iako to.

Sing.

Si j' étois &c. *gdybym iá był.*

Plur.

Si nous étions &c. *gdybyśmy my byli.*

plusque parfait, *Barźiey niż doskonały.*

Sing.

Plût à Dieu que, j' eusse été, *Bodaybym był iá był, obym był iá był.*

que tu eusse été, *obyś był ty był.*

qu' il eût été, *oby był on był.*

Plur.

Que nous eussions été, *obyśmy byli my byli.*

que vous eussiez èté, *obyście byli wy byli.*

qu' ils essent été, *oby byli oni byli.*

Sing.

J' aurois été, *Byłbym był.*

tu aurois été, *byłbyś był.*

il auroit été, *byłby był.*

Plur.

Nous aurions été, *Bylibyśmy byli.*

vous auriez été, *bylibyście byli.*

ils auroient été, *byliby byli.*

Sing.

Si j' avois été, &c. *gdybym był ia był.*

Plur.

Si nous avions été, &c. *gdybyśmy byli my byli.*

Le futur, *Czas przyszły.* Sing.

Sing.

Quand je serai, ou lors que je serai, *Kiedy. álbo gdy iá będę.*

que tu seras, *gdy ty będziesz.*

qu' il sera, *gdy on będzie.*

Plur.

que nous serons, *gdy my będziemy.*

que vous serez, *gdy wy będziecie.*

qu' ils seront, *gdy oni będą.*

Sing.

Quand j' aurai étè, ou lorsque j' aurai, été, *Gdy albo kiedy wprzod będę.*

que tu autas été, *kiedy wprzod będziesz.*

qu' il aura été, *kiedy w przod będzie.*

Plur

Que nous aurons été, *kiedy wprzod będziemy*

que vous aurez été, *kiedy wprzod będziecie.*

qu'il auront été, *kiedy w przod będą.*

L' Infinitif, *Nieograniczony sposob.*

Etre, *Bydź.*

aïant été, apres avoir été, *Bywszy.*

etant, en etant, *będąc.*

à étre, pour étre, *do byciá, co ma bydź.*

futur, qui doit étre, *przyszły, ktory má bydź.*

Des verbs actifs.

O Słowach czyniących.

SŁowo activum, *to iest, czyniące iest to, co ákcyą álbo*

álbo czyni iakie ſamo przez ſię znaczy, iako to, Chanter, ſpiewać, znaczy ákcyą ſpiewánia; aimer, kochać, znaczy akcyą kochania; manger, ieść, znaczy ákcyą iedzienia; boire, pić, znaczy ákcyą picia, &c.

Wſzyſtkie ſłowa ktore ſię terminuią ná er w nieograniczonym ſpoſobie, tak ſię konjuguią iako chanter, ſpiewać. Te ktore ſię ná oir, terminuią, konjuguią ſię iako ſavoir, umieć. A te, ktore ſię terminuią ná ire, koojuguią ſię iako lire, czytać; dire, mowić. Te zas ktore ſię ná ir terminuią, konjuguią ſię iako oüir, ſłyſzyć, fuir, uciekać. Są inſze ſłowá, ktore ſą irregularne, bo żadne nie záchowuią reguły do konjugowaniá, iáko te ſą, ſe ſoir, álbo ſe aſſoir, y être aſſis, ſiedzieć; vouloir, chcieć pouvoir, modź; ſe ſouvenir, y ſe reſſouvenir, pamiętać, przypomnieć ſobie &c.

Premiere Conjugaiſon; des verbs qui ſe terminent en er,

Pierwſza Konjugacya; o ſłowach ktore ſię terminuią na er, iako to chanter, ſpiewać.

L'Indicatif, *Ska uiąc ſpoſob.*

Le tems preſent, *Czas teraznieyſzy.*

Sing.

Ie chante, *Iá ſpiewam.*
Tu chante, *Ty ſpiewaſz.*
Il, elle chante, *on, oná ſpiewa.*

Plur.

Nous chantons, *My ſpiewamy*; vous

Vous chantez, *wy ſpiewacie.*
ils, elles chantent, *oni, one ſpiewaią.*
Paſſé imparfait, *Przeſzły niedoſkonały*

Sing.

Ie chantois, *Ia ſpiewałem.*
tu chantois, *ty ſpiewałeś.*
il, elle chantoit, *on ſpiewał, ona ſpiewywała.*

Plur.

Nous chantions, *My ſpiewaliśmy.*
vous chantiez, *wy ſpiewaliście*
ils, elles chantoient, *oni, one ſpiewali.*
Paſſé parfait compoſé, *Przeſzły doſkonały złożony.*

Sing.

I' ay chanté, aujourd'hui, *Ia ſpiewałem dziś*
tu as chanté, *ty ſpiewałeś.*
il, elle a chanté, *on ſpiewał, ona ſpiewała.*

Plur.

Nous avons chanté, *My ſpiewalimy.*
vous avez chanté, *wy ſpiewaliście.*
ils, elles ont chanté, *oni, one ſpiewali.*
Paſſé parfait ſimple *Przeſzły doſkouały proſty*

Sing.

Ie chantai hier, *Ia ſpiewałem wczora.*
tu chantas, *ty ſpiewałeś.*
il, elle chanta, *on ſpiewał, ona ſpiewała.*

Plur.

Nous chantâmes, *My ſpiewaliśmy.*
vous chantâtes, *wy ſpiewaliście.*
ils, elles chantérent, *oni, one ſpiewali.* Paſ-

Passé plusque parfait. *Przeszły więcey niż doskonały.*

Sing.

I' avois chanté, *Ia spiewałem był.*
tu avois chanté, *ty spiewałeś był.*
il avoit chanté, *on spiewał był.*

Plur.

Nous avions chanté, *spiewaliśmy byli.*
vous aviez chanté, *spiewaliście byli.*
ils, elles avoient chanté, *spiewali byli.*

Futur. *Przyszły czas.*

Sing.

Ie chanterai, *Ia będę spiewał, zaspiewam.*
tu chanteras, *ty będziesz spiewał.*
il chantera, *on będzie spiewał.*

Plur.

Nous chanterons, *My będziemy spiewali,*
vous chanterez, *wy będziecie spiewali.*
ils chanteront, *oni będą spiewali.*

L' Imperatif, *Roskazuiący sposob.*

Sing.

Chante, *Spieway ty zaspieway.*
qu' il, elle chante, *niech on, ona spiewá.*

Plur.

Chantons, *spiewaymy.*
chantez, *spiewaycie.*
qu' ils chantent, *niech oni spiewaią.*

L' optatif, & subjonctif. *Zadaiący y złączaiący*

Sing.

Dieu

Dieu veüille que je, chante, *Day Boże, żebym spiewał. niech ia zaspiewam.*
que tu chante, *żebyś ty spiewał.*
qu' il chante, *żeby on spiewał.*

Plur.

que nous chantions, *żebyśmy spiewali.*
que vous chantiez, *żebyście spiewali.*
qu' ils chantent, *żeby oni spiewali.*

Tems imparfait, *Czas niedoskonały.*

Sing.

Plût à Dieu que je, chantasse, *Bodaybym ia spiewał.*
que tu chantasse, *obyś ty spiewał.*
qu' il chantât, *oby on spiewał.*

Plur.

Que nous chantassions, *obyśmy spiewali.*
que vous chantassiez, *obyście wy spiewali.*
qu' ils chantassent, *oby oni spiewali.*

Tems incertain, *Czas niepewny.*

Sing.

Ie chanterois, *spiewałbym.*
Tu chanterois, *spiewałbyś.*
il chanteroit, *onby spiewał.*

Plur.

Nous chanterions, *Spiewalibyśmy.*
Vous chanteriez, *spiewalibyście.*
ils chanteroient, *spiewaliby.*

Passé parfait, *Przeszły doskonały.*

Sing. Quoi-

Quoique j' aie chanté, *Chociażem śpiewał.*
que tu aie chanté, *żeś ty śpiewał.*
qu' il ait chanté, *że on śpiewał.*

Plur.

que nous aions chanté, *żeśmy my śpiewali.*
que vous aïez chanté *żeście wy śpiewali.*
qu' ils aient chanté, *że oni śpiewali.*

Passé plusque parfait, *Przeszły więcey niż doskonały.*

Sing.

Plût à Dieu que j' eusse, chanté, *Bodaybym był śpiewał śpiewała.*
que tu eusse chanté, *obyś ty był śpiewał.*
qu' il eût chanté, *oby on był śpiewał.*

Plur.

Que vous eussions chanté, *obyśmy my byli śpiewali.*
que vous eussiez chanté, *obyście wy byli śpiewali.*
qu' ils eussent chanté, *oby oni byli śpiewali.*

Sing.

I' aurois chanét *Ia bym był śpiewał.*
tu aurois chanté, *śpiewałbyś ty był.*
il auroit chante, *on by był śpiewał.*

Plur.

Nous aurions chanté, *Spiewalibyśmy my byli.*
vous auriez chanté, *śpiewalibyście wy byli.*
ils auroient chanté, *śpiewaliby oni byli.*

Le futur, *Przyszły czas.*

Sing.

Quand je chanterai, ou lorsque je chanterai, *Gdy álbo kiedy ia będę śpiewał, álbo zaśpiewam.*

que tu chanteras, *ty będziesz śpiewał.*
qu' il chantera, *on będzie śpiewał.*

Plur.

Que nous chanterons, *Gdy my będziemy śpiewali.*
que vous chanterez, *wy będziecie śpiewali.*
qu' ils chanteront, *oni będą śpiewali,*

Sinh

Quand j' aurai chanté, lorsque j' aurai chanté, *Gdy álbo kiedy w przod zaśpiewam.*
que tu auras chanté, *gdy ty zaśpiewasz.*
qu' il aura chanté, *gdy on zaśpiewa.*

Plur.

Quand nous aurons, chanté, ou lorsque, nous aurons chanté, *Gdy my w przod zaśpiewamy*
que vous aurez chanté, *gdy wy w przod zaśpiewacie.*
qu' ils auront chanté, *gdy oni w przod zaśpiewaią.*

Uwagi ná złączanie lub koniunkcyą si.

Sing.

Si je chante presentement, *ieżeli teraz śpiewam*

Plur,

Si nous chantons, *ieżeli my śpiewamy &c.*

Sing.

Si je chante ensuitte, *ieżeli będę potym śpiewał.*

Plur.

Si

Si nous chantons, *Ieżeli będziemy ſpiewać.*

Sing.

Si je chantois, *Gdybym ia ſpiewał.*

Plur.

Si nous chantions, *gdybyśmy my ſpiewali.*

Sing.

Si j' avois chanté, *gdybym iá był ſpiewał.*

Plur. *(ſpiewali &c.*

Si nous avions chanté, *gdybyśmy my byli.*

Infinitif, *nieograniczony ſpoſob.*

Chanter, *Spiewać.*

avoir chanté, ayant chanté, *ſpiewawſzy, iż*
apres avoir chanté *kto ſpiewał.*

chantant, en chantant, *ſpiewaiąc w ſpiewaniu*

à chanter pour chanter, *do ſpiewania co ma bydz ſpiewane.*

qui chantera, qui doit, chanter, *kto będzie ſpiewał, kto ma ſpiewać,*

chanté, chantée, *ſpiewany, ſpiewana.*

Seconde Conjugaiſon.

Des verbes qui ſe terminent en oir, & en oire.

Druga Konjugacyá.

O *ſłowach ktore ſię terminuią na* oir, *iako to* ſavoir, *wiedzieć, na* oire, *iako to* croire, *wierzyć.*

L' Indicatif, *Skazuiący ſpoſob.*

Le

Le tems preſent, *Czas teráznieyſzy.*

Sing.

Ie ſais, ou ſçais, *Iá wiem álbo umiem.*
tu ſais, *ty wieſz.*
il elle ſait, *on, ona wie.*

Plur.

Nous ſavons, *my wiemy umiemy.*
vous ſavez, *wy wiecie.*
ils, elles ſavent. *oni, one wiedzą.*

Tems imparfait *Czás niedoſkonáły.*

Sing.

Ie ſavois, ou ſçavois, *Iá wiedziałem.*
tu ſavois, *ty wiedziałeś.*
il ſavoit, *on wiedział.*

Plur.

Nous ſavions, *my wiedzieliśmy.*
vous ſaviez, *wy wiedzieliście.*
ils ſavoient, *oni wiedzieli.*

Paſſé parfait composé, *Przeſzły doſkonały złożony.*

I' ay, tu as, il a ſceu, ou ſeu, *Wiedziałem nie bardzo dawno wiedziałeś wiedział.*

Plur.

Nous avons, vous avez, ils ont ſceu, ou ſeu, *Wiedzieliśmy wiedzieliście wiedzieli.*

Paſſé parfait ſimple, *Przeſzły doſkonáły proſty*

Sing.

Ie ſceus, tu ſceus, ou ſeus, *Wiedziałem kiedyś dá-*

ſeus, il ſceut, ou ſeut,	*wno, wiedziałeś wiedział*
Plur.	
Nous ſçûmes, vous ſçu- tes, ils ſceurent,	*Wiedzieliśmy wiedzie- liście, wiedzieli*
Paſſé pluſque parfait, Sing.	*Przeſzły więcey niż (doſkonały)*
I'avois, tu avois, il a- voit ſceu,	*Iam, tyś, on wiedział był.*
Plur.	
Nous avions, vous aviez, ils avoient ſeu,	*Myśmy, wyście, oni wiedzieli byli.*
Le futur,	*Przyſzły czas.*
Sing.	
Ie ſauray, ou ſçauray,	*Ia będę wiedział.*
tu ſauras,	*ty będzieſz wiedział.*
il ſaura,	*on będzie wiedział.*
Plur.	
Nous ſaurons ou ſçaurons,	*My będziemy wie- (dzieli)*
vous ſaurez,	*wy będziecie wiedzieli*
ils ſauront,	*oni będą wiedzieli.*
Imperatif,	*Roſkazuiący ſpoſob.*
Sing.	
Sais, ou ſçais,	*Wiedź ty, umiey ty.*
qu'il ſache,	*niech on wie.*
Plur.	
Sachons, ſachez	*Wiedzmy, wiedzcie*
qu'il ſachent,	*niech oni wiedzą.*
L'optatif. & le Subjonctif. Sing.	*Zyczący y przyłą- (czaiący)*

Dieu veüille que je, ſache,	*Dáy Boże żebym wiedział, niech ſię dowiem.*
que tu ſache,	*żebyś ty wiedział.*
qu'il ſache,	*żeby on wiedział.*
Plur.	
que nous ſachions,	*żebyśmy my wiedzieli*
que vous ſachiez,	*żebyście wy wiedzieli*
qu'ils ſachent,	*żeby oni wiedzieli.*
Paſſé imparfait,	*Przeſzły niedoſkonały.*
Sing.	
Plût à Dieu que je, ſeuſſe,	*Bodaybym ia wiedział.*
que tu ſeuſſe,	*obyś ty wiedział.*
qu'il ſeût,	*oby on wiedział.*
Plur.	
Que nous ſeuſſions,	*obyśmy my wiedzieli*
que vous ſeuſſiez,	*obyście wy wiedzieli.*
qu'ils ſeuſſent.	*oby oni wiedzieli.*
Paſſé incertain	*Przeſzły niepewny.*
Sing.	
Ie ſaurois ſçaurois,	*Wiedziałbym.*
tu ſaurois,	*wiedziałbyś.*
il ſauroit,	*wiedziałby.*
Plur.	
Nous ſaurions,	*Wiedzielibyśmy*
vous ſauriez,	*wiedzielibyście.*
ils ſauroint,	*wiedzieliby.*
Sing,	

Si je ſavois,	gdybym ia wiedział.
Plur.	
Si nous ſavions,	gdybyśmy my wiedzieli.
paſſé Parfait,	Przeſzły doſkonáły.
Sing.	
Quoique j'aye ſceu,	Lubom iá wiedział.
que tu aye ſceu,	żeś ty wiedziáł.
qu' il ait ſceu,	że on wiedział.
Plur.	
Que nous ayons ſceu,	żeśmy my wiedzieli.
que vous ayez ſceu,	żeście wy wiedzieli.
qu' ils ayent ſeu,	że oni wiedzieli.
Paſſé plus que parfait.	Przeſzły więcey niż (doſkonáły.
Sing.	
Plût à Dieu que j' euſſe, ſceu,	Bodaybym był wiedział.
que tu euſſe ſeu,	obyś ty był wiedział.
qu' il eût ſeu,	oby on był wiedziáł.
Plur.	
Que nous euſſions ſeu,	obyśmy my byli wiedzieli.
que nous euſſiez ſeu,	obyście wy byli wiedżieli.
qu' ils euſſent ſeu,	oby oni byli wiedzieli.
Sing.	
Si j' avois ſeu,	gdybym był iá wiedział.
Plur.	
Si nous avions ſceu,	gdybyśmy byli wiedzieli.
Le futur.	Przyſzły czas.
Sing.	

Quand, ou lorſque je ſauray,	Gdy albo kiedy ia będę wiedział.
que tu ſauras,	będzieſz ty wiedział
qu' il ſaura,	będzie on wiedział.
Plur.	
Que nous ſaurons,	gdy my będziemy wiedzieli.
que vous ſaurez,	będziecie wy wiedzieli.
qu' ils ſauront,	będą oni wiedzieli.
Sing.	
Quand, ou lorſque, j' auray ſeu,	Gdy albo kiedy ia wprzod ſię dowiem. wyrozumiem.
que tu auras ſceu,	ty wprzod ſię dowieſz.
qu' il aura ſceu,	on wprzod ſię dowie.
Que nous aurons, ſeu,	gdy my wprzod ſię dowiemy.
que vous aurez ſeu,	wy wprzod ſię dowiecie.
qu' ils auront ſeu,	oni wprzod ſię dowiedzą.
L' Infinitif.	Nieográniczony ſpoſob.
Savoir, ou ſçavoir, voir ſeu, aprés avoir ſceu, aiant ſceu,	Wiedzieć, umieć, rozumieć, Wiedziawſzy, iż kto wiedział.
Sachant, en ſachant, à ſavoir, pour ſavoir,	Wiedząc w wiedzeniu. do wiedzenia, co má bydź wiedziane.
qui ſaura, qui doit ſavoir,	kto będzie wiedział, kto ma wiedzieć.
ſceu, ſceute,	wiedziany wiedziana.

Croire, *Wierzyć.* Indicatif. *Skázuiący.*
Ie crois &c. *Ia wierzę.*
Ie croïois &c. *Ia wierzyłem.(dawno.*
I'ay cru &c. *Ia wierzyłem nie bardzo.*
Passé parfait, simple. *Przeszły doskonały prosty.*
Ie crus, tu crus, il crut, *Iá wierzyłem, tyś, on wierzył kiedyś dawno.*
nous crûmes, vous crûtes, ils crurent &c. *myśmy, wyście, oni wierzyli, &c.*

Roskazuiący.

Crois *wierz.* qu'il croïe, *niech wierzy.* croïons, *wierzmy,* croïez, *wierzcie,* qu' ils croïent, *niech wierzą &c. ostatek tak się koniuguie, iáko słowo* savoir, Voir, *widzieć.*

Indicatif, *Skázuiący.*
Ie vôis, &c, *Ia widzę.*
Ie voïois &c. *Iá widziałem.*
I' ay, tu as, il a veu, *Iá, tyś, on widział.*
Nous avons veu, *my widzieliśmy &c.*
Ie vis, tu vis, il vit, *Iá, tyś, on widział kiedyś.*
Nous vîmes, vous vîtes, ils virent, *myśmy, wyście, oni widzieli. &c.*

Roskazuiący.

Voi, *widź ty,* qu' il voie, *niech on widzi.* voïons, voïez, qu' ils voïent, *widźmy, widźcie. niech oni widzą, &c. ostátek iák słowo* savoir,

Troi-

Troisiême Conjugaison.

Des verbes qui se terminent en ire.

Trzecia Konjugacya.

O słowách ktore się terminuią ná ire, *iáko to* dire, *mowić,* lire, *czytać;* écrire, *pisáć.*

Indicatif. *Skazuiący sposob.*
Tems present. *Czas teraznieyszy.*

Sing.
Ie dis, tu dis, il dit *Iá mowie ty mowisz, on mowi.*

Plur.
Nous disons, vous disez, ils disent, *My mowiemy, wy mowicie, oni mowią.*

Passé imparfait. *Przeszły niedoskonáły.*

Sing.
Ie disois, &c. *Iá máwiáłem. &c.*

Plur.
Nous disions &c. *My máwiáliśmy.*

Passé parfait composé, *Przeszły doskonáły złożony.*

Sing.
I' ay, tu as, il a dit, *Ia, tyś, on mowił.*

Plur.
Nous avons, vous avez, ils ont dit, *Myśmy, wyście, oni mowili.*

Passé parfait simple. *Przeszły doskonały prosty*

Sing.
Ie dis, tu dis, il dît, *Ia, tyś, on mowił kiedyś*

Plur.

Nous

Nous dîmes, vous di- | *Myśmy, wyście, oni*
tês, ils dirent, | *mowili.*
Passé plusque parfait, *Przeszły więcey niż do-*
Sing, *(skonały.*
I' avois dit, &c. | *mowiłem był &c.*
Plur.
Nous avions dit, &c. | *mowiliśmy byli &c.*
Futur. *Przyszły czas.*
Sing.
Ie diray &c. | *Ia będę mowił &c.*
Plur..
Nous dirons &c. | *my będziemy mowili. &c.*
Imperatif. *Roskázuiący.*
Sing.
Dis, *mow*, qu' il dise, | *niech on mowi.*
Plur.
Disons, *mowmy*, disez, *mowcie*, qu' ils disent.
niech oni mowią.
Optatif. & Subjonctif. *Zyczący przyłączaiący.*
Sing.
Dieu veüille, que je | *Dáy Boże żebym iá*
dise. | *mowił.*
que tu dise, qu'.il | *żebyś ty mowił, żeby on*
dise. | *mowił.*
Plur.
Que nous disions, &c. | *żebyśmy mowili &c.*
Imparfait. *Niedoskonały.*
Sing.

Plût à Dieu que je disse, *Bodaybym ia mowił.*
que tu disse, | *obyś ty mowił.*
qu' il dit, | *oby on mowił.*
Plur.
Que nous dissions &c. *obyśmy my mowili &c*
Incertain. *Niepewny.*
Sing
Ie dirois, &c. | *Mowiłbym, &c.*
Plur.
Nous dirions &c. | *mowilibyśmy &c.*
Passé parfait, | *Przeszły doskonały.*
Sing.
Quoique, ou supposé, *Chociażem, day to żem*
que j'aye dit, | *ia mowił.*
que tu aye, qu' il ait dit, *żeś ty że on mowił.*
Plur.
Que vous ayons, que | *Ześmy my, żeście wy.*
vous aiez, qu' ils aient dit, | *że oni mowili.*
Passé plusque parfait, *Przeszły więcey niż do-*
Sing. *(skonały.*
Plût à Dieu que j' eusse, *Bodáybym był ia mo-*
que tu eusse, qu' il eût | *wił, obyś ty, oby on*
dit. | *był mowił.*
Plur.
Que nous eussions, que | *obyśmy my byli wy-*
vous eussiez, qu' ils eus- | *ście byli, oni byli*
sent dit, | *mowili.*
Sing.

J' aurois, tu aurois, il auroit dit, *Mowiłbym był ia, tyś by, on by był mowił.*

Plur.

Nous aurions dit &c. *mowilibyśmy byli &c.*

Futur, *Przyszły.*

Sing.

Quand, ou lorsque j' auray, tu auras, il aura dit, *Gdy álbo kiedy wymowię wprzod &c.*

Plur.

Nous aurons, vous aurez, ils auront dit, *gdy wymowiemy wymowicie. wymowią.*

Si jedis, *Ieżeli mowię, álbo będę mowił.*

Si je disois, *gdybym, ieżelibym mowił.*

Si j' avois dit, *gdybym był mowił.*

Infinitif. *Nieograniczony sposob.*

Dire. *Mowić.*

avoir dit, aprés avoir dit, aïant dit, *mowiwszy iż kto mowił ktora mowiła.*

Disant, en disant, *mowiąc, w mowieniu.*

à dire, pour dire, *do mowienia.*

qui dira, qui doit dire, *kto będzie mowił, kto ma mowić.*

dit, dite, *mowiony, mowioná.*

Lire, *Czytać.*

Ie lis, Nous lisons &c. *Ia czytam, my czytamy.*

Ie lisois, nous lisions &c. *Iá czytałem, my czytaliśmy.*

J' ay lû &c. *czytáłem przeczytałem.*

Passé

Passé parfait simple. *Przeszły doskonały prosty.*

Sing.

je lûs, tu lûs, il lut, *Czytałem kiedyś dawno.*

Plur.

Nous lûmes, vous lûtes, ils lurent. *czytaliśmy, czytaliście. czytali.*

Ostatek iáko słowo dire.

Ecrire, *pisać.*

J' écris, Nous écrivons, *Piszę, Piszemy, &c.*

J' écrivois &c. *Pisałem, &c.*

J' ay écrit, &c. *pisałem nie bardzo dawno.*

Passé parfait simple, *Przeszły doskonáły prosty.*

J' écrivis, tu écrivis, il écrivit. *Pisałem dawno &c.*

Nous écrivîmes, vous écrivîtes, ils écrivirent &c. *pisaliśmy. pisaliście. &c.*

Ostátek iáko słowo dire.

La Quatriéme Conjugaison.

Des verbes en oüir.

Czwarta Koniugácya.

O słowach ktore się terminuią ná üir, *iáko to* oüir, *słyszeć;* fuir, *uciekać;* foüir, *kopać &c.*

Indicatif. *Skázuiący sposob.*

Tems présent. *Czas teraźnieyszy.*

Sing.

J' ois, tu ois, il oit, *Iá słyszę. &c.*

Plur.

Nous

Nous oïons, vous oïez, ils oient, — *My ſłyſzemy.*

L' imparfait, — *Niedoſkonały.*

Sing.

I' oïois, &c. — *ſłyſzałem.*

Plur.

Nous oyions, vous oyïez, ils oyioient. — *ſłyſzeliśmy, ſłyſzeliście, ſłyſzeli.*

Paſſé parfait composé, — *Przeſzły doſkonáły złączony.*

Sing.

I' ay, tu as, il a oüi, — *Iam, tyś, on uſłyſzał.*

Plur.

Nous avons, vous avez, ils ont oüi, — *myśmy wyście oni uſłyſzeli.*

Przeſzły doſkonáły proſty.

Sing.

I'oüis, tu oüis, il oüit, — *ſłyſzałem kiedyś dawno.*

Plur.

Nous oüîmes, vous oüîtes, ils oüirent, — *ſłyſzeliśmy, ſłyſzeliście, ſłyſzeli.*

Przeſzły więcey niż doſkonáły.

Sing

I' avois, tu avois, il avoit oüi, — *Słyſzałem był.*

Plur.

Nous avions oüi, — *ſłyſzeliśmy byli.*

Przeſzły czas.

Sing.

Ie oirai, tu oiras, il oira, — *Iá będę, ty będzieſz, on będzie ſłyſzał.*

Nous

Plur.

Nous oirons, vous oirez, ils oiront, — *my będziemy, wy będziecie, oni będą ſłyſzeli.*

Roſkazuiący ſpoſob.

Sing

Ois, qu' il oïe, — *ſłyſz, niech ſłyſzy.*

Plur.

oions, oiez, qu' ils oient, — *ſłyſzemy, ſłyſzycie, niech ſłyſzą.*

Zyczący y przyłączaiący ſpoſob.

Sing.

Dieu veüille que j' oie, — *Dáy Boże żebym ſłyſzał*

que tu oie, qu' il oie, — *żebyś ty, żeby on ſłyſzał.*

Plur.

que nous oions, — *zebyśmy my ſłyſzeli.*

que vous oïez, — *żebyście wy ſłyſzeli.*

qu' ils oient, — *żeby oni ſłyſzeli.*

Que joie, — *niech ia uſłyſzę.*

Sing.

Plût à Dieu que j' oüiſſe, — *Bodáybym ia ſłyſzáł.*

que tu oüiſſé, qu' il ouit, — *obyś ty, oby on ſłyſzał.*

que nous oüiſſions &c. — *obyśmy my ſłyſzeli.*

Sing.

I' oirois, tu oirois, il oiroit, — *ſłyſzałbym, &c.*

Plur.

Nous oiroins vous oiriez, ils oiroient, — *Słyſzelibyśmy &c.*

Quoi

Quoi que j' aye oüi &c. *chociażem usłyszał.*
que j' euſſe oüi &c, *obym usłyszał.*
j' aurois oüi &c. *słyszał, m był.*
j' auray oüi &c. *gdy usłyszę.*

Nieograniczony sposob.

Oüir, entendre, ecouter, *Słyszeć, słuchać.*
oïant, *słysząc.*

Fuir, *Uciekać.*

Ie fuis, nous fuions, *uciekám, uciekamy.*
je fuiois, nous fuyions, &c. *Uciekałem, &c.*

Foüir. *Kopać.*

Ie foüis, nous foüions, *kopam, kopámy, &c.*

Faire, *Czynić.*

Ie fais, nous, faiſons, *czynię, czyniemy.*

Przeszły doskonáły prosty.

Ie fis, tu fis, il fit, *czyniłem kiedyś.*
nous fîmes, vous fîtes, ils firent, *czyniliśmy &c.*
fais, qu' il faſſe, *czyń. uczyń, niech czyni.*

Pouvoir, *Modz.*

Skázujący sposob.

Czas teraźnieyszy.

Sing.

Ie peux, tu peux, il peut, *Iá mogę, możesz, może.*

Plur.

Nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent, *my możemy, wy możecie, oni mogą.*

Czás przeszły niedoskonały.

Sing.

Ie pouvois, &c. *Ia mogłem.*

Plur.

Nous pouvions, &c. *my mogliśmy.*

Czás przeszły doskonáły złożony.

Sing.

I' ay, tu as, il a pû, *Iám, tyś, on mogł.*

Plur.

Nous avons, vous avez, ils ont pû, *my, wy, oni mogli.*

Czás przeszły doskonáły prosty.

Sing.

Ie pûs, *Ia mogłem kiedyś dawno.*
tu pûs, *ty mogłeś,*
il put, *on mogł.*

Plur,

Nous pûmes, *my mogliśmy.*
vous pûtes, *wy mogliście.*
ils pûrent, *oni mogli.*

Czas przeszły więcey niż doskonáły.

Sing.

I' avois, tu avois, il avoit, pû, *mogłem, mogłeś, (mogł był*

Plur.

Nous avions vous aviez, ils avoient pû, *mogliśmy, mogliście, mogli byli.*

Czás przyszły.

Sing.

Ie pouray, *Ia będę mogł,*

Plur.

Nous pourons, *my będziemy mogli.*

Roskázuiący sposob.

Sing.

peux, qu' il puisse, *moż, niech może.*

Zyczący y przyłączaiący sposob.

Czás teráznieyszy.

Sing.

Dieu veüille que je puisse, *Dáy Boże żebym mogł.*

que tu puisse, *żebyś mogł.*

qu' il puisse, *żeby on mogł.*

Plur.

que nous pussions &c. *żebyśmy my mogli. &c.*

Czás przeszły niedoskonáły.

Sing.

Plût à Dieu que je pusse, *Bodáy bym mogł.*

que tu pusse, *obyś ty mogł.*

qu' il pût, *oby on mogł.*

Plur.

que nous pussions &c. *ob śmy my mogli.*

Czás przeszły niepewny.

Sing.

Ie pourois, &c, *mogł bym &c.*

Plur.

Nous pourions &c. *mogl byśmy.*

Czás przeszł doskonáły.

Sing.

Bienque, ou quoique j' aie, que tu aie qu' il ait pû, *Lubom chociażem ia, tyś, on mogł.*

Plur.

que nous aions pû, &c. *chociażeśmy mogli.*

Czás przeszły więcey niż doskonáły.

Sing.

Plût à Dieu que j' eusse, que tu eusse, qu' il eut, pû, *Bodaybym ia tyś, on był mogł.*

Plur.

que nous eussions pû, *Bodayieśmy my byli mogli.*

Sing.

I' aurois pû, *Mogłbym był.*

Plur.

Nous aurions pû, *moglibyśmy my byli.*

Przyszły Czas.

Sing.

I' auray, tu auras, il aura pû, *gdy będę, będziesz, będzie mogł.*

Plur.

Nous aurons pû, *gdy będziemy mogli.*

Nieográniczony sposob.

Pouvoir, *Modz.*

auoir pû, aiant pu, *mogłszy, iż kto mogł.*

aprés, auoir pû,

pouvant, *mogąc.*

Vouloir, *chcieć*, ne vouloir pas, *niechcieć.*

Ie veux, tu veux, il veut, *chcę, chcesz, chce.*

Ie ne veux pas, tu ne veux, *niechcę, niechcesz.*

pas, il ne veut pas, *niechce.*
Nous voulons, *chcemy.*
vous voulez, *chcecie.*
ils veulent, *chcą.*
Ie voulois, *chciálem.*
I' ay voulu, *Iám chciał.*
Ie voulus, tu voulus, il voulut, *chciálem, chciałeś, chciał kiedyś.*
nous voulûmes, vous voulûtes, ils voulurent, *chcieliśmy, chcieliście, chcieli.*
I' avois voulu, *chciałem był,*
Ie voudray, *będę chciał.*
Veux. *chciey,* qu' il veüille, *niech chce.*
veüillons, *chcieymy* veüillez, *chcieycie.*
qu' ils veüillent, *niech oni chcą.*
Dieu veüille, que je veüille, *Dáy Boże żebym chciał*
que tu veuille, qu' il veüille, *obyś ty, oby on chciał,*
que nous veüillions, *obyśmy my chcieli, oby*
que vous veüillez, *scie wy chcieli, oby on*
qu' ils veüillent, *chcieli.*
Ie voudrois, *chciałbym,* nous voudrions *chcielibyśmy.*
I' eusse, ou j' aurois voulu, *chciałbym był.*
quand j' auray voulu, *gdy wprzod zechcę*
Vouloir, *chcieć,* Ne voul oir pas, *niechcieć.*
voulant, *chcąc,* ne voulant pas, sans le vouloir, *niechcąc.*
Sentir,

Sentir, *czuć.*
Sentir bon, *pachnąć.*
Ie sens, *czuie,* nous sentons, *czuiemy.*
Bovillir, *Wrzeć.*
Ie boulx, ou je boüille, *Wre, &c.*
nous boüillons &c. *wremy &c.*
Aller, *iść, poiść, iechać.*
Skázuiący sposób.
Sing.
Ie vais, y je m' en vais, *Ia idę, odchodzę.*
tu vas, tu t' en vas, *ty idziesz,*
il, va, il s' en va, *on idzie.*
Plur.
Nous allons, nous nous en allons, *my idziemy.*
vous allez, vous vous, en allez, *wy idziecie*
ils vont, ils s' en vont, *oni idą.*
Sing.
I' allois, y je m' en allois, *szedłem, szłam.*
Plur.
Nous allions, Nous nous en allions, *śliśmy*
Sing.
Ie suis allé, je m' en suis allé, *poszedłem.*
Ie suis allée, je m' en suis allée, *poszłam.*
tu es állé, tu t' en es allè, *poszedłeś.*
il est alle, il s' en est allé *poszedł.*
Plur.
Nous sommes allez, nous nous en sommez *poszliśmy*

ſommez allez, allées.
vous étes allez, vous vous en étes allez, allées. *poſliśmy.*
ils ſont allez, ils ſ' en ſont allez, *oni poſli.*
elles ſont allées, ſ' en ſont allées, *one poſzły.*

Przeſzły doſkonały proſty.

Sing.

I' allai, je m' en allai, *poſzedłem. poſzłam, kiedyś dawno.*
tu allas, tu t' en allas, *poſzedłeś poſzłaś.*
il alla, il ſ' en alla, *Poſzedł, poſzłá.*

Plur.

Nous allâmes, nous nous en allâmes, *my poſliśmy kiedyś dawno.*
vous allâtes, vous vous en allâtes, *poſliście.*
ils allerent, ils ſ' en allerent *poſli.*

Sing.

I' étois allé, allée, je m' en étois allé, allée, *Poſzedłem był, poſzłam byłá.*
tu étois allé, allée, tu t' en étois allé, allée, *Poſzedłeś był, poſzłáś była*
il étoit allé, elle étoit allée, il ſ' en étoit allé, elle ſ' en étoit allée, *Poſzedł był, poſzła byłá.*

Plur.

Nous étions allez, nous nous en etions allez, allées, *poſliśmy byli.*
vous étiez allez, vous vous en étiez allez, allées, *poſliście byli.*
ils étoi-

ils étoient allez, ils ſ' en étoient allez, allées. *oni, one poſli byli.*

Sing.

I' irai, je m' en irai, *poydę.*
tu iras, tu t' en iras, *poydzieſz.*
il ira, il ſ' en ira, *poydzie.*

Plur.

Nous irons, nous nous en irons, *poydziemy.*
vous irez, vous vous en irez, *poydziecie.*
ils iront, ils ſ' en iront, *poydą.*

Roſkazuiący ſpoſob.

va, va-t-en, *idź, poydź.*
qu' il aille, qu' il ſ' en aille, *niech idzie,*
allons, *idzmy*; allez, *idzcie*; qu' ils aillent, *niech idą.*
allons nons en, *podźmy*; allez vous en, *poydźcie*; qu' ils ſ' en aillent, *niech poydą.*

Zyczący ſpoſob y przyłączaiący ták w inſzych ſłowách.

que j' aille; que je m' en aille, *niech idę, niech poydę.*
que j' allaſſe, *niechbym ſzedł.*
j' irois, je m' en irois, *poſzedłbym.*
Ie fuſſe, y je ſérois allé, *poſzedłbym bym &c.*

Nieograniczony ſpoſob.

Aller, ſ' en aller, *poyść odchodzić.*
étant allé *poſzedſzy.*
allant, ſ' en allant, *idąc.*

Venir, *Przychodzić.*
Ie viens, tu viens, il vient.
przychodzę, przychodzisz, przychodzi, &c.
Mourir, *Umierać.*
Ie meurs, je me meurs, *Umieram.*
nous mourons, nous nous mourons, &c. *umieramy.*
Ie mourois, je me mourois, &c. *umierałem.*
Ie mourus, *umárłem, umárłam, kiedyś.*
tu mourus, *umárłeś, umárłaś.*
il, elle mourut, *umarł, umarłá.*
Nous mourûmes, *Umarliśmy.*
vous morûtes, *Umarliście,*
ils moururent, *umarli.*
Ie suis, tu es, il est, *Iám, tyś, on umarł.*
mort, elle est morte, *oná umarłá.*
Nous, sommes, vous étes, ils sont morts, elles sont mortes. *Myśmy, wyście, oni, one umárli.*
(Iám był
I' étois mort, morte &c. *Umarłem był, umar*
Ie mourrai &c. *Umrę.*
Meurs, *umieray*; qu' il meure, *niech umierá.*
mourons, *umieraymy*, mourez, *umieráycie.*
qu' ils meurent, *niech oni umieraią &c.*
Se plaindre, *skárżyć się.* Plaindre quel qu' un, *żałować kogo.*
Százuiący sposob,
Sing.
Ie me plains, *Skárżę się.* tu te

tu te plains, *skárżysz się*
il se plaint, *skarży się.*
Plur.
Nous nous plaignons, *skarżemy się.*
vous vous plaignez, *skárżycie się.*
ils se plaignent, *skárżą się.*
Ie me plaignois &c. *skárżyłem się.*
Sing.
Ie me plaignis, *Uskárżyłem się kiedyś.*
tu te plaignis, *uskárżyłeś się.*
il se plaignit, *uskárżył się.*
Plur.
Nous nous plaignîmes, *uskárżyliśmy się.*
vous vous plaignîtes, *uskáeżyliście się.*
ils se plaignirent, *uskárżyli się.*
Sing,
Ie me suis, tu t' es, il s' est plaint, Elle s' est plainte. *Uskárżyłem się, uskárżyłeś się, uskárżył się. uskárżyła się.*
Nous nous sommes, vous étes, ile se sont plaintes, elles se sont plaintes, *Uskárżyliśmy się. uskárżyliście się. uskárżyli się.*
Ie m' étois plaint. *Uskárżyłem się był.*
Sing. *(skárżył.*
Ie me plaindray, *Ia się uskárże, będę się*
Plur.
Nous nous plaindrons, *My się uskárżemy,*
Roskazuiący sposob. *(będziemy się skárżyć.*
Plaino-

Plains toi, *skárż się*. qu' il se plaigne, *niech się skárży, uskarży*.

plaignons nous, *skárżmy się*; plaignez vous, *skarżcie się*: qu' il se plaignent, *niech się skárżą*.

Uważać trzebá, że każde słowo, ktore ma se w nieográniczonym sposobie, iáko to se plaindre, *skarżyć się*, se coucher, *ukłáść się, y insze, w pierwszey osobie y w drugiey odmieniaią* se *w* me *y w* te *w małey liczbie: á w* nous, *y w* vous *w wielkiey liczbie; ále w trzeciey osobie nie odmieniáią się áni w małey áni w wielkiey liczbie.*

Se coucher, *Ukłáść się*.

Sing.

Ie me couche,	*iá się kłádę.*
Tu te couche,	*ty się kłádziesz.*
il se couche,	*on się kłádzie.*

Sing.

Nous nous couchons,	*My się kłádziemy.*
vous vous couchez,	*wy się kłádziecie.*
ils se couchent,	*oni się kłádą &c.*
Ie me couchois,	*kłádłem się.*
Ie me couchai hier,	*układłem się wczorá.*
Ie me suis couché aujourd' huy.	*układłem się dziś.*
Ie m' étois couché	*układłem się był.*
Ie me coucheray,	*układę się.*
Couche-toi.	*układź się.*
qu' il se couche,	*niech się układzie.*

Cou-

Couchons nous,	*kłádźmy się, układźmy się.*
couchez vous,	*kłádźcie się, układźcie się.*
qu' ils se couchent,	*niech się kłádą &c.*

Etre couché, *Leżeć*.

W tym słowie tylko słowo pomocne Etre *koniuguie się we wszytkich sposobách, czasach y osobách, przydaiąc w małey liczbie* couché *ieżeli o mężczyźnie, á* couchée *ieżeli o białeyglowie; w wielkiey liczbie* couchez, *kiedy o mężczyźnie,* couchèez *kiedy o białeyglowie, v. g.*

Sing.

Ie suis couché, coucheé;	*Iá leżę.*
tu es couché, coucheé;	*ty leżysz.*
il est couché, elle est couchée,	*on leży, oná leży.*

Plur.

Nous sommes couchez, couchées;	*my leżemy.*
vous étes couchez, coucheéz;	*wy leżycie.*
ils sont couchez, elles sont coucheez.	*oni, one leżą, &c.*

Toż się dzieie w słowách názwanych cierpiące, po łacinie passiva *iako to.*

Etre honoré, *Bydź uczczonym.*

Sing.

Ie suis honoré, honorée,	*Iestem uczczony, uczczona, uczczą mię.*
tu es honoré; honorée,	*iesteś uczczony, uczczona.*
il est honoré, elle est honorée,	*iest uczczony, uczczoná?*

Nous

Nous ſommes honorez, honoreez, — *Ieſteśmy uczczeni. uczczone.*
vous étes honorez, honoréez, — *ieſteście uczczeni uczczone.*
ils ſont honorez, honoréez, &c. — *ſą uczczeni, uczczone, &c.*

Już tedy łatwo znáć, że to ſłowo Etre *bydź, powinno bydź koniugowane, ktore ieſt ná początku koniugácyey, przydawſzy do niego uczeſtnictwá ktoregokolwiek właſnie náleżącego.*

Słowá oſob nie máiące, wyrażáią ſię przez partykułę on. *v. g.* On dit, *mowi ſię, mowią, powiádáią,*

on diſoit, — *mowiono.*
on a dit. — *mowiono przedtym.*
on avoit dit, — *mowione było.*
on dira, — *będą mowić.*
Qu' on diſe, — *niech mowią.*
Qu' on dît, — *niechby mowiono.*
on diroit, — *mowionoby,*
on auroit dit, — *mowionoby było.*
Qu' on eût dit, — *niechby było mowiono.*
Quoiqu' on ait dit, — *lubo mowiono.*
Quand on aura dit, ou — *gdy ſię będzie mowiło.*
lorſqu' on aura dit, — *gdy będą mowić.*
Il faut, — *Trzebá.*
Il faloit, — *Trzebá było*
Il a falu aujourd'huy, — *Trzebá było dziſia.*

il fa-

Il falut hier, — *Trzebá było wczora.*
il avoit falu, — *Było trzebá było.*
il faudra, — *Trzebá będzie.*
Qu' il faille, — *niech będzie trzebá.*
Qu' il falût, — *niechby trzebá.*
Qu' il eût falu, — *niechby było trzebá.*
il faudroit, — *Trzebáby.*
il auroit falu, — *Trzebáby było.*
quand il faudra, — *kiedy będzie trzebá.*
Quand il aura falu, — *Gdy będzie potrzebá. na potym.*

Fallir, manquer, — *omylić ſię.*
Il y a, il y en a, — *ieſt.*
Il y avoit, il y en avoit, — *bywáło było.*
Il y a en, il y en a eu, aujourd' huy, — *było dziś.*
Il y eut, il y en eut hier, — *było wczorá.*
Il y avoit eu; il y en avoit eu, — *było kiedyś było.*
il y aura, il y en aura, — *będzie.*
Qu' il y ait, qu' il y en ait, — *niech będzie.*
qu' il y eût qu' il y en eût, — *niechby było.*
qu' il y eût en, qu' il y en eût eu, — *niech byłoby było*
il y aurait, il y en auroit, — *byłoby.*
il y auroit eu, il y en auroit eu, — *byłoby było.*
Quoy qu 'il y ait, qu' il y en ait, — *choć ieſt.*
quand il y aura eu, — *gdy będzie potym.*
Y avoir, y en avoir, — *bydź.*

y avo-

y avoir eu, y en avoir en, *bywszy iż było.*
y ayant, y en aiant, *będąc, kiedyś iest.*
Il n' y a point, il n' y en a point, *nie máſz.*
Po tym ſłowie il y a *kłádzie ſię często rozaią* *ſpadek, naprzykład.*
il y a du pain; *ieſt chleb.*
il y avoit du monde; *było ludzi, byli ludzie.*
il y aura de l' argent, *będą pieniądze.*
Tego ſłowá il y en a *nayczęści po pytaniu w odpowiedzi záżywaią, náprzykład kiedy pyta kto,* y a t-il? *á ieſtże? odpowiadać trzebá,* oûi, il y en a, *ieſt, v. g.*
P. y a-t-il des vivres? *á ſą pożywienia?*
oui, il y en a; *ſą*
y aura-t-il de quoi? *á będzie co?.*
oui, il y en aura, *będzie, &c.*
mowi ſię tákże, il y a grand monde, *ieſt ſiłá ludzi.*
il y a vn homme, *ieſt ieden człowiek.*
il y a eu grand banquiet, *był wielki bankiet.*
Słowá záś, il eſt *záżywaią do wyráżenia ktorych iákośći, v. g.*
cet homme eſt bon, *ten człowiek ieſt dobry.*
ce cheval eſt fort, *ten koń ieſt mocny.*
cette perſonne eſt méchante. *tá oſobá ieſt złá.*
Co wſzyſtko łátwo ſię nauczy w konwerſácyách.
Słowá nie oſobiſte ktore ſię często máwiaią.
Il fait chaud, *ieſt ciepło.* il fai-

il faiſoit chaud, *było ciepło.*
il a fait chaud, il fit chaud, *ciepło było przedtym.*
il avoit fait chaud, *bywáło kiedyś ciepło.*
il fera chaud, *będzie ciepło.*
il feroit chaud, *byłoby ciepło.*
il auroit fait chaud, *byłoby było ciepło.*
plût à Dieu qu' il fut, chaud, *bodáyby ciepło było.*
qu' il faſſe chaud, *niech będzie ciepło.*
quand il fera chaud, *kiedy ciepło będzie.*
quand il aura fait chaud, *gdy będzie wprzod ciepło.*

Faire chaud, *ciepło bydź.*
Il fait froid, *ieſt zimno.*
il faiſoit froid, *zimno było.*
il a fait froid, *zimno było przedtym.*
il fit froid, *zimno było kiedyś.*
il avoit fait froid, *zimno kiedyś bywáło,*
il fera froid, *będzie zimno.*
il feroit froid, *byłoby zimno.*
il auroit fait froid, *byłoby było zimno.*
qu' il faſſe froid, *niech będzie zimno.*
quand il fera froid, *kiedy zimno będzie.*
quand il aura fait froid, *kiedy wprzod będzie zimno.*

Faire froid, *zimno bydź,*
Il pleut, il tombe de la pluie, *Deſzcz pada, dżdży ſię.*
il pleuvoit, *deſzcz padał.* il a

il a plû, il plut,	deszcz upadł.
il avot plû,	upádł był deszcz.
il pleuvra,	upadnie deszcz, będzie deszcz pádał.
Qu'il pleuve,	niech páda deszcz;
il pleuvroit,	upádł by deszcz.
il auroit plû,	upadłby był deszcz.
Plût à Dieu qu'il plût,	Bodáyby deszcz padł.
quand il pleuvra,	kiedy deszcz będzie.
quand il aura plû,	gdy deszcz upádnie.
Pleuvoir,	Dżdżić.
àprés avoir plû,	potym iák deszcz upádł.
Il nege, il tombe, de la nege,	Snieg padá.
il negeoit,	Snieg pádáł.
il a negé, il negea,	śnieg upádł.
il négera,	śnieg będzie pádać (dni) upa...
il tonne,	grzmi.
il tonnoit, il tonna,	grzmiał.
il a tonné,	zágrzmiało.
il tonnera,	będzie grzmiało.
Tonner,	grzmieć.
Il éclaire, il fait des, éclairs,	błyská się.
il éclairoit, il faisoit des éclairs,	błyskało się.
il a éclairé, il a fait des éclairs,	błyskáło się.
il éclaira, il fit des eclairs,	błyskało się.
il éclairera, il fera des, éclairs,	będzie się błyskáło.

E-

Eclairer, faire des éclairs,	błyskáło się.
Il gréle, il tombe de la gréle,	grad páda.
il gréloit,	grad pádał.
il grela, il a grélé,	grád upadł.
il avoit grélé,	grad był upadł.
il grélera, il tombera, de la gréle.	będzie grad padáł.

CHAPITRE 6.

Rozdział 6.

Des Participes, O Uczestnictwach.

Uczestnictwá lub párticipia tak są názwane, dla tego że máią część z słowámi y z Imionámi przydátnemi, to iest, że pochodzą od słow, á máią też signifikácyą, co przydatne Imioná; v. g.

Aimant,	kocháiąc.
aimé, aimée,	ukochany, ukochana.
Enseignant,	ucząc.
enseigné, enseignée,	náuczony, náuczoná.
Faisant,	czyniąc.
fait faite,	uczyniony, uczynioná.
Chantant,	śpiewáiąc.
chanté, chantée,	śpiewány, śpiewaná.
Cherchant la vertu, on ne peut s' égarer,	szukáiąc cnoty nie może błądzić.

Quand

Quand'on est aimé de Dieu, on en est souvent châtié,	*Kiedy kto iest od Bogá ukochány, często od niego kárány.*

CHAPITRE 7.

Rozdział. 7.

Des Adverbes, *O Przysłowiách.*

PRzysłowie iest mowá, przez ktorą lepiey się wy ráża to, co słowo znáczy, y ktora mu dodáie więcey álbo mniey mocy w signifikácyey; iáko to, bien dobrze; mal, źle; mieux, lepiey; pire, gorzey; fi delement, wiernie; clairement, iásno &c. Ná przykład niech kto mowi j' enseigne, uczę; iuż iu wiem że uczy, ále nie wiem iák, áż kiedy przyłoży się; bien, dobrze, to dopiero wiem że dobrze uczy, mo wi się tedy j' enseigne bien, uczę dobrze, &c.

Przysłowiá są rożne iáko to proste, ktore z sá mych siebie pochodzą y do czásu náleżą v. g. Au jord' huy, *dzisia*; hier, *wczorá*; avant hier, *ont gdáy, ongi*; demain, *iutro*; aprées demain, *po iu trze*; tout à l' heure, *záraz*, présentement, *teraz*; il y a long-tems, *dawno*; toutprésentement, il n y a qu' un moment, *dopiero teraz*; deja, *iuż*; a vant, *przed tym*; autrefois, *kiedyś*; souvent, *czę sto*; souvent fois, *częstokroć*; aprés, *potym*; vîte, vîtement, *prętko chyżo*; au plus vîte, *iáko nay prędzey*; cependant, *tym czásem*; pendent que, *poki*; jamais, *nigdy*, toujours, *záwsze*, jusqu à ce que, *poki, áż*; dans un clein d' oeil, *we mgnie niu oká*, quand, *kiedy*, &c.

Przesłowiá złożone álbo zkomponowáne z przy dátnych Imion formuią się, przydaiąc pártykułę ment, *mało co odmieniáiąc álbo cále nic, v. g.*

Sage, *mądry*; sagement, *mądrze.* prudent, *rostropny*; prudemment, *rostropnie.* grand, *wielki*; grandement, *wielce* (*wie* heureux, *szczęśliwy*; heureusement, *szczęśli* Noble, *szláchetny*; noblement, *szlachetnie &c.*

Przysłowiá wielkość znáczące te są.

Combien, *wiele*; beaucoup, *siłá*; Tant, *tyle, tak wiele*; trop, *nazbyt*; peu, *trochę, mało*; assez, *do syć*; pas assez, *nie dosyć*; Tant que, *ile tyle*; beaucoup trop, *bárzo siłá*. trop peu, *bárzo mało*; autant, *ile tyle, tak wiele &c.*

Po tych przysłowiách powinne bydź Imioná w rodzącym spadku, náprzykład.

Combien d' aunes?	*wiele łokci.*
beaucoup de monde,	*siła ludzi.*
tant d' argent?	*tak wiele pieniędzy?*
peu de bon-heur,	*máło szczęściá.*
vn peu de pain,	*troche chlebá &c.*

Przysłowiá znaczące mieysce te są.

Où, *gdzie, dokąd*; d' où, *z kąd*; par où, *ktorędy*; de quel côté, *ná ktorą stronę*; vers, du côté, *ku*; jusqu' ou, *áż gdzie, áż dokąd. iak dáleko*; au prés, tout icy prés, proche, tout proche, pas loin,

loin, *blisko, zaraz tu, nie daleko*; loin, *daleko*, icy, *tu*; la, *tam*; par icy, *tu tędy*; par là, *tamtędy*; la haut, *ná gorze*; la bas, *ná dole*; d'icy, *tu ztąd*, de la, *ztámtąd*; jusqu'ici, *áż tu*, jusques là, *áż tám*, dehors, *ná dworze*; dedans, *wewnątrz*, par le dehors, en dehors, *powierzchownie, po wierzchu*.

Przysłowiá iákość znáczące.

Bien, *dobrze*; mieux, *lepiey*; encore mieux, *ieszcze lepiey*; tres bien, fort bien, *bárzo dobrze*, le mieux qui se puisse, *iáko náylepiey*; mal, *źle*, plus mal, pire, pis, *gorzey*; encore pire, encore pis, *ieszcze gorzey*; & qui pis est, *á co naygorzey*; au pis aller, *iuże, choćby y źle było*; tres mal, fort mal, *bárzo źle*; de mieux en mieux, *co raz to lepiey*; de pis en pis, de pire en pire, *co ráz to gorzey*, fort, fortement, *mocno*; adroitement, *rostropnie*; vertueusement, en homme vertueux, *cnotliwie, iáko cnotliwy człowiek*, &c.

Przysłowiá ássekurowanie, lub potwierdzenie znáczące.

Oüi c'est vray, *ále, ták iest, prawda to*; or, *zaś*; à la vérité, en vérité, certes, certainement, assurement, *prawda, pewnie prawdziwie*, il n' y a rien de plus sûr, de plus assûré, de plus uray, *nie masz nic pewnieyszego, nic prawdziwszego*; justement, à point, *właśnie, należy ie*; par ma foi, en conscience, *pod sumnieniem moim*, &c.

Przy-

Przysłowiá negowanie álbo zprzeczánie znáczące. Non, non pas, non point, pas, point, ne, point du tout. *nie*, rien, *nic*, rien du tout. *cále nic*; Avez-vous été là? *byłeś WMść tam?* non, *nie*; Ne faites pas cela, *nie czyń WMść. tego*; je ne veux pas, *nie chcę*, &c.

Przysłowiá rozmnożenie, umnieyszenie, y miarkowánie znáczące, te są.

Plus, davantage, *więcey bárziey*; encore *ieszcze* trop, *nazbyt bárzo siła*; assez, suffisamment, *dosyć*; peu, *máło*; un peu, *trochę*; pas beaucoup, pas trop, *nie bárzo, nie wiele*; moins, *mniey*; tout beau, tout doucement, bellement, *po máłu, po woli?* là là, *ták tak*; peu à peu, *potrosze* &c.

Przysłowiá życzenia dobrego y złego.

Dieu veüille que, *Dáy Boże żeby*; Plût à Dieu que, *Boday*, à Dieu, *Bądź łáskaw, zostań się z Bogiem*; Dieu vous assiste, *Boże was wspomoż*; Dieu vous benisse, *Boże was błogosław*; Dieu vous donne bonne santé, *Boże wam day dobre zdrowie*; allez, Dieu vous conduisse, *poydźcie z Pánem Bogiem*; va, que Dieu te punisse, *niech Bog cię skárze*, &c.

Przysłowia nápominaniá.

Courage, *Nuże nu, śmiele odważnie*. Allons, levez vous de bout, *Nuże nu, wstáńcie*; vîte, vîte! depéchez vous, *nu ieno prętko nie bawcie się*, vîtement, *chyżo*.

Ha Tres

Tres-humblement, de gracé, *uniżenie*; intimement, du fond du coeur, *uprzeymie, z sercá*, cordialement d' une afection sincere, de bon coeur, *serdecznie szczerze, szczerym áffektem.*

Pour l' amour de Dieu ne faites pas cela!
Dlá miłości Bożey nie czyń WMść. tego!
Prenez garde à vous! *strzeż się WMść!*

Przysłowiá położeniá y iestu.

A la brune, *w pociemku*; sans lumiere, *bez swiatła.*
à tatons, *omáckiem, po omácku.*
à quatre piez, *ná czterech nogach.*
sur les genoux, *ná kolánach.*
en se roullant, *tácząiąc się.*
en cachette, *potáiemnie krytomn.*
en plein jour, *w dzień.*

Przysłowiá podobieństwá.

Ainsi, *ták*; tout ainsi, tout de méme, toute la méme chose, *właśnie ták iednakowo*, comme, *iáko*; tout ainsi que, *właśnie ták iák*, quasi, presque, *máło ták, ledwo nie ták*; comme si, *iákoby*

Przysłowia rownánie znáczące.

Autant, *tyle*; autant de fois que, *ile tyle, ile rázy*; pair, *cetno*; non pair, *licho*; du pair, *rowno*; autant, ni plus ni moins, *tyle, áni więcey, áni mniey*, plus, *więcey*; tant plus, *tym więcey, tym bárziey*; plus on en a, plus on en veut a voir, *im więcey máią, tym więcey mieć chcą*; assez, c'

est assez, *dosyc.* beaucoup, *siłá*; trop, *nazbyt*; par paire, *po parze.* de pair, *wrowno, &c.*

Przysłowiá przedawániá y kupowánia.

Combien, *wiele*, combien cela? combien vaut cela? *co za to? wiele za to?* il vaut tant, *tyle warte*; c' est trop, *barzo to siłá*; combien voulez vous de cela? *co zá to, wiele WMść. zá to chcesz?* j' en veux tant, *tyle, ták wiele ia chcę, &c.*

Przysłowia pytánia.

Et bien? *nu, á coż?* pourquoy, *czemu, dlá czego*; c' est pour quoy, c' est pour cela que, *dlá tego że*; Et bien quand donc? *á iuż kiedy?* comment, *iáko*; quand, *kiedy*; n' est il pas vray? *á nie prawdaż to?* n' est ce pas, enest ce pas ainsi? *á nie ták?* n' est ce pas la méme chose? *á nie iednasz to? wszák to iedná?* est il possible! *czy podobná?* voulez-vous parier, je parie que, *o zakład że*, donc, *tedy, &c.*

Przysłowia odbierania.

Volontiers, volontairrement, tres-volontiers, de bon coeur, detout mon coeur, *chętnie, ochotnie z rádością*; plus tôt, *raczey, prędzey*; & méme, *y owszem*; quand méme, *choćby*; au contraire, *przeciwnym sposobem*; je serois bienaise, *radbym*; reciproquement, mutuellement, pareillement, *wzáiemnie.*

Przysłowiá sposob ná pytánie znáczące.

Comment? *iáko?* de quelle maniere? *iakim*

kształtem? de quel moïen? *iakim sposobem?* est-ce proprement ainsi? *właśnieź ták?* tout au moins? *przynámniey?* de quelque maniere que ce soit, *iakożkolwiek.* autrement? *ináczey?* pour quelle cause? *dla iakiey przyczyny?* quoi? *cożż* n' est-il pas vrai? *á nie prawdaź?* n' est ce pas ainsi? *á nie ieſtże to ták?* &c.

Przysłowia zgromádzenie álbo rozdzielenie znáczące.

Ensemble, *wespoł*; tout ensemble, *w kupie*; *rázem. pospołu;* à part, *osobno;* particulierement, *osobliwie:* seulement, *tylko;* non seulment. *nie tylko*; differemment, distinctement, *rożnie rozdzielnie;* partie, en partie, *częścią*; alternativement, l' un aprez l' autre tour à tour, chacun à son tour, *na przemiany; ieden po drugim*; en tas, en un tas, *ná stusie*, de pair, *wrowno*, par troupes, *kupami*; &c.

Przysłowia wątpienia.

Peut étre, *podobno*; peut étre que, *podobno że*, c' est peut étre à cause, *dlá tego podobno*; par avanture, par fortune, *trafunkiem*; suposé que, *day mi to że, niech będzie to ze,* sans doute, indubitablement, *bez wątpienia*; il y a du doute, *ieſt wątpienie*; à peine, *ledwie ledwo*, commessi, *iá' oby* &c.

Przysłowia pokázuiące.

Voicy, voilà, *oto*, le voicy qui vient, *oto idzie*, le voi-

le voilà qui s' en va, *oto idzie precz*, voïez-vous *widzisz WMść.*

Przysłowia explikowania álbo wyráżenia.

C' est à dire, c' est à savoir, *to ieſt iáko to*, par exemple, *náprzykład;* aucontraire, *y owszem, przeciwnym sposobem*, donc, *tedy*, &c.

Przysłowiá ktorych częſto záżywáią

Fort, fortement, *mocno*; grandement, *wielce*; extrémement, *bez miáry, nader wielce*; souvent, *często*; serieusement, naïvement, *szczerze*; infiniment, *bárzo wiele. nieskończenie*; incroiablement, *niewypowiedzianie*; inconsiderement, sans y prendre garde, *nie ostrożnie, nie uważnie*; sans consideration, *bez uwági*; absolument, *koniecznie*; gaïement, joïeusement. *wesoło*; tristement, *smutno*; sans y penser. *nie ostrożnie, omyłką*; obligeamment, *chętnie, ochotnie*; tres-volontiers, *bárzo dobrze, z chęcią*; effroïablement, *stráśznie*, effroïablement grand, *strasznie wielki*; cruellement, *okrutnie*, joliment, *pięknie*, bravement, genereusement, *mężnie*, magnifiquement, *wspaniále*, à paine, à grand' peine, *ledwo, ledwie*, franchement, *szczerze.*

CHA-

CHAPITRE huitiéme,

Rozdział 8.

Des Propoſition, *O Przekłádaniách.*

Przekłádanie ieſt cząſtká mowy ktora ſię imion y namieſtnictwom przekłáda dlá lepſzego ich oko czności opiſania, kłádą ſię także y przed ſłowá ktore powinne bydz w nieograniczonym lub niez terminuiącym ſpoſobie, iáko to, j'ay quelq chose à vous dire, *mam WMści co mowić,* j' icy quelque choſe à faire, *mam tu co do ucz nieniá, &c.*

Po Przekłádaniách kłádą ſię Imioná álbo w r dzącym ſpadku, albo w dawaiącym, álbo w oſk rżaiącym, álbo w oddaláiącym.

Przekłádania po ktorych kłádą ſię Rodzący oddaláiący ſpadek te ſą.

De çà, au deçà, *v. g.* au deçà de Cracovie, *Z tey ſtrony Krákowá, bliżey Krákowá.*

Delà au delà de Varſovie, *z tamtey ſtrony Warſzawy, zá Warſzawą, daley Warſzaw*

En preſence, de ſon maître, *przy ſwoim Páu* en ma preſence, *przy mnie, przedemną.*

Auprés, prés, *przy,* aupres de nous, *przy nas. bliſko nás.*

A lentour, au tour, *koło, około,* à l' entour, au tour de cette maiſon, *około tego Domu,* aux environs de la ville, *około miaſta.*

Le

Le long, *nád,* le long de la riviere, *nad rzeką,* pour le prix, *zá,* il en a pour le prix de ſon argent, *má za ſwoie pieniądze.*

Proche, *bliſko,* proche du logis, *bliſko goſpody;* tout proche, pas loin, *nie daleko.*

Loin, *daleko,* loin d'icy, *daleko tu ztąd,* loin de l' Egliſe, *daleko od Kościołá.*

Au prix, *przy, względem,* auprix de cela, *względem tego,* à prix, *za,* à quelque prix que ceſoit, de quelque maniere que ce ſoit, *iákimkolwiek ſpoſobem.*

A cauſe, pour l'amour en faveur, *dlá:* à cauſe de lui, pour l' amour delui, en faveur delui, *álbo,* en ſa faveur, *dla niego.*

Vis à vis, *ná przeciwko,* devant, *záraz przed:* Vis à vîs du château, tout devant le château, *ná przeciwko zamku, záráz przed zamkiem.*

A l' endroit, à l' envers, *przeciwko, ku: te mowy iuż nie ſą wzażywaniu między politycznemi ludźmi, tylko między pospolſtwem, lepiey mowić* envers, *v. g.* envers moi, à mon égard, *ku mnie, dlá mnie, pizeciwko mnie: mowi ſię iednák dobrze;* c' eſt ainſi qu' il ſe comporte à l' endroit de ſes amis, *ták to ſię on ſprawuie z przyiáciołmi ſwemi;* au regard de cela, *ſtrony tego.*

Au deſſus, *nád:* audeſſus de nous, *nad námi,*

Audeſſous, *pod:* audeſſous de vous, *pod wámi.*

Hors dehors, *zá, nád:* hors de la ville, *zá miaſtem;*

ſtem: hors du bois, *zá laſem*, il eſt allé hors l
ville, *poſzedł za miaſto:* il demeure hors la vi
le, *mieſzká zá miaſtem*; cela eſt hors de meſu
re, outre meſure, *to ieſt bez miary, nád miár*
audelà, *zá, dáley*; audelà du marché, *zá ry*
kiem, dáley rynku.

Propozycye po ktorych kłádzie ſię dáwaiący ſpadek.

Juſques, *áż poki dotąd*, juſqu' au fauxbourg, *á*
do przedmieściá; juſqu' à demain, *aż ná iutr*
aż do iutra, Joignant, *bliſko przy.* joignant
cela, *bliſko tego, zaraz przy tym.*

Przekłádania po ktorych kłádzie ſię oſkarżáiący ſpadek.

A, au, *w, do. v. g.* il eſt à l' Egliſe, *on ieſt w*
Kościele, elle eſt allée au jardin, *oná poſzłá d*
ogroda.

Aprés, *po*, aprés moy, *po mnie, za mną.*

Avant, devant, *przed, ná przeciwko, pierwey niż*
Avant vous, *przed WMścią pierwey niż WMśc*
devant la Boutique, *przed krámem, ná przeciw-*
ko kramu; tout devant l' Egliſe, *zaraz przed*
Kosciołem.

Chez, *u*; chez nous, *u nas:* chez eux, *u nich.*

Contre, *przeciwko, przeciwnie*, contre luy, *prze*
ciwko iego; à l' encontre, *przeciwnie*, contre,
auprés, proche, *bliſko*, tout contre, *bliſko za-*
raz, tout contre le marché, *zaraz bliſko rynku*

Dans,

Dans, dedans, en, *w, wewnątrz, na:* dedans ma chambre, *w moiey izbie.*

Il eſt dedans, *ieſt wewnątrz.* il eſt en ville *álbo* dans la ville, *ieſt w mieście.* Il eſt allé à la ville, *poſzedł do miaſta:* De, touchant, *o, ſtrony*, v. g. il m' a parlé de cela, *mowił mi o tym:* Touchant ce que vous m' écrivez, *ſtrony tego co do mnie WMść piſzeſz.*

De, *od, z, v. g.* ſaluez le de ma part, *ukłońcie ſię mu odemnie:* ce n' eſt pas de vous que j' ai cela, *nie od WMści ia to mam*, il vient du Convent, *idzie od Kláſztoru;* il ſort du bain, *z łáźni wychodzi*; de la ville à la compagne, *od miaſtá do wśi.* Derriere, *za;* derriere, la porte, *zá drzwiámi*, Sur, deſſus, *ná;* le livre, eſt ſur la table, *kśiąſzka ieſt na ſtole*; il eſt deſſus le banc, *ieſt ná ławie.* Sur, touchant, *koło, ſtrony*; il m' a prié ſur cela, *proſił mnie ſtrony tego, koło tego.*

Sur le ſoir, *pod wieczor, nád wieczorem.*

Sur ma priere, à ma priere, *na moię prozbę, na moiey prozbie*, ſur ma conſcience, *pod ſumnieniem*; ſur le chemin, en chemin, *na drodze, w drodze.* Au deſſus, *nad:* audeſſus de moi, *nademną.* Sous, deſſous, *pod*, ſous pretexte, *pod pretextem*, ſous groſſe peine, *pod wielką winą.* Deſſous le lit, *pod łożkiem*, au deſſous de lui, *pod niem*, Vers, envers, *ku, przeciwko*; vers moi, envers moi, *ku mnie, przeciwko mnie*; vers la

fin,

fin du mois, *ku końcowi miesiąca*; envers lui, *niemu*, Vers, du côté, *ku, ſtrony*; il eſt a vers la ville, du côté de la ville, *poſzedł miaſtu*, Depuis *od*: depuis ce tems, *od tego c ſu*, Environ, *koło, około*: Environ un an, *k iednego roku, bliſko roku*; environ cela, *koło t* environ l' hiver, *około zimy*; environ ce *bliſko ſtá*.

Entre, *między*; Entre nous, *między námi*.

Outre, *nad*, outre meſure, *nad miarę*: outre, dela, *za, ztamtę ſtronę, daley*, il eſt paſſe out *daley poſzedł*.

Outre, excepté, hormis, à la reſerve, *opro wyiąwſzy*, outre cela, *oprocz tego*; ils y ont té tous excepté un, *byli tam wſzyſcy oprocz dnego*; tout ira bien à la reſerve d' une cho *wſzyſtko dobrze będzie wyiąwſzy iednę rzecz*.

Sans, *bez*: ſans moi, *bezemnie*; ſans vous, *was*.

Par, *przez*: par moi, par mon, moïen, *prze mnie, zmoiey przyczyny*; par colere, *prz gniew, gniewem*; par jeu, *przez żart, żártem*.

Pour, *dla, za*: pour, en la place, *za, ná mi ſcu*; il a fait cela pour moi, en ma place, *ucz nił to zá mnie, na moim mieyſcu*.

Pour, à cauſe, en faveur, *dla*, je ferai cela p vous, à cauſe de vous, en faveur de vous, *czynię to dla WMści*. pour un tems, *ná cz*

pour,

pour le plus, *naywięcey*; intercedez pour nous, *modlcie ſię zá námi, przyczyńcie ſię zá námi*: pour rire, *żartem, przez żart*.

parmi, *między*, parmy tant de monde, *między ták wielą ludzi*.

Selon, *według*: ſelon mon opinion, *według mego zdaniá*.

Przeſtroga ná kilku Przekładań.

Uważać trzebá, że nie zawſze partyku á ieſt prepozycyá, bo trafi ſię częſto że iey zażywaią zá Namieſtnictwo relativum, *żeby nie powtarzać przeſzłego ſłowá rzeczonego, iako może łatwo znáć z náſtępuiących przykładow.*

Ce vin lâ eſt fort bon, donnez m' en,
To Wino ieſt barzo dobrze, daycie mi go.

Ma perte eſt ſi grande, que je ne puis m' en conſoler, *to ieſt*, me conſoler d' elle,
Moiá utratá ieſt ták wielká, że nie mogę ſię po niey ucieſzyć.

Si vous avez de l' argent, donnez en à cet homme. *Ieżeli WMść. maſz pieniądze, day WMść temu człowiekowi.*

Vous me de mandez un écu, & moi je vous en donne deux, *Proſiſz mnie WM. o ieden táler bity, á iá WMści dwa daruię.*

Vous avez vingt ans & moi j' en ai trente,
Maſz WMść dwadzieścia lat, ia mam trzydzieści

Vous alliez à Rome, quand j' en revenois.

Szli-

Szliście WMść do Rzymu, kiedym się wracał tamtąd.

En ſtáie ſię także przyſłowiem v. g.

Il faut que je m' en aille, *trzebá żebym poſzedł*

2. Pour *znáczy czaſem* afinque, *po Polſku, by v. g.*

Dieu nous à créez pour le ſervir, *to ieſt*, afin que nous le ſervions. *Bog nas ſtworzył abyśmy mu ſłużyli.*

Je ſuis venu icy pour étudier, *álbo* afin d' étudiér *álbo* afin que j' étudie. *Iam tu przyſzedł dlá uczeniá ſię, ábym ſię uczył.*

Pour voir, afin de voir, *dla widzeniá, áby widzieć*, Pour entendre, *dla ſłyſzeniá.*

3. Sans *złączy ſię z ſpoſobem nieograniczonym słow. v. g.*

Je n' ai pû aprendre la mort de mon ami ſans pleurer. *Nie mogłem uſłyſzeć o śmierci przyiácielá mego bez zapłakánia*, ſans verſer des larmes, *bez łez wylania, áż muſiáłem płákáć.*

Il a fait ce Chemin ſans ſe laſſer. *Odpráwił tę drogę bez fatygi.*

Il à entrepris ſon voïage ſans m' en parler. *podiął ſię ſwey drogi bez opowiadánia mi ſię.*

Vous ne devez rien entreprendre ſans demander conſeil. *Nie powinniście ſię niczego podiąć*

podiąć

podiąć bez rády, nie proſiwſzy wprzod o poradę, nie porádziwſzy ſię.

Il a fait cela ſans en étre prié, *Uczynił to bez proſzeniá, nie uproſzony, choć go nie proſzono.*

Mowi ſię tákże ſans que, *v. g.*

Ne faites rien ſans qu' on vous le commende. *Nie czyńcie nic bez rozkázánia.*

Sans que tu étois pareſſeux, ſi ce n' étoit que tu étois pareſſeux. *Kiedyby nie to żeś był leniwym.*

4. *Niektore Propozycye bywáią Imionámi Iſtotnemi rodzaiu męſkiego ktore to ſą.*

Le dehors,	*Stroná powierzchowniá.*
Le dedans,	*część wewnętrzna.*
Le dévant,	*przod, przodek;*
Le derriere,	*tył, zad.*
Le deſſus,	*wierzch.*
Le deſſous,	*ſpod, ſpodnia część.*
L' endroit,	*Lice u ſukna, y inſzych máteriy, prawá ſtrona.*
L' envers,	*lice, lewa ſtrona wywrot.*

CHA-

CHAPITRE neuviéme

Rozdział 9.

Des Conjonctions,

O Konjunkcydch, álbo złączaniách.

Konjunkcya iest iedná cząstká mowy, ktora wszstkie części mowy pospołu złącza, konjunkcy rożne są, złączaiące, rozłączaiące, kondycyonalne, sprzeciwiaiące się, y konkluduiące.

Konjunkcye złączaiące tę są.

Et, &, *a*, *y*, ainsi, *ták*, aussi, *też*: or, *zás*: même *także. v.g.* Pierre & Paul, *Piotr y Páweł*; ainsi, *y ták*: & moi aussi, *y ia też*; or il fau que cela soit ainsi, *trzebá zaś żeby to tak było*; cela meme, *y to także*; Et vous Monsieur? *WM. M. M. Pan?*

Konjunkcye rozłączaiące.

Ou, oubien, soit, *álbo*, *lub*, ni, ni méme, *áni*, *áni też*; *v,g.* il faut que vous alliez là ou lu *trzebá żebyś WMśc tam poszedł álbo on*: soit bien, soit mal, *lub dobrze*, *lub źle*: ni vous, ni mo *ani WMść*, *áni ia*.

Konjunkcye kondycyonalne.

Si, *ieżeli*; si non, si ne, *ieżeli nie*; pourvûqu *byle*; à condition, à la charge, *pod kondycyą*, *ż by*; car parceque, dautanque, *bo*, *álbowiem*; cause que, *dlá tego że*; puisque; *gdy*, *poniew* tant, que, *poty*; entant que, *ile*; partant c

pour-

pourquoy; *dla czego?* afinque, *áby*, *żeby*; *v.g.* Si vous venez, vous m' obligerez, *ieżeli WMść przyidziesz*, *będę WMśći obligowany.*

Si, tant, tellement, *ták*, *tak dalece.*

Il est si bon, qu' il m'obligera de cette grace, *Iest on ták dobry, że mi tę łáskę wyświadczy.*

Il ne sait rien, sinon boire, *Nie umie nic, tylko pić.*

Si vous ne faites cela vous aurez tort, *Ieżli WMść tego nie uczynisz, będziesz WMść winien.*

Pourvûque je vienne â bout de cela je suis content. *Bylem tego dokazał iestem kontent.*

Je vous donne cet écu à condition que vous prirez Dieu pour moi. *Daię wám ten taler ty pod tą kondycyą, że będziecie Pána Boga zá mnie prosić.*

Je vous dirai vn secret à la charge que vous n' en parlerez à personne. *Powiem WMśći eden sekret pod tą kondycyą, że WMść nic o tym ni rzedkim nie będziesz mowił.*

Je n' irai pas là, car je n' ai pas le tems. *Nie poydę tam, bo czásu nie mam.*

Il ne veut pas venir à cause qu' il fait vilain ems. *Nie chce przyść dlá tego, że niepogoda*; *że otá.*

Puisqu' il ne veut pas, qu' il reste chez luy. *Ponieważ nie chce, niech siedzi u siebie*

Tant que la pluïe durera je ne sortirai pas

Poki deszcz będzie padał, nie wynidę.

Entant qu' homme de bien, comme éta
homme de bien, il ne doit pas faire cela.

*Ile będąc podczciwym człowiekiē, nie powin
to czynić.*

C'est puurquoi vous ne devez pas l'eco
ter. *Dlá tego nie powinieneś go WMść s
chać.*

Je vous avertis de cela, afinque vous l'
vitiez. *Przestrzegam WMści w tym, abyś
WM. tego chronił.*

Konjunkcye sprzeciwiaiące się.

Mais, *ále, lecz,* toutefois, *iednak;* neantm
ins, *iednákże, postaremu;* pourtant, *prze
quand, kiedy;* Bienque quoique encorequ
lubo, choć; quand bien méme, *choćby y ták.*
Cela n' est pourtant pas méchant, *przecię
nie źle.*

Cela ne sera pas ainsi, quand bien méme
le voudroit. *Nie będzie to ták, choćby y chci*

Konjunkcye konkluduiące lub zámykaią

Donc, *tedy, więc;* enfin *náostátek, iuż te
wzdy, dopiero; natychmiast;* c'est pourquoy
tego, przetoż; avec tout cela, *z tym wszystk*

Il faut donc faire son devoir: *Trzebá
swoię powinność uczynić?*

Enfin voilà qui est fait, *Już tedy się skońc
ło, iuż po wszystkim.*

CHA-

CHAPITRE dixiéme

Rozdział 10.

Des Interjections, *O Interjekcyách álbo Wtrącániách.*

INterjekcya iest cząstká mowy, ktora áfekty y passe iákie umyślu wyraża. Interjekcye podziwienia wyrażáiące są tę.*

O mon Dieu! *O Boże moy!* ha! ha! *chá! chá!* Est-il possible! *czyli to podobná! á podobnaż to!* voilà qui est à merveille! *bárzo to wybornie, wyśmienicie!*

Użaláiące y lámentuiące.

O! que je suis malheureux! *och! iak iá nie szczęśliwy!* helas! jen' en puis plus. *ách nie mogę iuż!* helas! qu'est-ce donc, *ách! coż tedy!* helas! malheur! *niestetyż! biádá?*

Wołaiące ná pomoc.

A l' aide, à l' aide, au meutre! *ratuycie! gwałt!* pour l' amour de Dieu! *Dla Bogá!*

Nápominaiące.

Courage Monsieur! Courage! *nuże Mść Panie, nuże!* ferme, vaillamment! *nuże odważnie, nuże śmiele!*

Obrzydzaiące się są tę.

Fi, *pfe,* qu' elle est laide, *pfe iak szpetna.*

Wołaiące ná kogo.

He! *hey!* Ecoutez, *słyście*,

Nárzekaiące.

Malheur à vous! *biada! wam, nieszczęście!* ha! que faites-vous? *hey! co robicie*, ha! si le passé pouvoit revenir. *ách! gdyby przeszłe rze- czy mogły się przywrocić.*

Ha! miserable que vous étes, *niestetysz robie!*

Milczenie nákázuiące.

St! *cyt!* paix! *cicho, ciszey!* tais toi, *cyt, nie praw;* taisez vous, *ucisz się WMość.*

Fin de la seconde partie.

Koniec wtorey części.

Troisiême Partie

Część Trzecia.

Remarques sur la, Chaque Partie du sermon — *Obserwacye, o każdey z osobna. Części Mowy.*

Nie iest tu Intencya, w krotkich słowach, á ieszcze więzyku Polskim tak ograniczonym w wyrázeniu właściwym wszystkich słow innych iezykow, zámknąć, wszytkie obserwacye tyczące się Konstrukcyi álbo używania y składániá rożnych Części mowy wieden sens czyli dyskurs; Iednak, że wielu sobie zyczyło, w tey Grammatyce, znaleść więcey nad Pronunciacyą, Deklinacye, y kilká koniugacyi. Ta rzecz, determinowała áby przy końcu iey, te krotkie obsorwacye przydały się.

CHAPITRE I.

Rozdział I.

Remarques sur l' Article. *Obserwacye około artykułu.*

I. *Artykuł determinowany, iáko iest.* le, un, *rodzaiu męskiego.* La, une, *rodzaiu białogłowskiego, kładzie się przed Imionami pospolitemi wszystkim* (ante appellativa) *Także przed imionami Własnemi miánowicie Prowincyi, y Rzek iako to w:* la vistule *wisła*, le Danube *Dunay.* le Rhône.

Ren Rzeká, la Chine Chiny, le Perou Peruž.
Nádto tenže ártykuł kładzie się przed imionami znáczącemi, liczbę, possessią, álbo Relacyą iedney rzeczy do drugiey; naprzykłád. le premier, pierwszy le mien moie le quel, ktory &c.

2. Artykuł niedeterminowany álbo nic pewnego nieoznaczaiący iákie są te, de, à de álbo par dáie się imionom własnym: ludzi miast krolestw, dni Tygodni, Miesięcy iáko y liczby tey un iedno deux, dwá &c,
Naprzykład Roy de Pologne, Krol Polski Ministre d' Etat, Minister status. Marchand à Varsovie, kupiec Warszawski, le jour de Ianier dzień miesiąca Sycznia y tym podobne.

3. Przed innemi zaś imionami tak własnemi iako pospolitemi, daie się według potrzeby artykuł Determinowany álbo niedeterminowany. Bo gdy iest Imię iedną y pewną rzecz znaczące, lub gdy po Imieniu następuie relativum que, natenczas kłádzie się ártykuł determinowány, naprzykład le Livre du Maitre, Xiąszka nauczyciela; kiedy zaś Imię nie pewnego niewyraża, natenczas przednim kładziesię ártykuł niedeterminowany. Nap: il prend de plaisir, cieszysię, signe d' Admiration, znak podziwienia, Chybaby Relativum que, następowało, to natenczas ártykuł determinowany służy iáko tu: Donnez moy une aûne du drap, que vous me montrâtes hier, Daymi łokiec tego sukna, ktoreśmi wczoray ukazował. 4. Ar-

4. Artykuł ten Vn kładziesię, przed Imionami mianowicie zwierząt, y owocow, iáko to: vn loup Wilk, une poir gruszká; zwłászcza gdy nienástępuie wteymowie Relativum que, bo natenczas zamiást tego ártykułu vn kłádziesię determinowany le álbo la Kiedy zaś ten ártykuł vn kłádzie się przed Imieniem wyciągaiącym Genitivum álbo Rodzący spadek niemasię wtenczas ten artykuł kłáść un, ale się opuszcza naprzykład Vne maison de Prince, nie d' un Prince, Dom Xiążęcy Chybaby tenže ártykuł zażyty był miasto relativum que, to nátenczas, możesię powtorzyc ten artykuł, náp: c' estun homme d' vne force prodigieusse, to iest człowiek cudney siły. iákoby mowiono c' est un homme, qui a une force prodigieusse. Zgoła tenże sam ártykuł, może bráć przed siebie ártykuł determinowany, ále wtenczas tylko, kiedy przestaiąc bydź ártykułem pocznie bydź Imieniem álbo Pronomen, naprzykład: il faut que l' une de nous ait tort, potrzebá iest áby iedna znas miałá pracę.

5. Lubo ártykuł każdy powinien się kłáść przed Imionami, iednak wtym słowie tout wszystkie wprzod, ále za nim kładzie się ártykuł, naprzykład: tout le monde, wszystek lud.

6. Kiedy się raz daie ártykuł przed Substantivum álbo Adjectivum, choćby wiecey Adjectiwow następowáło, nie kładzie się ártykuł tylko ieden.

den: naprzykład: le Beau soleil, piękna pogod Dieu est bon. Dobry Bog, nie Dieu est le bo

7. Po słowie Etre iestem, nie kładzie się ártyk tylko przed Imionami Substantiwami naprzykła Je suis une Creature, que Dieu a faite pou le Connoitre, et pour le servir, Jestem Stwo rzeniem Boskim, ná to uczynionym, abym go zna y iemu służył.

Ináczey iezeli po słowie Etre nástępowáć bę dzie Adiectivum álbo też imiona własne (nomi na propria) bez żadnego kłáść się będą ártykuł naprzykład: C'est Pierre qui me l' a dit. Piot mi o tym powiadał. Ie suis malade Chorym iest

8. Wiele iest tákich słow, ktore potrzebuią Ca sus y Imion zá sobą, ále bez żádnego artykułu tákie są te. Avoir affaire bydź zabáwnym, Avo ir egard, mieć wzgląd, Avoir soin, stáráć się Avo ir envie mieć pragnienie czego. Battre Froid po woli robić Boir nett, sec, tout, wypić do ostatk Courir risque, danger, fortune, odważyć się Demander pardon prosić odpuszczenia Don ner congé dozwolić, donner charge rozkaza donner parole Obiecać, faire bonne chere, u żywać. faire Cas, état, estime szacowáć sobie faire grace odpuścić álbo wyświadzyć co, faire mi ne, semblant, zmyśláć ná twarzy, faire peur zastrászyć, faire pitié użalić się, Parler Fran-

çois

çois, Polonois, Italien mowic po Francusku, po Polsku, po Włosku. Perdre coeur, courage, upaść na sercu, prendre plaisir cieszyć się Rendre comte rachowáć się. Tenir bon Opieráć się, trouver bon ápprobowáć, trouver mauvais ganic.

Chapitre 2. Rozdział 2.

Sur le Nom. O Imieniu.

SZeść rzeczy rachuią się w Imieniu: Genus álbo rodzay, species álbo Rożnica, Numerus álbo Liczbá Deklinacya, komparacya, y konstrukcya, o Deklinacyi y komparacyi, mowiło się w Drugiey części O innych, to się tu przydaie.

O RODZAIU á NAPRZOD MĘSKIM.

1. Ponieważ w Języku Francuskim, dwoiaki tylko rodzáy iest, męski y białogłowski (Genus Fæmininū & Masculinū) Trzeba wiedzieć iż wszytkie Imioná własne samym Mężom, y te ktore się męskim Nazwiskiem zaszczycaią; także Imiona Urzedow, Godności, samym Męszczyznom przyzwoitych, te wszytkie są rodzaiu męskiego, y kłádą się z Artykułem le náp. le Roy, le Prince le Duc.

2. Imiona Miesięcy, dni, Tygodniow są rodzaiu męskiego, náprzykład: le Janvier Styczeń. le Dimanche Niedziela.

3. Także Imiona Drzew, Kruszcow y Monety, są rodzaiu męskiego; Wyiąwszy te Imiona: l'Epine Ciernie, la palme Palmowe Drzewo, la Vi-

gne-

gne *Winnica.* la Ronche *Cierniſko;* l' yeuſ[...] *iedlina,* la piſtolle *Czerwony złoty Hiſzpańſk[...]* la Livre *złoty naprzykład Polſki, ktore wſzy[...] tkie Imioná, ſą rodzaiu Białogłowſkiego.*

4. *Imiona też właſne kroleſtw, Prowincyi, mi[...] y rzek, ieżeli ſię nie kończą na* e *Francuſkie,* [...] *inaczey, ſą rodzaiu męſkiego, naprżykład:* le Pa[...] *Paryż,* le Lublin &c.

5. *Imiona tákze* Adjectiva *álbo przydatn[...] iako y* Infinitivi modi *to ieſt ſpoſob nieogran[...] czony, kiedy ſię za* ſubſtantivum *kładą, ſą rodz[...] iu męſkiego. naprzykład* le manger *iedzenie.*

6. *Imiona też kończąceſię ná te Litery* b, c, [...] *ſą rodzaiu męſkiego, naprzykład:* le plomb *Oło[...]* bec *dziub u ptaká.* 7. *Imiona ktore ſię kończ[...] na* é *z Akcentem ná końcu, ſą rodzain męſkieg[...] nap.* l' Abbé *Opát Práłat. Podobnieſz Imion[...] kończące ſię na te Litery* f, l, m, p. *ſą rodzai[...] męſkiego, iáko* le Clef *klucz:* le nef *ſtatek.*

8. *Kończące ſię záś na* i (*wyiąwſzy tylkotedwa* [...] *miona:* fourmi *mrowka, y* merci, *dzięki łaſk[...] prawie wſzytkie ſą rodzaiu męſkiego.*

9. *Nadto Imiona kończące ſię ná Litere* n, [...] *rodzaiu męſkiego, nap.* le Garçon *Chłopiec. Wy[...] iąwſzy te dwa Imiona:* la fin *koniec, y* main *ręk[...] y ktore ſię kończą ná te ſyllaby* çon, ſon, *y* ion[...] *bo te wſzyſtkie ſą rodzaiu Białogłowſkiego nap[...]* la Leçon *Nauka,* la Concluſion *koniec.*

10. Tak-

10. *Także Imioná kończąceſię ná* O. *álbo* q. *ſą rodzaiu męſkiego, naprzykład:* l' Eccho *odgłos,* le Coq. *kogot.*

11. *Imiona kończąceſię na te litery;* r, s, t, z, *ſą rodzaiu męſkiego, Wyiąwſzy to Imie* chair *mięſo y kończące ſię Imioma na tę ſyllabę* eur, *ktore pochodzą z ſłow łácinſkich, kończących ſię na* or, *ioko* la douleur *żal,* faveur *łaſka ktore ſą rodzaiu Białogłowſkiego, Lecz* l' honneur *honor,* Bonheur, *Szczęście,* Coeur, *Serce,* malheur, *nieſzczęście, lub ſię tak kończą, y tak pochodzą iak pierwſze, iednak nie Białogłowſkiego ſą rodzaiu, ále męſkiego.* Brebis *Owca,* ſouris *myſz,* dent *ząb,* foret *las,* mort *ſmierć,* nuit *noc, ſą rodzaiu Białogłowſkiego.*

12. *Imiona kończąceſię ná* U. *ſą rodzáiu męſkiego, iáko* le feu *ogień,* le chapeau *kápeluſz, Wyiąwſzy te Imiona* la Bru *Synowa,* l' eau *woda,* la giu *żywicá,* la peau *ſkòra,* la tribu *pokolenie* la vertu *cnota. ktore ſą rodzaiu Białogłowſkiego.*

13. *Imioná ktore ſię kończą na* X. *álbo* y. ipſilon, *ſą rodzaiu męſkiego. Wyiąwſzy naſtępuiące.* la foy *wiará,* la loy *prawo,* la Crois *Krzyż,* la noix *Orzech,* la paix *pokoy,* poix *ſmoła,* toux *kaſzel,* voix *głos.*

O Rodzaiu Białogłowſkim.

1. *Wſzytkie Imiona Urzędy, kondycie ſamym*

Biało-

Białogłowom służące, są ich rodzaiu, naprzykł. Reine *Krolowa,* Princesse *Xiężna.*

2\. *Imiona Owocow drzewa, álbo Nasion,* *rodzaiu Białogłowskiego. Wyiąwszy te dwa:* melon, un Abricot.

3\. *Imiona Cnot, y własnośći, álbo przymio* *rzeczy, są rodzáiu Białogłowskiego* Misericor *Miłośierdzie.*

4\. *Imiona własne Krolestw, Prowincyi, Mi* *y Rzek ktore się kończą ná e, francuskie, to iest* *akcentu będące, są rodzaiu Białogłowskiego, n* Pologne *Polská,* Allemagne *Niemcy,* Espa gne *Hiszpania,* France *Francia, Wyiąwszy* 3. *Imiona Rzek:* Tybre, Rhône, Danub *Dunay, ktore są męskiego rodzaiu.*

5, *Imiona kończącesię ná* e *bez akcentu, kt* *pochodzą od Łacińskich Imion podobnie się kończ* *cych, są rodzaiu Białogłowskiego. Naprzykł* la page, *karta,* l' image, *Obraz.*

6\. *Także Imiona kończącesię na* é *z Akcent* *będące, ktore pochodzą od Imion Łacińskich, ko* *czących się w łacinie, ná* tia, *álbo* as, *są rodz* *iu Białogłowskiego. Nap.* amitié, *z łacińskieg* amicitia *przyiaźń* pauvreté *z łacińskieg* paupertas *ubostwo. &c.*

O ROZNOSCI IMION,
álbo de Speciebus Nominum.

Dwoiakie iest Imię, Substantivum *y* Adiecti vum,

um, *y przeto należy zna: tak to; iakim porząd-* *kiem maią się kłaść w mowie, iako też y to, iáko* *osobliwie wpisaniu dystyngwuią Imioná Bia-* *łogłowskiego rodzáiu od męskiego.*

Co do pierwszego. I. Adiectiva *znaczące po-* *chwałę álbo náganę, Imiona tákże liczbę tę gło-* *szną znaczące, iakie są:* un, deux, trois &c. *nadto* Pronomina, *possessią wyrażaiące, Jáko y Imiona* *zytaiące się y nieograniczoność znaczące, kłádą się* *przed Substantywami. Naprzykład* Sçavant ou Mechant homme, *mądry álbo zły człowiek,* trois Plumes, *trzy piora,* mon Dieu. Moy *Boże,* Chaque personne *każda Osobá. Wyiąwszy, gdy* *mowa iest o Monarchach, licząc ktory iest tego I-* *mienia, álbo licząc Tomy lub Rozdziały Xiążek,* *natenczas. má* substantivum, *poprzedzać* adje- ctivum, *náprzykład.* Benoit Quatôrze, *Bene-* *dykt Czternasty.* Août troisiéme, *August trzeći* Tome premier, Chapitre Cenquiéme.

2\. *To* Adiectivum méme, *gdy toż znaczy co* *tenże, kłádzie się przed* substantivum, *naprzy-* *kład,* le méme livre. *Taż Xięga. Lecz gdy zna-* *czy to co sam, sama, kładzie się po* substantivum, *naprzykład.* moi méme, *iá sam.* lui méme, *on sam*

3, *Imiona* Adjectiva, *ważność álbo kolor rze-* *czy znaczące; Także* participia Passiva, *kładą* *się zwyczaynie po substantywach, naprzykład,* l'année

l'année passé *Rok przeszły*, un drap noir *Su-kno Czarne*, un homme grand, *wielki człowi-* Vne pluye chaude *deścz ciepły*.

4. Adjectiva *Zaś należące do ludzi, krolestw álbo Rzemiest, nie po substantywach ále przedni-mi kładą się, tak* le païs Latin, *kray Łacinski*, Laugve Françoisse, *ięzyk Francuskie Iezeli będą* adjectiva *należeć do innych rzeczy, to piey nátenczas* Substantivum, *położyć w spa-rodzącym (albo* in Genitivo) *z tym ártykułem náprzykład:* Vin de France, *nie* Vin Franço *Wino Francuskie*, Epée d'argent, *miecz srebr*

5. Adiectiva *kończącesię na te syllabę* if, *kł-dą się po substantywach, naprzykład:* un homm pensif *Człowiek zamyślaiącysię*, le cas Nom natif. *spadek mianuiący*.

6. *Lubo w ięzyku Francuskim zwyczay* Adjectivum, *pierwey się kładzie niż* Substan-tivum, *nie ktore iednak takie są* Adjectiva, *kt-re mogą się wprzod álbo po substantywach mowi iáko naprzykłád* l'Ecriture sainte, *álbo* la sain te Ecriture, *pismo Swięte, Apostaremu w tych tym podobnych mowach, mowi się* un homm aveugle, *Ciemny niewidzący, ále się nie mowi* une passion aveugle, *ále* une aveugle passio *ślepa passia*.

Co do drugiego. Lubo Substantiva *y* Adjecti-va *rodzaiu Białogłowskiego, zwyczaynie w ię-*

zyku Francuskim, okrom ártykułu, tym się roz-nią od Imion rodzaiu męskego; iż się do Rodza-iu Białogłowskiego przydaie ná końcu w pisaniu litera e *bez akcentu żadnego, iáko naprzykład*, Saint *Swięty*, Sainte, *Swięta. Tak dalece, iż gdy się w niektorych Imionach, rodzaiu męskiego znayduie ná końcu* e, *nie notowáne, nie trzebá iuż nic więcey przydawać w Rodzaiu Białogło-wskim, iáko naprzykład.* le Contraire, *prze-ciwny*, la Contaire, *przeciwna. Wyiąwszy te tylko Imioná ktore się w męskim Rodzaiu koń-czą ná* e *ciche álbo iáko go nazywáią w Frán-cuskim* muet, *bo tákie Imiona w Rodzaiu Biá-łogłowskim, do tego* e, *przydaią ná końcu syllábę* sse *náprzykład*, le Prince, *Xiążę*, la Princesse, *Xiężná*, l'Abbé, *Opat*, l'Abbesse *Xieni. A z tym wszytkim, znayduią się tákie Imioná ták* Substantiva *iáko* Adjectiva, *ktore tey Reguły niezáchowuią.*

Itak 1. *Te Imioná* Crud, *surowy*; nud, *nieodziany*, epaïs, *ciemny bárzo*, frais, *swieży* Verd, *zielony, w Rodzaiu białogłowskim ták się piszą:* Cruë, nuë, epaisse, fraisse, Verte *mo-wiąc, o Owocach* verde, *mowiąc o kolorze*,

2. Adjectiva *kończące się w Rodzaiu mę-skim ná te litery:* as, es, os, ous, at, et, el, el lei, y on, *w Rodzaiu zaś Białogłowskim, przyimu-ią ná końcu słowá literę*, e, *powtárzaiąc tę literę*

ktorá przednim ieſt, iáko tu widzim, Bas niſk Baſſe niſká, exprés wyraźny, expreſſe, wy rázna, bon dobry, bonne dobrá, chretien Chretiénne, Co też záchowuią te Subſtantiv naſtępuiące: Chien pies Chiénne, Lion Lew Lionne Lwica, rival rivalle, vaſſal, vaſſal le. Wyiąwſzy te Subſtantiva: Paon; Paw Paonneſſe Pawicá, Compagnon kompan, Com pagne, kompánka, Diſpos prędki, Diſpoſte prędk

3. Adjectiva kończącesię w Rodzaiu męſkim ná literę c. w Rodzaiu Białogłowſkim przydaią do c. te litery he. náprzykłád: Blanc biáły, Blan che, biáła. sec Suchy ſecheálbo, ſeiche. Wy iąwſzy Te Imiona: Public Publiczny, melan cholic Turc, Grec Duc, clerc. ktore w Ro dzáiu Białogłowſkim tak ſię piſzą: Publique melancholique, Grecque, Turqne, Ducheſ ſe, Clergeſſe.

4. Imioná kończącesię w rodzaiu męſkim ná literę f-w Białogłowſkim rodzaiu odmieniáią f: ná ſyllábę ve, iáko to veuf Oſierociáły, ve uve, wdowá, álbo veuſe. Także kończącesię w Męſkim rodzaiu ná g, przydáią do g, ſyllábę ue w Rodzaiu Biáłogłowſkim, naprzykłád long długi Longve długá.

5. Te Imioná Dieu, mowiąc o bałwanie, Roy: krol, Fils Syn, Neveu wnuk, Benin łá ſkawy, malin złośliwy, cheual, koń, cerf Ieleń

Ieleń, loup Wilk, Coq Kogot, taureau, beuf Woł. W Rodzaiu Białogłowſkim tak ſię wyrá żaią: Deeſſe Bogini, Reine Krolowa, fille Corká, Niece Wnuczka, benigne łáſkáwá, maligne złośliwa, jument ou Cavalle Klacz, biche Łania, louve Wilczycá, poule kura, Vache krowá, &c.

O Liczbie Imion.

Okrom tego, co w drugiey Części ná kárcie 39. mowiło ſię, O formowaniu Liczby mnieyſzey ná więkſzą, to ſię tu przydaie.

I. Imiona ktore w małey liczbie kończą ſię ná te Litery: eu, álbo ou, w Więkſzey liczbie, przydaią do nich literę x. ná końcu, Nap. feu Ogień les feux Ognie, Clou Cwiek, les Cloux Cwieki. Wyiąwſzy te Supina y Participia, ktore w małey liczbie kończą ſię ná eu, álbo U, bo tákie w Wielkiey liczbie nie x. ale S. przydáią ná końcu. Nap. cençu poczęty, Conçus poczęci; Jako też y to Imie trou, w więkſzey liczbie piſze ſię trous nie troux,

II. Imioná kończące ſię w Małey liczbie, ná ail, eul, ouil, w Więkſzey liczbie te ſyllaby zamieniaią, w náſtępuiące. iáko to al, w aux. ail, eul, w eux, ouil, w oux. Nap. bail położenie, beaux położeniá, Cheveul Włoś. cheveux Włoſy, genouil Koláno, genoux Koláná. Jednák te Imioná: fatal, Ayeul Dziad,

bel *piękny*, nouvel *nowy*, Ciel *niebo*, vi
ſtáry, oeil *Oko*; *w Więkſzey liczbie ták ſię w*
rážaią: fatals, ayuls, beaux, nouveau
cieux, vieux, yeux,

III. Imioná kończące ſię w Máłey Licz
ná litere t. *odmieniáią w Więkſzey Liczbie*
ná S. *Nap.* Enfant *dziecie* les enfans *dziec*
tout *wſzyſtko*, tous *wſzyſcy*. *Jednak te Imi*
ná Mot *Słowo*, mort, *Umárły*, Mulet, *Mu*
cent *Sto*, *tak ſię piſzą w Więkſzey liczb*
Mots *Słowa*, morts *Umárli*, Mulets *Mu*
deux cens hommes, *Dwieście Ludzi*.

IV. Imioná kończące ſię w Máłey licz
ná y. *Ipſylon*, *w Więkſzey Liczbie zamien*
ią y w i. *máłe*, *przydáiąc nákończu* s. *Ták N*
Roy *Krol*, Rois *Krolowie*, *lecz* Loy *pra*
ták má, Loix *prawa*.

V. Znayduie ſię iednak wiele ſłow Francuſki
ktore nie deklinuią ſię áni wymawiáią w Wi
ſzey Liczbie; *Jako to Naprz*: *od.* *Imioná cn*
Wyſtępkow, *álbo Wieku*, *Naprzykład*; la
wiára, l'avarice, *łákomſtwo*, jeuneſſe *Młod*
Imioná potym Metallow álbo kruſzcow,
mioná też niektorych Ziół. iáko to: l'or *Złoto*,
Argent *Srebro*, l'Ani *Anyż Ziele*, l' Abſ
the *gerczyca*. *Tákże te Imiona*: fiel *żołc*, m
miod, ſang *krew*, le ſalut *zdrowie*, laglo
chwała, le midy *południe*, le repos *ſpo*
nek, *y nie ktore inne*. VI.

VI. Przeciwnym ſpoſobem, *znáyduią ſię nie ktore tákie ſłowa w Języku Francuſkim*; *ktore tylko w Wielkiey liczbie używaią ſię*, â *máłey liczby nie máią Nap.* Ancêtres *Przodkowie*, Armes *broń Woyſko*, gens *Ludzie*, Ciſeaux *nożyce*, *y wiele innych*, *ktorych*, *Czytanie Xiążek*, *nauczy wiadomości*.

O KONSTRUKCYI IMION

JEżeli konſtrukcya Imion, *iáko y innych Części*, *ná tym należy*, *áby wiedzieć Imię wktorym rodzáiu położyć czy w Męſkim czyli Białogłowſkim*, *to ieſt zktorym Artykułem* le *álbo* la. *Także w ktorey liczbie ma ſię położyć to Imię*, *w máłey czy w Więkſzey liczbie*? *to ieſt*: *czy o iedney*, *czy o wielu rzeczach tu trzebá mowic*, *Nad to áby wiedzieć*, *co wpierwey co pozniey*, *położyć*, *to ieſt*: *iakim porządkiem máią ſię Imiona kłáść w Mowie*; *Otym wſzyſtkim dopiero mowa byłá*, *y ieſzcze będzie ná końcu ſamym po Interiekcjach*; *Tu tylko generalne Reguły do Obſerwowániá*, *podáią ſię*.

I. Wſzelkie Imie Adiectivum álbo przydatne ponieważ przydatnym ſię zowie do Subſtantivum, *dlá tego znim zgadzać ſię powinno w Rodzáiu y w Liczbie*; *Tak dalece*, *że ieżeli Subſtantivum będzie Rodzáiu męſkiego liczby mnieyſzey*, *y Adiectivum powinno bydź tegoż Rodzáiu*, *y*

iu y teyże liczby, Nap. Vn homme saint Swięty Człowiek. Jeżeli zaś Substantivum, będzie rodzaiu Białogłowskiego, álbo Liczby większey; tegoż Rodzaiu, y liczby, powinno bydź także Adiectivum. Nap. les Vierges sages. Mądre Panny. Lubo znáyduią się tákie adiectiva ktore bez zadnego substantivum wyráznie położonego, dobrze się kłádą w Języku Francuskim, Nap. la Vôtre twoy, domyślić się potrzebá lettre list twoy, à la Françoisse, domyśláć się potrzebá Maniere, po Francusku ná Manier francuski, &c.

II. Kiedy się kładzie Adiectivum po dwoch lub więcey substantywach, roznego náprzykład rodzaiu álbo liczby, nátenczas Adiectivum powinno się zgadzać ztym substantivum, ktore mu w mowie nayblisz̄sze iest. Jako wtey mowie. Elle Cherit la Vertu, & les dignités eminentes Kocha się w Cnocie y godnościach wysokich. Niekiedy zaś, Adiectivum położone po dwoch substántywach rożnego rodzaiu, zgadza się w liczbie y rodzaiu, nie zpoblisz̄szym substantivum, ále godnieyszego rodzaiu; iáko godnieyszy iest rodzay Męski niż Białogłowski; Co się naywięcey trafia, gdy między substantywami y Adiectivum, kłádzie się słowo liczby większey Nap. l' homme & la femme, sont creés à l' image de Dieu nie sont creées, Mąż y białogłowa są stworzeni ná Obraz Boski,

III.

III. Kiedy się záś kładą w iedney mowie dwa substantiva Appellátiva, álbo pospolite wszystkim, niewłásne, dwie rzeczy cale od siebie rozne oznáczaiące, nátenczas, pierwsze substantivum powinno się położyć (in Nominativo) álbo w Mianuiącym spadku, drugie zaś (in Genitivo) w Rodzącym spádku. Nap. le livre d' vn Docteur. Xięga pewnego doktora. Co się tákże záchowuie, gdy się kładą w iedney mowie dwa substantiva, iedno właśne, drugie pospolitę(Appellativum;) bo natenczas, Imie Appellativum álbo pospolite, powinno się wyrazić w Mianuiącym spadku (in Nominativo Casu) álbo winnym; Imię zaś proprium álbo właśne. masię położyć w Rodzącym spadku, in Genitivo Casu. Nap. Nom de JESUS CHRIST. Imię JEZUS. la Ville de Rome Miasto Rzym, Chatteau ou Citadelle de Kamienec Miasto álbo Zamek Kamieniec Bourg de N. Miasteczko N. fleuve de la Pologne Rzeká Polska, le Moi de Fevrier Miesiąc Luty. le jour de Dimanche Niedziela.

IV. Imiona mianowicie właśne(Nomina propria) Ktore w ięzykach inszych kładą się iáko, Adiectiva, à w Francuskim Ięzyku, zadną miarą nie mogą bydź Adiectiva; zá takie Imioná, kładzie się Substantivum toż znaczące co y Adiectivum, z Artykułem niedeterminowanym de álbo Vn Nap.

Vin de France *nie* Vin François, *Wino Francuskie*, Vne maison de bois, *Dom drewniany*. *Jako też y te dwa Imiená*: quelque Chose *nietaká rzecz*, *y* rien *nic*, *kłádą się z drugim Imieniem położonym z Artykułem* de, *Nap*. quelque Chosse de bon? *Co dobrego?* il n' y a rien de mauvais, *Nic niemaszłego*.

V. Imiona znaczące Instrument *ktorym się co dzieie, kładą się w Rodzącym spadku(in genitivo) ztą prepozycią* de *albo* avec. *Nap*. il l' a tué de son epée, ou avecson epée, *Zabił go swoią szpadą*.

VI. Lecz Imioná oznaczaiące mieysce ná ktorym się co dzieie, álbo naczynie iákie, potrzebuią po sobie drugiego Imienia substantivum położonego w Daiącym spadku (in Dátivo Casu) Náp. le Marché aux poissons *Jatki rybne*.

VII. Adjectiva oznaczaiące staranie álbo niestaranie, destátek álbo niedostatek, y tym podobne, potrzebuią po sobie substantivum położonego w Rodzącym spadku(in Genitivo Casu) z tym Artykułem de, *Nap*. Convoiteux d' honneur, *pragnący honoru*, digne de Compassion *godny użalenia. Podobniesz gdy po takich Adjectywach, nástępuie sposob nieograniczony (infinitivus Modus)nátenczas Infinitivus kładzie się z Artykułem niedeterminowanym* de, *á potym nastę-*

pnie Supinum le Supin, *Nap*. digne d' être honoré.

VIII. Adiectiva te, ktore w Łacinie kłádą się z Da waiącym álbo Oskárżaiącym spadkiem (cum *Dativo* vel *Accusativo*)*y prepozycią* ad, *do*, *w Francuskim Ięzyku, tylko się kłádą z Dawáiącym spadkiem* (cum Dativo) *Nap*. propre à toutes chosse *sposobny do wszystkiego*. fidelle à sa Maitresse *wierna swey Mistrzyni, Páni*,

IX. Niekiedy też kłádą się dwa Adjectiva w iedney mowie, z sobą się zgadzaiące w Rodzaiu y w Liczbie, tak, że drugie Adjectivum, nieiako staie się Substantivum, y mieysce iego trzyma. Nap. les malheureux exiles *Nieszczęśliwi wygnańcy*, les illustres malheureux *godni nieszczęsliwi*.

Náostátek te Adjectivá: bon *dobry*, vtile *pożyteczny*, propre *sposobny*, agréable *miły przyiemny*, commode *wygodny*, sain *zdrowy*, facile *łatwy*, beau *piękny*, *y wiele tym podobnych, iáko są Imiona, przeciwne rzeczy, tym pierwszym znáczące, Nap*. mauvais *zły*, inutile *niepożyteczny*, incommode *niewygodny &c, kłádą się z Infinitivum álbo substantivum, ztą prepozycią* à, *Nap*. facile à dire, & dificile à faire, *łatwy álbo prędki domowieniá, á trudny do uczynieniá*. agréable à la veuë *miły ná weyrzeniu*, bon aux amis, & terrible aux

aux ennemis. *Dobry dlá dobrych, zły dlá złych*. *Lecz kiedy też ſame Adjectiva, kłádą ſię prz Pronominami Perſonalnemi (ante pronomina Perſonalia) Nátenczas kłádą ſię z ſubſtantivum y z prepozycią*: pour *Nap.* Bon pour Vous, & mauvais pour moi, *Dobry dlá Ciebie, zły dlá mnie.*

Relativa też, iáko y inne Adjectiva powinny ſię zgadzać z ſwoim Kazuſem álbo ſpádkiem ktory Jch poprzedza iáſnie lub taiemnie, w Rodzáiu, w liczbie, y ſpadku (in genere, Numero, & Caſu;) *iáko to zaraz obáczemy.*

CHAPITRE III.

ROZDZIAŁ III.

Sur les Pronoms. *O Pronominach álbo namieſtnictwach*

O Tych dośyć ſię mowiło w Drugiey Częśći w Rodzale 4. ná kárcie 45. &c. To tylko tu kto ſię przydáie.

I. Wſzyſtkie Pronomina ktorych tam rachuią Sześć: Perſonels *Oſobiſte* (*Perſonalia Pronomina:*) Poſſeſſifs *Poſſeſſią znaczące* (*Pronomina Poſſeſſiva:*) Demonſtratifs *Demonſtruiące* (*Demonſtrativa.*) Interrogatifs *Pytaiącesię* Relatifs *Relacią do innych maiące y* Indefinitifs *Nieograniczone* (Indefinita) *ſą álbo Abſolutne* (*Pronomina Abſoluta*) *álbo złączone* Conjonctifs, (*Pronomina Conjunctiva.*) *Pronomina Abſolutne te ſą, ktore ſame przez ſię kłáść ſię mogą w mowie, bez żadney inney częśći mowy, y máią doſtáteczną z ſamych ſiebie ſignifikacią. Jako Nap.* Moi *Ja*, Toi *Ty*, luy *on. Pronomina zaś Złączone albo Conjunctiva dlá tego ſię tak zowią, iż nigdy ſame bez Imion nie kłádą ſię w mowie, iáko Naprz:* je *iá*, tu, *ty*, il, elle, *On, Oná, uigdy nie ſą bez ſubſtantivum álbo bez ſłowa.*

II. Pronomina Oſobiſte Abſolutne (álbo Perſonalia Abſoluta) deklinuią ſię artykułem niedeterminowánym, iako widzieć tam można. Lubo zaś ſame, przez Imion znaydują ſię w mowie, iáko gdyby kto pytał. Qui eſt là? *kto tam ieſt? Odpowiádamy:* Moi *álbo* c' eſt moj *Ja ieſtem. A ztym wſzytkim te Pronomina Perſonalia álbo Oſobiſte ábſolutne, nayczęśćiey znayduią ſię z temi ſłowami:* Parler *mowić*, être *bydź*, penſer *myślić*, tenir *trzymać:* Venir àquelqu'un *przyść do kogo*, ſ' addreſſer *przyść do kogo* ſe fier *ufać*, c' eſt *to ieſt. Naprzykład:* parlez luy *mow iemu*, beuvez à moi *pyi do mnie*, à qui eſtes vous? *Czyi ieſteś* c' eſt à vous qui faut donner, *to náleży WMci. dać*, III.

III. Kiedy te Pronomina Personalia absolutne reciprokuią się, to iest o sobie samych, mowią natenczas, przydaie się do nich to słowo même *Nap.* moi même *iá sam.* vous mêmes *sam.* lui même *On sam.* nous mêmes *my mi &c.*

IV. Pronomina Osobiste álbo Personalia, są Złączone álbo Conjunctiva, nayczęściey y szem ordynaryinie kłádąsię z słowami, y z Adverbiami Voici *Oto tu,* voila *oto tam: bez żadnego ártykułu. Nap.* Je suis *iestem* voicy *Oto iá tu.* le voila *Oto go masz.*

V. Te Pronomina Personalia Conjunctiva, álbo Pronoms Personels Conjonctifs, *poniewaz niemáią Rodzącego spadku y Odbieraiącego, (Genitivum Casum & Ablativum,) dlá tego potrzebá iest tych spadkow álbo kazusow, my rekurs uczynić, do Pronominow Osobisty* (*albo* ad Pronomina Personalia Absoluta,) *są* moj toj, luj, *y znich te spadki álbo Casus brać.*

VI. Kiedy w Mowie iákiey, áni pytamy innego, áni żadna negácya z tych non, pas, point, rien, &c. *nie zachodzi; nátenczas,* Pronomina Personalia Conjonctiva, *álbo* Pronoms Personels Conjonctifs *záwsze chodzą przed słowámi y temi dwomá Adverbiami* Voici Voila, *Nap.* je me Confesse *Spowiadam*

sie. Vous m' honorez *W. Mość. mnie honorujesz,* me voyci *Oto iá,* ne le tenez pas *nie zátrzymuy go. Wyiąwszy gdy słowo iest w osobie rozkázuiącym álbo* in Imperativo Modo *bez negatione, bez tych partykuł* non, pas, point, rien &c. *nátenczas bowiem pronominá* Conjonct fs, *Kláść się maią po słowie rozkazuiącym. Náp.* signifiez le nous *oznayże to nam. Podobnieśz gdy repetyciá álbo powtorzenie má bydź pronominow, Także pytáiąc kogo, powinny się te Pronomina* Conjonctifs *kláść po słowie nie przed słowem, Náp.* Cela dis-je *to tobie mowię,* avez vous, *á masz? Jako też słowá sposobu życzącego (álbo Optativi Modi) gdy się kładą w Mowie, Pronomina* Conjunctiva *ponich idą. Nap.* ainsi soit il *niech się stanie, álbo Amen.*

De Pronoms Possessifs

O Námiestnictwach Osiádłych.

I. Pronomina Possessiva álbo námiestnictwá osiadłe są także dwoiakie, iedne Absolutne (Absoluta,) drugie Conjonctifs (*álbo Conjunctiva*) *Pronomina Conjunctiva álbo* Pronoms Conjonctifs *te Sześć są* Mon *Moy,* Ma *Moia,* ton *twoy,* ta *twoiá,* son *swoy,* sa *swoia. w Większey liczbie maią tylko te spadki álbo Casus:* Nôtre *Nasz,* Vôtre *wasz,* leur *ich,* mes *moie,*

ie, tes twoie, ses swoie, nos nasi nasze, wási wásze, Ktore to Pronomina Conju (álbo Pronoms Conjonctifs) nigdy się nie dá w Mowie bez Imion substantiwow á stotnych. Nap. mon Pere Ociec Moy, ta twoiá Matká, son livre iego Xiąszká, nos F nasi Brácia.

II. Tych Pronominow Possesiwow álbo dłych, nátenczas uzywámy, gdy mowa i iednym tylko Possessorze y o iedney tylko r przez niego posiádłey, Nap. Avaricieux moins Dieu, que sa bourse. Łakomy dziey worek swoy kocha, niż Bogá. Tego Pronomina: ses swoi, w tenczas używámy mowá iest, o iednym tylko Possesorze, ále o rzeczach przez niego posiádłych. Náp. le Pere, chatie ses enfans Ociec dobry kárze dziatki swoie. Podobniesz to Pronomen ich, w tenczas iest w używaniu, gdy się o wielu Possessorach, á o iedney tylko rz przez nich posiedzióney. Náp. Tous les s ont leur unique felicité, en un seul D Wszystkich Swiętych całe szczęscie iest w dnym Bogu ich. Nákoniec, tego Pronomen L ich, w tenczas używámy, gdy mowiem o wielu sessorach, y o wielu rzeczach przez nich mia w possessyi. Nap Qui sont tout à fait savan ont la plus grande gloire de leurs scienc

prawdzi

ądziwie mądrzy, naywiększą chwałę swoią kładą w náukach swych.

II. Pronomina Possessiva Absoluta, albo les noms Possessifs absolües, formuią się od Pro-minow złączonych Nap. od Mon Moy, Mien; n tien twoy. son, sien swoy. to w Rodzáiu skim. Lecz w Białogłowskim, máią tak: ennes Moiá. tienne twoia, sienne swoia, W zbie w większey tak się formuią: w Rodzá-Męskim: Miens Moi, tiens twoi, siens oi, w Rodzáiu Białogłowskim. Miennes mo-tiennes twoie, siennes swoie. Yte wszy-e Possessiva deklinuią się z Artykułem deter-owánym (cum Articulo definito) Same tákże Substantiwow znaydnią się w mowie Nap: est le mien to moie iest. il faut rendre à acun le sien. trzebá káżdemu co iego iest oddać.

es Pronoms Demonstratifs,

Námiestnictwach Ukázuiących.

I. Pronomina Demonstrativa Conjunctiva, bo Złączane te są: Ce, Cet, Ten Cette, ta, Ces te. Absoluta zaś absolües Pronoms, te się muią w Liczbie máłey: Celui ten, Celle w Większey Liczbie: Ceux ci, celles te. tákże Pronomina bez żadnego Imioná kłádą

się w

ſię w mowie *Nap.* Celle que Vous entende
ktorą *ſłyſzyſz.*

II. Dlá większego pokázania rzeczy, do Pronominow Celui *ten, y* Celle *ta, przydaią według potrzeby te dwie partykuły:* Cy, *álbo* là *z linyiką wpoſrzodku. Bo gdy mowá ieſt o rzeczy bliſkiey nam, Natenczás mowi ſię* Celui-cy *tento,* Celle-cy *tato. Lecz kiedy mowa iest o rzeczy dalszey nám, ábliſzey innym, nátenczas używáią tego pronominu* Celui-là *ten tam.* Celle-là *tamta.*

III. Kiedy ſię zaś te partykuły cy, *álbo* là *niekłádą potych Pronominach* Celui *álbo* Celle, *nátenczas po nich kłádzie ſię relativum* que, *Nap.* Celui, que vous voyez, *ten, ktorego widzisz.*

IV. Te zaś Pronomina Demonſtrativa pokázuiące: Ce, Cecy, Cela, y ça. *kłádą ſię, mowię, iák bez żadnego Artykułu, ták y bez żadnego Imienia, Nap.* c' eſt la Vôtre écrit *to twoie piſanie. Gdzie umażyć potrzebá, tym Pronomen* Ce *to, zawſze ſię kłádzie Relativum* que, qui, quels *Náp.* Ce que *dites. Co mowiſz? Potych zaś Pronomina* Cecy, Cela, ça *żadnego niepotrzebá kłáść Relativum. Náp:* Cecy me plait, *to mi ſię podoba.*

Des Pronoms Relatifs.

Opronominach Relácią do Im-

Maiacych.

I. To Relativum qui *ktory, kłádzie ſię záwſze z Artykułem niedeterminowanym (cum Articulo indefinito) tak w Rodzaiu męſkim, iáko Biáłogłowſkim. Relativum zaś to,* lequel *ktory, deklinuie ſię z Artykułem determinowánym, y toż znaczy Rilativum* le quel, *co y to,* qui *ktory, ztą tylko roznicą. Iż gdy mowa ieſt o Ludziách, używámy tego Relativum* de qui *ktorego,* à qui *ktoremu. Kiedy ſię zaś mowi o rzeczach nierozumnych álbo też o Ludziach, używáſię tego Relativum* du quel *álbo* dont, *ktorego,* auquel *ktoremu. Náp.* C'eſt mon livre, du quel *álbo* dont je tire beaucoup de ſcience. *To moiá ieſt Xiąśżka, z ktorey wiele czerpam náuki.*

II. Relativum quoi *kłádzie ſię zawſze z Artykułem niedeterminowanym, y niewiąże ſię nigdy, tylko z rzeczami niememi álbo nierozumnemi Nap.* c' eſt la Vertu, à quoi il faut ſe donner. *Tá ieſt Cnota, ktorey każdemu potrzebá.*

III. Te Artykuły: le *ten,* la *ta,* les *ci, y* ſám, en, dont *tego, y* ou, *lubo ſą Artykuły, ſtaią ſię iednak, niekiedy Relatiwawi, mianowicie w odpowiedzi, gdy bez żadnego Imienia zaraz po nich náſtępuiącego, znáyduią ſię; Náp:* Apprenez Vous la Langve Françoiſſe? *Uczyſz ſię*

ſię ięzyká Fráncuſkiego! Odpowiadamy: Oü[...] l' apprens Tak, ieſt, uczęſię go. Zkąd zaś znać że Le, la, les, ſą w Mowie iákiey [...] tykułami álbo Relatiwami? Odpowiadam, iż [...] kiedy le álbo la lub les, kłádą ſię przed I[...] niem iákim tuż zaraz, pewnie ſą Artykuł[...] Lecz gdy bez żadnego Imienia kłádą ſię, ná[...] czás, znać ie potrzebui za Relativa. Nap: ſa[...] vous lire, parler, & écrire en François? [...] miſz czytać, mowić, piſać po Francuſku? Odpo[...] daią więc: Ie le ſçais, mais pas encore to[...] fait. Umiem, ále ieſzcze nie zupełnie.

IV. Ta Literá y. ſtaie ſię niekiedy Relat[...] miánowicie wtenczas gdy ſię kłádzie z Imion[...] ktore ſpadku Dáiącego (Dativum Caſum) pot[...] buią. Nap. Etes vous donnez aux lett[...] kochaſz ſię w naukach? Odpowiadamy: O[...] j' y ſuis donné. Tak ieſt kocham ſię w[...] Także wtenczas, ta literá y ieſt Relativ[...] gdy mowa ieſt o mieyſcu ná ktorym ſię co dz[...] álbo do ktorego ſię dąży. Náp. Pierre eſt il[...] Egliſſe? Piotr czy ieſt w kościele? Odpowied[...] potrzebá: Oüy il y eſt, ieſt tam. Mr. N. irat[...] Paris? Jegomość N. poiedzie do Paryża? O[...] wiádaſię: il y ira bientôt, poiedzie tam wk[...] Nadto teyże Litery y używamy zamiaſt Rel[...] vum, wtenczas, gdy mowa ieſt, o ruſzaniu ná mieyſcu, álbo przez mieyſce iákie. Náp:

j'y

y promene przechodzą ſię tam, il y a paſſé [p]rzeſzedł tędy.

V. Tá partykuła en także bierze ſię zá Re[l]ativum; wtenczas, gdy w mowie à mianowicie w odpowiedzi, oznaczá Oſobę iáką álbo rzecz. Náp. Qu' avez vous entendu dire de luy? Coś ſłyſzał o nim? Odpowiadámy: j' en ai entendu, que &c. Słyſzałem o nim że &c. Y znowu, kiedy znáczy mieyſce, zkąd ſię idzie, albo bierze co &c. Nap. d' où vous venez? zkąd idzieſz? Odpowiedź. j' en viens idę ztąd álbo z tamtąd. Także gdy mowa ieſt o wielosci rzeczy, Nap: il y en a trois ieſt ich tam trzech, Nadto, gdy ſię mowi o mierze, álbo wadze, lub o częściach iakiey rzeczy całey. Nap: Donnez m' en quatres aûnes. Daymi z tego ſukna cztery łokcie. Jnáczey, gdy o cáłey rzeczy iákiey mową ieſt, mowi ſię tak: Donnez moj le álbo ce drap. Dáymi to ſukno Donnez moi le pain. daymi chlebá

VI. Podobnież ta partykułá dont, czyſto bardzo kłádzie ſię zá Rodzący y odbieraiący ſpadek álbo Genitif & Ablatif tych Relatywof qui, le quel &c. Náp. l' homme dont la vertu eſt ſi fameuſſe, Człowiek ktorego cnota ieſt tak ſławná, zamiaſt tego: l' homme du quel la vertu &c.

VII. Tey także partykuły où używaią har-

 dzo

dzo częſto Francuzi zámiaſt tego daiącego (le datif
ſpadku: au quel *ktorenu, álbo tey prepozycyi* In
przekłádaniu, dans, *po Polſku,* w. *Náp.* Comment
vous étes vous relevé de ce malheur, ou je
vous ai vû tombé? *Zamiáſt tego* au quel, *álbo*
dans le quel je vous ai vû tombé. *Jakim ſpo-*
ſobem W Mść. wyſzedłeś ztego nieſzczęścia w
ktorym go widziałem.

VIII. Kiedy potym relativum Ce que c' eſt
to co ieſt, kłádzie ſię iakie Imię ſubſtantivum, n
tenczas lepiey będzie, przed ſubſtantivum poło-
żyć to Relativum que *Naprzykład* Savez vous
ce que c'eſt que la verité? *Wieſz że co to ieſt*
prawda? Jeżeli zaś po tych ſłowach: ce que
c' eſt, *náſtępuie wiedney mowie nieograniczony*
ſpoſob álbo l' Infinitif, *ná ten czas przed Infini-*
tivum, kładzie ſię Relativum que *z Artykułem*
de *Náp.* Vous ne ſavez, ce que c' eſt que de
bien employer le tems, *niewieſz iak wiele ná-*
leży ná dobrym używaniu czaſu.

Des Pronoms Interrogatifs,

O Namieſtnictwach, pytaiacych ſi

T*e ſą w małey liczbie;* quel *ktory?* quelle *kto-*
ra? W większey zaś liczbie quels? *kto-*
to? quelles? *ktore? deklinuią ſię z Artykułem*
niedeterminowánym. Nap: à quel homme ce
appartient *do kogo to náleży? Podobnież,*
Prono-

Pronominá pytáiące ſię qui? *kto,* que? *Co!* quo.?
Jáko? abſolutnie ſię kłádą w mowie, to ieſt bez
żadnego ſubſtantivum, ále ſię deklinuią iáko y
pierwſze z Artykułem niedeterminowánym. Te
Relatiwa qui, *y* quoi *nieodmiennie ſię używaią*
ták w Rodzaiu Męſkim, iáko y Białogłowſkim
ták w małey, iáko y większey liczbie. Zią tyl-
ko rożnicą: iż gdy mowa ieſt o Ludziach, ná ten-
czas używamy tego Relátivum qui, *Náp.* qui
étes vous? *ktoś ieſt? Gdy zaś mowiemy o in-*
nych rzeczach, wtenczas trzebá używáć tego
Relativum que *álbo* quoi. *Także, tego Rela-*
tivum qui, *álbo* que *używámy w tych tylko ſpad-*
kach: w Mianuiącym y Oſkarżaiącym (*Nomina-*
tif & *Accuſatif*) *Náp:* qu' eſt ce? *co to ieſt?* que
veut veut il' *czego chce? W Innych zaś ſpadkach*
używáſię tego Relativum quoi *z ártykułem nie-*
determinowánym Nap: de quoj parle-t-on?
Oczym mowá? Y te to ſą Namieſtnictwa Pytaiące-
ſię złączone, álbo les Pronoms Interrogatifs
Conjonctifs. *Bo te Pronomina:* le quel *ktory,* la
quelle? *ktorá, ſą abſolutne, y deklinuiąſię z Ar-*
tykułem determinowanym tak. Nominatif le quel
ktory, la quelle *ktorá.* Genitit du quel *ktorego,*
de la quelle *ktorey, y tam daley, tak w małey*
iáko y w większey liczbie. A lubo le quel *ie-*
dno znáczy co qui, *przez to iednak ſię rożnią; iż*
tego Relativum qui, *w tenczas używámy gdy*

się o co w pospolitości pytamy; Nap: qui a f[ait] cel[a]? *kto to zrobił? Tego zaś Relativum* quel, *w tenczas iest używánie, gdy pytamy o iednę táką wyráżną y osobną rzecz. Nap: g[dy]by się pytano:* qui vous a dit cela? *ktoci to wiedział? mowiemy:* Un de vos compagno[ns] *ieden ztwoich kompanow. A gdyby pytano [w] szczegolności tak: á ktoren to kompan? ma się [py]tać.* le quel? *ktory? nie* qui?

Des Pronoms Indefinitifs,

O Namiestnictwach niedetermi[no]wánych.

O *Tych Prcnominach, ponieważ wyżey nie [w]mieniło się, tu się krotko to mowi Náp[rzod] iż te* Pronomina, *dlá tego się* indifinitifs *niedeterminowáne nazywaią, iż wyrážaią [o]bę álbo rzecz iáką, ále niewyráznie, lecz [w] wpospolitości. Y tákie są Pronomina:* quel[qu'un] *niektory,* quelconque *ktorykolwiek, w rod[záiu] Męskim. Ale w Białogłowskim, tak się wyr[áżá]ią;* quelleque *niektora,* quelleconque *kt[ora]kolwiek,* chaque *każdy,* aucun *żaden,* auc[u]ne *zadná* nul *żaden,* nulle *żadná,* cer[tain] *pewny,* certaine *pewná,* autre *inny inná,* t[el] *taki,* telle *táká,* tout *wszelki,* toute *wsz[el]ka,* même *tenże, taz, W większey zaś licz[bie] mowi się:* plusieurs *wielu,* plusieures *wiele,* [f]o[rt] *wiele*

wielu, tous *wszyscy,* toutes *wszytkie; ktore są wszytkie námiestnictwa złączone, álbo* les Pronoms Conjonctifs, *y łączą się z Artykułem niedeterminowánym iáko inne tym podobne námiestnictwa. Náp:* à chaque jour *na káżdy dzień,* de quelque livre, *z niektorey xiąszki. Inne są namiestnictwa niedeterminowane ábsolutne* (les Pronoms indefinitifs absolués,) *ktore się deklinują z Artykułem determinowánym, y są te:* quelqu' un *niektory,* quellequ' une *niektorá,* Chacun *káżdy,* Chacune *każda,* un chacun *każdy z osobná,* une chacune *káżda z osobná,* aucun *żaden,* aucune *żadná,* autrui *inny inná,* personne *nikt. &c. Náp:* Chacun devroit être content, de son état. *każdy na swym stanie lub szczęściu przestać powinien.* Je n ai vû personne, *nikogom niewidział, &c.*

CHAPITRE IV.

du VERBE

ROZDZIAŁ IV.

O Słowie.

N*Im o używániu álbo konstrukcyi słow powiśię, potrzebną bardzo rzecz, do łátwieyszego poięcia y náuczenia się konjugacyi, mianowicie Regularnych, przełożyć postáraliśmy się; to iest:*

Terminacye y formacye każdego czasu, liczby, osoby słowa regularnego. Terminacyi wiado mość, potrzebna będzie do pisánia. Forma zaś słow, do pojęciá snadnieyszego, álbo pamię ci mocnieyszey, każdey Konjugacyi służyć bę dzie.

Terminacya Pierwszey Konjuga cyi Regularney.

Le present de l' Indicatif, Czás teraznie szy sposobu skazującego.

En sigulier, w małey liczbie.

Pierwsza osobá kończysię ná literę e. Nápi chante, Druga osobá ná Litery te: es, Nap: chantes. Trzecia Osobá na Literę e. N il, elle chante. En plurier w większey lic bie. Pierwsza Osobá kończy się ná syllabę o Nap: chantons, Druga osobá ná tę syllabę Nap: chantez. Trzecia osobá, ná te litery e Nap: chantent.

Le passé imparfait. Czas niedos nále przeszły.

W Małey Liczbie, Pierwsza Osoba kończysię Litery ois. Druga ná ois także, Trze na oit. W większey liczbie, pierwszá os kończysię ná ions, drugá ná iez, Trzecia na oie

Le Passé parfait simple. Czas doskonále pr szły

szły prosty. w małey liczbie. Pierwszá Osobá kończysię ná ai. Druga na as Trzecia ná a W większey liczbie. Pierwsza Osoqá ná âmes. Drugá ná âtes. Trzecia na erent,

Le futur. Czas przyszły.

W mnieyszey liczbie, Pierwsza Osobá kończysię ná erai, Druga na eras, Trzeciá ná era W większey liczbie. Pierwsza Osobá: ná erons Drugá ná erez, trzecia ná eront.

L' Imperatif. Rozkázuiący sposob.

W małey liczbie. Drugá osoba kończysię ná e Trzecia także ná e z tym Relativum que. W większey liczbie: Pierwsza osobá, ná ons, Druga ná ez, Trzeciá ná ent.

Le Present de l' Optatif & de Subjonctif. Czas teraznieyszy Żądaiącego y Przyłączaiącego sposobu. w Małey liczbie. Pierwsza Osobá, kończysię ná e. Druga ná es. Trzecia ná e. W większey liczbie: Pierwsza Osobá ná ions, Druga ná iez. Trzeciá ná ent.

Le Passé imparfait de l' Optatif. Czas niedoskonále przeszły Żądaiącego sposobu.

W Małey Liczbie, Pierwsza Osobá kończysię ná erois, Druga ná erois. Trzeciá ná eroit. W większey liczbie. Pierwsza Osobá ná erions, Drugá ná eriez. Trzeaia ná eroient.

Le Passé imparfait du subjonctif. Czas niedoskonále przeszły Złączáiącego sposobu

W małey

W małey liczbie, Pierwsza osoba kończysię ná
âsse Druga ná asses. Trzecia ná ât. W więk-
szey zaś liczbie: Pierwsza Osobá ná assions,
Druga ná assiez. Trzecia ná assent.

L'Infinitif. Nieograniczony sposob.
kończy się ná er. Naprzyk: Chanter.

Le Supin, supinum, kończysię ná é z Akcen-
tem.

Le Participe present, Partycipium teráznie-
sze, kończysię ná ant Nap: Chantant.

Insze zaś Czasy iáko to złączone, poniewa
się składaią z tychże samych Czasow y słow
áuxiliarnego avoir mieć, álbo étre bydź, dlá
go się tu opuszczaią.

Terminacya Drugiey Konjugacy

Le Present de l'Indicatif. Czas terazniey-
skazuiącego sposobu.

W małey liczbie, pierwsza Osobá kończy się n
is. Druga także ná is Trzecia ná it. w Więk-
szey liczbie, Pierwsza osobá kończysię ná isson
Druga ná issez. Trzecia ná issent.

Le Passé imparfait. Czas niedoskonale prz-
szły.

W máłey liczbie. Pierwsza Osobá ná issoi
Drugá także ná issois. Trzecia ná issoit.
większey liczbie. Pierwsza Osobá na issio
Drugá na issiez. Trzecia ná issoient.

Le Passé parfait simple Czas przeszły d
skonały prosty W małey

W małey liczbie. Pierwsza Osoba kończysię ná
is. Druga ná is, Trzecia ná it. W większey
liczbie. Pierwsza Osoba ná îmes. Druga ná
îtes, Trzecia ná îrent.

Le futur. Czas przyszły.

W małey liczbie. Pierwsza Osobá kończysię ná
irai, Druga ná iras. Trzecia ná ira. W wię-
kszey liczbie. Pierwsza Osoba na irons. Druga
ná irez. Trzecia ná iront.

L'Imperatif. Rożkazuiący sposob.

W małey liczbie: Druga Osobá kończy się ná i
álbo is, Trzecia ná isse. W większey liczbie.
Pierwsza Osoba kończysię ná issons, Druga ná
issez. Trzecia ná issent.

Le persent de l'Optatif. & Subjonctif.
Czas teráznieyszy sposobu Zządaiącego y Przy-
łączaiącego.

W małey liczbie, Pierwsza osobá kończy się ná
isse, Drugá na isses. Tryecia ná isse. W więk-
szey liczbie. Pierwsza Osobá na issions, Druga
ná issiez. Trzecia ná issent.

Le Passé Imparfait de l'Optatif. Czas nie-
doskonale przeszły sposobu żądaiącego.

W małey liczbie. Pierwsza Osoba, kończysię
ná irois, Druga ná irois. Trzecia ná iroit.
W większey liczbie. Pierwsza Osoba, ná irions
Druga ná iriez. Trzecia ná iroient.

Le Passé imparfait du subjonctif. Czas nie-
doskinatc

doſkonale przeſzły ſpoſobu Przyłączáiącego.

W małey liczbie. Pierwſza Oſoba kończy ſię ná iſſe *Druga ná* iſſes, *Trzecia na* ît. *W większey liczbie. Pierwſza oſoba ná* iſſions. *Druga ná* iſſiez. *Trzecia ná* iſſent.

L' Infinitif. *Nieſkończony ſpoſob, kończyſię ná* ir. Le participe preſent *álbo Participium teráznieyſze, kończyſię ná* ant. Le Participe paſſé & ſupin, *Participium Paſſivum y ſupinum, kończyſię ná* i. *Naprz:* puni *ſkárany.*

Terminacya Trzeciey Konjugacyi Regularney.

LE Preſent de l' Indicatif. *Czas terazniey ſzy ſpoſobu ſkazuiącego. W małey liczbie. Pierwſza Oſoba kończyſię ná,* ois, *álbo* oi. *Druga Oſoba, ná* ois *Trzecia ná* oit. *W większey liczbie. Pierwſza Oſobá na* evons, *Druga ná* evez. *Trzecia ná* oivent.

Le Paſſé imparfait. *Czas niedoſkonále przeſzły.*

W małey liczbie. Pierwſza Oſobá kończyſię ná evois. *Druga ná* evois, *Trzecia ná* evoit. *W większey liczbie. Pierwſza Oſoba ná* evions. *Druga ná* eviez. *Trzecia na* evoient.

Le Paſſé parfait ſimple. *Czas przeſzły doſkonále, proſty.*

W małey liczbie. Pierwſza Oſobá kończyſię ná eûs, eûs, *Druga ná* eûs. *Trzecia ná* eût. *W większey liczbie. Pierwſza Oſoba, ná* eûmes. *Druga ná* eûtes. *Trzecia ná* eûrent.

Le futur. *Czas przyſzły.*

W małey liczbie. Pierwſza Oſoba kończyſię ná evrai, *Druga ná* evras. *Trzecia na* evra. *W większey liczbie. Pierwſza Oſobá ná* evrons. *Druga ná* evrez. *Trzecia ná* evront.

L' Imparfait. *Rożkazuiący ſpoſob.*

W małey liczbie. Druga Oſobá kończyſię ná oive. *Trzecia ná* oive. *W większey liczbie. Pierwſza Oſoba ná* evons, *Druga na* evez. *Trzecia ná* evont.

Le preſent de l' Optatif & ſubjonctif. *Czas terazniey ſzy ſpoſobu Ządaiącego y przyłączaiącego.*

W małey liczbie. Pierwſzá Oſobá kończyſię ná oive, *Druga ná* oives. *Trzecia ná* oive. *w Większey liczbie. Pierwſza Oſoba, ná* evions. *Druga ná* eviez. *Trzecia ná* oivent.

Le paſſé imparfait de l' Optarif. *Czas niedoſkonale przeſzły, żądaiącego ſpoſobu.*

W małey liczbie. Pierwſza Oſoba kończy ſię na evrois, *Druga ná* evrois, *Trzecia ná* evroit. *W większey liczbie. Pierwſza Oſoba, ná* evtions, *Druga ná* evriez, *Trzecia ná* evroient.

Le paſſé imparfait du ſubjonctif. *Czas niedoſkonále przeſzły ſpoſobu przyłączaiącego.*

W ma-

W małey liczbie. Pierwsza Osobá kończy się ná eûsse, *Druga ná* eûsses, *Trzecia ná* eût. *W wielkiey liczbie, pierwsza Osoba ná* eûssions, *Drugá ná* eûssiez, *Trzecia ná* eûssent.

L' Infinitif, *Czas nieskończony.*

Kończysię tey konjugacyi ná oir *Naprzykład* devoir.

Le Participe present, *álbo Participium teraznieysze kończysię, ná* ant *Naprz:* devant. Le supin *álbo Supinum ná* eû.

Terminacya Czwartey Konjugacyi.

Le present de l'Indicatif. *Czas terazniey szy sposobu skazuiącego.*

W mnieyszey liczbie. Pierwsza Osobá kończy się ná s. *Druga tákże ná* s. *Trzecia ná* d. *W większey liczbie. Pierwsza Osoba ná* ons. *Druga ná* ez. *Trzecia ná* ent.

Le passé imparfait. *Czas niedoskonale przeszły.*

W małey liczbie. Pierwsza osobá kończysię ná ois, *Druga, ná* ois. *Trzecia ná* oit. *W większey liczbie. Pierwsza Osoba, ná* ions, *Druga ná* iez, *Trzecia ná* oient.

Le Passé parfait simple. *Czas przeszły doskonały niezłożony.*

W małey liczbie. Pierwsza Osobá kończysię ná is, *Druga ná* is, *Trzecia ná* it. *W wielkiey liczbie. Pierwsza Osoba ná* îmes, *Druga ná* îtes *Trze-*

Trzecia ná irent.

Le Futur. *Czas przyszły.*

W małey liczbie. Pierwsza Osobá kończysię ná rai, *Druga ná* ras *Trzecia ná* ra. *W wielkiey liczbie. Pierwsza Osoba ná* rons, *Druga ná* rez, *Trzecia ná* ront.

L' Imperatif. *Czas Rozkazuiący.*

W małey liczbie. Druga Osobá kończysię ná ds, *álbo* d. *lub* s. *Trzecia ná* de. *w większey liczbie. Pierwszá Osoba, ná* dons, *Druga ná* dez *Trzecia ná* dont.

Le present de l' Optatif & Subjonctif. *Czas terazniey szy sposobu Żądaiącego, y Przyłączaiącego.*

W małey Liczbie. Pierwsza osobá kończy się ná de *Druga ná* des. *Trzecia ná* de. *W większey liczbie. Pierwsza Osoba ná* dions, *druga ná* diez, *trzecia ná* dent.

Le passé imparfait de l' Optatif. *Czas niedoskonale przeszły sposobu żądaiącego. W máłey liczbie Pierwsza osoba, kończy się ná* rois, *druga ná* rois, *trzeciá na* roit *W większey liczbie; Pierwsza osobá na* rions *druga ná* riez, *trzecia ná* roient.

Le passé imparfait du subjonctif. *Czas niedoskonale przeszły sposobu przyłączaiącego. W małey liczbie: Pierwsza Osobá, kończy się ná* isse, *druga ná* isses, *trzecia ná* it. *W większey liczbie:*

liczbie: *Pierwsza Osobá ná* issions, *druga ná* issiez, *trzecia ná* issent

L' Infinitif. *Sposob nieskończony, kończy się ná* re. *Nap*: rendre *oddać*.

Le Supin *albo Supinum, kończy się ná* u, *álbo* du.

Formacya Pierwszey Konjugacyi Regularney.

Le present de l' Indicatif. *Czas teraznieyszy sposobu pokázuiącego, formuie się* de l' Infinitif *z własnego sposobu nieskończonego, gdzie ież Nápr*: Chanter *spiewać, odrzuciwszy ostatnią literę* r. *będzie pierwsza Osobá czasu teraznieyszego. tak, Nap*: je Chante *spiewam*.

Le passé imparfait. *Czas niedoskonle przeszły. formuie się od pierwszey Osoby, większey liczby, Czasu teraznieyszego, sposobu pokázuiącego, álbo* dela Premiere Personne en plurier du present de l' Indicatif, *Odmieniáiąc* ns *w* *syllabę będzie*: je Chantois *spiewałem*.

Le passé parfait simple, *Czas doskonále przeszły prosty formuie się* de l'Infinitif *z sposobu nieskończonego, zámieniáiąc ostatnią syllábę* er *w* ai. *Náp*: je Chantai *spiewałem*. Le passé parfait Composé? *Czás doskonále przeszły złożony, (iáko y nástępuiące dwa czasy) nieformuie się, ále się tylko składa*, du present de l' Indicatif

z Czasu teraznieyszego sposobu skazuiącego, Słowa avoir *mieć, y z supinu włásnego. Nap*: j' ai Chanté *spiewałem*.

Le passé plusque parfait I. *Czas więcey niż doskonále przeszły, pierwszy, skłáda się* de passé imparfait de l' Indicatif. *z Czasu niedoskonále przeszłego sposobu skazuiącego, Słowa* avoir, & du supin *y z supinum włásnego. tak.* j' avois chanté *spiewałem był*.

Le passé plus que parfait. II. *Czas więcey niż doskonále przeszły, drugi. Składa się z Czasu doskonále przeszłego prostego, sposobn skazuiącego*, de passé parfait simple de l' Indicatif. *Słowá* avoir *mieć, y z supinu Słowa właśnego. Nap*: j' eûs Chanté, *spiewałem był*.

Le futur, *Czás przyszły, formuie się* de l' Infinitif, *z sposobu nieskończonego, przydaiąc ná końcu te litery* ai. *tak.* je Chanterai, *będę spiewał*.

L' Imperatif, *Rozkazuiący sposob, formuie się w małey liczbie* de l' Infinitif. *z sposobu nieskończonego, odrzuciwszy ostatnią Literę: Nap*: chanter *spiewać*, chante *spieway. w Większey zaś liczbie tak má iako* le present, de l' Indicatif, *Czas teraznieyszy skázuiącego sposobu*.

Le present de l' Optatif & subjonctif. *Czat teraznieyszy, sposobu żądáiącego y złącza-*

czaiącego. formuie się de l'Imperatif z sposo
Rozkazuiącego; y tak się pisze iako y ten. Ty
ko w większey liczbie przed ons y ez sylla
mi, przydaie literę i. Nap: que je chant kie
spiewam, que nous chantions kiedy spiewamy

Le pasé imparfait de l'Optatif. Czas ni
doskonále przeszły sposobu żądaiącego, form
się. du futur de l'Indicatif. z Czasu pr
szłego, sposobu skazuiącego, zamieniaiąc te
tery ai w syllábę ois. Nap: je chanter
spiewałbym. Le passé imparfait du subjo
ctif. Czas niedoskonále przeszły, sposobu pr
łączaiącego, formuie się de la seconde Perso
ne en singulier, du pasé parfait simple; d
Indicatif. od drugiey Osoby, liczby mnieys
Czasu doskonále przeszłego prostego, sp
skázuiącego, gdzie iest Nap: tu chantas s
wałeś, przydaiąc do niego ná końcu tę sylla
se. Nap: je chantasse gdybym spiewał.

Le passé parfait de l' Optatif & Subjon
Czas doskonále przeszły sposobow żądaiąceg
przyłączaiącego, skłáda się du present de l
ptatif. z Czasu teraznieyszego sposobu żąd
cego, słowá avoir mieć, y supinu włas
Nap: j aye chanté gdym spiewał.

Le pasé plus que parfait de l' Optatif
Czas przeszły więcey niż doskonáły sp
żądaiącego, skłáda się du Passé imparfait
l'Opt

l'Optatif. z Czasu niedoskonále przeszłego sposobu Żądaiącego, słowa avoir, gdzie iest, j'aurois, y z włásnego supinu. Nap: j' aurois chanté spiewałbym był.

Le passé plusque parfait du Subjonctif. Czas więcey niż doskonále przeszły, sposobu Przyłączaiącego, składasię du pasé imparfait de Subjonctif. z Czasu niedoskonále przeszłego, sposobu przyłączaiącego, słowá Auxiliarnego avoir, y z supinu włásnego. Nap: j' eûsse chanté gdybym był spiewał.

Le futur de l'Optatif & subjonctif. Czas przyszły sposobow Żądaiącego y Przyłączaiącego, skłádasię du futur de l'Indicatif. z Czasu przyszłego, sposobu skázuiącego, słowa, avoir, y z włásnego supinu. ták nap: j'aurai chanté gdy będę spiewał.

Le present de l'Infinitif. Czas teraznieyszy sposobu nieskończonego nie formuie się z niką̇d, iáko początek y głowá cáłey koniugacyi y wszytkich iey czasow.

Le pasé parfait, & plus que parfait de l' Infinitif. Czas przeszły doskonále, y więcey niż doskonále, sposobu nieskończonego, składaiąsię du present de l' Infinitif. z Czasu teraznieyszego sposobu nieograniczonego, słowa avoir, y z supinu słowa swego, Nap: avoir chanté; spiewawszy.

Le participe present. Participium, álbo Uczestnictwo teráznieysze, formuie się z sposobu

nieſkończonego, Czáſu teraznieyſzego, du preſent de l' Infinitif. zamieniwſzy oſtatnią ſyllábę er w tę: ant. Tak nap: chantant ſpiewaiąc:

Le participe paſsé. Uczeſtnictwo przeſzłe, ſkłada ſię du participe preſent, z Uczeſtnictwá teraznieyſzego, ſłowá avoir y z ſwego ſupinu. Nap: ayant chanté ſpiewány.

Le ſupin Supinum, formuieſię du perſent de l' Infinitif. z Czaſu teraznieyſzego, ſpoſobu nieograniczonego, odrzuciwſzy oſtátnią literę r, à nad e oſtátnim, kłádąc taki ákcent é. Nap: chanté ſpiewány, chantée ſpiewaná.

Les Gerondifs. Gerundia, pierwſze dwá, formuiąſię du preſent de l' Infinitif. od Czáſu teraznieyſzego ſpoſobu nieſkończonego, kładąc przed pierwſzym ártykuł de, przed drugim prepozycyą pour álbo à Nap: de chanter ſpiewáiący. pour álbo à chanter, dlá ſpiewaniá. Trzecie zaś ſkłádaſię du participe preſent. z Uczeſtnictwa teráznieyſzego, y z prepozycyi en ktorá ſię przed Uczeſtnictwem kładzie tak; en chantant ſpiewaiąc.

Formacya Drugiey Konjugacyi.

LE preſent de l' Indicatif. Czas teraznieyſzy ſpoſobu pokázuiącego, formuie ſię z ſpoſobu nieſkończonego de l' Infinitif, iako ieſt Naprzykład finir ſkończyć, Zamieniwſzy oſtátnią literę r w ſ. tak: je finis kończę.

Le paſ-

Le paſsé imparfait, Czas niedoſkonále przeſzły, formuie ſię de la premiere perſonne du nombre plurier, du preſent de l' Indicatif, z pierwſzey oſoby liczby więkſzey, Czaſu teráznieyſzego, ſpoſobu pokázuiącego. Odmieniwſzy oſtátnią ſyllábę ons w ois Nap: je finiſſois kończyłem.

Le paſsé parfait ſimple. Czas doſkonále przeſzły, proſty. formuie ſię de l' Infinitif. z Czaſu nieſkończonego, gdzie ieſt. finir odmieniaiąc r w s. Nap: je finis ſkończyłem.

Inne Czaſy tego ſpoſobu ſkazuiącego, ták ſię formnią, álbo raczey ſkładaią, iáko w pierwſzey Konjugacyi podobne Czáſy. Nap: j' ai finis, ſkończyłem, j' avois finis, j'eûs finis ſkończyłem był, gdzie ſię odſyłá.

Le futur. Czas przyſzły, formuie ſię z Czaſu nieograniczonego, de l'Infinitif. przydaiąc ná końcu, te litery dwie ai. Nap: je finirai ſkończę.

L' Imperatif. Rożkazuiący czas albo ſpoſob, drugą oſobę, małey liczby, tak má, iáko la ſeconde perſonne du même nombre du preſent de l' Indicatif. drugá oſobá, liczby mnieyſzey Czaſu terazníeyſzego, ſpoſobu ſkázuiącego, Nap: finis kończ. Trzecia oſobá przydaie ná końcu ſyllabę ſe. Nap: qu'il finiſſe niech ſkończy. W więkſzey zaś liczbie, tak má, iako czás teraznieyſzy,

szy sposobu pokázuiącego, le present de l' Indi- catif. *Nap*; finissons *kończmy*.

Le present de l' Optatif & Subjonctif, *Czas teráznieyszy sposobu Ządaiącego etc. formuie się* du present de l' Indicatif. *od czasu teraznieyszego sposobu skazuiącego, przydaiąc ná końcu syllábę* se, *w większey zaś liczbie, literę* i *w pośrodku*. *Nap*: je finisse, *obym skończył*. nous finissions *obyśmy skończyli*.

Le passé imparfait de l' Optatif. *Czas niedoskonále przeszły sposobu Ządaiącego, formuie się* du futur de l' Indicatif, *z Czasu przyszłego, sposobu skazuiącego, gdzie iest* finirai *skończę, zámieniwszy* ai *w* ois. *tak*. je finirois *skończyłbym*. *W liczbie tylko większey, przydaie się litera* i, *przed temi syllábami*; ons, *y* ez. *Nap*: finirions *skończylibyśmy*.

Le pasé imparfait du subjonctif. *Czas niedoskonále przeszły sposobu Przyłączáiącego. formuie się* du present de l' Indicatif. *od Czasu teraznieyszego sposobu pokázuiącego, przydawszy ná końcu syllábę* se *Nap*: je finisse *gdybym skończył*.

Resztá czasow, tych sposobow Ządaiącego y przyłączaiącego de l' Optatif & subjonctif, *składaią się z słowá Auxiliarnego* avoir, *y Supinu własnego, iáko podobnę czasy pierwszey koniugacyi*.

Le su-

Le supin *álbo supinum, tey konjugácyi, formuie się* de l' Infinitif, *z sposobu nieograniczonego, odrzuciwszy ostatnią literę* r. *Nap*: fini *skończony*.

Formacya Trzeciey Konjugacyi.

LE present de l' Indicatif. *Czás teráznieyszy, sposobu pokázuiącego, formuie się* de l' Infinitif, *z nieskończonego sposobu, iáko iest Nap*: devoir *winnym bydź, Zámieniwszy te syllaby ostátnie*; evoir, *w tę* ois. *tak*. je dois *powinienem*.

Le pasé imparfait. *Czas niedoskonále przeszły, formuie się iáko w Wyszszych konjugacyach*, de la premiere personne au plurier, du present de l' Indicatif. *od pierwszey osoby liczby większey, czasu teraznieyszego, sposobu pokázuiącego. Zamieniáiąc* ons *w* ois. *Nap*: je devois *powinienem*.

Le pasé parfait simple. *Czas doskonále przeszły, niezłożony ále prosty, formuie się* de l' Infinitif. *z sposobu nieograniczonego, zámieniwszy* voir *w* eûs *álbo* ûs. *Nap*: je deûs *álbo* dûs *powinienem był*.

Czasy złożone, ták się składaią iáko w pierwszey konjugácyi. Le futur, *Czas przyszły, formuie się* de l' Infinitif, *z sposobu nieskończonego, odmieniwszy syllábę* oir, *w* rai. *Nap*: je devrai *będę winien*.

L' Im-

L' Imperatif. *Roſkazuiący ſpoſob, ták má w ma*
ley liczbie, iáko w teyże liczbie ieſt le preſen
de l' Indicatif, *czas teraznieyſzy ſpoſobu poká*
zuiącego, tylko w trzeciey oſobie, te litery oſt
tnie en *odcináią ſię. Nap:* dois *bądź winien*
qu' il doive, *niech będzie winien. Większa l*
liczbá taż ieſt co du preſent de l' Indicatif, *cza*
ſu teraznieyſzego ſpoſobu pokázuiącego, devons
bądźmy powinni &c.

Le preſent de l'Optatif, & Subjonctif. *Cz*
terázniejſzy ſpoſobow żądaiącego y przyłączáiące
go, formuie ſię de l' Imperatif, *od Rozkázuiące*
go ſpoſobu. tylko w Większey liczbie, przed o
y ez, *przydaie ſię* i. *Nap:* je doive *obym po*
nien, nous devions *obyśmy powinni byli.*

Le paſsé imparfait de l' Optatif. *Czas ni*
doſkonále przeſzły ſpoſobu Żądaiącego, formu
du futur de l' Indicatif, *od Czáſu przyſzłe*
ſpoſobu pokázuiącego, zamieniwſzy ai, *w o*
Nap: je devrois *obym był powinien.*

Le paſsé imparfait du Subjonctif. *Czas n*
doſkonále przeſzły ſpoſobu przyłączaiącego, f
muie ſię. de la ſeconde perſonne en ſingu
du paſsé parfait ſimple de l' Indicatif, *od d*
giey oſoby, liczby mnieyſzey, czaſu doſko
przeſzłego, proſtego, ſpoſobu pokázuiącego, g
ieſt tu deûs *powinienes był, przydaiąc ná ko*
ſyllábę ſe. *Nap:* je dûſse *gdybym był powin*

Reſzt

Reſztá czaſow, tak ſię formuią y ſkładaią iako w pierwſzey konjugacyi.

Le ſupin *formuie ſię* de l' Infinitif, *álbo od nieográniczonego ſpoſobu, zamieniwſzy ſyllábę* oir *w* eûs, *álbo* ûs *lub* û. *Nap:* deûs, dûs, dû, *powiuny.*

Formacya Czwartey Konjugacyi.

LE preſent de l' Indicatif. *Czas teraznieyſzy, ſpoſobu pokázuiącego, formuie ſię* de l' Infinitif, *od czaſu nieſkończonego, iáko ieſt Náp:* defendre *bronić, odmieniwſzy oſtátnią ſyllábę* re *w literę* s. *tak.* je defends *bronię.*

Le paſsé imparfait. *Czas niedoſkonále przeſzły, formuie ſię iáko indziey, od pierwſzey oſoby liczby większey, czaſu terázniejſzego, gdzie ieſt* defendons. *broniemy, zámieniwſzy ſyllábę* ons *w* ois *ták.* je defendois *broniłem.*

Le paſsé parfait ſimple. *Czas doſkonále przeſzły niezłożony, formuie ſię* de l' Infinitif, *odmieniwſzy oſtátnią ſyllábę* re *w* is *Nap;* je defendis *broniłem.*

Czaſy złożone, iako w pierwſzey konjugábyi.

Le futur. *Czas przyſzły, formuie ſię* de l' Infinitif, *od nieſkończonego ſpoſobu, zámieniwſzy oſtátnią literę* e *w te dwie* ai *Nap:* je defendrai *będę bronił.*

L' Imperatif. *Roſkázuiący czas, tak ſię formuie* de l' Infinitif *od czaſu nieograniczonego,*

iako le present de l' Indicatif, *Czas teraznieyszy sposobu pokázuiącego, tylko odrzuciwszy* les pronoms *álbo Namiestnictwa. Náp:* defends *broń.* defendons *brońmy.*

Le present de l'Optatif, & Subjonctif. *Czas teraznieyszy sposobow Ządaiącego y przyłączaiącego, w máłey liczbie ták má, iáko* le present de l' Indicatif, *czas teraznieyszy sposobu pokázuiącego! w większey zaś liczbie, iáko* le passé imparfait du méme Indicatif. *Czas niedoskonále przeszły sposobu pokázuiącego. Nap.* que je defends, *obym bronił.* que nous defendions. *Obyśmy bronili.*

Le passé Imparfait de l'Optatif. *Czas niedoskonále przeszły sposobu żądaiącego, formuie się* du futur de l' Indicatif, *od czasu przyszłego, sposobu pokázuiącego, odmieniwszy zá* ai, *tę syllábę* ois. *Nap;* je defendrois, *obym bronił. W większey liczbie u dwoch pierwszych osob, przydaie się* i. *máłe w pośrzodku tak* defendrions.

Le passé imparfait du subjonctif. *Czas niedoskonále przeszły, sposobu przyłączaiącego, formuie się iáko w pierwszych konjugácyach,* de la seconde personne en singulier, du passé parfait simple de l' Indicatif, *od drugiey osoby liczby máłey, czasu doskonále przeszłego, niezłozonego, sposobu pokázuiącego, iako iest* defendis *broniłeś, dodawszy nákońcu syllábę* se *będzie ten czas. Nap;* je defendisse *gdybym bronił.*

Inne

Inne wszystkie czasy tak się formuią iáko w pierwszey konjugácyi.

Le supin, *formuie się* du passé parfait simple *od czasu doskonále przeszłego, prostego, gdzie iest,* je defendis *broniłem odmieniwszy* is *w* u. *będzie supin* defendu *broniony.*

ESPECE & l' USAGE DU VERBE.

O rożności słow, y Uzywaniu albo Konstrukcyi ich.

CO dorożności; pięć Rodzaiow Słow, liczą w Języku Francuskim; les actifs, *verba activa, álbo słowa sprawe y uczynki czyie wyrażaiące;* les Passifs, *Verbá passiva, álbo cierpiące, to iest oznáczáiące cudzą sprawę około siebie,* Neutres *Verba Neutra, álbo obojętne, ktore participuią z oboich słow tak czyniących, iako y cierpiących á postaremu áni są* Actifs. *Czyniące słowa, áni* Passifs *to iest Cierpiące;* Les Reciproques, verba *Reproca álbo o sobie samych mowiące.* les Impersonels, *Impersonália Verbá, álbo te słowá, ktore tak w máłey iáko y w Większey liczbie, niemáią ni pierwszey ni drugiey osoby, ále tylko trzecią. O tych wszytkich słow używaniu, tu się mowić będzie. Lecz wprzod o używaniu czásow y sposobow słow.*

USAGE de l'INDICATIF.

O Używániu Sposobu Pokázuiącego.

I. Ste-

I. *Słowá znáczące, rzecz teráz będącą, álbo co teraz czyniącą, iákie są te:* Connoitre *poznáwać*, savoir *umieć*, dire *mowić*, trouver *ználeść*, maintenir *utrzymywać*, asseurer *przyrzec*, entendre *rozumieć &c. Kładą się z drugim słowem w sposobie pokázuiącym będącym, y z tą partykułą* que, *że. Naprz:* je connois, & je trouve, que la vertu est un trêsor de l'ame, *znám to, y tego doznátę, że cnotá iest skarbem Duszy. Lecz słowá znáczące: chęć, pragnienie, rozkázánie, dozwolenie czego, wątpliwość, podziwienie, y boiaźń,* avec l' Optatif, *z sposobem żądaiącym, y z partykułą* que, *kładą się. Nap.* je veux, que vous viviez, *chcę ábyś żył.* je craints qu' il ne meurt de cette maladie, *boię się, áby w tey chorobie nie zámarł. Wyiąwszy to słowo* Impersonel il semble *Zdaie się, ktore, lubo oznáczá nie iáką wątpliwość, przecie nie z sposobem Żądaiącym, ále Pokázuiącym* avec l' Indicatif, *kładzie się, Nap:* il semble que vous n' étes pas content, *Zdaie się nie iesteś kontent.*

II. *Po tey partykule* si *ieżeli, zwyczaynie kładzie się* l' Indicatif *Pokázuiący sposob w czesie teraznieyszym álbo przeszłym Nap:* Demandez vous, si j' ai sçû ma leçon? *Pytasz się Wmść, czym umiał Lekcyą moią?* si je donne, *álbo* je donnerai cela je veux, &c. *ieżeli to dam chcę &c.*

chcę &c. *Także, gdy po tey partykule* si, *nástępuie zaráz* le Nom, ou l' adverbe avec cet Relatif que, *Imię, álbo przysłowie z tą partykułą* que, *kładziesię słowo sposobu pokázuiącego. Nap:* il parle si mal, qu' on ne l'entend pas, *tak złe wymáwia, że go zrozumieć niepodobná. Podobniez, gdy po tey partykule* que *nástępuie to przysłowie* (l' Adverbe) tant, *má słowo zuaydowac się* dans l' Indicatif *w sposobie pokázuiącym. Nap:* il l'a tant batu, qu' il en est tout meurtri, *tak go bił, iż go cáłego zbił.*

III. *Po tych koniunkciach álbo złączeniach:* lorsque, quand, *kiedy*, pendant que *podczas tego kiedy*, tandis que, *tym czásem gdy*, tant que *iak długo*, de puis que, *od tego czásu*, parce que, d' autant que *dlá czego*, à cause que, vû que *áby tylko*, mesure que *względem tylko*, puis que *poniewaź*, oûtre que *oprocz że*, tout les fois que, *wszelkiego czásu gdy*, aûtant de fois que, *iak wiele razy że* &c. dessorteque tellement que, si bien que, *tak dalece że*, &c; *kładzie się záwsze słowo* dans l' Indicatif, *w sposob ie pokazuiącym.*

IV. Le passé plusque parfait second de l' Indicatif. *Czas więcey niż doskonále przeszły wtory, sposobu pokázuiącego, bárdzo często, kładzie się po tych przysłowiach,* quand *kiedy*, comme *iáko*, aprés que *potym iák*, dés que *iák tylko*

tylko, si tôt que, aussi tôt que, *iák prędko tylko*, bien tôt *prędko*, plus tôt, *raczey*; *Z włászczá mowiąc o rzeczach, ktorych sprawá czyli ákcya iuż przeminełá*. *Nap:* Aprez qu' il eût diné, il se leva. *po tym iak tylko ziádł obiad, wstáł záraz*. Dés que nous eûmes finis nos prieres nous dejeunâmes. *iák tylko skończyliśmy poránne nábożenstwo, záczeliśmy śniadánie ieść*.

USAGE de l'OPTATIF & SUBJONCTIF.

Używanie Sposobow Zadaiącego y Przyłączaiącego.

I. Le passé imparfait de l' Optatif. *Czas niedoskonále przeszły, sposobu żądaiącego, kłádzie się zaráz nápoczątku mowy álbo dyskursu gdy przednim nie kłádzie się żadná inná część, á ponim nástępuie drugie słowo. Nap:* je voudrois, qu' il fut venu, *Chciałbym áby przyszedł. Tenże czas, nie tylko napoczątku ále y po tych przysłowiach kładzie się;* volontier *z ochotą*, qnand ainsi bien *iákożkolwiek*, quand bien *chocby*, encore que *teszeze gdy*, bien que *luboby*, combien que, *iák wiele że &c.* que *gdy*, ah que! *áh gdyby, áh iakò! Nap:* quand je devrois perir *chocbym zginął. Takze używámy tego czasu gdy przednim wiedney mowie, kładzie się* le passé imparfait du subjonctif, *Czas niedoskoná-*

doskonále przeszły, sposobu przyłączaiącego. Náp: encore que j'eûs beaucoup de l'argent, je ne t' en donnerai point, *Chocbym miał, iák naywięcey pieniędzy niedamci.*

II. Le passé imparfait du Subjonctif, *Czas niedoskonále przeszły sposobu przyłączáiącego, kłádzie się, Naprzod* aprez le passé parfait simple de l'Indicatif, *po czásie doskonále przeszłym niezłożonym, sposobu pokázuiącego, poktorym iedna z tych partykuł czyli Relátiwow nástępuie;* que, donc, qui, lequel, laquelle, *Zwłászczá, gdy w mowie niemá żádney z tych negácyi,* point, pas, rien, jamais, personne, &c. *Nap:* on ne vid jamais homme, qui fut plus prudent, que vôtre cousin. *Nie widzieć człowieka roztropnieyszego, nad kolligátá twego. Potym, tenże czas kłádzie się po słowie w czásie niedoskonále przeszłym sposobu żądaiącego,* aprez le tems passé imparfait de l' Optatif, *położonym z tą partykułą* que, *Náp;* je voudrois que vous l' allassiez voir, *chciálbym żebyś go poszedł obáczyć,* il vousdroit avoir un maitre, qu' il sçeût la langve Françoisse. *Chciałby mieć Metrá, umieiącego dobrze ięzyk Francuski. Nad to, tenże czás kłádzie się potych przysłowiách álbo ádverbiach:* Plût à Dieu *dałby Bog, day BOZE? o! gdyby,* je voudrois que &c, *Chciałbym áby,* pourvûque, *gdyby*

gdyby tylko, avant que, przedtym gdy, afin que áby tylko. Náp: Plût à Dieu que vous le viſſiez. dáłby Bog ábyś go uyrzáł, afin qu'il ſçût, áby tylko wiedziáł. Wyiąwſzy to Adverbium álbo przyſłowie, Dieu veüille, que, day BOZE áby Bo ponim kłádzie ſię le preſent du ſubjonctif, Czas teraznieyſzy, ſpoſobu przyłączaiącego, nie le paſsé imparfait, Czas niedoſkonále przeſzły tegoż ſpoſobu. Náp: Dieu veüille, qu'il ſeporte bien, day mu BOZE zdrowie.

III. Le paſsé plus que parfait de l'Optatif. Czas przeſzły więcey niż doſkonáłe, ſpoſobu żądaiącego, kłádzie ſię w tenczas, gdy w mowie znáyduie ſię przed ſłowem iákim álbo przyſłowie, partykułá ſi ieżeli. Náp: ſi javois eûs de l' argent j'aurois ac eté la plus belle maiſon de la ville. Gdybym miáł pieniądze, kupiłbym ſobie naywygodnieyſzy w Mieſcie tym Dom. j'aurois bientôt achevé mes études, ſi j'eûs été moins negligent. prędzeybym nierownie zákończył náuki moie, gdybym niebył ták niedbáły.

IV. Le paſsé plusque parfait du ſubjonctif. Czas przeſzły więcey niż doſkonáły, ſpoſobu przyłączáiącego. Kłádzie ſię bardzo częſto. po tey partykule ſi ieżeli, y tych złączeniach álbo konjunkcyach: pouvûque byle tylko, de peur que żeby tylko nie &c. Náp: pour vû qu' il l'

il l' eût voulu. byle tylko chciáł.

V. O ſpoſobie żądaiącym (de l'Optatif.) to w powſzechnośći uwázać náleży. I. Kiedy ſię w mowie kładzie wyráznie oſobá, chcącá, życząca ſobie czego, albo rozkázuiącá innym, nátenczas, miáſto ſpoſobu Ządaiącego, (au lieu de l'Optatif) dobrze ſię kładzie ſpoſob pokázuiący, albo l' Indicatif. Jáko tu: j' veux vous obeir, Chciáłbym ten rożkáz twoy wypełnić

II Tá partykułá que położoná potych Adiectiwach, álbo Imionách przydatnych: juſte ſpráwiedliwy, impoſſible niepodobny, raiſonable rozumny, marri, faché márkotny, ſmutny, bienaiſe weſoły, kładzie ſię z ſpoſobem Ządaiącym avec l' Optatif. Náp: Ie ſuis bienaiſe, que vous ajez été trouvé en un tel état de ſanté, comme je le deſirois. Bárdzom kontent ieſt, że W. Mość. w tym ſtánie zdrowia znáydowałeś ſię ktoregom mu záwſze życzył.

VI. O ſpoſobie przyłączaiącym, du ſubjonctif. to ſię generalnie uważać má. I. Te ſłowá, ktore poſobie ſpoſobu tego przyłączáiącego wyciągáią, w iákim czáſie ſame ſą, w tákim też má ſię znaydowáć y ſpoſob przyłączaiący. Nap: Je ferai, que vous ne vous plaiguiez de moy. Uczynie to, ábyś ſię nieposkarżył ná mnie. *II.* Te konjunkcye álbo złączeniá; afin que, áby, de peur, de crainte, áby tylko nie, avant que,

devant que *przedtym niż* &c. aulieu du sub-
jonctif, *zámiást sposobu przyłączáiącego, bár-
dzo dobrze, kłaść się mogą,* avec l' Infinitif, *z
nieográniczonym sposobem, y ztą prepozycyą* de
Naprzyk: afin que de vous faire avoir, *ábyś
wiedział,* avant que de m' en aller, *nim o-
deydę. Jáko też y tá prepozycya.* sans *bez
choćby nie, zámiast sposobu żądáiącego, z Infini-
tivum kładzie się. Náp.* sans lui signifier, *nie
mu nieoznaymiwszy.* III. *Podobnież, tá
pártykułá* que *w mowie tey, w ktorey znayduie
się iaká z tych negácyá,* ne, non, pas &c.
*wyciągá po sobie słowá położonego w sposobie
przyłączáiącym. Náp:* je ne croyois pas, que
vous-fussiez si mechant, *nierozamiáłem, ábyś
miał bydź ták zły. Taż partykułá* que, *kiedy
się kładzie zámiast tey partykuły* si *ieżeli, zwłá-
szczá znáyduiąc się po tych koniunkciach,* & *y
álbo* on, *wyciągá po sobie słowá położonego* dans
le téms subjonctif, *w sposobie przyłączaiącym
Náp:* s' il vient, & qu' il vous veüille par-
ler, *zámiast:* & s' il vous veüille parler, *ieże-
li tylko przyidzie, á zechce z W. Mćią pomówić.
Jáko też,(zwłászcza u mowie w ktorey się znay-
duie iedna ztych negacya:* non, pas, point &c.)
taż partykułá wyciągá po sobie le subjonctif
*sposobu przyłączáiącego; ále w tenczas, kiedy się
kładzie ta partykułá, zámiast tych konjunkcyi*
jusqu,

jusqu' a ce que, *áż poki,* avant que, *przedtym
niż. Náp:* je ne le quitterai pas, qu'il ne me
promis, *nie opuszczę go, áż poki mi nieprzyobie-
cuie &c. zámiast* jusqu' à cequ' il ne me pro-
mis.

IV. *Te konjunkcye álbo złączeniá:* afin que,
áby, avant que, *przedtym nim,* bien que *luboby,*
encore que, *ieszczegdyby,* quoique *choćby,* à
condition que *pod kondycyą że,* non obstant que
choćby też, malgré que *poniewolnie,* pourvûque,
byle tylko, en cas que *á kiedy,* sansque *choćbynie,*
soit que *ieżeliby,* si ce n' est que *gdyby tylko nie,*
à moins que *á przynaymniey gdyby,* jusqu' à ce
que *aż poki,* de peur que, de crainte que, *byle
tylko nie, zawsze z sposobem Złączaiącym,* avec
subjonctif, *znayduią się.*

V. *Podobniesz te dwá Relatyva* qui *y* lequel
*ktory, wyciągaią po sobie słowa położonego w spo-
sobie przyłączáiącym, Naprzod w mowie tey, w
ktorey iest iaká negacyá. Naprzykład:* il n'y a per-
sonne qui voulût lui prêter de l' argent *nie
ma przyiácielá, ktory by mu wygodził pieniędzy.
Potym, gdy się przed temi Relátiwámi, kładzie
ta partykułá* si *ieżeli, Nap:* Si j' avois une per-
sonne, à qui je me puisse fier, je lui decharge-
rois mon coeur. *Gdybym miał człowieká kto-
remu mogł bym poufać, powierzyłbym mu serca
mego skrytości. Nadto, gdy też Relatiwa kła-*

 dą się

dą się aprez l' Imperatif, *po sposobie roz-kazuiącym. Nap:* vendez moi du drap, qui soit bon. *przedaymi sukná dobrego. Albo gdy się kłádą, też Relátiva, potym słowie* il faut *potrzebá, lub po tych:* vouloir *chcieć,* demander *prosić* souhaiter *życzyć,* desirer *prágnąć, y innych słowach podobną signifikacyą máiących, nátenczas, wyciągáią po sobie sposobu złączaiącego.* (subjonctif,) *Náp:* il faut que vous achetiez un livre dont vous puissiez vous servir, *zamiást* du quel vous puissiez &c. *potrzebá ábyś W. Mc. kupił tę Xiąszkę, ktorey możesz dobre używanie uczynić;* je souhaite une paix, qui puisse toujours durer, *Tákiego sobie życzę pokoiu, ktoryby zawsze trwał. Náostatek te Relátiwa* qui *y* lequel, *kładą się z słowámi sposobu Przyłączaiącego* (du subjonctif) *gdy w mowie nástępuie po tych komparaciach:* plus, fort, tres, *álbo też po tych Adverbiach czyli przysłowiach:* peu, *máło,* gverre *ledwie, y tym podobne. Nap;* c' est le plus honete homme, que j' ai jamais connu. *iest naygrzecznieyszy ze wszytkich ktorych znam.* Il y a peu de personnes qui en sachent plus que lui, *máło iest uczeńszych od niego.*

USAGE de l' INFINITIF.

O Używaniu Sposobu Nieskończonego.

I. Ten sposob kładzie się, náprzod: gdy w mowie miało się kłaść słowo w sposobie przyłączaiącym

złączaiącym z tą prepozycyą de, *Nap:* j'ai peur de manquer, *zámiast* j' ai peur, que je ne manque, *że się ábym nie opuścił* &c.

II. Gdy słowo iákie kłádzie się w mowie bez żadney osoby, iáko się więc dzieie, dans la locution passif ou impersonele, *w mowie bądź ákcyą około nás wyrażaiącey, álbo też w mowie bezosobistey, nátenczas używáią* de l' Infinitif, *sposobu nieskończonego. Náp.* il faut aimer DIEU, par dessus touttes chose, *zamiast* il faut que l' homme aime DIEU, *potrzebá iest kochác Bogá nad wszystko.*

III. Kiedy się w mowie iákiey dwá słowá náyduią do iedney y teyże osoby náleżące, nátenczas kłádzie się zamiást iednego słowá, ktore się miáło w innym sposobie położyć, l' Infinitif *nieskończony sposob, zwłaszcza po tych adwerbiach:* après *po,* sans *bez,* afin *áby,* de peur *áby nie,* &c. *Nap.* aprés avoir soupé, nous allames, nous promener dans un beau jardin, *z adszy wieczerzą, poszliśmy przechodzić się do pięknego ogrodu. Chybá by słowa, ktore się w mowie kłádły dwie rożne od siebie osoby wyrażały, to nátenczas używáią* l' Indicatif *Pokázuiący sposob, z tą ártykułą* aprés que, *potym iak Náp.* aprez qu' il eût fini son discours, chacun se retira, *potym iak skończył mowę swoią każdy z słuchaiących, odszedł w swą stronę.*

Uſage des Verbes en general

O Używániu albo konſtrukcyi Sło w powſzechnośći.

I. W każdey mowie więzyku Francuſk kłádzie ſię wpierwey Nominatif Mianuiący ſ dek, á potym ſłowo (le verbe) ktore ſię z ſwym N minátivam má zawſze zgadzać w liczbie y O bie. tak dálece, że ieżeli Nominatif Miánui ſpádek, będzie náprzykłád oſoby pierwſzey, lic mnieyſzey, w teyże Oſobie y liczbie powinno położyć y ſłowo. Náp. je Chante ia ſpiew gdzie ponieważ je, ieſt oſobá pierwſza, lic małey, teyże oſoby y liczby, ieſt ſłowo chan Ztąd ieſt, iż gdy wtym ięzyku przez dobrą m rę rozmáwiaiąc z oſobą iedną, mowi ſię do ni liczbie wielkiey vous W. Mc. zámiaſt tu, przeto ponieważ Nominatif vous, ieſt drugá bá liczby większey, y ſłowo też z nim poło má bydź drugiey Oſoby, liczby większey. N vous chantez bien ſpiewaſz W. Mć dobrz

II. Wyimuią ſię od tey Reguły pierwſzey: w tkie mowy pytaiąceſię, Także te, w ktorych duią ſię te ſłowa: reprit przydaie, je dis mowię mowi, à peine ledwie, w ktorych Nomi Miánuiący ſpadek, nie wprzod ále po ſłow kłádzie z tą liniyką (-) między ſłowem y niem. Nap. que faites-vous co czyniſz W. que

que dit-il? Co powiada! à peine fut-il levé, ledwie co powſtał.

III. Słowo położone podwoch Imionach rożney oſoby, powinnoſię zgadzać z tą oſobą, ktora godnieyſza ieſt, iáko godnieyſza pierwſza Oſobá ſz, niż drugá, drugá niż trzecia Nap. vous & moy ſommes bons amis Já y ty, mámy to ſzczęście cieſzyć ſię wzaiemną przyiaźnią.

IV. Słowo położone ze dwomá Imionámi Miánuiącego ſpadku, liczby máley, powinnoſię kłáść w liczbie większey. Náp. Saint Pierre & Paul ſont les deux Princes des Apôtres Swięty Piotr y Paweł, ſą dway Xiążęta Apoſtołow.

V. Wſzelkie ſłowo powinno poprzedzáć ten ſpadek, ktorym ſię rządzi, iako Náp. il aime lá vertu, & craint les vices, kochaſię w cnocie, á boi ſię występkow. Chybá by ten ſpadek był, le Pronom perſonel Interrogatif ou Relatif, Námieſtnictwo oſobiſte pytaiące ſię, álbo relácią do innych máiące, bo natenczas ſłowo kłádzie ſię po ſpadku, aprez ſon cas.

Uſage des Verbes Actifs

O używaniu álbo konſtrukcyi ſłow Aktywow czyli Czyniacych.

I. Wſzyſtkie ſłowá Aktywá, álbo rzecz dzieią ſię iakimkolwiek ſpoſobem, wyrażaiące, kłą ſię z oſkarżaiącym ſpádkiem, avec Accuſatif.

Nap. j'aime DIEU kocham P. Bogá. il lit u-
l vre czyta xiążkę.

II. Słowa Czyniące (les verbes Acti-
oznáczaiące rzeczy, szacunek, drogość, także prz-
dania kupowania, zastawienia, y tym podobne, kł-
się ze dwoma spadkami oskarżaiącemi Nap. il f-
ces ouvrages cent écus, szacuie te xięgi, sto T-
lerow. Wyiąwszy te słowa: donner dać, y lais-
zostawić, ktore lubo niekiedy oznaczaią rzeczy s-
cunku godne, iednak niedwá spadki oskarżaiące,
le ieden tylko z tą prepozycyą pour dlá, za, wy-
gaią po sobie. Náp. il m'en laissera pour qu-
francs, dá mi to za cztery złote. Je vous le do-
nerai pour vingt sols. dam ci to za dwadzie-
groszy.

III. Te słowá także Czyniące: (Acti-
aider wspomágać, assister usługiwać, étudier
czyć się, favoriser szprzyiać, flater podch-
biać, remercier dziękować, secourir wspo-
gać, servir służyć, kłádą się wiedney mowie w
accusatif de l' homme, z Oskarżaiącym sp-
kiem ktory wyráża osobę iáką, náprzyd. Seco-
rez-le wspomágay go, l' étudions la leçon,
czmy się lekcyi. Lubo to słowo étudier uczy-
gdy się kłádzie przed Imionámi wyrażaiącemi n-
uki iakie, kłádzie się avec l' accusatif z Osk-
żáiącym spadkiem, y z tą prepozycyą en Nap.
étudie en Theologie, uczy się Teologyi. Te

IV

IV. Te słowa: demander prosić, donner
dać, promêtre obiecać, offrir ofiarować, asseûrer
assekurować, nier negować, refuser niedać, dire
mowić; kłádą się zwyczáynie z oskárżaiącym
spadkiem (avec Accusatif) oznaczaiącym rzecz,
y z Daiącym (avec Datif) wyrażaiącym Osobę,
Tak Nap. je le lui dirai powim to iemu il lui a de-
mandé une chose, prosił go o iednę rzecz.

V. Tego słowa joüer grać cieszyć się, iako
troiáka iest signifikácya, tak troiákie używanie.
Bo gdy oznácza granie ná instrumencie iákim,
kłádzie się avec Ablatif, z odbieraiącym spadkiem
Nap. joüer du Lut, grać na Lutni, joüer du Vio-
lon grać ná skrzypcách, joüer du harpe grać na
harfie. Kiedy zaś wyraza granie wgrę iaką naten-
czas kłádzie się avec datif z dawaiącym spad-
kiem, Nap. joüer aux carttes grać w karty,
joüer à lapaume grać w piłkę, joüer aux quel-
les grać w warcaby. Lecz gdy wyraża o co się
gra, w ten czas wyciąga po sobie l' Accusatif, O-
skarżaiącego spadku, joüer pour le dejeuné, une
pairedes gands, grać o śniádanie. &c.

VI. Słowá znáczące rzeczy te, ktore się
stroią álbo nápełniaią, y wiele tym podobnych,
kłádą się nayczęściey avec genitif ou ablatif,
z rodzącym álbo odbieraiącym spadkiem. Nap. je
me souviens de toi, pamiętam o tobie. accusée
de negligence, oskarżoná iest o lenistwo. j'ai
besoin

besoin d' argent *potrzebuię pieniędzy*, remplir le verre du vin *nalać pełny kielich winá*. *Apostátemu słowá wyrażaiące prozbę czyią, zwyczaynie kładą się* avec datif de l' homme, *z Dawáiącym spadkiem ktory osobá iáka nosi, Náp.* je demandai à ma soeur l'écritoire. *prosiłá siostry moiey o káłamarz. Wyiąwszy to słowo* prier *prosić, ktore się kłádzie*, avec l' Accusatif de quelque personne, & ablatif de chose, *z oskárżaiącym spadkiem ktory wyraża osobę iaką, y z odbieraiącym ktory znáczy rzecz nierozomną. Náp.* prier quel qu' un de quelque chose, *prosić kogo o co. Lubo nie kiedy, to słowo* prier, *zamiast tych kázusow álbo spadkow, kłádzie się* avec l' Infinitif, *z nieskończonym sposobem innego słowá, Nap.* je vous prie de me donner ce livre, *proszę cię o tę Xiążkę.*

VII. Te słowa. defendre *zabraniać*, enseigner apprendre *nauczać, kłádą się niekiedy* avec datif de la personne, & Accusatif de chose, *z dawáiącym spadkiem, ktorym iest Osobá iaká, y z oskarżaiącym, ktory wyraża rzecz nieżyiącá, Nap.* apprendre ou enseigner à quelqu' un la langue françoisse, *uczyć kogo ięzyka Francuskiego. Lubo lepiey nierownie, też same słowá, zamiast tych kázusow, kładą się* avec l' Infinitif *z Nieskończonym sposobem, iáko się niedáwno mowiło.*

Usage.

Usage des Verbes Passifs.

O używaniu Słow Cierpiących, álbo cudzą akcią má sobie wyrażáiacych

I. W Ięzyku Fráncuskim mowiąc poprawdzie, nie masz żadnych słow qu' ils soient passifs, *ktore by były Passiwa, lecz káżde słowo* Actif *Czyniące, może bydź* Passif, *przydawszy do supinu słowá Czyniącego, te słowo pomocne* Etre *bydź, w tym sposobie, czasie, y liczbie, w ktorym chcesz mieć słowo.* Passif *Ták* je suis aimé *iestem kochany*, Tu es aimé *iesteś kochany*, il est aimé *on iest kochany*, Nous sommes aimés, *iesteśmy kocháni*, Vous étes aimés *iesteście kochani*, ils sont aimés, *oni są kochani. W Rodzaiu Białogłowskim tak się wyraża:* je suis aimée *iestem kochaná*, Nous sommes aimées *iesteśmy kochane. &c. Tak przez wszystkie Czasy y sposoby, má się konjugować słowo* être, *przydaiąc mu zawsze* le supin du Verbe Actif, *Supinum słowa czyniącego. Nap.* j' étoit aimé *byłem kochany*, je serai aimé, *będę kochany &c.*

II. Kto chce z mowy czyniącey, uczynić cierpiącą (du l'actif ferre Passif.) *má te dwie rzeczy zachować. Naprzod:* le Nominatif *álbo mianuiący spadek, má się zamienić* en Ablatif *z tym artykułem* de, *po tym za słowo czyniące má się położyć słowo auxiliarne* être: (*z supinum włásnym*

swym

snym słowa czyniącego) w tymże *sposobie, czasie,* y *liczbie w ktorym iest słowo czyniące. Naprzykłáá w tey mowie:* Dieu aime un homme saint, *Bog kocha Swiętego Człowieká,* le Nomiatif *miánuiący spadek, iest,* DIEU *Bog, kłádę go* en ablatif *z prepozycyą* de *ták:* de DIEU. *słowo czyniące,* aime *kochá, iest w sposobie pokazuiącym* w *czasie teraznieyszym, liczby máłey, Osoby trzeciey, kłádę za niego, słowo* étre *w tymże sposobie,* Czasie, *y liczbie, to: iest.* est *iest z tym supinum* aimé *kochány, á będzie mowa cierpienie nieiáko álbo cudzą ákcyą względem kogo uczynioną, znaczącá. Náp.* Un homme saint est aimé de Dieu, *Człowiek Swięty iest ukochany od Boga.*

III. Wszystkie Verba Passywa (les Verbes passifs,) *kłádą się zawsze iako tu widzieć* z *spadkiem odbieraiącym* avec Ablatif *y z tą prepozycyą* de *álbo* par. *Nap.* le tableau à été fait par un excellent peintre. *Obraz malowany od przedniego Malárza;* Votre frerre est éstimé de tous les savans, *twoy Brat ma pochwałę od wszystkich mądrych ludzi.*

Usage des Verbes Neutres.

O używanin Neutrow, albo słew Oboiętnych.

I. Tych słow, iako konjugácya taż i st co *słow czyniących* (des Verbes Actifs,) *tak y używanie*

wanie ich iedno iest to y tamtych. Okrom tego, że w czasach złożonych, nie używaią słowá Auxiliarnego Avoir *mieć, iako Aktywa; ále* étre *bydź, iako Passiva. A z tym wszystkim znayduią się tákie Verba Neutrá, ktore we wszytkich czasách złożonych używaią słowá áuxiliarnego* avoir *mieć, iakie są te słowa:* dormir *spać,* rire *śmiać się,* pleurer *płákać y wiele innych, ktore dlá tego inni maią za słowá czyniące álbo* Actifs. *Lecz łátwo ich poznać będzie można czyli są prawdziwie Activa, ieżeli kłaść się mogą w mowie, z słowem áuxiliarnym* avoir *iako wszystkie Activa.*

II. Te słowá Neutra, ktore się innego czásu kłádą z słowem áuxiliarnym étre, *ieżeli się po nich znayduie* l' accusatif, *oskarżaiący spadek, náten czas używaią słowá tego pomocnego* avoir, *nie* étre *bydź. Nap.* j' ai monté la montagne, *wszedłem ná gorę*

III. Słowa te: aller *iść,* arriver *przyyść często się kładą przed sposobem nieskończonym, nie dlá oznáczenia, iako indziey, iściá z iednego mieyscá ná drugie, ále dlá wyrażenia rzeczy ktora się má w krotce stać. Nap.* je viens de recevoir mes lettres, *odebrałem dopiero listy,* il ne fait que d' arriver *przyszedł dopiero.*

IV. Słowo venir *przyyść, kiedy się kładzie przed Infinitivum z Artykułem* de *oznacza rzecz, ktora się teraz dzieie, Nap.* il s' en va venir

venir przyidzie zaraz álbo idzie iuż. Także to ſłowo faire czynić, wyraża rzecz teraz ſię dzieiącą, gdy przednim ieſt ta negácya, ne, á potym náſtępuią partykuły tę: que, de, wraz z Infinitivum. Nap je m' en vai écrire, chcę piſać, iuz piſzę. Jeżeli zaś potych ſłowach: ne faire que, nie náſtępuie ártykuł de, natenczas oznaczać będzie mowa, kontynuacyą rzeczy raz ſię dzieiącey, álbo częſte powtarzanie iey, Nap. il ne fait qu' étudier, tylko ſię uczy uſtawicznie.

V. To ſłowo penſer myslić, kiedy ſię kładzie devant l' Infinitif przed nieſkończonym ſpoſobem, przed ktorym zádna nie kładzie ſię pártykułá, w ten czas; iedno znáczy co ledwie nie. Nap. il a pensé tomber, ledwie nie upadł,

VI. Kiedy ſię to ſłowo avoir mieć, kładzie z tym Imieniem beau, nátenczas, znáczy to, co darmo, prożno, y wyciągá po ſobie l' Infinitif nieograniczony ſpoſob, Nap. il a beau étudier, prożnoſię uczy.

Uſage des Verbes Reciproques
O używaniu ſłow o ſobie ſamych mowiacych.

I. Te ſłowá, gdy potrzebá ieſt, mogą ſię formowáć ze wſzytkich ſłow Actiwof, położywſzy przed niemi przyzwoite Pronomen. Tak tako ieſt

ko ieſt

ko ieſt ná kárcie 102. je me plaint ſkarżę ſię, Nous nous plaignos ſkarżemyſie. álbo. je me loüe chwalę ſię, tu te loües chwaliſz ſię, il ſe loüe chwaliſię. Nous nous loüons myſię chwalemy, &c.

II. Te ſłowá Reciproká, we wſzytkich czaſach złożonych (.in temporib9 compoſitis) używaią ſłowá auxiliarnego étre bydź, gdzie, tych ſłow le ſupin ſupinum, má ſię zgadzać avec le Pronom z Namieſtnictwem, w Rodzaiu y liczbie Nap. je me ſvis loüé chwaliłem ſię, je me ſvis loüée chwaliłám ſię Nous nous ſommes loüés ou loüées chwaliliśmyſię, chwaliłyśmyſię.

III. Znayduią ſię iednak takie Reciproká, ktore nie ſą Activa, áni ſię formuią od Actiwof, iako Nap. ſe repentir żałować, ſe rejoüir cieſzyć ſię, ſe ſouvenir przypomnieć, álbo pamiętać. Także znayduią ſię y takie Reciproká, ktore od Neutrow, álbo oboiętnych ſłow pochodzą, zwłáſzcza gdy mowá ieſt o iściu álbo ruſzániu ſię z mieyſca ná mieyſce; w tenczas, kładzie ſię przed temi reciprokámi, ta partykułá en iáko by znácząca mieyſce z ktorego ſię idzie. Nap. Je m' en vai, ztąd idę, il ſ' en revient, z tamtąd powracá. Je m' en retourne, ztamtąd powracam, il ſ' en retourne ztamtąd powracá; ne t' en retourne point niepowracay z tamtąd.

IV. Te

IV. Te ſłowá Reciproká: ſ' approcher de quelqu' un *przybliżyć ſię dokogo*, ſe contenter de quelque choſe *bydź ukontentowanym z czego*. ſe plaindre de quelqu' un, *ſkarżyć ſię ná kogo*, ſe ſervir de quelque choſe *używać iakiey rzeczy*, étre joyeux *cieſzyć ſię*, étre en colere *gniewać ſię*, parler *mowić*, ſe ſouvenir *pomnieć*, *y wiele innych, zwłáſzcza te ktore ſię nieformuią* des Verbes Actifs *od Aktywow, iakie ſą mianowicie te:* ſe ſouvenir *pomnieć*, ſe repentir *żałować*, ſe rejoüir *cieſzyćſie*, *kłádą ſię zwyczaynie* avec Genitif ou l' Infinitif *z Rodzącym ſpadkiem, álbo z nieſkończonym ſpoſobem, y z tym Artykułem* de *Nap.* je me repens de l' iniure que je vous ai faite *żałuię bardzo tey krzywdy, ktorym W Mci uczynił*.

IV. Te Reciproká: ſe metre, y ſe prendre. *iednez znáczą co zaczołem, álbo zaczołeś, lub zaczął, y kłádą ſię zwyczaynie* avec l' Infinitif *z ſpoſobem nieſkończonym, y tym Artykułem* de. *Náp.* il ſe prit à lire, *zaczoł czytać*, il ſe mis à rire *zaczoł ſię śmiać*.

VI. Náſtępuiące ſłowá: ſ' abſtenir *marnowić ſię*, achever *dokończyć*, avertir *upomnieć*, apprehendre *uważać*, conjurer *poprzyſiąc*, commender *rozkázać*, dire *mowić*, prometre *obiecać*, prier *modlić ſię*, laiſſer *zaniechać*. plaire

plaire *podobać ſię*, ceſſer *przeſtać*, deſirer *prágnąć*, ſe garder *ſtrzedz ſię*, conſeiller *radzić*, defendre *bronić*, craindre *bać ſię*, empecher *przeſzkadzać*, tacher *ſtarać ſie*, contraindre *przymuſzać*, eſperer *ſpodziewać ſię*, oublier *zapomnieć*, *y tym podobnych wiele innych, kłádą ſię* avec l' Infinitif *z nieſkończonym ſpoſobem, y tą partykułą* de, *Nap.* il apprehende de mourir *boi ſie umierać*, il m' a commendé de vous dire *rozkazał mi to W. Mci powiedzieć. Niekiedy tez, tez ſame ſłowa kłádą ſię z Imieniem iakim y z tą partykułą* que, *Nap.* il m' à commendé que je vous diſe. *álbo* de vous dire. *rozkazał, mi ábym to W. Mci. donioſł.* il m' à defendu d' y aller, *álbo* il m' à defendu que je n' y aille, *zakazáł mi tam iść.*

VII. Potych ſłowach: apprendre *uczyć ſię*, commencer *zacząć*, enſeigner *uczyć kogo*, porter *nieść*, donner *dać*, ſ' accoutumer *przyuczać ſię*, ſ' adonner *oddać ſię* ſ' appliquer *przykłádać ſię* penſer *myślić*, *y tak wiele innych*, *kładzie ſię zwyczaynie* l' Infinitif *Nieograniczony ſpoſob, z tą prepozycyą* à, *Náp.* je commence à apprendre, à lire, *poczynam ſię uczyć, czytać.*

Uſages des Imperſonels

O używaniu ſłow, tylko w trzeciy Oſobie konjugniacych ſię.

I. Dlá-

I. Dlátego te słowa tylko w trzeciey Osobie się kładą, z temi pártykułami: il, álbo on, Nap. il pleut deszcz padá on dit powiádaią; że niemaią áni mieć mogą Osoby pierwszey álbo drugiey, tak w małey iako y w większey liczbie.

II. Dwoiakie zaś iest słowo Imperso-nel; l'un Actif, & l'autre Passif iedne ktore wy-rażaią Akcyą. drugie co o znaczaią nasze álbo cudzą passyą. Pierwsze te są, ktore się kła-dą w mowie z tym Pronomen il, iako. Nap. il ar-rive trafiá się, il neige śnieg padá, il sie(d) bien przystoi, il importe przynależy, y wie(le) innych, ktore cále są Impersonália: ponieważ n(ie) pochodzą áni od słow Actiwow, áni od Neutro(w).

Drugie są Impersonels passifs, ktore się kła-dą z tą partykułą on álbo l' on, y pochodzą (od) słow Actiwow, Neutrow, y Recyprokow, (iako) Nap. on aime kochaią, on va idą.

III. Gdy po tym Pronomen il, nástępu(ie) Relatiwum se przed słowem czyniącym devant (po-) Actif, w trzeciey osobie, liczby mnieyszey po(ło-) żonym, natenczas, to słowo lubo czyniące y (o-) sobiste (Personel) staie się Impersonel, iáko est (da-) tey mowie: il se dit bien de nouvelle da(ns) cette Ville Wiele powiadaią w tym mieście rz(e-) czy nowych. il se fait bien de chose &c. wiel(e) się czyni &c.

IV. To słowo Impersonel: est iest, g(dy) się

kładzie zaraz przed adjectivum, bez żadnego substantivum położonego, potrzebuie przed sobą te-go Pronomen il. Nap. il est necessaire, potrze-bno iest. il est utile pożyteczno iest. Także przed tym Imieniem tems czas, y adverbiami al-bo Przysłowiami, czas oznaczáiącemi, zwyczay nie kładzie się to Pronomen il, z słowem tym est Nap. il est tems Czas iest, il est tard nieryc-hło, nie prędko.

V. Kiedy się kładzie to słowo Imperson-nel, przed substantivum, álbo Participe, Adver-be, Preposition, ou Infinitif. ná ten czas, zo-miast tego Pronomen il, kładzie się przed nim te-ce. z Apostrofem tak, c'. Nap. c' est la verite même, to iest istná prawdá, c' est du pain, c' chleb iest, c' a été trop: to iuz nie wiele było; ie est mal écrit zle to nápisano iest. Lubo n-kiedy znaydaie się w mowie to słowo Imperso-nel est, nie tylko w małey, ále y w większey liczbie położone, z tym Pronomen ce przed nim. Nap. ce sont de soldats to są żołnierze.

VI. Należy też do słow Impersonels, to słowo złożone z kilku liter il y a. iest, ktore bardzo często kładzie się zámiast il est, c' est iest, albo ce sont, są; zwłászcza, gdy mowa iest o odległości mieysca, álbo o przeciągu czasu, lub o wielkości liczby, miary, wagi, y tym podobnych rzeczy Nap. il y a trois ans, que je ne l'ai vû pas, trzy láta

ieſt, iakom go nie widział.

VII. Gdy zaś potym ſłowie: il y a, na-
ſtępuie zaraz Relatif álbo le nombre Card
naux lub ádverbium znáczące wielkość, ta
ſubſtativum, nátenczas, we wſzytkich czaſach
ſpoſobách ſłow, kładzie ſię tá partykuła en mi
dzy literą y, y a. Nap. il y en a qui croyen
ſą ktorzy rozumieią o tym; il y en auroit eu
avantage było by tam więcey.

VIII. To ſłowo Imperſonel: il fait,
znáczy, ieſt, kładzie ſię przed tym ſłowem te
nie pogodá, także przed niektoremi ádiectiw
znáczącemi iakość rzeczy. Nap. il fait ch
ciepło ieſt. il commence à faire froid po
na brać mroz.

VX. Także to ſłowo il vaut, ſtaieſię Im
perſonel, gdy ponim zaraz náſtępuie, cet
verbe mieux lepiey, bardziey, Nap. il va
mieux tard, que jamais, lepiey nierychło,
żno, niż nigdy.

Jak ſię zaś te ſłowa Imperſonels: il e
il y a, il faut &c. konjuguią, patrz wy
począwſzy od karty 106.

Des Verbes Irreguliers,

O Słowach Irregularnych.

SŁowa irregularne, álbo iako ie w Łacinie
zowaią Anomala, te ſą; krore, w konjug
nie záchowuia zwyczaynego innym ſłow
ſpo-

ſpoſobu konjugowania ſię. Jáko Nap. ieſt ſłowo
to: aller iść, ktore dlatego ieſt irregularne, iż lu-
bo náleży do ſłow pierwſzey konjugacyi, ponie-
waz tak ſię kończy ná er, iako Nap. to ſło-
wo pierwſzey koniugacyi chanter ſpiewać; à
poſtaremu le preſent de l' Indicatif Czas te-
raznieyſzy ſpoſobu ſkazuiącego, nie ma tak, iako
Chanter, je chante ſpiewam, lecz ináczey, to
ieſt: je vai álbo vas idę, tu vas idzieſz, il va
idzie &c. Takich ſłow Irregularnych, ieſt bar-
dzo wiele w Języku Fráncuſkim, iako to ły-
two ſię doczytać można, niżey, gdzie według
porządku álfabetu kładzie ſię dość ſiłá ſłow z
ich niektoremi czaſami, ſłow tak Regularnych, iako
y Irregularnych. Tu o ſamych Irregularnych ſło-
wach, to krotko ſię namienia.

I. Le preſent de l' Indicatif Czas te-
raznieyſzy ſpoſobu pokázuiącego, bardzo częſto
ukázuie, iákie ſłowo ieſt, Regularne czyli irregu-
larne; przto, iż wiele czaſow ſłowa, formuie ſię
y pochodzi od tego czaſu, Nap. ten czas tera-
znieyſzy: je vai idę, pokazuie, iż to ſłowo aller
iść, ieſt irregularne.

II. Le paſſé imparfait de l' Indicatif,
Czas niedoſkonale przeſzły ſpoſobu ſkazuiącego,
pokázuie, iż y inne podobne Czaſy, także l' Im-
peratif álbo Rozkázuiący ſpoſob, ſą irregular-
ne.

III. Le paſsé composé, *Czas doſkonały przeſzły złożony, ukázuie iaki ieſt* ſupin, *y* participe paſsé, *albo uczeſtnictwo przeſzłe; poniewaz ſię ſkłádá ze ſłowa auxiliarnego, y właſnego ſupinum. Nap.* j' ai aquis *doſtałem, od tego ſłowa pochodzi* aquerir *doſtać.*

IV. Ktore ſłowa w czaſie złożonym, używaią ſłowa áuxiliarnego avoir *mieć, álbo* étre *bydź, tegoż ſłowa, y wſzytkie inne czaſy używaią. Nap.* j' ai aquis *doſtałem,* je ſuis allé *poſzedłem.*

V. Słowa te, ktore ſię ſkładaią z innych ſłow, y prepozycyi iakiey, álbo ſyllaby, lub litery iedney, tak ſię konjuguią, iako y te ſłowa od ktorych pochodzą. nap. couvrir, *przykryć,* ſouffrir *cierpieć,* offrir *offiarować, tak ſię konjuguią, iako ſłowo* ouvrir *otwierać.*

VI. Le paſsé imparfait de l' optatif *Czas niedoſkonale przeſzły ſpoſobu żądaiącego formnie ſię nawet w ſłowach irregularnych, od* futur de l' Indicatif, *od czaſu przyſzłego ſpoſobu pokázuiącego. Jako tez* le paſsé imparfait du ſubjonctif, *Czás niedoſkonale przeſzły ſpoſobu przyłączaiącego formuie ſię* de paſsé parfait ſimple de l' Indicarif, *od czaſu doſkonale przeſzłego ſpoſobu ſkazuiącego. Inne zaś czaſy, tak ſię formuią, iako w irregularnych ſłowach.*

CHA-

CHAPITRE CENQUIEME des Participes

Razdział Piąty. O Uczeſtnictwach.

O Tych *Uczeſtnictwach, iż ſię tylko námieniło, ná kárcie 110. przydać tu náleży, iż dwoiakie ſą w ięzyku Francuſkim. Jedne* actifs, *Activæ vocis, drugie* Paſſifs *paſſivæ vocis. O obydwoch używániu, to uważ.*

I. Le participe actif. *álbo uczeſtnictwo Akcyą iaką wyrażaiące, ieſt zawſze czáſu teraznieyſzego, y konczy ſię ná* ant. *Nap.* chantant *ſpiewaiący.*

II. Le même Participe, *toz Uczeſtnictwo, kiedy ieſt tylko ſłowem, á nie Imieniem przydatnym, albo* le Nom adjectif, *kłádzie ſię zawſze z tym kázuſem álbo ſpadkiem ktorego wyciąga to ſłowo, od ktorego pochodzi. Naprzyk.* Il eſt hôme aimant la vertu & craignant Dieu, *ieſt Człowiek kochaiący cnotę, á boiący ſię Boga. Także to uczeſtnictwo, gdy ieſt tylko ſłowem nie Imieniem, żadney odmiany nie przyimuie w rodzaiu Białogłowſkim, tylko w liczbie więkſzey,*

O3 od-

odmienia ná końcu literę t w s. Nap. cet hom-
me me voyant, ten człowiek mnie widzący
ces hommes me voyans, Ci ludzie mnie wi-
dzący.

III. Lecz kiedy iest le même particip
actif, tożuczestnictwo Imieniem przydatnym
álbo adject f; natenczas w Rodzaiu Białogło-
wskim, do syllaby ant, przydaie ná końcu lite-
e, y kładzie się zaraz po substantivum, Nap.
m' a traité d' une maniere choquante, z
mnie bardzo traktował.

IV. Le participe passif, álbo uczestni-
ctwo cierpienie nieiakie wyrażaiące, zawsze i
czasu przeszłego, ále się rozmaicie kończy. N
chanté spiewany, bati zbudowany: y powinno
zgadzać z substantivum tak w rodzaiu iako y
liczbie. N p. la messe chantée, spiewaná Msz
les vêpres chantées Nieszpory spiewane.

V. Le même participe passif. Toż u-
czestnictwo, niekiedy się kładzie z słowem
voir mieć Nap. j' ai donné dałem, iako
z tym słowem être bydź, Nap. je suis don-
iestem dany. Y gdy się kładzie z tym słowe
pomocnym avoir, nie má racyi zgadzać się
Rodzaiu álbo w liczbie, z ktorymkolwiek ká-
sem álbo spadkiem, iako tu widztemy; il a ch
té spiewał ils ont chanté spiewali. Chyba
gdy l' accusatif álbo oskarżaiący spadek kładzie
się

przed słowem lub uczestnictwem, z Relativum
iakim, z następuiących tych: que, le, la, les, me,
te, se, nous, to natenczas le participe uczestni-
ctwo, zgadzać się má z oskarżaiącym spadkiem
w rodzaiu y liczbie. Nap. Je vous rends la
plume, que vous m' avez pretée, Oddaię W.
Mci to pioro ktorem od niego pożyczył. Je vous
raporte les livres, que vous m' avez envo-
yez, Oddaię W Mci Xiąszki ktoreś mi przysłał.
Nous allons lû les compositions que vous a-
vez faites Czytamy to pisanie uczone, ktoreś
W Mść nápisał. Wyiąwszy tylko, gdy po tym
uczestnictwie nástępuie zaraz l' Infinitif nieo-
graniczony sposob, albo l' Adjectif należące do
Relativum ub Pronomen bo w tenczas, le par-
ticipe álbo uczestnictwo, nie má się zgadzać z
żádnym Imieniem, iáko Nap. La maison que
vous aves fat batir Dom ktoryś WMć postawił.
Les livres que j' ai fait apporter, Xiąszki, ktorem
kazał przynieść. l' ennemi, nous a renvoyé
sains & sauves, nieprzyiaciel odesłał nas zdro-
wych y żywych.

VI. Lecz, gdy się kładzie le participe
passif tożuczestnictwo, z tym słowem pomocnym
être bydź zwłaszczá gdy przed nim iest iakie
námiestnitwo osobiste, álbo Pronom personel,
natenczas le même participe toż uczestnictwo,
má się zgadzać z Imieniem w Rodzaiu y licz-
bie.

bie. Nap. elles se sont precipitèes, same się zrzuciły.

VII. Kiedy się kładą, po tym słowie pomocnym étre, deux participe passés dwa uczestnictwa czasu przeszłego, obádwa náleżące do iednego Imienia, rodzaiu náprzykład Białogłowskiego, To drugie, nie pierwsze participium, zgadzać się ma z tym że Imieniem, w rodzaiu y liczbe tak: ces femmes se sont vû accablées de douleur, te Białogłowy obáczyły się w żalu ciężkim. Co innego, gdy imie poprzedzaiące participium, będzie w Rodzaiu męskim, náten czas, obi nástępuiące participiá, powinny się znim zgádzać w rodzaiu y liczbie. Nap sans vôtre secours me freres se seroient trouvés vaincus, bez twey pomocy, bracia moi byliby zwyciężeni.

VIII. Zamiast tych participiów, ktore w Łacinie kończą się ná. dus, da, dum. iako tam mowią: legendus, legenda, legendum, w ięzyku Francuskim używaią więc, nieskończonego sposobu álbo de l'Infinitif, ztą prepozycyą à. Nap. livre à lire, xiąszká do czytaniá, álbo xiąszká ktora má bydź czytaná.

VX. Le Gerondif, po Łacinie Gerundium, troiákie iest u Francuzow. Pierwsze, ktore się skłáda du present de l'Infiniti, z czasu teraznieyszego sposobu nieskończonego, y z tey prepozycyi de álbo d' Nap. il est têms de lire, d'

d'ecrire, de prier. Czas czytaniá, pisaniá modleniasię. Y kładzie się to Gerundium, po tych Imionách: curieux ciekáwy, content kontent, uspokoiony, las spracowány, bienaise wesoły, fachê, marri smutny, digne godny, capable sposobny &c. Nap. Curieux de savoir ciekáwy ku wiedzeniu tego &c. Także to Gerundium, kładzie się po tych słowach: être en peine mieć przykrość, en état, à la ville, sur le point, w tym punkcie. Jako y po tych: assurer przyrzec, s'abstener zmartwić się, aprehender uważać, charger obciążyć, zlecić co, continuer kończyć, confirmer umácniać, commender rozkázać, conjurer poprzysięgać, conseiller radzić, courir risque, danger, fortune, odważyć się, differer odkłádáć, detourner odwrocić, desister poprzestać, s'efforcer usiłować, empêcher przeszkadzać, faire semblant, mine, zmyślać ná twarzy, hâter usiłować, permêtre dopuścić, persvader perswadować, prier, supplier prosić, błágać, presser przynáglać, promettre obiecać, proposer przełożyć, refuser odmowić, se repentir żałować, souhaiter życzyć, se soucier tacher starać się &c. Nap. je vous conjure de vous appliquer aux études, zaklinam y prosze W. Mci żebyś się uczył.

X. Drugie le Gerondif, skłáda się du participe present, z uczestnictwa teraznieyszego, y ztey

y z tey partykuły en, *tak:* en étudiant, *ucząc się*, en allant, *idąc.* *Trzecie zaś Gerundium, składa się* de l' Infinitif, *z Czasu nieograniczonego, y z tey prepozycyi* pour *dlá, álbo* à *ku.* *Nap.* Il m' a donné ce livre, pour étudier de luy, *dał mi te xiąszkę dla uczenia się na niey* j'ai beaucoup à faire, *mám wiele do czynienia.* *Naywięcey tego Gerundium, z tą prepozycyą* à *używaią potych następuiących słowach:* s'accoutumer *przyuczać się*, s'addoner *przywiązać się*, s' appliquer *ápplikować się*, condamner *potępiać*, commencer *zaczynać*, destiner *naznáczyć*, disposer *rozporządzać*, encourager *serca dodawać*, s' engager *obowiązać się*, s' étudier *uczyć się*, exercer *używać*, exercite *ćwiczyć*, inviter *wzywać*, s' obstiner *uwziąć się*, s' occuper *zabáwiać się*, se plaire *podobáć się*, prendre plaisir *cieszyć się*, prendre peine. *przyiąć stáranie* prendre gout *kosztować* pousser *wyciągać, pobudzać*, se porter. *mieć się* ... co, preparer *gotować się*, se prendre se mettre *zacząć*, reduire *przymusić*, rester *zostać*, travailler *robić*, tendre *dążyć*, &c.

CHAPITRE SIXIEME
USAGE DES ADVERBES
Rozdział: Szosty. O używaniu Adverbiow, albo Przysłowiá,

PRzysłowia, *albo* les ad verbes, *co są? y wielorakie są? mász, drugiey części, w Rodziale 7. poczawszy od liczby 111. O używániu tylko ich, káżą notowáć Autorowie Francuscy.*

I. *Język Francuski iak dostatni w te przysłowia, tak ich nie iakokolwiek używać káże, ale z wielką roztropnością, y w tenczas ich zażyć dozwala, kiedy naywięcey ich w mowie potrzebá.* *Także pozwalá tenże Język, formowác* les adverbes *álbo przysłowia, zkażdego prawie* Adjectivum *czyli Imienia Przydatnego, przydáiąc ná końcu tego Imienia, syllabę* ment, *Nap.* doux *słodki*, doucement *słodko, miło, powoli*, grief *cięszki*, grievement *cięszko.* *Jako też od tych Imion, ktore się kończa ná* ant *álbo* ent, *mogą się formować* les adverbes *przysłowia; odmieniwszy ostatnie litery* nt *w te litery:* mment *Nap.* constant *stateczny*, constamment *statecznie*, prudent *roztropny*, prudamment *roztropnie; A ztym wszystkim, tego formowania, potrzebá zażywać z dyskrecyą; Ponieważ, ták wiele razy się trasiá, iż lepiey iest, zamiast formowanego przysłowia, zażyć samego Imienia, od ktorego formować się ma to przysłowie, przydawszy prepozycyą* avec, *tak Nap. lepiey iest mowić;* a-

vec constance *z statecznośćią*, *ieżeli* constamment *statecznie*, *także lepiey się powie*: avec moderation *z pomiarkowaniem*, *niżeli* moderamment *pomiarkowanie &c.*

II. Les adverbes *álbo przysłowia*, *iedne są: ktore się kłaść powinny przed słowem*, *iako są wszystkie przysłowia pytanie nieiakie w sobie zawieraiące*; *Nap.* d' où êtes vous venu *zkądeś przyszedł? te wszystkie, kłáą się przed słowem, iako w tym przykładzie widzieć można. O ktorych to przysłowiach pytaiących się, álbo des* adverbes interrogatifs, *notować potrzebá.*

I. Ná pytanie to: combien de téms? *iak wiele czasu? Odpowiada się, przez Imię znaczące czas, położone w Oskarżaiącym spadku, álbo* dans l' accusatif. *Nap.* Combien de têms avez vous, étudier la langve Françoise? *wiele lat uczyłeś się W Mść ięzyká francuskiego? od powiada się:* j' ai l' étudié trois ans, *uczyłem się go przez trzy láta.*

II. Náto pytanie: od ktorego czasu? Roku? miesiącá? odpowiadaią więc: przez Imię, położone w oskarżaiącym spadku en accusatif, *z tą prepozycyą* dés, *tak Nap.* dés ma jeunesse *od młodości moiey*, dés commencement *od początku* &c.

III. Ná pytanie to: quand? *kiedy? odpowiedzieć potrzebá: przez Imię, położone* en accu-

-accusatif, *w oskarżaiącym spadku. Chybá żeby pytanie było o godzinie, kwadransie, álbo minucie czasu, to natenczas, má się odpowiedzieć przez Imie, położone* en Datif *w Dawaiącym spadku Nap.* à quelle heure? *o ktorey godzinie?* à trois heures âprez midy *o trzeciey godzinie po południu.*

IV. Nato pytanie: quand il sera? *kiedy będzie?* quand il viendra? *kiedy przyidzie? &c. odpowiedzieć potrzebá: przez Imię położone* en accusatif *w oskarżaiącym spadku, z tą prepozycyą*, dans *w, álbo* d' icy *ztąd. Nap.* dans un an *w iednym roku.* d' icy à un an, *od tego czasu za rok.*

V. Na pytanie zaś to: comment? *iako? zwyczaynie odpowiadáią: przez Imię położone* en accusatif, *w oskarżaiącym spadku, z tą prepozycyą*, avec *z. Náp.* comment vous a t-il reçu? *iako W Mci przyiął?* il m' a reçu avec honneur, *z honorem mnie przyiął.*

VI. Ná to pytanie où? *gdzie? odpowiadamy: przez Imioná álbo włásne álbo pospolite* (propres ou appellatifs:) *położone w dawaiącym spadku*, en Datif. *Náp.* je demeure à Lublin, à Varsovie, à Dantsig, à la ville. *mieszkam w Lublinie, w Warszawie, we Gdańsku, w mieście. Wyiąwszy Imioná włásne* (les noms propres) *Krolestw, Prowincyi, Insul*

ſut &c. Ktore, ná to pytanie où? gdzie: po- winny ſię kłaść z tą prepozycyą en. Nap. il a é- té en Pologne, en France, en Aſie, był w Polſce, we Francyi, w Azyi. Ktorym imio- nom, przydaią ſię te 2. Nazwiſká miaſt: Be- tléem, Avignon, ktore, na to pytánie: où gdzie kłádą ſię z tą prepozycyą en. Nap. en Betléem w Betleem.

VII. Ná pytánie to wyráźne: dans quel lieu? ná ktorym mieyſcu? Nie tylko Imioná po- ſpolite (les appellatifs:) ále też y właſne, les noms propres, kłádą ſię z tą prepozycyą dans Nap. dans Paris, dans Rome, dans l' Italie et dans la Pologne, auſi bien que dans l' E- gliſſe, & dans la maiſon, & dans les ruë, il y a beaucoup de bonnes & de mêchantes gens W Paryżu, w Rzymie, we Włoſzech y w Pol- ſce, także w Kościele, w domu, y po ulicach wiele ſię znaleść może ludzi dobrych y złych.

VIII. Gdy zaś pytanie ieſt tákie: d' où z kąd? odpowiedzieć potrzebá: przez Imie czy- li właſne, czyli poſpolite, (le Nom Propre ou appellatif:) położone w odbieraiącym ſpadku dans l' ablatif, z tym artykułem de, álbo du Nap. d' où eſt-il arrivé? zkąd przyiechał? de France, de Paris, de la Ville N. de champs du fauxbourg, de l' egliſſe. Przyiachał z Fráncyi, z Miaſta N. z przedmieścia, ze wsi z Kościoła.

IX. Kie-

IX. Kiedy ſię pytaią więc tak: dokąd? Od powiedz; przez Imie Właſne álbo po- ſpolite, (propre ou appellatif) położone en Datif, w dawaiącym ſpadku. Nap. Dokąd W. Mć. chceſz iachać? Nous irons à Varſovie, à Luneville, aux champs, à l' ecole. Poydzie- my álbo poiedziemy, do Warſzawy, do Lunewil- lu, do wſi, do ſzkoły. Wyiąwſzy Imioná właſ- ſne y Názwiſká Kroleſtw, Provincyi, y tych 2. miaſt; Betléem y Avignon, ktore ná to pytánie dokąd, kłádą ſię z tą partykułą en. Nap. il ſ' en va en Italie, en Pruſſie, en Avignon. iedzie do Włoch, do Prus, do Avenionu.

X. Gdy ſię zaś pytáią: où? ktorędy? Od- powiádamy; przez Imie czy właſne czy poſpolite (propre ou appellatif) położone w Oſkarżaią- cym ſpádku en accuſatif, z tą prepozycyą par przez. Nap. il à paſsé par la France, par la Pologne, par la ville, par la ruë. iachał przez Francyą, przez Polſkę, przez miaſto, przez Ulicę.

Już, gdy ná pytánie iakiekolwiek, odpowie- dzieć potrzebá przez negácyą iáką: mámy obſer- wowac: Iż Fráncuzi w każdey mowie neguiącey zażywáią dwoch negacyi; iedney przed ſłowem, drugiey po ſłowie. Z ktorych to negácyi, pierwſza ieſt prawie zawſze ne nie; druga pas álbo point, nie, lub tym podobna. Tak, gdyby ſię kto pytáł:

vous

vous avez dit cela? *A wszakeś to mowił?* Odpowiedzieć można: je ne l' ai dit pas, *nie mowiłem tego. A z tym wszystkim, tak często, opuszczá się w mowie, drugá negácya. y tak.*

I. Kiedy po pierwszey negácyi tey: ne *kłádzie się* Comparatif, comparativus gradus, *z tą partykułą* que. *Albo gdy pytánie poczyna się od tey partykuły* que. *Lub gdy przed tąż partykułą* que, *kłádzie się, ktore z tych słow:* autre, *inszy,* autrement *ináczey,* plus *więcey; Nátenczas, opuszcza się druga negácya, Nap.* il dit moins, qu' il ne pense, *nád wolą álbo myśl swoy mowi.* que ne dites vous vos raisons? *Czemu nie powiadász racyi twoich?* il est tout autre, que je ne pensois, *nad mniemanie moie, cále inszy iest.*

II. Po tych także słowach: savoir, *wiedzieć,* pouvoir *moc,* oser *osmielić się,* cesser *przestać; nie kłádzie się druga negácyá. Nap.* il ne sçait que faire, *nie wie co czynić.* il n' ose vous en parler, *Nieśmie ci o tym mowić.* il ne cesse de mal faire, *nie przestaie złego broić.*

III. Także negácyá drugá opuszczá się w mowie tey, w ktorey tá pártykułá que, *kładzie się zá tę konjunkcyą* nisi *gdyby nie, tylko Nap.* il ne desire que la grace du tres-haut *Nie prágnie tylko Bogá łáski.*

IV. Podobnież, opuszczá się drugá negacyá,

cyá, w tenczas, gdy miasto niey, kłádzie się tá pártykułá, ny, *ráz álbo dwá rázy powtorzona. Kłádzie się zaś dwa rázy, ta pártykułá* ny, *gdy po słowie, y pierwszey negacyi, nástępuią dwa* Nominatifs, *Mianuiące spadki, álbo dwa* Infinitifs, *nieograniczone czasy. Nap.* il n'est, ny pauvre, ny riche, *áni bogáty iest, áni ubogi.* il ne sçait, ny lire, ny écrire, *ni czytać ni pisać nie umie.*

V. Gdy w iednym dyskursie, kładą się dwie mowy, sens doskonáły w sobie zawieraiące, na tenczas też, opuszcza się drugá negácya, w drugiey mowie. Nap. il n'est personne, qui ne le sache, *nie masz nikogo, ktoby otym nie wiedział.*

VI. Po tey pártykule si *ieżeli, nie kładą się dwie Negacye, tylko iedná. Nap.* si vous ne me payés, j' agirai contre vous par voye de justice. *Jeżeli mi nie oddasz długu, álbo ieżeli mi nie zapłácisz coś winien, pozwę cię do sądu.*

VII. Po tym słowie: je crains *boię się, z pártykułą* que *położonym, nie kłádzie się drugá negacya, zwłászcza w tenczas, gdy w mowie wyraża się boiaźń o tę rzecz, ktorey sobie bardzo życzemy, y obáwiamy się áby się ináczey nie stáło. Náp.* je crains que ma Mere ne meure de cette maladie, *boię się áby Matká moiá nie umárłá w tey chorobie. Inaczey, gdy chcemy w mowie wyrazić, boiaźń o tę rzecz, ktorá áby się*

tak stałá, gorąco pragniemy, ná tenczas, potrzebá zażyć dwoch negacyi, po tym słowie je crains, Nap. je crains, que mon Pere ne me pardonne pas cette faute. boię się, czy mi podáruie to Ociec moy. Lubo niekiedy, y kształtniey, używaią Francuzi, zamiást drugiey negácyi, słowa, położonego dans l' Infinitif w nieskończonym czásie, z ártykułem de, tak: Nap. je crains d' être battu, zamiast tego: je crains que je ne sois pas battu. boięsię abym karany nie był.

VIII. Kiedy, masię kłáść w mowie ta negacya druga pas, położona po tey pierwszey ne? Odpowiadam. Naprzod. Ta negacya pas, kładzie się przed temi słowami: pour dla, peu mało, moins mniey, plus więcey, mieux lepiey. Nap. il c' est n' est pas pour moj, to nie dlá mnie, il n' a pas peu d' argent, nie mało má grosza. Powtore, ta negacya pas, kładzie się po tych ártykułách: le, la, les, Nap. gdy się pytaią; l' aimez vous? kochasz go W Mć? Odpowiadamy: non, je ne l' aime pas, nie kocham go.

IX. A tey negácyi point, kiedy używáć potrzebá? Odpowiadam: naprzod, gdy pytanie iest przez tę negacyą pas, odpowiada się więc przez to słowo iedno. point. Nap. n' avez vous pas fait cela? Nieuczyniłeś W Mć. tego? Odpowiedz point nie. Potym, używamy tey negácyi point po tey partykule en, Nap. gdyby się pytano tak: avez

avez vous de l' argent? Masz W Mć. pieniądze? Odpowiedzieć potrzeba: je n' en ai point nie mám ich. Nadto, taż negacyá point, kłádzie się niekiedy ná początku, gdy po niey má zaraz nástępowáć Genitif, álbo rodzący spadek z tym ártykułem de álbo innym Nap. point d' argent niemász pieniędzy. point du tout, cále nic. Nous n' avons point les forces, que vous demandez. Nie mámy tych sił, ktorych potrzebiesz.

Y te to są, les adverbes álbo Przysłowia, ktore się zwyczaynie przed słowem kłádą w dyskursie, tako się mowiło na karcie 219. pod liczbą 2. Inne zaś prawie wszystkie przysłowiá, kłádą się po słowie zaraz. Nap. il me sert fidellement. służy mi wiernie. Chybá, że słowo iest w czásie złożonym, z supinu włásnego, y słowa pomocnego avoir, álbo être; to natenczas, kładzie się l' adverbe Przysłowie, między słowem pomocnym, y supinum, Nap. il m' a fidellement servi, służył mi wiernie. Wyiąwszy tylko Przysłowia znáczące wielość rzeczy iakiey, álbo la quantité, bo te, nawet po słowie złożonym, záwsze się kładą, Nap. il a eû beaucoup d' argent, miał wiele pieniędzy. Inni iednak tak mowią: il a beaucoup eû d' argent, Lecz pierwsza mowa w używániu iest częstsza. Zgolá, wspomnione, les adverbes Przysłowia, znaczące wielość

álbo la quantité, zwyczaynie potrzebuią po ſobie ſpadku Rodzącego álbo le Genitif, Nap. beaucoup d' argent, & peu de ſens, wiele groſza, á mało rozumu. Nie kiedy też, Przyſtowia deklinuią ſię nakſztałt Imion, ále z Artykułem niedeterminowanym, iako Nap. Mon peu de merite, máła záſługa moia, ce peu de lignes, te kilka linii álbo wierſzów.

CHAPITRE SEPTIEME
USAGES DES PREPOSITIONS.
ROZDZIAŁ SIODMY.
O Prepozycyach álbo Przekładaniach.

OKrom tego co ſię wyżey ná kárcie 119. mowiło o Prepozycyach álbo przekładaniach, ieſzcze to náleży uważać.

I. Prepozycye, ktore potrzebuią l' accuſatif álbo oſkarżaiącego ſpadku, tę ſą: aprés po, avant przed, avec z, chez u, en w, dedans zwewnątrz, devant przed, ducа około, contre przeciwko, environ około, depuis à derriere, od tego czáſu, envers naprzeciw, outre oprocz, par przez, pour dlá, parmi między, ſur, ſus, deſſus, nad, ſous, deſſous pod, ſans bez, ſelon, ſvivant, według, touchant względem, vers ku, hors okrom, dehors powierzchu. Lubo te oſtateczne dwie prepozycye, mogą ſię też kłáść avec Genitif z Rodzącym ſpadkiem. Nap. hors la preſſe, álbo hors de la preſſe, bez ciżby, álbo tłumu ludzi.

II. Prepozycye, wyciągaiące po ſobie Imienia, położonego w Rodzącym ſpádku en Genitif, te ſię rachuią: arriere pozad, przedtym, prés, auprés bliſko, tuż zaraz, według, au tour, à l' entour, l' environ w około, w okolicy, en preſence, à la veüe w obecności, au de ſçeû, ſans le ſçeû bez wiadomości, ukradkiem, potaiemnie, au prix, à l' egard, en comparaiſon względem, reſpektem, vis à vis náprzeciwko zaraz, au devant przeciwko, au dedans we wnątrz, le long, au long, na zdłuż, loin daleko, à cauſe, à l' occaſion, z racyi, z okoliczności, pour l' amour, z miłości, pour l' honneur dlá honoru, pour cela dlá tego. Jako też y te Prepozycye: au deſſus nad, au deſſous pod, hors oprocz, au dehors powierzchu; te wſzyſtkie, kłádą ſię z Rodzącym ſpadkiem, avec Genitif. Nap. il y avoit prés de cent hommes, było tam bliſko ſto ludzi, il eſt ſorti hors du logis, wyſzedł z domu, pour l' amour de Dieu, dlá miłości Boſkiey, &c.

III. Dawaiącego spadku albo, les Datif, *potrzebuią te Prepozycye:* quant *ile, co. Nap.* quant à cela, *co do tego, y* jusques *albo* jusqu' *áż, poki aż, Nap.* jusques aux oreilles, *aż po uszy,* jusqu' à la fin, *aż do końcá &c.*

IV. To słowo, en, *nie tylko iest partykułą relacyą znáczącą, iako się namieniło, na karcie 124; ále też tak często iest prepozycyą, y ma wieloraką signifikacyą. Bo naprzod: nie kiedy ta Prepozycya, znaczy w mowie, iedno co, nakształt; iako, po. Nap.* il vit en Prince, *żyie po Xiążęcu, nakształt, álbo iako Xiąże.* il agit en honête homme, *czyni iako podczciwy Człowiek. Powtore, ta prepozycya* en, *znaczy to, co nad, Nap.* les navires sont en mer, & les poissons dans le mer. *Okręty są ná morzu, iakoby nad wodą, á ryby są w morzu, w wodzie. Nayczęściey iednak, ta Prepozycya* en, *znáczy w, álbo na, y kładzie się, przed Imionami właśnemi: krolestw, Prowincyi, y miast (gdy przed niemi iest* l' adjectif *imię przydatne.) Nap.* en Pologne *w Polsce,* en Isle *N. na wyspie N.* en Province *N. w Prowicyi N.* il demeure en la belle ville de Nâples, *mięszká w spaniałym mieście Neapolu. Także ta prepozycya* en, *iako też y ta* dans, *ktora iednoż niekiedy znaczy co y* en, *kładzie się przed namiestnictwami,* devant les Pronoms, *y przed temi artykułami* de, des. *tak Nap.*

Náp. je suis en des inquietudes horribles, *iestem w cięszkim pomięszaniu,* il est en ma chambre, *álbo* dans ma chambre, *iest w moim pokoiu, izbie. Nadto, tá prepozycya* en, *kładzie się przed Imionami, znaczącemi czas wielki Roku, iakie są te czasy:* l' été *láto,* l' automne *iesień,* l' hyver *zimá. Nap:* en été *w lecie* en l' hyver *w zimie; Wyiąwszy to słowo,* printéms *wiosna, ktore zamiast prepozycyi* en, *kładzie się z tym ártykułem,* au. *tak:* au printéms *ná wiosnę. Podobnież, ta prepozycya* en, *kładzie się przed Imionami Miesięcow, Náp.* en Janvier *w Styczniu. Chybaby przed imieniem Miesiącá, było to słowo* mois, *co znaczy po Polsku miesiąc, bo nátenczas za prepozycyą* en, *trzebá używać ártykułu tego* au. *Náp.* au mois de Fevrier *w miesiącu Lutym.*

V. Lubo ta prepozycya en, *iednoż znaczy, co* dans, *tak dalece; że niekiedy* dans, *álbo* au, *kładzie się zá* en, *zwłaszcza przed Imionámi, ktore poprzedzaią te ártykuły:* le, la, les, *iako Nap.* vous le trouverez dans le coffre, *nie* en le coffre, *znaydziesz to w skrzyni, w kuffrze,* il est tombé dans l' eau, *wpadł w wodę,* il y a des étoiles au ciel, *nie* en le ciel, *Są gwiazdy ná niebie. Jest iednak roznica, między temi dwoma prepozycyami: iż* en, *może się kłaść ze słowámi, czyli przeszłemi, czy przy-*

przyszłemi, (*passées où futures:*) *iako w tey mowie:* je suis venu en France en quinze jours,& je m' en retournerai en dix. *Stanąłem we Francyi w pietnastu dniach, á ztámtąd się powrocę w dziesięciu dniach.* *Tá zaś prepozycyá* dans, *nie kładzie się tylko ze słowami, w czasie przyszłym* (en futur) *położonemi. Náp.* je viendrai chez vous dans deux heures, *przyidę do W Mści zá dwie godziny.*

Naostatek, na pytanie to: z kąd? álbo odkogo? od czego? nie trzebá w ięzyku Francuskim, więcey co czynić, tylko położyć Imię w spadku odbieraiącym (en ablatif) *Náp. z kąd idzie? idzie z miasta,* il vient de la ville, *Także, ná to pytanie? dokąd? álbo do kogo? do czego? má się kłáść Imię, w Dawaiącym spadku* en Datif, *Náp. do kąd idzie? do miasta,* il va à la ville.

Lecz innych zdaniem, te partykuły: de, du, de la, des, *nie tak są ártykuły spádku Rodzącego, iako bárdziey prepozycye. Tak że te partykuły:* a, au, à la, à l', *lubo są Daiące spadki, ártykułu determinowánego, wielu ie iednak má w mowie, cále za prepozycye, iako w tey. Náp.* il est sorti de la maison, du logis, pour aller à son jardin, *álbo* au jardin, *wyszedł z domu, álbo izby swoiey, áby się przechodził po ogrodzie.*

CHA-

CHAPITRE HUITIEME.

USAGE DES CONIONCTIONS: & INTERIECTIONS.

ROZDZIAŁ OSMY.

O Używaniu Konjunkcyi y Interjekcyi álbo złączeniow y wkładaniow.

T*Ych dwoch części, iak częste bardzo iest używanie w mowie, tak też nic trudnego y osobliwego, w sobie niemaią, oprocz tych krotkich obserwacyi.*

I. Konjunkcye y Interiekcye, ktore się wyliczaią, w Rozdzale 9. y 10. drugiey części, zwyczáynie się kładą ná początku mowy, álbo dyskursu, wyiąwszy nástepuiące konjunkcye: aussi *też,* ainsi *tak,* donc *więc, ktore tak często po słowie się znáyduią, nap.* je le crois aussi, *y ia też wierzę,* finissons donc *zakończmysz tedy.*

II. Ta konjunkcyá: si *ieżeli, wtenczas, gdy w innych ięzykach, kłádzie się z słowem położonym w czasie niedoskonale przeszłym, sposobu przyłączáiącego* (en passé imparfait de subjonctif) *w ięzyku Francuskim, kłádzie się tá konjunkcyá* si, *z czasem niedoskonále przeszłym, sposobu pokázuiącego,* avec passé imparfait de l'

In-

Indicatif, *Nap.* si j' avois l' argent, *gdybym miał pieniądze. Taz partykułá* si, *zamiast czásu doskonále przeszłego, y przyszłego* du subjonctif, *záżywá podobnych czásow* de l'Indicatif, *Náp.* si tu sçais, *gdy byś wiedział. Wyiąwszy czas więcey niż doskonále przeszły,* le passé plus que parfait, *bo ten z tą partykułą* si, *kłádzie się, nie, podobny czas* de l' Indicatif. *Nap.* si vous eûssiez été icy. *gdybyś był tu.*

III. Les Interjections *álbo Wtrącania, zwyczaynie w ięzyku Fráncuskim, kłádą się z mianuiącym álbo oskárżaiącym spadkiem.* avec Nominatif ou Accusatif, *tak Náp.* ô Dieu! *o Boże!* ah! moj miserable! *áh mnie biednemu. Nie kiedy też,* avec datif, *z Dáwaiącym spadkiem. Nap.* malheur! á vous, *biáda wam!*

CHAPITRE NEUVIEME

Remarques

SUR L' ORDRE DES PARTIES, DU DISCOURS.

ROZDZIAŁ DZIEWIATY

Uwagi

O Porządku Części, Mowy.

P*Orządek Mowy, po Łácinie zowie się* Ordo Grammaticus *álbo* l' Ordo de la Grammaaire, *w rzeczy samey, porządek ten, nic innego nie iest, tylko wiádomość bardzo potrzebná, ktorym porządkiem, maią się słowa kłaść w dyskursie, to iest: co wpierwey, czy słowo, czy Imię, czy* l' Adverbe *álbo przysłowie, czy inne części mowy, położyć się máią. Dlátegoż, generalna regułá iest: iż w Języku Francuskim naprzod kładzie się, konjunkcya, álbo interjekcya, kiedy iey potrzebá. Także tá partykuła* que, *tako y to* Pronom *álbo przysłowie,* ce, *kładzie się ná początku mowy, potym, idzie* le Nominatif *Mianuiący spadek ktoreykolwiek osoby, wyraźnie położony (nie ták, iako iest w ięzyku Polskim, gdzie ták często, opuszcza się ten spadek: Nap. piszę, czytam, gadam.) Potym, uástępuie słowo. Po nim,* l' adverbe, *przysłowie, ieżeli iest iakie, po tym,* le cas du verbe, casus verbi, *álbo spadek ten, ktorego słowo wyciągá. Nákoniec kładą się rozmáite spadki y części mowy, iako náp.* le Datif de la personne, *to iest Imię Osoby, Imię także czasu, álbo mieyscá, y inne. Nap.* Dieu donne toujours des graces particuliers à ses fideles amis, *Bog, zawsze daie szczegolne łáski swym wiernym sługom. Y tá iest powszechná regułá ięzyká Francuskiego. Lecz notowáć potrzebá.*

I. W mowie pytaiącey, niezáchowuie się ten porządek, bo Imię, po słowie, nie przed słowem kłádzie się, z tą linjiką (-) między niemi, ták Náp. dis-je bien? *czy nie dobrze mowię?* où vont-ils? *gdzie idą?* quand viendra-t-elle?

Kiedy

kiedy przyidzie?

II. *Także*, l' adverbe, *álbo przysłowie, nie zawsze po słowie kłádzie się; Ponieważ gdy w mowie iakiey, znáyduie się słowo w czasie złożonym będące, y przysłowie z nim; to przysłowie, między słowem pomocnym* être, *albo* voir, *y supinum słowa włásznego, ma się położyć. Nap.* j' ai toujours dit *zawszem mowił.*

III. *Podobnież*, Casus Verbi, *álbo* le nom du Verbe, *nie zawsze kłádzie się po słowie, álbo niekiedy przed słowem tuż zaraz, zwłásczá, gdy to Imie, iest* Pronom personel, *Namiestnictwo osobiste, iedno z tych:* me, te, se, le, luy, *Nap.* je luj dirai *nie* je dirai luj, *powiem mu.* il vous cherche, *nie* il cherche vous, *szuká cię. Co się zachowuie, z temi partykułami, relacyą iedney rzeczy do drugiey znaczącemi, iakie są:* le, la, les, y, en, *iż się zawsze tuż przed słowem kłádą w mowie. Nap.* ils s' en vont *odchodzą z tąd.* ils y viendront *przyidą tu*, je le suis *idę zá nim.*

IV. *Kiedy się ma kłdść z temi partykułami:* le, la, les, y, en, *iakie namiestnictwo Osobiste, álbo* Pronom personnel, *położone w Dawaiącym lub oskarżaiącym spadku*, (Datif ou accusatif); *natenczas, má się ten porządek zachowáć: Napierwey, má się położyć* Nominatif, *potym* Datif ou Accusatif, *potym partykułá* le, *álbo* la, y, *álbo* en, *à nakonieć*

słowo, Náp. je vous le donnerai *dam ci to,* il me le dira, *powie mi to. Wyiąwszy te dwa Pronominá:* luj *iemu, y* leur *im; ktore, nie przed partykułą, ále po partykule się kłádą. tak Náp.* je le luj dirai, *powiem mu to,* je le leur rendrai *oddam to im.*

V. *W mowie zaś rozkázuiącey co komu, álbo bez żadney dłuszey mowy, iako iest ta mowa; uczyń to. Nátenczas, słowo według zwyczaiu mowy rozkázuiącey, pierwey się położyć má, á po nim dopiero partykułá ktora, álbo* Pronom personel, *z linyiką tą (-) między niemi. Nap.* faites-leur cette grace, *uczyń im tę łaskę.* donnez-moj *daymi &c. Lecz w mowie zakázuiącey co, partykuły y Pronomina, máią się kłaść przed słowem samym, iako się wyżey mowiło. Náp.* ne me donnez pas, *nie daymi*, ne le leur rendez pas, *nie odday im tego.*

VI. *To* Pronom, *álbo Námiestnictwo* se *s' ktorego tak często zażywáią w ięzyku Francuskim, zwłásczá przed Recyprokámi, zawsze powinno się kłáść przed słowem, á nigdy po słowie. Nap.* il s' estime, *szczyci się*, il se flate *chwali się, podchlebuie sobie.*

CHA-

CHAPITRE DIXIEME
DE l' ORTOGRAPHIE
ROZDZIAŁ DZIESIĄTY.
O Ortografyi, álbo dobrym piſaniu ſłow y liter.

O Ortografij Francuſkiey, álbo doſkonáłym, bez erroru piſaniu ſłow Francuſkich, máſz cáłą piewſzą część, tey Xiąſzki; gdzie o pronuncyacyi liter, tak przez ſię brzmiących, iako y złożonych (Voyelles & Conſonantes:) także, o Dyftongach, y ákcencie Francuſkim, mowi ſię. Tu miánowicie o Ortografij Polſkiey (lubo y do Języká Francuſkiego, pierwſze zwłáſzcza Reguły ſłużyć mogą) dlá doſyć uczynienia żądaniom wielu, y dlá náuki Młodzi, te generalne Reguły uważać należy. A naprzod:

O Jnterpunkcyach álbo znakach piſanych.

I. Kiedy ſię piſzę Comma to: (,) po Francuſku la virgule, la verge? Odpowiadám. od: kłádzie ſię tam, gdzie iakokolwiek ſens zu-

zupełny ieſt, toieſt gdzie iiſt ſłowo z miánuiącym ſpadkiem avec nominatif, y innemi częsciami mowy ſens nieiaki czyniącemi. Nap. il eſt ſi fort, que &c. tak ieſt mocny, że &c. Po tym piſze ſię Commá, gdy kilká ſłow, álbo imion iedne po drugich w mowie idących, bez innego żadnego ſłowa kłádzie ſię. Nap. vous étes bel, riche, & ſavant. W. Mć. ieſt piękny, bogaty, y mądry. Nadto, tam ſię piſze Comma, gdzie trzebá oddzielić ſłowo iedno, od drugiego, áby wątpliwości w ſenſie nie było. Náp. mais, Monſieur, il faut, que &c, ále, M. Panie, potrzebá ieſt, ábyś W Mć &c.

II. Jako ſię piſze, y gdzie media nota? álbo la petite verge, & point au deſsus? Odpowiádam. Piſzę ſię tak (;), y kłádzie ſię, po ſenſie zupełnym, iednym álbo dwiemá, gdy ieſzcze nie czas kłaść periodu, álbo le point, czyli kropki. Miánowicie, przed ſpoſobem złączaiącym y żądaiącym, devant l' Optatif ou ſubjonctif, y przed tym adverbium, mais ále, álbo ſi ieżeli, nap. non pas, que je ceſſe abſolument vôtre ami, ou, que je commence d' être vôtre ennemi; mais &c. Nie dlá tego, żebym miał przeſtáć twoim przyiácielem, albo zaczął bydź twym nieprzyiacielem; ále &c.

III. Gdzie trzebá kłáść dwie te kropki (:) duo puncta, álbo deux points? Odpowiedź. Naprzod, potym ſłowie: to ieſt. Także gdy náſtę- puie

pute w mowie, wyliczanie, álbo ráchowanie wie-
lu rzeczy społem będących. Náp. il y a deux
sortes des lettres: les unes, qui s'appellent vo-
yelles, & les autres consonantes. dwoiákie są Li-
tery: vocales y consonantes. Niektorzy też kłá-
dą, les deux points, potych literach eg: álbo vg
Co znaczy po łacinie, exempli gratia, verbi gra-
tiâ. Po polsku, naprzykład; álbo potych Francuskich
literach: p. e. co znáczy, par exemple, naprzykład.

IV. Jáko się pisze, y gdzie period, álbo
le point? Period iest kropká taká (.) ktorą kłádą
ná końcu, przy literze ostateczney po skończonym
cale zupełnie sensie mowy. Tákże, gdy mowa
má się zaczynać ná innym wierszu, zwłaszcza
gdy nie są wiersze Poetyckie; to nátenczas,
wierszu poprzedzaiącym, má się kłáść ná koń-
cu kropká, álbo le point.

V. Kiedy się pisze tá Interrogationis
nota (?), álbo znak pytaiącey się mowy? Od
Niekiedy, pisze się po iednym słowie, gdy to, ozna-
cza pytánie, Nap. quoj? iáko? co? Niekiedy zaś
po całym sensie pytaiącym się. Nap. qui pourra
cômter toutes les faveurs, & toutes les mise-
ricordes, dont je suis redavable à la providence
de mon Dieu? Kto zrachowáć potrafi, wszystkie
te łáski y dobrodzieystwa, za ktore obowiązány
iestem Opatrzności Boga moiego?

VI. Exklámacya zaś tak wyrażoná (!)
pisze

pisze się po tych interiekcyach: áh! O! przebog!
&c. Lecz, la Parenthese álbo dwoie (. wiel-
kie do siebie obrocone tak (..) daie się wtenczas:
gdy w posrodek mowy, wtrącasię iaki dyskurs, ni-
by do tey mowy nienáleżący, á postaremu bardzo
należy do niey, y przeto, potrzeba przedtym dy-
skursem, taki znak położyć (. po skończonym zaś
nim, taki :) Nap. & quand il sera de nombrer
les gens de bien, (car il y en a de ce caractere,
& vous en connoissez) gens de &c. kiedy przy-
szłoby rachować ludzi zacnych (á wielu ich bym
sam wyrachował; y znácie ich dobrze.) ludzi. &c.

Zgołá ta linyiká (-), kłádzie się często; á to,
naprzod, gdy słowo iest iakie, ze dwoch słow
złożone, Nap. Nowo-krzczeniec Także; gdy
słowo iakie niespisawszy się ná iednym wierszu,
przenosi się z ostátkiem swym, na drugi wiersz,
á tenczas: tam gdzie się dzieli słowo, położyć
się ma nákońcu wierszá ta linyiká. (-)

O Literach Większych.

Litery te wielkie: A, B, C, D, E, áż do Z, pi-
szą się Náprzod: w tytułach Xiąg, Rozdzia-
łow y Części. Potym: nápoczątku pisania, gdy
się poczyna pisanie, powinno się zacząć przez
wielką literę: choć by y prepozycya byłá. Nad-
to też litery większe piszą się, gdy słowo za-
czynasię od kropki álbo Periodu. Także, wszy-
stkie imiona właśne ludzi, krolestw, miast, rzek,

zna-

znacznieyſzych, y tym podobnych rzeczy. Imiona też urzędow, godności, y funkcyi, oſobom znamienitym ſłużącyeh; Jáko y te Pronoms, álbo námieſtnictwa: Nôtre Náſz, Vôtre Waſz, Vous W. Mość, Vos Waſi; &c. gdy Oſoby godne wyrażáią, máią ſię poczynać przez większą literę. Podobnież, w ięzyku Francuſkim, te ſłowa przez ábbrewiacyą położone. Mr Pan, Mme Pani, St święty, Ste świętá. iako y w Polſkim ięzyku: J. K. M. Jego krolewſkiey Mosci. W. K. M. Waſza krolew/ka Mość, W. K. Wielki K. M. Waſza krolewſka Mość, W. K. Wielki Koronny. W. X. L. Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego. y tym podobne, powinny ſię piſać wielkiemi literámi. Francuzi te Jmiona: JESUS CHRIST z uſzanowaniá, wielkiemi literami piſzą.

O Literach małych w ięzyku Polſkim.

I. i, iako dwoiákie ieſt, iedne máłe drugie długie; tak też dwoiako ſię piſze, i, máłym ſię wſzędzie piſze, gdzie tylko delikátnie ſię i wymáwia Nap. piſzę, widzę, idę. Także zaś j długie, dlátego ſię tak piſze, áby poznać iż ieſt Conſonante, nie voyelle; J długie, piſzą niektorzy ná początku ſłowa, iako Nap. jarmuż, jabłko, jadę. Jnni tylko weśrodku, y ná końcu uzywaią takiego j. We ſrodku w tenczas, gdy i, znáy-

duie ſię między dwomá literami przez ſię brzmiącemi, entre deux voyelles. Nap. piję, ſzyję, ſzyję, leję, grzeję &c; Także w tey prepozycyj: naj. Nap. Najiaśnieyſzy, najwyżſzy, najmędrſzy. Nakońcu zaś, kłádzie ſię j długie, gdy, w takim czáſie, álbo ſpadku zoſtaie ſłowo, że w innym czaſie álbo ſpadku będąc, było by i entre deux voyelles, między dwomá wokałámi? Nap. pij, lij, od tych ſłow pije, leję. dobrodziej, od tego ſpadku, dobrodzieiowi maj od maju, wojſko od tego ſłowa wojowanie, wuj od tego daiącego ſpadku wujowi &c.

II. ph, w Polſkim ięzyku niepiſze ſię, tylko zamiaſt tych liter, iedna litera f, kłádzie ſię. Nap. Filip, Filozof. &c.

III. q. także, w ięzyku polſkim niemáſz, y przeto zamiaſt q, kładzie ſię k w ſłowach pochodzących z łacińſkiego álbo Francuſkiego. Nap. kfef, kwit kweſtya.

IV. w, litera, gdy ieſt prepozycyą, niekiedy, ſama ſię kłádzie, zwłáſzczá przed ſłowami poczynáiącemi ſię par la voyelles, álbo przez lite e przez ſię brzmiącą, Nap. w akſamicie, w izbie, w ogniu, w ulicy. Niekiedy zaś kłádzie ſię w, z tą literą e zá prepozycyą we; á to w tenczas: kiedy ſłowo poczyná ſię od dwoch conſonantes par deux conſonates Náp. we ſrode, we czwartek, we Lwowie, we Gdańſku. we Włoszech, we Francyi, we wſi, we wnątrz &c.

Lecz gdy słowo poczyná się par une seule consonante, *od iedney tylko litery zwaney* consonans; *ná tenczas, samo tylko* w, *kłádzie się* za *prepozycyą, Nap.* w Niedzielę, w Poniedziałek, w Lublinie, w Krakowie, w Warszawie &c. w Polsce, w Niemczech, w Moskwie &c.

V. y ipsylon, *często bardzo kładzie się w ięzyku Polskim. Náprzod: gdy iest konjukcyą, y znáczy toż samo co w Łácińskim y Francuskim ięzyku &c. Nap.* y mądry, y święty. *Potym we środku, álbo nákońcu słowa (bo ná początku nigdy:) kłádzie się ta litera* y, *w tey sillábie, w ktorey się grubo się wymáwiá, iako Nap.* były *nie* bili, elles etoint, bydło, *nie* bidło &c.

VI. Z, *litera, kiedy iest prepozycyą, podobnież iáko y* w, *niekiedy się sámo kładzie, niekiedy zaś z literą e, tak:* ze. *Bo gdy się kładzie, przed słowem poczynaiącym się,* par la voyelle, *à vocali, albo* par une seule consonante; *na tenczaś, samo,* z, *pisze się. Nap.* z armaty, z igrzyska, ż ogrodu, ż uwagą, ż zartu, z wieczora, ż rana, z domu &c. *Lecz kiedy ma się kłaść, ta prepozycia z, przed słowem poczynaiącym się,* par deux consonantes, *od dwoch consonantes, w ten czas, pisze się* ze, *iako Nap.* ze zwyczaiu, ze dworu, ze *drzwi,* ze śniegu, ze snu, ze Lwowa, ze Gdańska

Ta

Ta by powinna bydź generalna Reguła, tak w tey prepozycyi, z, iako y w; à postaremu wyimuią się iak tam następuiące Słowa: w zbozu, w trzecim, w szpitalu, w Wrześniu, w Rzymie, w pniaku, w prześciradle, w mgnieniu oka, w krzesle, w gniewie, w drzewie (*à postaremu mowi się* we drwach) w czas, w czasie, w brodzie. *Tak y tu, te słowa:* z broskwini, z Drezna, z Czech, z Francyi, z gniewu, z krakowa, z lnianego płotna (*iednak pisze się,* ze Lnu) z mleka, z przedmieścia, z Rzymu, z szyby, z trzeciej strony, z Września z Wrocławia, z zrenicy. &c.

O Akcencie Polskim.

Dwoiaki tylko znaiduie się akcent w Ięzyku Polskim, (albowiem accentus circumflexus, *albo* circomflex, *czyli daszkowany, nie ma mieysca wtym ięzyku) Ieden w prawą stronę ciągniony, albo* accent grave, *drugi w lewą; po francusku* accent aigu, *albo acutus, iako poznać łatwo mozna te oba akcenty, w słowach kończących się na litery ść, gdzie nad ś, kładzie się ákcent z lewey strony, w prawą na doł idący; nad ć, zas, z prawey strony w lewą się maiący. Nap.* świątobliwość.

Akcent w słowach polskich, raz się daie na gorze, drugi raz na dole, iako tu poznać mozna.

1. *Nad* à, *gdy iest prepozycią, kładzie się akcent na gorze, Nap.* à mnie co? à gdyby to było?

Tak

Takze, daie śię u a akcent na dole, tak ą, w ten czas gdy śię stale ą; Lecz to raczey iest o przekryslone na dole, iako śię w Łacinie mowi o cancellatum, *nizeli* a, *dlatego patrz nizey pod Literą o.*

2. *Nad c daie śię akcent, w ten czas, kiedy nie maiąc tuz blisko siebie* i, *à przecie delikatnie y piszczenie śię wymawia* c, *iakoby* cie. *Takie* ć *znaydzie śię w tych słowach:* luboć choćbym, choćbyś; *Potym w Imionach kończących śię na* ść, *Nap.* wierność, *y w tym Imieniu* dobroc. *Także we wszytkich sposobach nieskończonych* (dans l'Infinitif) *kończących śię na* ć. *Nap.* czytać, pisać, uczyć, pić. *Nadto, w rozkazuiącym czasie* (dans l'imperatif.) *kiedy śię kończy na* ć. *Nap.* leć, gać, *od tego słowa* gacę.

3. *Litera*, e, *z akcentem albo kryską u dołu, kładzie śię często, we srodku słow, y nakońcu, iako tu:* będę. *We srodku, kiedy śię ma pisać takie* ę, *poznać potrzeba z pronunciacyi, iezeli przez nos wymawia śię* ę, *iako Nap.* męka, ręka, *nie* meka, reka. *Na końcu zas słow, pisze śię* ę *kryslowane, albo* cancellatum, *naprzod: w oskarzaiącym spadku, liczby mnieyszey, imion kończących śię na* a *Nap.* głowę, ziemię, xiąszkę, &c. *Potym w pierwszey osobie, liczby mnieyszey, czasow teraznieyszych, kończącey śię na* e, *iako iest:* chcę, uczę, piszę, modlę. *Także, w pierwszey osobie liczby mnieyszey, czasu przyszłego* (la premiere per-

sonne singuliere du futur) *Nap.* zechcę napiszę, nauczę, będę. *Iako tez, y w tey partykule* się, *zawsze śię pisze* e *z kryską na dole.*

4. *Nad literą* n, *gdy przy sobie zaraz, niema litery* i, *pisze śię akcent. Naprzod: w tych Imionach*, dzień, Ieleń, Koń, grzebień, sień, goleń, pierścień, iesień Wrzesien, więzień. dań, drzeń, Pań, y kazań. Nap. trzy. &c. *Potym w czasie rozkazuiącym y kończącym śię na* n. *Nap.* goń, dzwoń, rań, broń, ukłoń się, gań, nie leń się &c. *We srodku tez, pisze śię takiez* ń, *w tych Imionach.* maleńki, bańka, tańcuię, niańka; *Iako y wtych:* pańſki, Hetmańſki, młodziańſki &c.

5. *Nad literą* i, *tak małą, iako y tą długą* j, *nie daie śię akcent, ale zamiast akcentu, kropka śię kładzie. Lecz nad* y *ipsylon, nie słusznie niektorzy dwie kropki piszą, poniewaz iest iedna litera, nie dwie.*

6. O, *albo iako chcą inni*, a, *kiedy iest kryslowane, albo* Cancellatum, *kładzie śię na dole kryska; a to w tenczas naprzod: kiedy imie kończąc śię na* a *iest w spadku odbieraiącym* (en ablatif.) *liczby małey, ostatnia litera, iest zawsze* a *albo* o *cancellatum takie:* ą. *Nap.* uderzony ręką, przywalony ziemią, zabawny szkołą, obdarzony wolą dobrą &c. *Potym, daie śię ten akcent na dole* o, *albo* a, *w słowach trzeciey osoby, liczby więk-szey,*

kszey, czasow teraznieyszego y przyszłego aux troisiémes personnes en plurier, du present & futur) *Nap.* iedzą, graią, nauczą, wymowią &c. *Naywięcey poznać te literę, iako się, y kiedy pisać ma, z dobrego, à nie zepsutego przez ięzyk, wymawiania.*

O powtarzaniu Liter Polskich.

W innych ięzykach, mianowicie Łacinskim y Francuskim, wszytkie prawie litery Consonantes, *powtarzaią się w swoich słowach, w ięzyku zas Polskim, tylko następuiące litery.*

cz, ez, powtarza się w tym naywięcey słowie: czczcę, *à iednak, pisze się* czcił, czcić.

F, *litera powtarza się tylko w słowach, z Łacinskiego ięzyka pochodzących, iakie są:* affekt, offiara, Officiał, Officier &c.

I, *często się z drugim i kładzie, nie tylko z tym* y, *ale osobliwie z długim* j, *Nap.* piję lij, kij, li jek &c.

K, *niektorzy powtarzaią w tym słowie* lekki, *lubo drudzy tak piszą:* letki.

N. *Dwa razy się kładzie w tych Imionach:* panna, sanna, sieńnik, dzieńnik, wanna, niewinny, studzianny, scienny, pszenny (*nie dobrze się pisze,* przenny, *iako y* przenica, *lecz pisz* pszenica *od* pszonna,)

S. *dwoie piszą, ale w słowach pochodzących z Ła-*

z Łaciny, iakie są: Nap. possessia, professor &c.

Sz *powtarza się, mianowicie w imionach* gradus comparativi & superlativi, Comparatif & superlatif. *Nap.* droszszy naydroszszy, *y tym podobnych; lecz w tych imionach:* lepszy, naylepszy, *y wielu innych iako tez w tym słowie,* przewyższa *pisz, nie* przewyszsza.

Zgoła, kto umie dobrze y doskonale wymawiać słowa Polskie, bez pieszczoty albo przysady iakiey, ten będzie umiał dobrze y doskonale pisać, (wyiąwszy, akcenty, ktorych, wymawianie nie nauczy.) Ięzyk albowiem Polski, to ma, nad wiele innych, iz iak mowi słowa, tak ie y pisze. Wyiąwszy niewiele bardzo słow, Nap. Bog *pisze się, à mowi się* Bug, boty, *mowi się* buty; ktory, *mowi się* ktury, dobrodzieyka, *mowi się* dobrodzika. *Lecz* siostrzeniec *od siostry, mow y pisz* siostrzeniec, *nie* siestrzeniec, *takze* stolnikowicz *od tego spadku daiącego* stolnikowi, *nie* stolnikiewicz &c. *A z tym wszytkim, ktorzy w dziecinstwie, przez pieszczotę, ięzyk nieco nadpsuli, tych reguł obserwowaniem, naprawić go łatwo mogą.*

Fin de la troisiéme Partie
Koniec trzeciey Części.

QUA-

QUATRIEME PARTIE
RECUEIL des PAROLLES, NECESSAIRES
à Savoir

CZĘSC CZWARTA
Zebranie niektorych Słow potrzebnych dó wiadomośći.

CHAPITRE PREMIER
DES EQUIVOQUES
ROZDZIAŁ PIERWSZY
O Słowach, dwoiaki albo troiaki sens w sobie maiących.

un aûtel.
Ołtarz.
un hôtel.
Dwor.
un aûne.
olsza.
une aûne.
łokieć.
un bois.
las, bor.
un bois.
drzewo.
du bois.
drwa.
bois
pij.
le bien.
dobro.
bien.
dobrze.
le chaud
ciepło.
la chaux.
wapno.
le Comte
Hrabia.
le cômte.
porachunek.
comte.
rachuj.
un conte
bajka.
un cornette.
kornet

kornet woy-
skowy, albo
muzyczny.
une cornette,
que portent
les femmes.
Kornety Biało
głowskie
un chêne. *Dąb*
un chaine.
łańcuch.
chaire
ciało, mięso.
cher.
drogi.
une chaire.
ambona, kazalnica
chere, bon visa-
ge, bon accueil
q' un ami ou d'
un hôte.
Wdzięczne przy-
ięcie od przyiacie-
la, albo gospodarza
chere, traite-
ment à la table.
Traktament, ban-
kiet.
droit.
prosto prosty.
le droit.
prawo; spra-
wiedliwość.
un denie.
pieniądz.
denier.
negować.
un Enseigne.
Chorąży.
un enseigne
chorągiew.
une enseigne
tablica.
enseigne.
ucz.
l' été.
Lato.
étoit.
był.
franc.
złoty.
franc
szczery.
le gref
grod, sądy.
une greffe
szczep.
de l' encre.
Inkaust.
ancre.
kotwica.
frais.
swieży.
frais.
chłodno, chłodny.
les frais.
koszta.
froid.
zimny, zimno
Hôte.
gospodarz.
hôte.
gość.
ôtez, ôte.
zdymi zdey-
muie.
Lance.
włocznia.
lance.
rzucaj.
marc.
grzywna.
une marc
kałuza.

Memoire

Memoire.
Memoriał,
Regestrzyk
la memoire.
pamięć.
montre.
zegarek.
montrez.
ukáz.
moule.
slimak.
moule.
forma, kſztałt.
manche.
toporzyſko,
rękoiść
une manche.
rękaw.
un marchant
kupjec.
marchant.
chodząc.
Marie.
MARYA.
mari.
załoſny.
un mari.
Mąż.

marié.
załoſna.
mariez.
ożeń.
martyre.
męczeńſtwo.
Martire.
Męczennik.
nom.
Imię.
non.
nie.
oyez.
ſtyſz
oyë.
gęś
loüer.
chwalić.
loüer.
najmować.
oüj.
tak ieſt.
oüi.
uſłyſzány.
oüjé.
uſłyſzana.
l' oüje.
ſłuch.

Mareſchal.
marſzałek.
marêchal.
kowal.
marêchal.
konował.
Page.
Paź, pokojowy.
page.
karta.
pas.
krok, chod.
pas
ciaſne przej ście.
pas.
nie, nic.
point.
punkt, kropka.
le poingt
pięść.
pain.
chleb.
peine.
praca, kara.
peigne.
grzebień.
peint.
malowany.

malowany.
le periode.
koniec.
la periode,
point.
period, kropka.
la poſte.
poczta.
le poſte.
ſtacya.
un poile, dais
baldekin.
un poile à fricaſser.
Patelnia kuchienna.
poil, poilon, poële,
piec.
poil.
włos.
porte.
drzwi.
portez.
nieś.
port.
Port morſki, portowe, pojazd.

port, poſture.
poſtowa ciała.
pois.
groch.
poix.
ſmoła.
poids.
waga, ciężar
Pierre.
Piotr.
pierre.
kamień.
un livre
xięga.
une livre
złoty polſki.
livre.
font.
rat.
ſczur.
ras.
ogolony.
ſang.
krew.
ſens.
zmyſł.
ſens.
bez.

cent.
ſto.
ſens.
czuj.
la ioüe.
lice, jagody.
joüe.
graj.
Tambour.
Doboſz.
tambour.
taraban.
tambour de l'Egliſe.
kotły kościelne.
temple.
kościoł.
temples.
ſkronie
vers.
wierſz.
vers.
ku.
verre.
kieliſzek.
du verre.
ſzkło.
un ver

un ver.
robak.
verd.
zielony.
son.
dźwięk
brzmienie.
son, du son.
otręby.
son.
swoj, iego &c.
ton.
twoj.
le ton.
nuta ton.
un thon.
Bąk wodny.
ton, ou thon
tuńczyk ryba.
une tour.
koło.
un tour.
kołowrot.
une tour,
wieza.
touchant.
blisko, względem.

touchant.
tykaiąc.
le marcher.
chodzenie.
marcher.
chodzić.
la marche.
droga; kraj.
marche.
rynek, iatki.
marche.
kupienie, targ.
un éclaire.
błyskawica.
éclaire.
świecić.
il éclaire, il fait des eclaires.
błyska się.
éclat.
zgiełk, hałas.
èclat.
kawał czego.
un eclat de tonner.
piorun.
la grele.

grad.
il grêle.
grad pada.
graile, gresle.
szczupły, wysmukły.
graille.
kawka.
un fait.
uczynek.
fait.
uczyniony.
manger.
ieść.
manger.
iedzenie.
boire.
pić.
le boire.
picie, napoy.
dormir.
spać.
le dormir.
spanie.
etre.
być.
l'etre.
bycie, istność.

pouvoir

pouvoir.
moc, mogę
le pouvoir.
moc, władza.
vouloir.
chcieć.

vouloir.
chcenie, wola.
se souvenir.
pamiętać.
le souvenir.
pamięć.

se ressouvenir.
przypomnieć sobie.
le ressouvenir.
przypomnienie.
&c. &c.

CHAPITRE SECONDE
des verbes, & leur quelque téms.
ROZDZIAL DRUGI
O słowach y ich niektorych czasach.

A.

Abbaisser *poniżyć*, j' abbaisse, *poniżam*, abbaissé, *poniżony.*

Abandonner *porzucić*. j' abandonne *porzucam*, j' abandonnois, j' ai abandonné *porzuciłem.*

Abbatre, *porzucić, rozrucić*. j' abbas, *porzucam*, j' abbatois, j' ai abbatu *porzuciłem*, abas, abbas *porzuć*

Abboyer *szczekać*, j' abboye *szczekąm*, j' abboyois *szczekałem*, il abboye *szczekał.*

Abolir *znieść, zatrzeć*, j' abolis *znaszam*, aboli *zniesiony.*

Aborder *przybić do lądu* j' aborde *przybijam*, j' ai abordé *przybiłem*, j' aborderai *przybiię do lądu.*

Abou-

Aboucher *rozmawiáć zkim osobnie.* j' abouche *rozmawiam.*
Abouquer *przysolić*, j' abouque *przysalam.*
Aboutir *kończyć się.* j' aboutis *kończę* il aboutira *zakończy.*
Abbreuver, arroser, *napoić.* j' abbreuve *napajam*, abbreuyé *napojony.*
Abbreger *zebrać*, *zkupić.* j' abbrege *zbieram* abbregé, *zebrany zebranie.*
s absenter *nie bydź*, *absentować się.* je m' absente *absentuię się*, être absent, *nie bydź.*
Absoudre *rozgrzeszać*, *uwalniać.* j' absous *uwalniam*, absout *uwolniony.*
s' Abstenir *wstrzymać się.* je m' abstiens *wstrzymuię się*, je m' abstenois *wstrzymywałem się*, je me svis abstenu *wstrzymałem się.*
Abuser *zle zazywać.* j' abuse *zle zazywam*, j' abusois *zle zazywałem.* j' ai abusé, *zlem zazył.*
Abymer, abimer, *pogrązyć.* j' abime *pogrązam*, je svis abimé *pogrązony iestem*, j' ai abimè *pogrązyłem.*
Accabler *obciązać.* j' accable *obciązam*, j' ai accablé *obciązyłem.*
Accelerer *pospieszać.* j' accelere *pospieszam*, j' ai acceleré *pospieszyłem.*
Accentuer *naznaczyc literę*, *słowo akcentować.*
Accepto *przyimować.* j' accepte *przyimuię*, j' acceptois *przyimowałem*, j' ai accepté *przyiąłem.*

Accoller. *Obłapic*, *upaść do nog*, j' accolle *obłapiam*, j' accollois *obłapiałem*, j' accolai *obłapiłem.*
Accommoder. *Pozyczyć*, *układáć.* j' accommode *pozyczam*, j' ai accomodé *poczyczyłem.*
Accompagner *Towarzyszyć*, j' accompagne *towarzyszę*, j' ai accompagné *towarzyszyłem.*
Accomplir. *Wypełnic*, j' accomplis *wypełniam*, j' accomplissois *wypełniałem*, j' ai accompli *wypełniłem.*
Accorder. *Zgadzać się*, j' accorde *zgadzam się*, j' accordois *zgadzałem się*, j' ai accordé *zgodziłem się.*
Accoster. *Zyiść się zkim*, j' accoste *schodzę się*, j' ai accosté *zszedłem się.*
Accoucher. *Rodzic*, accouche *rodzi*, accouchoit, elle a accouchée, *porodziła.*
s' Accouder. *Wspierać się*, il s' accoude *wspiera się*, il s' est accudé *wspart się.*
Accoupler. *Łączyć.* j' accouple *łączę*, j' accouplois *łączyłem*, j' ai accouplê *złączyłem.*
Accourir. *Przybiec*, j' accours *przybiegam*, j' accourois, je svis accouru *przybiegłem.*
Accoutûmer. *Przyuczać*, j' accoutûme *przyuczam.* j' ai accoutûmé *przyuczyłem*, je svis accoutûmé, *przyuczyłem się.*
Accrediter, *powagę komu czynić.* j' accredite *powagę czynię*, j' ai accredité *powagę mu uczyniłem.* je svis accredité *powagę mam.*

Accrocher. *Záhaczyć, przywiązać, zastanawiáć.* j' accroche *zahaczam*, j' accrochois *zahaczywałem*, j' ai accroché *zahaczyłem.*

Accroire. *Exxaggerować nadto, zmyslać.* j' accrois il accroisoit *axxaggerował.*

Accroitre. *Przydawać, przyczyniáć.*

Accumuler. *Zbierać*, j' accumule *zbieram* j' accumulois, j' ai accumulé *zebrałem.*

Accuser. *Skarzyć*, j' accuse *skarzę*, j' accusois *skarzyłem* j' ai accusé. j' accusai *oskarzyłem.*

Acenser. *Zastawić álbo przedáć grunt*, j' acense *zastawiam*, j' ai acensé *zastawiłem.*

Achalander. *Nęcić kupcow do towaru.*

Acheminer, *do końca prowadzić.*

Acheter. *Kupować*, j' achete *kupuię*, j' achetois *kupowałem*, j' ai acheté *kupiłem.*

Achever. *Dokończyć*, j' acheve *kończę*, j' achevois *kończyłem*, j' ai achevé *dokończyłem.*

Acquiter. *Kwitować.* j' acquite *kwituię*, j' ai acquité *skwitowałem.*

Actioner. *Pozwać, sprawę zkim zacząć.*

s' Addoner. *Przywiązać się do czego*, je m' addone *przywiązuię się*, j' ai m' addonné *przywiązałem się.*

Adjoindre. *Przydáć, przyłączyć.* j' adjoints *przyłączam.*

Admêtre. *Przyimować.* j' admets *przyimuię* j' ai admis *przyiąłem.*

admi-

Admirer. *Dziwować się*, j' admire *dziwuię się*, j' admirois *dziwiłem się*, j' ai admiré *dziwowałem się.*

Adopter. *Przysposabiać.* j' adopte *przysposabiam kogo sobie*, j' ai adopté *przysposobiłem sobie.*

Adorer. *Kłaniać się*, j' adore *kłaniam się*, j' ai adoré *pokłaniłem się.*

Adoucir. *Zwolnić, uskromić, ułatwic*, j' adoucis *zwolniam*, j' ai adouci *poskromiłem.*

Adresser *uczyć, posyłać, przyiść do kogo*, j' adresse *uczę*, j' ai adressé *uczyłem, posłałem.*

Affaisser. *Pogrązyć, ponizyć co.*

Affamer. *Ogłodzić kraj, miasto.* j' affame *ogładzam*, j' ai affamé *ogłodziłem.*

Affecter. *Pragnąć czego*, j' affecte *pragnę*, j' affectois, j' ai affecté *pragnąłem.*

Affectionner. *Kochać zprzywiązaniem*, j' affectionne, je suis affectionné, *kocham, albo iestem z przywiązaniem*, j' ai affectionné *ukochałem mocno.*

Affermir. *Umocnić.* j' affermis *umacniam*, j' ai affermi *umocniłem.*

Afficher. *Przybijać, publikować.* j' affiche *przybijam*, j' affichois, j' ai affiché *przybiłem co.*

Affiler un rasoir. *Wecować brzytwę.*

Affiner quelqu' un. *Podeiść kogo.*

Affiner de l' or. *Czyścic, przetapiáć złoto.*

 Affi-mer.

Affirmer. *Przyzwalać, mowic.* j' affirme *przyzwalam*, j' affirmois, j' ai affirmé *przyzwolitem.*

Affliger quelqu' un. *Utrapić . kogo.*

Affoiblir. *Osłabić*, j' affoiblis *osłabiam*, j' ai affoibli *osłabiłem.*

Affranchir. *Uwolnić.* j' affranchis *uwolniam*, j' ai affranchi *uwolniłem.*

Affronter. *Affrontować. albo w oczy lisć*, j' affronte *affrontuię*, j' ai affronté *affrontowałem.*

Affubler. *Pokryć*, j' affuble *pokrywam.*

Agacer. *Wyzywać kogo, zadrętwić.*

Ageancer. *Ułożyć*, j' ageance *układam*, j' ai ageancé *ułożyłem.*

s' Agenoüiller, *na kolána paść.*

Agiter. *Kołatać*, j' agite *kołacę miotam*, j' agitois *miotałem*, j' ai agité *umiotałem.*

Agir *czynić.* j' agis *cynię*, j' agissois *czyniłem* j' ai agi *uczyniłem.*

Agoniser. *Konać*, je ſvis à l'agonie, j' agonise *konam.*

Aggrandir. *Pomnożyć.*

Aggraver. *Uciązać*, j' aggrave *uciązam.*

Aggréer. *Podobać śię.* j' agrée *podobami śię*, j' ai agréé *upodobałomi śię*, agréez *niechci śię podoba.*

Aggreger. *Przyłączyć kogo do społoczeństwa &c.* j' aggrege *przyłączam*, aggregé *przyłączony.*

Aguerir. *Munsztrować, cwiczyć żołnierzow Młodych.*

Aider. *Wspierać, pomagać*, j' aide *pomagam*, j' aidois *pomagałem*, j' ai aidé *pomogłem*, aide aidez, *pomoż.*

Aigrir. *Kwasic, smucic, rożgniewac się*, j' aigris *smucę, gniewam*, j' ai aigri *rozgniewałem.*

Aiguiser. *Zaostrzyć*, j' aiguise *ostrzę*, j' aiguisois *ostrzyłem* j' ai aiguisé *zaostrzyłem.*

Aimer. *Miłować.* j' aime *miłuię*, j' aimois *miłowałem*, j' ai aimé *umiłowałem*, aime, aimez, *miłuj.*

Ajouter. *Przyrzucic, przydać*, j' ajoute *przydaię*, j' ajoutois *przydawałem*, j' ai ajouté *przydałem.*

Airer, nicher, *gniezdzic śię.*

Ajuster, égáler, *Porownáć, ubierać.*

Alaiter *karmic dziecie.*

Alangourir. *do mdłości przywieść kogo.*

Alarmer *Nastraszyc, przestraszyć.* j' allarme *straszę*, s' allarme *boię śię.*

Aligner, *do miary stosować, według miary robić &c.*

Allegver. *Przytaczać cudze albo swoie zdanie.* j' allegve *alleguię*, j' ai allegué *allegowałem.*

Allier. *Związać, pogodźić.* j' allie *godzę*, j' alliois *godziłem*, j' ai allié *zgodziłem.*

Allumer. *Zaświecić, zapalić.* j' allume *zaświecam*, j' ai allumé *zapaliłem.*

Alterer. *Pomięszac*, j' altere *mięszam*, j' alterois *mięszałem*, j' ai alteré *pomięszałem.*

Amaigrir. *Wysuszać, martwić kogo postem.*

Amander. *Sztroff płacić.*
s' amánder. *Poprawić się.*
Amarrer. *Ucumować statek.*
Amasser *Zbierać.* j' amasse *zbieram*, j' ai amassé *zebrałem.*
Ambitioner. *Pragnąć czego bardzo.*
Amener. *Prowadzić, przywieść*, j' amene *przywodzę*, j' ai amené *przywiodłem, zaprowadziłem.*
Amollir. *Zwolnić, zmiękczyć.*
Amonceler. *Zbierać, zgromadzać.* j' amoncelle *zbieram.*
Amorcer. *Wdać kogo w rozpustę*, j' amorce *wdaię* &c. *pobudzam kogo do złego.*
Amortir. *Ugasić, zgasić.*
Amplier. *Rozprzestrzeniać*, j' amplie.
Amplifier. *Przyczyniać.* j' amplifie *amplifikuię.*
Amuser. *Zabawiać, rozrywać*, j' amuse *zabawiam.*
Aneantir. *Niszczyć.* j' aneantis *niszczę*, j' aneantissois *niszczyłem*, j' ai aneanti *zniszczyłem.*
Animer. *Ozywiać, odwagi dodawać.* j' anime *ozywiam*, j' ai animé *ozywiłem.*
Annoncer. *Donieść, przepowiadać*, j' annonce *donoszę*, j' annoncois *donosiłem*, j' ai annoncé.
Annoblir. *Uszlachcić, zaszczycić.* j' annoblis *zaszczycam*, j' ai annobli *zaszczyciłem.*
Annuller, casser, *zkassować, zepsuć, zniszczyć.*
Anticiper. *Poprzedzać*, j' anticipe *poprzedzam.*
Antidater. *Wyższą datę dać w liście, w karcie.*
Apostasier. *Apostatować, odstąpić od wiary.*

Appaiser *Ułagodzić, ugłaskać*, j' appaise *łagodzę*, j' ai appaisé *ułagodziłem.*
Appareiller. *Gotować, sposobić* j' appareille *gotuię*
s' Apparenter. *Skolligacić, zpokrewnić się zkim*
Appartenir. *Należeć do kogo, albo do czego.*
Appâter. *Przynęcić, przyłudzić kogo.*
Appauvrir. *Zubożyć kogo.*
Appeller. *Wołać, nazywać, pozywać.*
Appendre. *Powiesić*, j' appens *wieszam*, j' ai appendu *powiesiłem.*
Appercevoir. *Przypatrzyć się, dowiedzieć się czego*, aperçû, aperçeu, *widziany zbliska.*
Appesentir. *Uciązać*, s' appesentir *uciązać sobie*
Appetisser. *Drobić*, j' appetise *drobię.*
Applanir. *Rownać.* applani *rowny.*
Applaudir. *Aplaudować, chwalić kogo*, j' applaudis *wychwalam*, j' ai applaudi *wychwaliłem.*
Appointer, aiguiser. *Ostrzyć*, j' appointe *ostrzę.*
Apparoitre. *Pokazać się.* j' apparois *widzieć się daię*, j' ai apparu *pokazałem się.*
Apporter. *Przynieść, przytoczyć co wmowę* j' apporte *przynoszę*, j' apportois *przynosiłem*, j' ai apporté *przyniosłem.*
Apposer. *Przydać, położyć.* j' appose *przydaię*, j' ai apposé *przydałem.*
Apprehender. *Uważać.* j' apprehende *uważam* j' apprehendois, j' ai apprehendé *uważałem.*

Apprendre. *Nauczyć się*, j' apprens *uczę się*, j' apprenois *uczyłem się*, j' ai appris *nauczyłem się*, j' apprendrai *nauczę się*, apprends *ucz się*.

Appreter. *Gotować się, albo gotować co.*

Apprivoiser. *Ugłaskać, poskromić.*

Approcher. *Zbliżać się*, j' approche *zbliżam się*

Approfondir. *Gruntować.*

s' Approprier. *Przywłaszczać sobie*, je m' approprie *przywłaszczam*, j' ai m' approprié *przywłaszczyłem sobie*.

Approuver. *Approbować*, j' approuue *approbuię*. j' approuvois, j' ai approuvé *approbowałem*.

Appuyer. *Wspierać, wspomagać*. j' appuye *wspieram*, j' ai appuié *wsparłem*.

Aquerir. *Dostać*, j' aquiers *dostaię*, j' aquerois *dostawałem*, j' aquis *dostałem*, j' aquerrai *dostanę*, aquiers *dostań*, aquis *dostany, albo ktorego dostali*.

Aquiescer. *Przestać, zaniechać*, j' aquiesce *przestaię*.

Aquiter. *Uwolnić*, s' aquiter *bydz wolnym*.

Argenter *Posrebrzać*, j' argente *posrebrzam*.

Argumenter. *Argumentować*, j' argumente *argumentuię*, j' ai argumenté *argumentowałem*.

Armer. *Zbroic*, s' armer *do broni się brać*.

Arpenter. *Rozmierzać pole na stajania*, j' arpente *rozmierzam*, j' ai arpenté, *rozmierzyłem*.

Arque-

Arquebuser quel qu' un, *Rozstrzelać kogo*.

Arracher. *Oderwać*, j' arrache *odrywam*.

Arraisonner (selon Mezeraj) *Rozmawiać z kim*.

Arranger. *Porządek czynić, rozporządzać*. j' arrange *porządek czynię* j' ai arrangé *rozporządziłem* &c.

Arréter. *Zatrzymać, pohamować*, j' arréte, *zatrzymuię*. j' arrétois *zatrzymywałem*, j' ai arreté *zatrzymałem*.

Arrher. *Zadatek dać, zamowić sobie, zakupić*.

Arriver. *Przybydz. przyiechać*, j' arrive *przychodzę*, j' ai arrivé *przybyłem*.

s' Arroger. *Przyznawać, uzurpować sobie*, j' arroge *przyznaię sobie, wyciągam*.

Arrondir *Toczyć, okrągło czynić*.

Arroser. *Kropić*, j' arrose *kropię*, j' arrosois, j' ai arrosé *kropiłem*.

Aspirer. *Pragnąć, wzdychać*, j' aspire *pragnę*.

Assabler. *Na baku, albo piasku statek uwięzić*.

Assailler. *Patrz niżey*: Attaquer.

Assaisonner. *Przyprawować*, j' assaisonne *przyprawuię*, j' ai assaisonné *przyprawiłem*.

Assasiner. *Podstępstwem, zdradą kogo zaiść, zabić*.

Assembler. *Zbierać, gromadzić ludzi*. j' assemble *gromadzę, zbieram*, j' ai assemblé *zebrałem ludzi*.

s' Asseoir. *Siedzieć*, je m' assieds *siedzę*, tu t' assieds *siedzisz*, il s' assied *siedzi*, nous nous asse-

aſseions, vous vous aſseiez, ils s' aſsient, *ſiedziemy*, *ſiedziecie*, *ſiedzą*; aſsoiez-vous *ſiedź*, qu' il s' aſseie *niech ſiedzi*, qu' il s' aſseient *niech ſiedzą*, en s' aſseiant *ſiedząc* j' ai m' aſsis *ſiedziałem*.

Aſservir. *Poddáć kogo pod innego, poddanym ſługą czyim uczynić*.

Aſseurer *Upewnic*, j' aſseure *upewniam*, j' aſseurois *upewniałem*, j' ai aſseuré *upewniłem*.

Aſsieger, par exemple; une ville. *Oblec miaſto*.

Aſsigner. *Naznaczyć*, j' aſsigne *naznaczam*, j' aſsignois, j' ai aſsigné *naznaczyłem*.

Aſsiſter, aider. *Wſpomagać*, *pomoc*. j' aſsiſte *wſpomagam*, j' ai aſsiſté *wſpomogłem*.

s' Aſsocier. *Społkować*, *związać ſię zkim*, *towarzyſzyć*.

Aſsommer. *Żabić kogo*, j' aſsomme *zabijam*.

Aſsortir. *Oporządzić*, *potrzebami opatrzyć kogo*.

Aſsoupir. *Uſpić kogo*, j' ai aſsoupi *uſpiłem*.

Aſsouvir. *Napełnic*, *naſycić kogo czym*.

Aſsujettir. *Podbić ſobie pod moc kogo*.

Attacher *Przywiązać*, s' attacher *przywiązać ſię*.

Attaquer. *Attakować*, *ſzturmować*, *dobywać kogo* j' attaque *dobywam*, j' ai attaqué *dobywałem*.

Atteindre. *Doiść*, *dopaść*, *dognać*, j' atteins *dochodzę*, j' ai atteint *doſzedłem*.

Atteller. *Zaprząc konie do powozu*, j' attele *zaprzęgam*, j' ai attelé *zaprzągłem*.

Atten-

Attendre. *Czekać*, j' attends *czekam*, j' attendois *czekałem*, j' ai attendu, *czekałem*.

Attendrir *Zmiękczyć*, s' attendrir *udobruchać ſię*.

Attenter. *Knować*, *zamyslać źle komu*.

Attenuer, amoindrir, *umnieyſzać co*.

Atteſter. *Swiadczyć*, j' atteſte *ſwiadczę*.

Attiedir, *wyſtudzać*, *ziębić*.

Attirer. *Pociągnąć*, j' attire *pociągam*, j' attirois *pociągałem*, j' ai attiré *pociągnołem*.

Attiſer le feû, ou la querelle, *wzniecić*, *wſzcząć ogień*, *albo zwadkę*, j' attiſe *wſczynam*.

Attraper. *Dośćignąć*, *zwieść kogo*.

Attribuer. *Przyznać*, j' attribue *przyznaię*.

Attriſter. *Zaſmucić*; j' attriſte *zaſmucam*.

Avaler. *Wyproznić*, *wypić*, *wyczerpnąc do oſtatka* j' ai avalé *wyczerpnołem*.

Avancer, *pomknąc*, *pomnozyć*, j' avance *pomykam*

Avantager. *Przekładać iednego nad drugiego*, *obdarzyć go czym więcey*.

s' Avanturer *Odważyć ſię na ſczęśćie*.

Avenir. *Przyiść*, *przypaść*. voyez venir.

Averer. *Pokazać*, *oſwiadczać*, *ſtwierdzieć*, j' avere *ſtwierdzam*, j' ai averé *ſtwierdziłem*.

Avertir. *Upomniec*, *przeſtrzdż*, j' avertis *przeſtrzegam*, j' avertiſsois *przeſtrzegałem*, j' ai averti

Aveugler. *Oslepić*, *zaslepic*, j' aveugle *zaslepiam*, j' ai aveuglé *zaslepiłem*.

Augmenter. *Pomnażać*, j' augmente *pomnażam*

Augu-

Augurer. *Wrozyć, przepowiadać*, j'augure *wrozę*

Avilir. *Ponizyć, zniewazyć, zwalać co.*

Aviser. *Myslić, naradzać się*, j'avise *naradzám się.*

Aûner. *Mierzyć łokciem*, j' aûne *łokciem mierzę*

Avoisiner. *Zblizać co do czego, skupiać.*

Avorter. *Poronić.*

Avover. *Przyznać*, j' avoüe *przyznaię.*

Autôriser, *dać komu powagę*, j' autôrise. &c.

B.

Baailler. *Ziewać.* je baaille *ziewam*, je baaillois j' ai baaillé *ziewałem*, en baaillant *ozięble niedbale.*

Badiner, *Igrać, swawolić*, je badine, *zartuię* je badinois *zartowałem*, j' ai badiné *swawoliłem.*

Baigner. *Kropić, zmaczać*, je baigne *maczam*, je baignois *maczałem*, baigné *zmaczany.*

Bailler. *Dać, darować, uzyczyć*, je baille *daruię*, je baillois, j' ai baillé *darowałem.*

Baiser. *Całować*, je baise *całuię*, il baisoit, il a baisé *całował.* Baisoter *ustawicznie całować.*

Baisser, abbaiser, *Ponizyć.*

Balancer. *Wazyć, rozwazać, powątpiewać*, je balance *wazę się*, nous balancions, nous avons balancé, *wazylismy się.*

Balayer

Balayer. *Umiatać izbę*, je balaye *umiatam*, j' ai balayé *umiotłem*, bálaye balayez *umieć* &c.

Baloter *Losy wyimować, na szczęscie brać co.*

Balastrer. *Kratki, albo balassy dać.*

Bander, p. e. les yeux, *zawiązać naprzykład oczy, komu.*

Bannir. *Wygnać*, je bannis, banni *wygnany.*

Banqueter. *Traktować, obiad, kollacyą dać*, je banquette *bankietuię*, j' ai banqueté *traktowałem.*

Barbouller. *Zmazać, zmakułować co*, je barbouille.

Barder. *w Pancerz, albo w zbroię uzbroiić kogo.*

Barguigner. *O małą rzecz sprzeczać się.*

Barrer. *Zamknąć mocno.* Barricader, *drogi zamknąć*

Basaner. *Czernić, malować czarno*, je basane *czernię.*

Bassiner une playe. *Wygrzać ranę, grzać*, je bassine *wygrzywam*, il a bassiné *wygrzał*, bassine, *wygrzyi.*

Bastonner. *Kijmi obić, zbić.* je bastonne *obijam*, bastonné, *kijmi zbity.*

Batir. *Budować, stawiać*, je batis *buduię.*

Bâtiser. *Krzcić*, je bâtise *krzczę*, bâtisé *okrzczony.*

Bâtre. *Bić*, je bâtre *biję*, j' ai batu *pobiłem.*

Baver. *Pluć, slinic się, gadać nicku rzeczy*, je bave *pluię*, je bavois *plułem.*

Béatifier. *Beatifikować*, Béatifié *Beatifikowany.*

Bécher la terre, *kopać orać ziemię*, je béche.

Béeler

Béeler. *Beczyć*, je béele *beczę*, il a béelé *beczał*.
Béer. *Otworzyć gębę*, je bée *otwieram gębę*.
Beffler. *Zwieść, oszukáć*, je beffle *oszukuię*
Begueyer *Jąkáć się, zacináć*, je begueye *zacinam się*.
Belouser. *Wdoł, w iamę kogo w pędzić, wtrącić*.
Benir. *Błogosławić*, je benis *błogosławię*. benit *błogosławiony*, l'eau benite, *woda błogosławiona, albo święcona*.
Bequeter *Dziubać*, il bequete *dziuba*, il a bequeté *dziubał*.
Bercer. *Kołysać*. je berce *kołysam*, il a bercé *kołysał*.
Berner. *Rzucać, szamotać*, je berne *szamotam*.
Beuveter, beuvoter, *Pić zbytecznie*.
Biaiser *Krzywo isć, taczać się*, je biaise *taczam się*
Biffer. *Wymazać, wygluzować*, je biffe *gluzuię*.
Bigarrer quelque chose, *wyszywać roznemi kolorami*.
Bigorner. *Okrąg czynić*, je bigorne *okrąg daię*.
Biner la terre. *Odwracać ziemię*, je bine *odwracam*
Blâmer. *Łajać*, je blâme *łaję, ganię*, j' ai blamé *łajałem*.
Blanchir. *Bielić, swiець prać, hyblować*, blanchi *bjelony*.
Blasonner, dechiffrer les armes. *Rysować herby*.
Blasphemer. *Bluznić*, je blásphemé *bluznię*.
Blemir, pâlir *blednieć*.

Blesser

Blesser. *Ranic*, je blesse *ranię*, j' ai blessé *zraniłem*
Blûter. *Przesiać*, je blûte *przesiwam*, je blutois j' ai bluté *przesiwałem*.
Boire. *Pić*, je boi où bois *piję*, bois *pijesz*, boit *pije*. beuvons *pijemy*, beûvez *pijecie*, boivent *piją*, je beuvois, je bûs, *piłem*; bûs, *piłeś*. bût *pił*, Bûmes *piliśmy*, je boirai *będę pił*, boi *pij*, qu' il boive, *niech pije*. beuvons *pijmy*. que je boive *gdybym pił*, beû *pity*.
Boiser. *Tabulaty, albo inne zdrzewa rzeczy, stawiać*
Boiter. *kulawieć, napadać ná nogę*, je boite *napadam*, je boitois *napadałem*, j' ai boité *napadałem*
Bondir. *Skakać, podskakiwać*, je bondis *podskakuię* il a bondi *podskakiwał*.
Border, *Opasać*, je borde *opasuię*, je borzdois *opasywałem*.
Borner. *Zamierzać koniec, miejsce, komu*. je borne *zamierzam*, borné *zamierzony, ograniczony*.
Boteler p.ex. du foin. *Wiązac siano nap. na wiąski*
Boter. *Przyzuwać, obuwać*, je bote *obuwam* boté *obuty*.
Boucaner. *Wędzić, suszyć*, je boucane *wędzę*.
Boucher. *Zamknąć, zatkać*, je bouche *zatykam*.
Bouchonner un cheual, *chędożyć konia, czesać*.
Boucler. *Zakończyć, ustanowić*. je boucle *ustanawiam*.
Bouser. *Nadymać się*, boufé, enflé *nadęty*.
Bouffonner. *Błaznować, kuglować*, il bouffonne *kuglárstwem się bawi*.

Bouger

Bouger. *Ruſzać*, je bouge *ruſzam*, j' ai bougé *ruſzyłem*.

Builler, *Wreć, warzyć*, je bous *wrę*, nous bouillons *wrzemy*, je bouillois *wrzałem*, j' ai boüilli *wrzałem*, il boüillirai *wrzeć będzie*, bous *wrzey*, boüillant *wrząc*.

Buillonner. *Bulkotać, bulki robić*.

Bouleverier *Wywrocić*, je bouleverſe *wywracam*

Bourdonner *Brzmić*, les Abeille bourdonnent, *brzmią, roią się pſczoły*.

Bourgeonner. *Wydawać pączki*, la vigne commence à bourgeonner, *Wina poczynaią zawiązywać się*.

Bourreler. *Męczyć, katować*, je bourrele *katuię*

Bourrer. *Napełniać, wyſciełać nap. wełną*.

Bourſouffler, *Nadymać co*, je bourſouffle *nadymam*.

Boutonner, *Zapiąc ſuknią, albo dać u ſukni guziki*.

Braire, *crier* comme un Aſne, *beczyć iak Oſieł* je braire.

Bramer, crier comme un Cerf, *głos wydawać Jeleni*.

Brandiller. *Kołyſać się*.

Branler. *Chwiać*, je branle *chwieię*, branlé o… *chwiany, nieſtały*.

Braquer un Cânon, *Rychtować armatę*.

Braſſer, *Gotować, mięſzać, zbudować*, je braſſe *gotuię*.

Braver, s' enorgueillir. *Wynośić się*, Braver quel qu' un, *Natrząſaćśię zkogo*.

Bredoüiller. *Brydzić lada co, zle mowić, wymawiać zle*.

Bretauder. *Nierowno ſtrzyć*, je bretode *ſtrzygę*.

Bricoler. *Wytrzymaniem kogo zbyć. z kozła piłkę złapać*.

Brider. *Ochełznać*, je bride, *muſztuk uzdeczkę kładę*.

Brifer. *Skwapliwie ieść*. il brife, *je prędko*,

Brigander. *Łupic kogo*. je brigande, *łupię, zdzieram iak Łotr*.

Briguer. *Pragnąć urzędu*, je brigue *pragnę, dobijam się*.

Briller. *Szklnić się, brylować*, il brille *ſzklni się*.

Brimbaler. *Głoſno dzwonić*. je brimbale.

Briſer. *Złamać, ztrzaſkać, roztupać*. je briſe.

Brocarder. *Zelżyć kogo*. je brocarde, *Lżę, łaię, beſztam*.

Brôcher. *Wyſzywać, hafftować*. je broche *hafftuię*.

Brôder, trâvailler en broderie, *wyſzywać*, je brôde.

Broncher. *Potknąć się, zbłądzić, uderzyć się oco*. je bronche.

Broſser. *Chędozyć*. je broſse *chędozę*. il a broſsé.

Broüiller. *Pomięſzać*, je broüille *mięſzam*.

Brouter. *Ziele, chwaſt, trawę rwać, albo ieść*. je broute.

Broyer. *Trzyć, piec.* je broye *trę*, il à broy*é* *tarł. piekł.*

Bruire. *Hałasować, zgiełk czynić*, faire du bruit.

Brûler *Palic*, je brûle *palę*, je brûlois *paliłem*.

Brunir, pôlir. *Polerować, chędozyc, przetapiać złoto* &c.

Buriner, *Wyrzynać, sztychować*, je burine.

Busquer. *szukać fortuny sobie zkąd inąd*, je busque.

Bûter. *Dązyć, mieć na pieczy, na celu.* je bûte.

Butiner. *Łupy zbierać, łupic*, je butine *łupię*.

C.

Cabaler. *Spiknąć się, sprzysięgać.* je cabale.

Cabiler, tortiler, *kręcic powroz* &c. je cabille.

Cabojer. *Obchodzić porty, brzegi*, je caboje *obchodzę*.

Cabrer un chêval. *Zdierać końia cuglami do gory.*

Cacher. *Taić.* je cache *taię*. il a caché *zataił*.

Cachetter. *Pieczętować*, je cachette *pieczętuię*.

Cadenacer. *Na łańcuch zamknąć.* je cadenace.

Cadetter. *Kwadrować, albo kwadratowemi ka-mieniami uscilać pawiment.*

Cailler. *Zlepić, złączyć.* je caille *zlepiam*.

Caimander. *żebrać*, je caimander *żebrzę*.

Cajoler. *Zle mowić, podchlebiać* je cajole.

Calcener. *Topić, palić kamienie, albo metalle.*

Calculer. *Rachować.* je calcule *rachuię*.

Calandrer, lisser. *Polerować, blichować.*

Calfater. *Pakować* Calfoter un navire *upychać zatykać szpary.*

Calfeutrer. *Dziury zapychać, zalepiać.*

Calibrer. *Lać na formę, do formy stosować.*

Calmer. *Uspokajać*, je calme *uspokajam*.

Calomnier. *Szkálować*, je calomnie *szkaluię*, il calomnioit *szkalował*, il a calumnié *szkałował*.

Cambrer. *Sklepić.* je cambre *sklepię*. cambré. *sklepiony.*

Camper. *Obozować, Oboz stawiać.* je campe.

Canarder. *Pestrzelić kogo ze strzelby, z pistoletu.*

Canoniser. *Kánonizować*, je canonise *kano-nizuię.*

Cantonner. *Schować się, bronic, wolnośći szukać.*

Caphrassonner un cheval, *osiodłać, ustroić końia.*

Capituler. *Kapitulować, poddáć się.*

Caprioler, faire des capriolles. *Skákać do gory.*

Capter (*selon Mezeray*) *kaptować sobie kogo.*

Captiver. *Więzić*, je captive *więzę*.

Capuchonner. *Okapturzyć kogo, kaptur włożyć.*

Carder de la laine. *Wełnę czesać, prostować.*

Careser. *Głáskać, pieścić się*, je caresse *pieszczę się.*

Carreller. *Kwadratowym kamieniem uscilać co.*

Carrer. *Kwadrować, kwadratowę formę dać.*

Casser. *Zepsuć, zerwáć*, je calse *kasuię, psuię*.

Câtechiſer. *Katechizowáć, nauki wiary uczyć.*
Câver. *Wydrązać, wybieráć doł.* je cave.
Cauſer. *Uczynić, bydź przyczyną czego.*
Cauteriſer. *Cauterium, fiſtułę w ciele zrobić.*
Cautionner. *Ręczyć za kogo,* je cautionne.
Ceder. *Uſtąpić.* je cede, *uſtępuię.*
Ceindre. *Opaſać.* je ceins *opaſuię,* je ceignois *opaſywałem,* ceindrai *opaſzę,* ceins *opaſz,* ceint *opaſany.*
Celebrer. *Swięcić, celebrowáć albo Mſzą S. mieć.*
Celer, cacher. *Taić, ukrywáć.*
Cenſurer. *Cenſurowáć.*
Cengler un cheval. *Podpiąć końia.*
Certifier. *Upewnić.*
Ceſser. *Przeſtać, uſtąpić.*
Chanceller. *Chwiać ſię, napáđać, chromać.*
Changer. *Odmieniać.* Chanter *ſpiewáć.*
Chapponner. *Okapłonić.* Charboner *Oczernić.*
Charger. *Obciązać, ładowáć, rozkazać, nabijáć &c.*
Charlater. *Omamiać, kuglarſtwem ſię bawić.*
Charmer. *Ułudzić, oczarowáć, przynęcić.*
Charrier. *Wozić.* Chaſser *wypędzić kogo.*
Châtier. *Karáć, bić,* Chatoüiller *łaſkotać, łechtać.*
Chaucher. *Deptać,* Chatrer. *Kaſtrowáć.*
Chaufer. *Grzać.* Chauſser *obuć ſię, obowáć ſię.*
Cheminer. *Chodzić.* Chercher. *ſzukać*
Cherir *kochać.*

Chicaner

Chicaner. *Wykrętami práwa ſwego dochodzić.*
Ciffrer. *Rachowáć liczbą.* Choiſir *Wybieráć.*
Chommer. *Proznowáć, przeſtać robić.*
Choper. *Potknąć ſię, uderzyć ſię o co.*
Choquer. *uderzyć ſię, obrazić kogo,* je choque.
Chucheter. *Szeptać, do ucha mowić,* je chuchete.
Cicatriſer. *Piętnowáć.* Cillet *Oczy zamknąć.*
Circoncire. *Obrzezáć.* Circonſtancier. *Rzecz ze wſzyſtkiemi okolicznośćiámi opiſáć.*
Citer. *Cytowáć, pozywáć.*
Circonvenir. *Podejść, oſzukać.* Cirer *Woſkowáć.*
Ciſailler. *Przeſtrzyć, uſtrzyć co nożyczkami.*
Civiliſer quelqu' un, *zproſtego człowieka, obyczajnym uczynić kogo.*
Cliqueter. *Klekotáć.* Clocher *napadać, kulawieć.*
Clorrer. *Zamknąć zewſząd.* Cloſser *Piſczyć iak kurcze, albo gdakać iak kury.*
Clouer. *Zacwiekowáć, zabić cwiekami.*
Coeffer. *Stroić na głowie,* Coler *zlepiać.*
Coigner. *Zelazem albo bronią rękę uzbroić.*
Coler. *Lepić, zlepiać.* je cole *lepię.*
Combattre. *Wojowáć, bićſię, uganiáć ſię.* je combas *wojuię,* je combattois j' ai combatu *wojowałem.*
Combler. *Napełnić,* je comble *nápełniám.*
Commender. *Rozkázywáć.* je commande *rozkázuię,* tu commandes *rozkázuieſz,* j' ai commandé *rozkázałem* commende *rozkáż.*

 Com-

Commencer. *Záczą́ć.* je commence *záczynam.*
Commettre. *Popełnic, álbo zlećić, albo zwadzic.* je commette *popełniám,* je commettois, j' ai commis *popełniłem.*
Communier. *Kommunikowáć, przystępowáć do stołu Páńskiego.* je communie *kommunikuię.* je communiois, j' ai communié *kommunikowałem.*
Communiquer. *Udzielić, uzyczyć, powierzyć.*
Comparer. *Rownać, stosowáć,*je compare *stosuię*
Comparôitre, Comparêtre. *Pokazać się, dać się widzieć,* je comparois *pokazywałem się* j' ai comparu. *pokazałem się.*
Compasser. *Stawić zegar, stosowáć z kompassem.*
Compatir. *Litowáć się załowáć.* je compatis *lituię się,* je compatissois. *litowałem się,* j' ai compati *ulitowałem się.*
Compenser. *Nadgrodzić,* je compense *nadgradzam.*
Compiler. *Zbieráć, skłádáć, zganiáć do kupy.*
Complaire. *Podobáć się,* je complais, *podobam się* je complaisois, j' ai complu *upodobałem sobie.*
Complimenter, quelqu' un. *Powinszowáć komu.*
Comporter. *Obchodzić się,*je me comporte *zgadzam się.*
Composer. *Napisáć, albo zgadzać, umawiać się.*
Com-

Comprendre. *Zrozumieć, obiąć.* je comprends *rozumiem,* j' ai compris, concû, *zrozumiałem, poiołem.*
Comprométtre. *Godzić się, kompromis z kim czynić.*
Compter, cômter. *Ráchowáć, wyliczać.* je cômte
Concerner. *Náleżeć.* je concerne *należę.*
Concerter. *Zgadzać się, uwazac, dysputowáć.*
Concevoir. *Począć, zrozumieć,* je concois *rozumiem,* j' ai concûs *zrozumiałem, poiąłem* &c.
Concillier. *Godzić innych, ziednać sobie affekt albo áttencyą* &c.
Conclure. *zákończyć.* je concluds, conclus, *kończę,* je concluois *kończyłem,* j' ai conclus *zákończyłem,* conclus *kończ,* qu' il conclue *niech skończy,* concluons *zákończmy.*
Concourir. *Zbiegać się, konkurowáć.* Patrz courir.
Condamner. *Karáć, skaráć, potępić.* je condamne.
Conduire. *Prowadzić, rządzic,* se conduire *rządzić się,* je conduis *prowádzę.* conduisois j' ai conduit *prowadziłem.*
Confederer. *Związáć się, związek uczynić.*
Conferer. *Zmawiać się, konferowáć z kim* &c.
Confesser. *Spowiadáć,* je confesse je me confesse.
Confier. *Poufać,* se confier *dufać sobie.*

Con-

Confiner. *Do iednego śię mieyśca śchodzić, ográniczyć kogo*, je confine *śchodzę śię zkim.*

Confire. *Cukrować, w cukrze śmazyc, przyprawiać* je confi, confis *cukruię*, confit *cukrowany.*

Confirmer. *Potwierdzać, bierzmowáć.*

Confisquer. *Konfiszkowáć, śtracić*, je confisque.

Confondre. *Mięszać, zawśtydzić kogo.*

Conformer. *Stośowáć co do czego*, je me conforme.

Conforter, Confirmer. *Umacniać potwierdzáć.*

Confronter. *Konfrontowáć, zgádáć z czym.*

Congedier. *Uwolnić, zpuśćić, puśćić od śiebie.*

Congeler, cailler. *Zmárznąc, zámrozić, z ziębnąć.*

Conjecturer. *Konjekturowáć, domyśláć śię.* (śię.

Conjoindre. *Złączyć.* Conjoüir *Wśpoł rádowáć*

Conjurer. *Prośić, zaklináć kogo, sprzyśiąć śię.*

Connoitre. *Poznać*, je connois *poznaię*, je connoissois *poznawałem*, je connus, connu *poznałem*, connoitrai *poznam*, connoissant *poznawaiąc*, connu *poznany.*

Conquerir. *Podbić śobie, zawojowáć.*

Consacrer. *Poświęcać*, je consacre *poświęcam.*

Conseiller. *Rádzić*, je conseille *rádzę*, je conseillois, j' ai conseillé *rádziłem.*

Consentir. *Zezwolić*, je consens *zezwálám.*

Conserver. *Zachowywáć, konśerwowáć* je conserve.

Considerer. *Uwazać* Consigner *deponowáć ukogo.*

Consister. *Prześtáwać, náleżeć* consiste *zawiśło.*

Consoler. *Cieszyć kogo.* Consolider *Umocnić.*

Consommer *Dopełnić*, Conspirer *Spiknąć śię na kogo.*

Consulter. *Rádzić śię, deliberowáć*

Constituer. *Uśtanowić.*

Construire. *Budowáć, wyśtawić.*

Consumer. *Dopełnić, śkończyć, zieść.*

Contempler. *Bogomyslnośćią śię báwić, widzieć.*

Contenir. *Zamknąć, utrzymywáć, zawieráć* je contiens *utrzymuię*, je contenois, *utrzymywałem*, j' ai contenu *utrzymałem.*

Conténter. *Ucieszyć kogo, zápłacić, zadośyć uczynić.*

Cônter, nombrer. *Ráchowáć, ráchować śię, powiadać wyliczać.*

Contester *Sprzeczáć śię, Sprzeciwiáć śię, śądzić śię.*

Continuer. *Trwáć, kontynuowáć*, je continue. *kończę, prowádzę.* je continuois *trwáłem*, j' ai continué *dotrwałem.*

Contracter. *Zkontráktowáć, zgodzic śię*, je contractois maladie, *zárwáłem chorobę.*

Contraindre. *Przymuśic doczego*, je contrains *przymuszam przynáglam*, je contraignois j' ai contraint *przymuśiłem.*

Contrarier. *Sprzeciwiáć śię*, je contrarie.

Contredire. Sprzeciwiáć śię, odmawiać, ſwarzyć śię, je contredis ſprzeciwiám śię, je contredilois spreciwiáłem śię, j' ai contredit ſprzeciwiłem śię, contredis ſprzeciwiay śię.

Contrefaire. Násladowáć, wyrázać kogo dobrze, álbo zle.

Contremander. Podziękowáć záco, porzucić, powrocić kogo.

Contrevenir. Sprzeciwiáć śię, wykroczyć.

Contribuer. ſkłádáć, przykładać śię.

Contriſter. Záſmucić. Contrôler łájać, ſczypáć ſtáwę.

Convaincre. Zkonwinkowáć, przeſwiadczyć kogo.

Convenir. Zgádzać śię, przyſtoi, pozywać. je conviens przyſtaię, je convenois przyſtawałem, je ſvis convenu przyſtałem.

Converſer, Rozmawiać, Convertir Nawrocić, zamienić.

Convoiter. Prágnoć bardzo. Convoquer zwoływać.

Convoler, ſe Rematier. Drngiraz śię zenic, albo iść za Mąz.

Convoquer. Wzywać, Cooperer dopomagać.

Coqueter. Gdakać, piać. Coquiner żebrać.

Copier. Kopijowáć, przepiſać. je copie kopijuię, je copiois kopiowałem j' ai copié wykopiowałem.

Corder. Powrozy kręcic. Corner. Trąbić, otrąbywáć.

Corri-

Corriger. Popráwiać. Corrompre Pſować, je corrompe pſuię. je corrompois pſowałem, j' ai corrompu zepſułem.

Coucher. Lezeć, położyć.

Coudre. Szyć, zſzywáć, podſzywać, je couds ſzyię. je couſois, je couſus ſzyłem. je coudrai będę ſzył. couds ſzyi, couſons ſzyimy, couſant ſzyiąc. couſu ſzyty.

Couler. Płynąć. je coule płynę, il couloit pływał, j' ai coulé pływałem.

Couper. Kraiać, rznąc, ſtrzyć, łupać,

Courir. Bieć, biezeć, je cours biegę. courrois. biegałem, j' ai corru biegłem, courrai będę biegł. cours biegaj.

Courronner. Koronowáć. Courroucer Gniewać.

Couter. Koſztowáć. cela coute, to koſztuie.

Couvrir. Nákryć. je couvre nakrywam, je couvrois. je couvris, j' ai couvert nakryłem, je couvrirai nakryię, couvre nakryi.

Couver. Naſadzać, pokrywać, je couve ſadzę kurę nap.

Cracher. Pluć. je crache pluję j' ai craché,

Craindre. Bać śię, je crains boię śię, je craignois je craignis, j' ai craint bałem śię, je craindrai bać śię będę. crains boj śię, craignons boimy śię.

Craquer, craqueter. kołátać, zgielk czynic, trzáſkać.

Créer

Créer. *Stworzyć, obrać, postanowic.*
Crever. *Rozpáść się, rozpuc rozepchać.*
Creuser. *Wydrązáć*, je creuse *wydrązám.*
Cribler. *Siáć, przesiewáć*, je crible.
Crier. *Krzyczyć, wołáć.* je crie, je criois, j' a crié *wołáłem.*
Croasser, comme un corbeau. *Krakać.*
Croire. *Wierzyc, rozúmieć.* je crois *wierzę* je croyois, je crus, j' ai crû *wierzyłem*, je cro irai *uwierzę.*
Croitre. *Rosnąć*, je crois *rosnę*, je croissois *ro snąłem*, je suis crû *urosłem.*
Crôter. *Uszargáć, skaláć błotem.* je crôte.
Croupir. *Gnić, lezeć, nikczemnieć.*
Crucifier. *Krzyzowáć.*
Cueiller. *Zbieráć*, je cueille, *zbieram*, je cue illois *zbierałem*, j' ai cueilli, je cueillis *zebr łem*, je cueillirai *zbierę.*
Cuire. *Gotowáć, wárzyć, bolu dodawáć.*
Cultiver. *Uprawiáć.* Curer *Chędozyć.*
Cymbaliser, joüer des cymballes. *Gráć w cymbałách.*

D.

Daigner. *ráczyć*, il daigne *ráczy*, il a daign *ráczył.*
Dancer. *Táńcowáć.*
Debander *Rozwiązáć, uwolnić.*

Debar-

Débarquer. *Wysieść z okrętu ze statku &c.*
Débarasser quelque chose. *Uwolnić co.*
Débarer. *Przeszkody oddalić, wolność uczynić.*
Débaster. *Uwolnic co od cięzaru.*
Débattre une question. *Roztrząsáć sprawę, rzecz iaką*, je débas *roztrząsam.* débatu, *roztrząsniony.*
Débaucher quel qu' un, le corrompre, *Zepsuć kogo.*
se Débaucher. *Zepsuć się, bultaić się.*
Débaucher un serviteur, *Odmowić komu sługę.*
Débiter. *Przedawáć*, je débite *przedawam.*
Débondoñer un tonneau. *Odszpontowáć beczkę*
Débrider un cheval. *Końia rozkulbáczyć.*
Décapiter quel qu' un. *Uciąc głowę komu.*
Déceder, mourir. *Umrzeć*, je décede *umieram.*
Déceindre. *Rozpasać się. Patrz* Ceindre.
Décevoir quel qu' un. *Zwieść, oszukać kogo.*
Déchainer. *Uwolnić z więzow.*
Décharger quel qu' un. *Uwolnic od czego.*
Déchausser. *Rozzuć kogo.*
Déchirer. *Rozedrzeć co*, je dechire, *rozdzieram.*
Décimer. *Dziesięcinę bráć.* je decime &c.
Déclamer. *Perorowáć, mowę mieć* &c.
Déconcerter, les entreprise des Ennemis. *Zepsuć rady nieprzyjacielskie.*
Décourager quel qu' un. *Zástraszyż kogo, zepsuć serce.*

Décau-

Découvrir. *Odkryć.* Voyez couvrir.
Décrier. *Ganic, potępiać co.*
Décrire. *Przepisać.* voyez écrire
Dédaigner. *Niechcieć, gardzic czym.*
Dédier un livre à quel qu' un. *Dedykow*
Xiąszkę.
Défendre. *Bronic.* je defends *bronię.*
Dégenere. *Wyrodzić się,* il est degeneré *w*
rodził się.
se Dégouter. *Chęć sobie do czego zepsuć, zbrz*
dzić się.
Dégrader, *Degradować, zrucić z urzędu.* &c
Déguiser. *Ukrywáć, taić.* je deguise *taię.*
Déjeuner. *Sniádać, sniadánie ieść.*
Déjoüer, quitter le jeü. *Przestać grać, prz*
wać grę.
Déleguer. *Postac kogo, zlecić co.* je délegue
Délier. *Rozwiązać.* je délie *rozwiązuię.*
Délivrer quel qu' un. *Uwolnić kogo.* je
livre &c.
Demander. *Pytáć się.* je demande. *pytam*
se Démarier. *Rozwiesc się zprzyiacielem.*
Démentir quel qu' un. *Fáłsz zádać komu.*
se Démentir. *Kłamáć, nie zgadzać się w*
wach z sobą.
Démeubler. *Sprzęt domowy zebrać, pochować*
Démeurer. *Mięszkáć gdzie.* je demeure *m*
szkám.

Demo

Démolir une maison. *Rozrucić domostwo.*
Dénombrer. *Rachowáć.* je dénombre &c.
Denoüer une difficulté. *Rozwiązáć trudność ia-*
Dépenser, faire des dépens. *Koszt łozyć.* (*ką.*
Dépecher. *Kwápić się.* je dépeche, *kwapię się.*
Déplacer quel qu' un. *Z mieysca kogo ruszyć.*
Déplaire à quel qu' un. *Niepodobáć się komu.*
Déplorer. *Opłákiwáć,* je déplore. *opłakuię.*
Déposer. *Złozyć.* je dépose. *składam.* Déposé
złozony.
Dépoüiller. *Złupić, obráć kogo z rzeczy iákiey.*
Déprimer. *Ponizyć.* je déprime *ponizam.*
Dèputer, envoyer. *Posyłáć.* je depute. &c.
Déraciner. *Wykorzeniáć,* je déracine. &c.
Déregler. *Mięszać, zepsuć co.* je déregle &c.
Déroger à une loy. *Sprzeciwiáć się prawu,*
bezprawnie czynić.
Désabuser, détromper. *Wywieść kogo zbłędu.*
Désagréer. *Niechwalić, nie approbowáć czego.*
Dérober quelque chose a quel qu' un.
Wziąć komu co, ukráść. je dérobe *krádnę.*
dérobé, *krádziony.* (&c.
Désacoutûmer. *Odzwyczáić,* je désacoutûme
Désaprendre. *Oduczyć kogo iakiey rzeczy.*
Désarmer. *Broń odiąć,* je désarme *broń odbieram.*
Désavoüer. *Przeczyć, zapierać się.*
Déscendre. *Stąpić, zliść, wysieść.*
Désengler un cheval. *Popuscić popręgow ko-*
niewi.

Desem-

Désemparer. *Ustąpić zmieysca, z possessyi.*
Déservir, désobliger quel qu' un. *Zle się zasłużyć komu.*
Désesperer. *Desperować. rozpaczać.*
Désherediter. *Wydziedziczyć*, je deshere dite &c.
Déshonorer. *Nieuczcić, nieszanować.*
Désirer. *Prágnąć.* je désire, *pragnę.*
Désister. *Poprzestać.* je desiste, *przestaię.*
Désobeir. *Niepostucháć*, je désobeis *niesłucham*
Désoler. *Pustoszyć.* je désole. *pustoszę.*
Déssecher. *Wysuszyć.* je désseche. *wysuszam*
Désserrer. *Rozwolnic, rozprzestrzeniáć.*
Déssiner. *Deliniowáć, rysowáć.* je dessine *rysuię.*
Déstiner. *Náznaczyć*, je destine. *naznáczam.*
Déstituer quel qu' un. *Odstąpić kogo.*
Désunir. *Rozdzielać, rozłączyć.*
Détacher. *Oddzielić, odłączyć, nieprzywiązywáć się.*
Détenir. *Zatrzymáć*, je détiens *zatrzymuię*
Déterrer. *z ziemi co wykopać.*
Détester. *Brzydzić się*, je déteste *brzydzę się*
Détourner. *Odwráćáć*, je détourne *odwracám*
Détrecter quel qu' un, le décrier. *Uwłoczyć sławie, gadáć nakogo* je detrecte *uwłaczam sławie* &c.
Détruire. *Zrucáć, spycháć*, je détruis *spycham* détruit *zepchnięty.*

Dévancer. *Poprzedzać.* je dévance *poprzedzam.*
Déveloper. *Odkrywać*, je développe &c.
Dévenir. *Stać się*, voyez Venir.
Déviner. *Wrożyć, prorokowáć*, je devine &c.
Déviser, discourir. *Rozmawiać zkim.*
Dévoiler. *Odsłonić*, je dévoile *odsłaniam.*
Dévoir. *Bydż winnym.* Voyez voir *widzieć.*
Dévorer. *Pozyrać, ieść.* je dévore.
Dévoüer. *Poslubić.*
Dicter. *Dyktowáć.* je dicte *dyktuię.*
Diffamer. *Obmawiać kogo.* je diffame &c.
Differer. *Odkładáć, albo niezgadzać się zkim.*
Digerer. *Strawic.* je digere *strawię* digeré *strawiony.*
Dilater. *Rozprzestrzeniáć.* je dilate &c.
Diminuer. *Umnieyszáć.* je diminue &c.
Diner. *Obiadowáć. obiad ieść*, je dine *obiad iem*, nous dinons *obiad iemy.* je dinois *obiadywałem.* j' ai diné *obiad iadłem*, je dinerai *będę obiadywał*, dine *iedz obiad.*
Dire. *Mowic.* je dis, tu dis, il dit. Nous disons, dites, disent. je dîs. *Mowiłem.* dîs, dît. nous dîmes, *mowiliśmy.* dîtes, dîrent, je dirai, *będę mowił.* dis, *mow*, qu' il dise *niech mowi*, disons *mowmy.* disez *mowcie.* disant *mowiąc.* dit *mowiony*, dite *mowiona.*
Diriger. *Prowadzić.* je dirige, *prowadzę.*
Discerner. *Rozeznać, rozsądzić.*

Disconvenir. *Niezgadzać się.* voyez Venir.
Disparoitre. *Zniknąć.* Voyez Paroitre.
Disperser. *Rozrzucać.* je disperse.
Dissiper. *Rozpraszdć*, je dissipe. *rozpraszam.*
Distribuer, diviser. *Dzielić*, je destribue *dzielę*
Dominer. *Panować*, je domine, *panuię.*
Donner. *Dać*, je donne *daię.*
Donter. *Ukroić, poskromić.*
Dorer. *Pozłacać*, je dore *pozłacam.*
Dormir. *Spać*, je dors *śpię*, tu dors, il dort nous dormons *śpiemy*, je dormois *spałem* je dormis *spałem*, j' ai dormi *spałem*, je dormirai *będę spał.* dormi *spany uśpiony.*
Dôter. *Wyposażać*, je dôte, *wyposażam.*
Doubler. *Dwoić, powtarzać.* je double &c.
Douer quelqu' un de quelque chose. *Obdarzyć kogo czym.*
Douter. *Powątpiewać*, je doute *wątpię* &c.
Draper. *Sukno robić.* Dresser, *prostować.*
Durcir. *Zatwardzać*, je durcis *zatwardzam.*
Durer. *Stać, trwać, wiekować.*

E.

Ebaucher. *Począć, zaczynać*, j' ébauche &c.
Eblouïr les jeux par exemple. *Przerazić, olśnić, oslepić.*
Ebranler. *Wzruszyc, zatrząść.* j' ébranle &c.
Ebrecher. *Skołatać, złamać co.*

Ecarter quelqu' nn, l' elogner. *Oddalić kogo od siebie.*
Echanger. *Zamieniać. przemieniać.*
Echaper. *Umknoć, uciec.* j' échape &c.
Echauffer. *Grzać, zagrzewać*, j' échauffe &c.
Echeoir. *Przypadać, wychodzić.* j' écheois, il écheoit *przypadło*, écheu *przypadły.*
Echeveler. *Rozczochrać się*, s' écheveler *włosy rozpuścić.*
Eclaircir, éclairer. *Oświecić, obiaśnić.*
Eclater. *Grzmieć, hałasować.*
Ecorcer. *Łuszczkę, skorupę z czego zdiąć.*
Ecorcher. *Z skory złupić, odrzeć.* j' écorche &c.
Ecouler. *Wypływąć.* j' écoule *wypływam.*
Ecouter. *Słuchać*, j' écoute *słucham* &c.
Ecrasser. *Zetrzeć, podeptać.* j' écrase &c.
Ecremer le lait. *Zebrać śmietanę z mleka.*
Ecrier. *Wykrzykiwać, zawołać.*
Ecrire. *Pisać.* j' écris *piszę.* écris *piszesz*, il écrit *pisze*, nous écrivons *piszemy.* écrivez *piszecie*, écrivent, *piszą.* j' écrivois *pisałem.* j' ècrivis *pisałem.* nous écrivîmes *pisaliśmy.* j' écriverai *będę pisał.* écris *pisz.* qu' il écrive *niech pisze.* écrivons *piszmy.* écrivant *piszący.* écrit *pisany.*
Ecumer. *Wyrzucać*, jetter écume *spluwać.*
Ecurer *Chędożyć*, j' écure, *chędożę* &c.
Edenter. *Zęby wyimować.* j' édente &c.

Edifier. *Budować.* j' édifie *buduię.*
Effacer. *Gluzować, wymazywać,* j' efface &c.
Effectuer. *Do skutku przywodzić.*
Efforcer. *Pracować, starać się mocno.*
Effrajer. *Przestraszyć.* j' effraje *przestraszam.*
Egaler. *Rownać, prostowáć,* j' égale *rownam.*
Egarer. *Błądzić. zgubić co.*
Egayer. *Rozweselić kogo.* j' egaye *rozweselam.*
Egouter. *Do kropli wypić.* j' egoute &c.
Egorger. *Zarznoc, zabic kogo.*
Elargir. *Rozciągnoc, rozpostrzeć.*
Elever. *Podnośic, vel edukować kogo.*
Elire. *Obierać.* j' élis *obieram.* élis *obierasz.* il élit *obiera.* j' élisois *obierałem,* j' ai élû *obrałem,* élis *obieraj* élû *obrany.* élüe *obrana.*
Eloigner. *Oddalać.* j' eloigne *oddalám,* j' eloignois *oddalałem,* j' ai eloigné *oddaliłem.* eloigné *oddalony.*
Eluder. *Oszukać, wymknąc się.* j' élude &c.
Emanciper. *Uwolnić, oswobodzić.* j' émancipe &c.
Embarasser quelqu' un. *Zatrudniać kogo.* (&c.
Embaumer. *Máścić, namaszáć balsámem albo innym likworem.* j' embaume.
Embellir. *Ksztalcić, stroić.* j' embelis. &c.
Embraser. *Zapalić,* j' embrase. *zapalám.*
Embrasser. *Obłapić kogo,* j' embrasse &c.
Embrocher. *Na rożen wsadzic.* j' embroche. &c.

Embrouiller. voyez Embaraiser. j' embroüille &c.
Emier du pain. *Podrobić, pokruszyć chleb,* j' émie. &c.
Emonder, nettoyer. *Oczysczáć, chędożyć.*
Emoter un champ. *Orać, albo skrudlic, lub przewracać rolę.*
Emouvoir, ébranler quelque chose. *Poruszyć, wzbudzic, przestraszyć,* j' emeus, *poruszam* emû *poruszony* voyez Mouvoir.
Empâler. *Na pal wbić.* j' empale &c.
Empaqueter. *Pákować.* j' empaquete &c.
Emparer. *Posieść co, opanować.* j' empâre.
Empêcher, incommoder. *Przeszkadzać, zabawiać.*
Empeser un linge. *Krochmálic płotno, lub karukowáć.*
Empester. *Zarazić,* j' empeste *zarazám.*
Emplatrer d' argile, ou d' autre matiere molle. *Zálepić, lepić, záklić gliną, lub inną materią.*
Emplir. *Nápełniać,* j' emplis *napełniam,* empli *nápełniony.*
Employer. *Dáć komu do zabáwy, zazyć czeg o.*
Empoisonner. *Zarazić, álbo otruć kogo.*
Empoisser. *Osmolić, smolą oblać.* j' empoisse &c.
Emporter. *Wynieść, zwyciężyc, przewyszszyć.*
Empreindre. *Przyciskać, wycisnoć.* j' empreinds &c.

Empresser. *Przynáglic kogo, albo dáć mu mocną zábawkę.*
Emprisonner. *Więzic kogo, do więzienia dáć.*
Emprunter. *Pozyczyć co,* j' emprunte *pozyczam*
Enceindre. *Opasáć,* j' enceins. *Voyez* ceindre.
Encenser. *Kadzić,* j' encense *kadzę.* La Messe encensée *Mszá Swięta kadzona.*
Encerner. *Okryslic. w koło obciąć nap. płaszcz.*
Enchainer quelqu' un. *W kaydany okuć.*
Enchanter. *Omamic, oczarowáć.*
Encherir. *Przydać.* Encirer *Powoskowáć.*
Encourager quelqu' un. *Serca komu dodać.*
Encourir. *Wpáść, wnisć.* Encrouter *Inkrustowáć.*
Encourtiner un lit. *Zásłonić firánkami łozko*
Encuirasser. *Uzbroić kogo w pancerz &c.*
s' Endetter. *Zádłuzyć się.*
Endommager. *Szkodę komu uczynić. ukrzywdzić.* &c.
Endormir quelqu' un. *Uśpić kogo.*
Enduire une chose de quelque matiere molle *Námaścić rzecz iaką, napuścić ią czym.*
Endurcir. *Zátwardzić co.* s' endurcir, devenir dur *stwardnieć.* (&c.
Endurer, souffrir. *Ponosić, cierpieć.* j' endure
Enerver. *Złamać, z sił wyzuć, wyniszczyć.*
Enfánter. *Rodzić,* Enfermer, *Zamknoć.*
Enferrer, transpercere d' un fer. *Przebić, przeszyć kogo żelazem.*

Enfiler une éguille. *Nawleć igłę.* j' enfile &c.
Enflammer. *Zapalić.* Enfiler *Poddymać, rozdymać.*
Enfoncer. *Zakopać. przebić się, spuścić na doł, zanurzyć.*
Enfoüir. *Zakopáć.* Enfreindre *Przełamać*
Enfuir, s' enfuir. *Uciec. Voyez.* Fuir.
Enfumer. *Przydymić, okopcić,* j' enfume &c.
s' Engager. *Obowiązáć, obligowáć się.* j' engage *obliguię, zastawiam co.* engagé *obligowany, zastawny, uwięziony.*
Engendrer. *Rodzić.* j' engendre *rodzę* &c.
Engluer. *Namaścić, pomazáć.*
s' Engorger. *Napchać się, objeść, albo opić.*
s' Engourdir. *Zdrętwić, zadziwić się, zapomnieć się.*
Engraisser. *Napychać, tuczyć, skalać, napoić.*
Enjoindre. *Nakazać co, włozyć.*
Enlever. *Porwáć,* j' enleve *porywam.*
s' Enorgueillir. *Pysznić się, bydz hardym.*
Enregistrer. *Wpisáć w Xięgi publicze Nap. Grodowe.*
Enrichir. *Zbogacić.* Enseigner *Uczyć.*
Ensevelir. *Pochować, pogrzebać.*
Entasser. *Kupić, zbierać, walić na iedno.*
Entendre. *Rozumieć, pojmować, słuchać.*
Enterrer. *Zagrzebać, zakopać,* j' enterre &c.
Entonner. *Precentować, albo pierwszy zacząć śpiewać.*

Entourer. *Opasać, obleć wkoło.* j' entoure.
s' Entre-aider. *Wspomagać się wzaiemnie.*
s' Entre-baiser. *Wzaiemnie się ucałować.*
s' Entre-battre. *Wzaiemnie się bić, walczy*
s' Entre-choquent. *Wzaiemnie się zbiiaią, ko-łacą, tłuką,*
Entre-couper un discours *Wpoł uciąć mowę.*
Entre-larder. *Szpikować, nadziewać co słoniną tłustością* &c.
s' Entre-meler. *Wdawać się, wrazać się w co.*
Entreprendre. *Poczynać, brać, zamyślać Voyez* Prendre.
Entrer. *Wchodzić,* Entretenir *Záchować, roz-mawiać.*
Enveloper. *Pokryć.* Envenimer. *Zarazic jadem*
Envier. *Nienawidzieć.* Envieillir *Podstarzeć sobie.*
Envoyer. *Posyłać.* Enyvrer *Upoić.*
Epaissir. *Grubieć, gęstwić.*
Epandre, épancher quel que liqueur. *Rozlać iaki likwor.*
Epanoüir. *Rozwijac, uweselać.*
Epargner. *Skąpić.* Epier *Wyglądać, czekać na zasadzce.*
s' Epouser, se marié. *Poyść za mąz, ożenić się.*
Epouvanter. *Straszyć.* Eprouver, *Doświadczać.*
Epuiser. *Wyczerpnoć, wybrać do ostatka.*
Equiper. *Stroić, ubierać dobrzè.*

Escorter, faire éscorte à quelqu' un. *Asy-stować komu.*
Esperer, avoir èsperance *Mieć nadzieię.*
Essayer. *Doświadczać.* Essuyer. *wysuszyć, wy-trzymać.*
Etablir. *Ustanowić, zbudować.*
Etaler sa marchandiise p. e. *Wystawic na-kram swoj, albo iaki towar.*
Etamer. *Pobielić cyną,* Etayer. *wspierać.*
Eteindre. *Wygasić, wygluzować.*
Etendre. *Wyciągnąć.* Eterniser. *Wiekować.*
Eternuer. *Kichać.* Etinceller. *Błyszczyć się.*
Etonner quelqu' un. *Zádziwienie sprawić w kim.*
Etofer. *Przybráć, ustroić,* j' étofe. &c.
Etoufer. *Udusić.*
Evacuer, vuider. *Wyprozniać.*
Evader, échaper. *Uyść.*
Evaluer. *Szacować co.*
Evanoüir, disparoitre. *Zniknąć. osłábieć* &c.
Evaporer. *Wywietrzyć.* Eveiller. *Obudzić.*
Eventer. *Wietrzyć, suszyć.* Exalter, *Wynosić.*
Exaucer, octroyer. *Wysłuchać, uczynić o co proszą.*
Exceller. *Celować, gurować w czym nad innemi.*
Excepter. *Wyiąć.* Exciter. *Pobudzać koge.*
Exiger. *Wyciągać, wymuszáć.* j' exige &c.
Exploiter. *Wypełnić, do skutku przywieść.*

Exclure. *Wyiąc, exkludować.* j' excluds. *vel* exclus *wyimuię*, exclus *wyimuiesz*, exclud, *wyimuie.* excluons *wyimuiemy*, excluez, excluent. j' excluois, exclu *wyięty.* excluis. *wyimi*, qu' il exclue *niech wyimie.* excluant *wyimuiąc.*

Exterminer. *Wyrzucić, wykorzenić.*

F.

Fâcher quelqu' un. *Rozgniewać kogo*, se fâcher *rozgniewać się.*

Facilité. *Ułatwiać.* je facilite &c.

Faillir, manquer. *Pobłądzić, omylić się, zgrzeszyć.*

Faire. *Czynić.* je fais *czynię*, fais *czynisz*, fait *czyni*, faisons *czyniemy*, faitez *vel* faites *czynicie*, font *czynią*, je faisoit *czyniłem*, faisions *czyniliśmy.* je fis *uczyniłem.* fis *uczyniłes*, fit *uczynił.* nous fîmes *uczyniliśmy* &c. je ferai *uczynię.* fai *uczyń.* qu' il fasse *niech uczyni*, faisons *uczyńmy*, faisant *czyniąc.* fait *uczyniony.*

Farder. *Zmyslać, malować, przydawać.*

Faucher. *Sianozęc robic.* Fausser *Zmyslać.*

Feindre. *Zmyslać.* je feins *zmyslam*, feins *zmyslisz*, feint *zmysla.* feinons *zmyslamy.* feinez *zmyslacie*, feinent *zmyslaią.* je feignois *zmyslałem.* feignions *zmyslaliśmy.* j' ai feint *zmysliłem*

zmysliłem. feindrai *zmyslę.* feins *zmyslay*, qu' il feine *niech zmysli.* feinant *zmyslaiąc.* feint *zmyslony*

Fendre. *Rozdzielać, rąbać, siekać.* je fends *rąbię.* je fendois *rąbałem.* j' ai fendu *urąbałem.*

Fermer. *Zamknąć*, Ferrer, *żelazem zamknąć*

Fesser. *Rozgą pobić, ociąć,*

Feuilleter. *Karty xiążek przerzucać.*

Fiancer. *Zręczyć sobie osobę.*

Ficher un clou. *Wbic ćwiek.* Fier *ufać.*

Filer. *Prząść.* Financer *Pożyczać pieniędzy.*

Finir, prendre fin. *Skończyć.* je finis *kończę.*

Flairer, sentir. *Czuć, pachać.*

Flater. *Podchlebiać.* Flechir. *nakłaniać, przychylać.* je flechis *nachylam.* je flechissois *nachylałem*, j' ai flechi *nachyliłem*

se Fletrir *Schnąć, więdnieć.* Fleurir, *kwitnąć.*

Flôter. *Kołysać się na wodzie, bydz rzucanym od fali.*

Fluter. *Grać na Flutrawersie, lub podobnie dętym instrumencie.*

Fonder. *Fundować, budować.*

Fondre. *Lać, odlewać z metalu.*

Forcer. *Przymuszać*, Forger *Kuć.*

Forjuger. *Osądzic niesprawiedliwie.*

Forjetter. *Zmylić, pobłądzić, nie prosto robić.*

Former, figurer. *formować, czynić co.*

Fossoyer. *Okopać, fossę dać.* Fouëtter. *bić kiiem, albo kanczugiem kogo.*

Fouiller

Fouiller, chercher. *Szpyráć, badáć śię, ch-*
chodzić.
Fouler. *Deptać nogami*, je foule &c.
Fourber, tromper quelqu' un. *Oszuka-*
zdradzić.
Fourbir. *Ostrzec.*
Fournir. *Wygadzáć, dodawać komu.* je fourn-
dodaię, fournis *dodaiesz*, fournit *dodaie*,
fournissois *dodawałem*, j' ai fourni *dodałem*
fourni *dodawaj*, qu' il fournisse &c.
Fourrager, amasser du fourrage, où picore
Zwozić prowiant, albo płokáć wioski.
se Fourrer. *Wkraść śię w co.*
Fracasser. *Hałasować, zgiełk czynić.*
Franchir. *Przeyść szczęśliwie y dobrze przez co*
Fraper. *Bić, uderzyć.* Fremir, *drzeć*, vel *szale-*
Frequenter. *Uczęszczać.* Friponner *igrać p-*
dziecinnemu, czas marnie trawić.
Friser. *Frizować, kręcić, marszczyć co.*
Frire, fricasser. *Warzyć, smażyć.* je fris *sma-*
fris *smażysz.* il frit. je faisoit frire *smaży-*
łem, j' ai frit *usmażyłem* &c.
Fronser un linge, où autre chose semblable
Marszczyć, prasowáć, trefić płotno.
Frotter, *Drapać, skrobać.* je frotte *drapię.*
Frustrer, priver quel qu' un de son droi-
Uwleć kemu, oddalić go od iego własności.
Fuir. *Uciekać*, je fuis *uciekam*, fuis *uciekaj*
fuit

fuit *ucieka.* fuyons, fuyez, fuyent. je fuiois, *uciekałem*, je fuis *uciekłem*, fuîmes *uciekliśmy.* je fuirai *ucieknę*, fui *uciekły, zbieg.*
Fumer, *Kurzyć, dymić.* Fustiger *Kijmi bić.*

G.

Gager. *Zástawić, kontraktować zkim.*
Gagner *Zyskać.* je gagne *zyskuię*, je gagnois, j' ai gagné *zyskałem.*
Galoper. *Jechać prędko na koniu.*
Garantir. *Ręczyć za innego.*
Garder. *Chować, bronić, strzedź.* se garder *chronić śię.*
Gargariser. *Płukać garło, gębę.*
Gascher. *Gasić wapno.* Gater, *psować, pustoszyć.*
Gauchir, *Chronić śię, stronić. schodzić z prosty drógi.*
Gausser quelqu' un. *Naśmiewać śię z kogo.*
Geler. *Ziębić, mrozić, lodowacić,*
Gemir. *Jęczyć*, Germer. *Rodzić, wydawać.*
Glacer. *Zamrozić, zamarznąć.*
Glaner. *Pozostałe kłosy po żeńcach zbierać.*
Glisser, étre glissant. *slizgo, slizgać śię.* se glisser, se fourrer en quelque lieu. *Wedrzeć śię, wnisć sztucznie gdzie* &c.
Glorifier. *Wychwalać*, se glorifier *sławić śię.*
Gloser. *Tłumaczyć, glossować.* Gloser *gdakać piszczyć* &c.

se

se Gorger. *Naieść się do sytości.*
Gourmander son argent. *Przejeść Fortun[ę] przemarnować.*
Gourmander quelqu' un. *Źle traktować bl[i]źniego.*
Gouter, tâter. *Kosztować, smakować,* je goute &[c.]
Gouverner. *Rządzic.* je gouverne *rządzę* &[c.]
Grailler. *Chrapliwy głos dawać.*
Graisser. *Smarować, napuszczać tłustością.*
Grapeller, recueillir ce qui reste. *Pozostał[e] rzeczy zbierać, zmiatać, grabic* &c.
Grater. *Skrobać, drapać.* se grater, *skrobać się*
Graver. *Rysować, piętnować,* Gravir un mon[-]tagne. *Z cięszkością na gorę wyleść.*
Gréler, il grêle. *Grad pada,* il a grélé *grad pad[a]*
Grever quelqu' un. *Inkommodować kogo.*
Griller, rotir sur le gril. *Pieć na roszcie.*
Grimper en quelque lieu. *Przyczołgać się [...] takiego mieysca.*
Grincer les dents. *Gryść zęby, zgrzytać zęba[mi]*
Grisonner. *Siwieć, starzeć się.*
Grogner. *Gęgać.* Grommeler. *Szeptać, szemra[ć], z sobą gadać.*
Grossir, devenir gros. *Zgrubieć, pomnożyć co.*
Guéer. *Wbrod przebyć rzekę.*
Guerdonner, payer le salaire. *Zapłatę umowio[n]ną dać.*
Guerir. *Uzdrawiać, leczyć.* je gveris *leczę.*

guerit.

guerit *leczy.* être gueri, je suis gveri *z leczony iestem.*
Gueuser. *Zebrać, z ręką chodzic.*
Guider, servir de gvide. *Prowadzić, bydz przewodnikiem.*
Guigner. *Oczema pokazywać co.*
Guinder. *Podnośić siebie, albo rzecz iaką do gory.*

H.

Habiller. *Suknie robić. odziewać kogo.*
Habiter. *Mięszkać,* j' habite *mięszkam.*
s' Habituer. *Przyuczać się, nawyknoć, włożyć się.*
Haïr. *Nienawidzic,* je haïs *nienawidzę,* haïs *nienawidzisz,* haïssons *nienawidziemy,* haïssez *nienawidzicie.* haïssent *nienawidzą,* je haïssois, je haïs *nienawidziłem,* ie haïrai *będę nienawidził.* haïs, haïssez *nienawidz,* qu'il haïsse *niech nienawidzi,* haïssant *nienawidząc,* haï *nienawidzony, obrzydły.*
Halener, respirer. *Oddychać,* Haleter *Z cięszkością oddychać.*
Hâler. *Ogoreć, poczernić.* Hanter. *Uczęszczać.*
Harangver. *Mowę, albo przemowę mieć publiczną.*
Harasser quelqu' un. *Zmordować, osłabic kogo.*
Harceler. *Wyzywać, martwić, turbować.*
Hâter. *Pobudzać,* se Hâter *pobudzać się.*
Hausser. *Podnośić, wywyższać.*

Hazar-

Hazarder, mettre au hazard. *Wniebespiecze* *stwo wdać się.*
se Hazarder. *Odważyć się, probować szczęścia*
Hebeter. *Przytępiać.* j' hebete &c.
Hennir. *Rzrzyć jako koń.*
Herber, paître l' herbe. *Paszę, albo trawę jeść*
Herisser le poil. *Powstaią włosy.*
Heriter. *Dziedziczyć.*
Herser un champ. *Włoczyć broną, zawłoczyć*
Hesiter. *Zastanawiać się, zacinać, powątpiewać*
Heurter quelqu' un. *Rozgniewać kogo.*
Hocher la tête. *Głową obracać, kiwać, przy* *zwalać.*
Honnir. *Patrz:* deshonorer.
Honorer. *Uczcić.* j' honore *czczę.* j' honorois
j' ai honoré *uczciłem.* honoré *uczczony.*
Humecter. *Zmoczyć co.* Humer *sorbać.*
Humilier. *Upokorzyć.* s' Humilier *korzyć się*
Hurler. *Wyć.* je hurle *wyię.*

I.

Jaillir. *Skakać.* Japer. *Szczekać.*
Javeller. *Wiązać snopki.*
Jaunir, teindre de jaune. *Żołcić.*
Idolatrer quelqu' un. *Zbytecznie respektować*
Jetter. *Rzucić, ciskać.* Ignorer. *Niewiedzieć*
Illuminer, illustrer. *Oświecić, objaśnić, pokazać*
Imaginer. *Wystawiać sobie, mniemać &c.*

Imiter.

Imiter. *Nasladować, wyrażać co.*
Immoler. *Offiarować, wydać.*
Immortaliser. *Wiekować.*
Impatienter. *Rozgniewać się.*
Impetrer. *Wyiednać, uprosić.*
Impliquer. *Wdać się, uwikłać się.*
Imposer. *Wkładać, obciążać, fałsz zadać.*
Imprimer. *Wybiiać, drukować.*
Improuver. *Ganić.* Impugner. *Bić na co.*
Imputer. *Przyznawać, przypisywać komu co.*
Inciser, faire une incision. *Przeciąć wrzod &c.*
Inciter. *Pobudzać.* Incliner. *Nakłaniać.*
Indigner de quelque chose. *Gniewać się, obrażać się czym.*
Induire. *Wdać kogo wco, pobudzić.*
Infamer. *Osławić.* decrier (cela même chose.)
Infatuer quelqu' un. *O szaleństwo przyprowadzić.*
Infecter, empester. *Zarazić.*
Infester. *Naieżdżać, napadać.*
Infirmer, casser. *Osłabić, złamać.*
Infuser. *Wlać.* s' Ingerer, *wdać się.*
Inhiber. *Zakazywać.* Innover *Odnawiać.*
Inonder. *Wylać się nad brzegi.*
Inquieter. *Przeszkadzać, inkommodować.*
Inscrire une lettre. *Podpisać list.*
Insinuer. *Wkraść się w affekt.*
Insister, presser. *Pobudzać, nastawać.*

V Inspirer.

Inſpirer. *Podać co komu do myśli.*
Inſtiguer. *Pobudzać.* Inſtituer. *Uſtanowić.*
Inſtruire. *Nauczyć, informować, proceſsować*
Inſulter. *Natrząsać się.*
Intenter. *Zaczynać, attentować.*
Interceder. *Wſtawiać się.*
Interdire. *Zakazać.* Voyez dire.
s' Intereſſer. *Wdawać się.* je m'intereſse. *wdá*
się. j'ai m' intereſsé *wdałem się* &c.
Inter-mettre. *Opuścić.* voyez. mettre.
s' Inter-poſer. *Záſtawić się, wſtawiać się.*
Interpreter. *Tłumaczyć.* j' interprete &c.
Interroger. *Pytać się.* Interrompre *Przerw*
Inter-venir, ſur-venir. *Wniść na to, bydź prz*
tomnym.
Intimer. *Donieść, opowiedzieć, obwołać.*
s' Intriguer. *Wdáć się, mieszać się w nie p*
trzebne ſprawy.
Introduire. *Wprowadzić,* j' introduis &c.
Invalider. *Zepsuć, niewaznym uczynić* &c.
Inventer. *Wynaleść.*
Inveſtir. *Odziać, wdziać, opasać.* voyez. vêt
s' Inveterer. *Starzeć się, zepsuć, wywietrzyć*
Inviter. *Zapraſzać.* Invoquer. *Wzywać.*
Joindre. *Łączyć.* je joins *łączę,* tu joins *łą*
czyſz, il joint *łączy.* joignons *łączymy,* jo
gnez *łączycie,* joignent *łączą.* je joign
łączyłem. je joignis *złączyłem.* joindrai *zł*
czę.

czę. joins *łącz.* qu' il joigne *niech łączy,*
joignant *łącząc,* joint *złączony.*
Joncher la terre. *Uſłać ziemię czym.*
Jongler. *Błaznować, pleść nie do rzeczy.*
Joüer, se divertir. *Cieſzyć się, igrać, udawać*
&c. &c. je joüe *cieſzę się,* il joüe *cieſzy się.*
joüons *cieſzymy się.* joüez *cieſzycie się.* joüeé
ucieſzony. se joüant *cieſząc się.*
Jouir de quelque choſe. *Uzywać czego.*
Jouter. *Uganiać się na koniach.*
Irriter. *Rozgniewać.* Iterer *Powtarzać.*
Juger. *Sądzić.* Jûner *Pościć.*
Jurer, faire ſerment. *Przysięgać.*
Juſticier. *Dekretować, ſkazać kogo na karę.*
Juſtifier.. *Uſprawiedliwić.*

L.

Labourer la terre. *Orać rolą.* je laboure *orzę.*
je labourois, j' ai labouré *orałem.* labouré
orany, en labourant *orząc.*
Lacerer. *Zedrzyć.* Laiſser. *Zoſtawić, porzucić.*
Lamenter. *Opłakiwać, narzekać.*
Lancer. *Rzucáć, ciſkać pociſki, rzucić się.*
Lancer un cheval, la bête. *Wypuścić cugle*
koniowi, albo beſtią zklatki, lub łożyſka ſwego.
Languir. *Omdlewać, ſłabieć.* je langvis &c.
Lapider. *Kamienować. kamienmi zabić.*
Laſcher. *Rozwolnić, rozpieścić, upuścić* &c.

Laiſer. *Zmordować, ufatygować kogo.*

Laver. *Umywać, płokać.* je lave &c.

Lécher. *Lizać.* Leguer *Teſtamentem legować.*

Lever. *Podnieść, podnośić.*

Licencier, donner congé. *Dozwolić wolnego odeyſcia, dyſpenſować.*

Lier, attacher. *Przywiązać, trzymać.*

Ligver. *Wiązáć, godzić.* se ligver, *wiązać się zkim.*

Limiter, donner des limites. *Graniczyć, o- graniczać, okryslać.*

Lire. *Czytać.* je lis, tu lis, il lis. *Czytam, czytaſz czytá:* liſons, liſez, ils liſent. *Czytamy, czy- tacie, czytaią,* je liſois, je lûs *czytałem.* nous li- ſions, lûmes, *czytaliſmy.* je lirai, *będę czytał* nous lirons, lirez, liront *będziemy, będziecie będą czytali.* lis *czytay,* qu' il liſe *niech czyta* liſons, liſez, qu' ils liſent, *czytaymy, czytay- cie, niech czytaią.* que je liſe, *gdy czytam* que nous liſions, *gdy czytamy.* je lûſſe *czy- tał bym* nous lûſsions *czytalibyśmy.* ſi je li- rois *gdybym czytał.* si nous lirions *gdybyśmy czytali.* liſant *czytaiąc.* lû *czytany.*

Louer. *Chwalić.*

Luire. *Swiecić, iaſnieć.* je luis *ſwiecę,* luis *świe- ciſz,* luit *ſwieci.* luiſsons *ſwieciemy,* luiſſez *ſwiecicie,* luiſsent *ſwiecą,* je luiſois, je luiſis, *ſwieciłem,* nous luiſsions, luiſsîmes, *ſwieci- liſmy,* j'ai lui. *ſwieciłem.* nous avons lui. *ſwieciliśmy.* je luirai, *będę świecił,* nous luirons, *będziemy świecili.* luis, qu' il luiſſe *świeć, niech świeci.* luiſſons, luiſſez, qu' ils luiſſent. *świećmy, świećcie, niech świecą.* je luiſſe, *gdy świecę,* nous luiſſions, *gdy świe- ciemy.* luiſſant *świecąc.* lui *świecącyſię.*

Luter, *Paſſować ſię, álbo ukálać błotem.*

M

Macerer ſa chair. *Mártwić, wyſuſzać ciało.*

Macher la viande. *Zuć pokárm, mięſo.*

Machiner. *Zdrádę knować.*

Machurer. *Oczernić, zeſzpecić.*

Maculer. *Zmázać.* Maigrir. *Wyſuſzáć.*

Maintenir. *Utrzymywać.* Voyez tenir.

Maitriſer. *Pánowáć, rożkazować.*

Mander. *Zlecić, poſyłać.*

Manger. *Jeść.* je mange *iem.*

Manier *Skorzyſtać, urwać komu co.*

Manquer de quelque choſe, *Niemieć czego.*

Marchander. *Tárgować ſię, poſtáwać, ważyć ſię.*

Marcher. *Chodzić, iść.*

se Marier. *Ożenić ſię, poyść za mąż.*

Mariner du poiſſon. *Márinować, náſolić rybę.*

Marmoter. *Márkotać, mruczeć, ſzemráć,*

Martyriſer. *Męczyć,* je martyriſe &c.

Maſquer quelqu' un. *Uſtroić kogo zá inną oſobę.*

se Masquer. *Táić się, brać ná siebie cudzą postać.*
Massacrer. *Zábić, zámordowáć.*
Massoner. *Mulárkę robić, kámieniem murowáć.*
Mater, battre pour attendrir. *Klepać, bić, miękczyć co.*
Maudire. *Złorzeczyć, przeklinać.* je maudis, *przeklinam,* maudis *przeklnáß,* il maudit *przeklina.* maudissons *przeklinamy,* médisez *przeklinacie,* ils maudisent *przeklináią,* Je maudisois, je maudis, j'ai maudit, *przeklinałem.* nous maudisions, maudîmes, nous avons maudits, *przeklináliśmy;* je maudirai *będę przeklinał,* maudirons *przeklinać będziemy.* maudis *klnij,* qu' il maudisse *niech przekliná,* maudissons, médisez, qu' ils maudissent; *przeklináymy, przeklinaycie, niech przeklináią.* que je maudise *gdy przeklinám,* que nous maudisions *gdy przeklinámy,* que je maudisse *ábym przeklinał.* que nous maudissions *ábyśmy przeklináli.* si je maudirois *gdybym przeklinał,* que nous maudirions, *gdybyśmy przeklinali.* maudissant *przeklináiąc,* maudit *przeklęty.*
Méconnoitre *Niepoznáć kogo, zápomnieć.*
se Méconnoitre, s' oublier, *Nieznáć się ná sobie zelżyć się.*

Mécontenter quelqu' un, ne le pas satisfaire. *Zádosyć komu nie uczynić, nieukontentowáć; rozgniewáć.*
se Mécontenter. *Niepodobáć sobie wczym.*
se Méconter, se tromper. *Pomylić się, pobłądzić.*
Medeciner, *Kurowáć, leczyć kogo.*
Médire de quelqu' un. *Osławiać, uwłoczyć komu.* Voyez Maudire.
Mediter *Uwáżać, rozmyślać.*
Méfier, se méfier. *Nieufać, niedowierzać*
Mélanger, méler. *Mięszać.* je mélange &c.
Menacer. *Straszyć, grozić.*
Menager quelque chose, en bien user. *Używać czego dobrze.*
Mendier *Zebrać.* Mener. *Prowádzić*
Mentir. *Kłamać.* je ments *kłámię,* tu ments *kłámiesz,* il ment *kłámie.* mentons, mentez, mentent. *kłámiemy, kłámiecie, kłámią,* je mentois, je mentis, j' ai menti *skłámałem.* je mentirai *skłámię,* ments, mentez, *kłam, mentons kłámmy, kłámaymy.* mentant *kłamiąc.* menti *kłámliwy, ktory skłámał.*
Mêprendre, se mêprendre. *Upaść, zbłądzić, pomylić się.* voyez Prendre.
Mépriser. *Gardzić.* je méprise &c.
Meriter. *Zásłużyć.* Mesurer *mierzyć.*

Mettre, placer, pôser. *Położyć, kłaść, mieścić.* mets, tu mets, il met. *Kłádę, kłádzieſz, kładzie.* mettons, mettez, mettent. *kłádziemy, kłádziecie, kłádą.* je mettois *kłádłem*, nous mettions *kładliśmy.* je mis, j'ai mis *położyłem.* nous mîmes, nous avons mis, *położylismy.* je mettrai *położę* nous mettrons *położymy.* mets *położ*, qu' il mette *niech położy.* mettons, mettez, qu' ils mettent. *położmy, położcie, niech położą* que je miſſe *obym położył*, que nous miſſions, *obyśmy położyli.* ſi je mettrois *ieżeli położę.* ſi nous mettrions *ieżeli położemy* mettant *kłádąc*, mis *położony.*

Meubler une maiſon. *Oporządzić dom, pokoy, páłác, porządki wſzytkie potrzebne dać.*

Meurir. *Zmężnieć, do pory przyprowadzić.*

Meutrir. *Zbić.* Mi-partir. *Nádwoie przedzielić.*

Mirer. *Proſto mierzyć.* (*wować ſię.*

ſe Mirer. *W zwierciedle ſię przeglądać. dziwować ſię.*

Moderer. modifier. *Miárkować.*

Moiſir, se moiſir, *Pleſnieć, tęchnąć.*

Moiſſonner. *Zniwo zbierać, żąć,*

Monter. *Lisć, wſtępować ná gorę, poſuwać ſię.*

Montrer. *Pokázywać.*

Môquer, se môquer. *Naśmiewáć ſię, żartować.*

Mordre. *Kąſać.* je mords, tu mords, il mord *kąſam, kąſaſz, kąſa.* mordons, mordez, mordent. *kąſamy, kąſacie, kąſaią.* je mordois, je mordis, j' ai mordu. *ukąſiłem.* nous mordions, mordîmes, nous avons mordu. *ukąſiliśmy.* je mordrai *będę kąſał*, nous mordrons *będziem kąſali.* mords *kąſay.* qu' il morde *niech kąſa.* mordons, mordez, qu' ils mordent. *kąſaymy, kąſaycie, niech kąſaią.* que je mordiſſe *obym kąſał*, que nous mordiſſions *obyśmy kąſali.* ſi je mordrois, *gdybym kąſał.* ſi nous mordrions *gdybysmy kąſali;* mordant *kąſaiąc.* mordu *ukąſzony.*

Moucher. *Nos utrzyć.*

Moudre. *Mleć zboże, álbo inne ziárno.* Je mouds *mielę*, tu mouds *mieleſz*, il moud *miele.* nous moulons, vous moulez, il moulent. *Mielemy, mielecie, mielą.* je moulois *mełłem*, nous moulions *mełliśmy.* je moulus, j' ai moulu *umełłem.* nous moulîmes, nous avons moulu *umełliśmy;* je moudrai *będę meł.* nous moudrerons *będziemy mełli.* mouds, ou moule *miel*, qu' il moule *niech miele*, moulons, moulez, qu' ils meulent. *mielmy, mielcie, niech mielą.* je meule *gdy mielę*, nous moulions *gdy mielemy.* moulant *mieląc.* moulu *mełty, umielony;*

Mourir. *Umieráć.* je meurs, tu meurs, il meurt. *umierám, umieraſz, umiera.* mourons, mourez,

mourez, meurent, *umieramy, umieracie, u-mieráią.* je mourois *umierałem*, nous mou-rions *umierálismy.* je mourus, je ſuis mort *umarłem.* nous mourûmes, nous ſommes morts, *umárlismy.* je mourrai *umrę*, nous mourrons *umrzemy.* meurs *umrzey.* qu' il meurt *niech umrze.* mourons, mourez, qu' ils meurent. *umrzyimy, umrzyicie, niech umrą.* je mourusse *ábym umarł.* ſi je mour-rois, *gdybym umárł.* plût à Dieu que je ſois mort *obym umárł.* mourant *umieraiąc.* mort *umarły.*

Mouvoir. *Ruſzać.* Je meus, tu meus, il meut *ruſzam, ruſzaſz, ruſza.* mouvons, mouvez, ils meuvent; *ruſzamy, ruſzacie, ruſzaią.* je mouvois *ruſzałem*, nous mouvions *ruſza-liśmy.* je mûs, j' ai mû, *ruſzyłem.* nous mûmes, nous avons mûs. *ruſzyliśmy.* je mouvrai *ruſzę*, nous mouvrons *ruſzymy.* meus *ruſzay*, qu' il meuve *niech ruſza.* mouvons, mouvez, qu' ils meuvent. *ru-ſzáymy, ruſzaycie, niech ruſzaią.* je meuve *gdy ruſzam.* je mûſſe *ábym ruſzał.* ſi je mouvrois, *gdybym ruſzył.* mouvant *ruſza-iąc*, mû *ruſzany.*

Moyenner. *Ználeść, záżyć ſpoſobu.*

Mugler, mugir comme un beuf. *Ryczyć iak wół.*

Multiplier. *Pomnażać, multiplikowáć.*

Munir, fortifier. *Utwierdzać, bronić.*

Murmûrer. *Szemrać.*

Mutiler quelqu' un. *Obciąć kogo.*

Mutiner. *Buntowáć ſię, burzyć, rokoſz wſzczynać.*

N

Nager. *Pływać, kompać ſię w rzece.*

Naitre. *Rodzić ſię.* je nais, tu nais, il nait. *rodzę ſię, rodziſz, rodzi.* nous naiſſons, naiſſez, naiſſent. *rodzimy, rodzicie, rodzą.* je naiſſois *rodziłem ſię*, nous naiſſions *ro-dziliśmy ſię*, je nâquis, je ſuis ne' *urodzi-łem ſię*, nous nâquîmes, nous ſommes nés *urodziliśmy ſię.* je naitrai *urodzę*, nous naitrons *urodziemy.* nais, qu' il naiſſe, *rodź, niech rodzi.* naiſſons, naiſſez. qu' ils naiſ-ſent, *rodźmy, rodźcie, niech rodzą.* je naiſſe *gdy rodzę.* je nâquiſſe *ábym rodził.* ſi je naitrois *gdybym rodził.* que je ſois né *gdybym urodzony był.* naiſſant *rodząc.* nè *urodzony.*

Narrer, faire narration. *Opowiadáć.*

Naviger, où naviguer. *Płynąć ſtatkiem.*

Neceſſiter, *Przymuſzać naglić.*

Néger. *Snieg páda.* il néget &c.

Négliger. *Zaniedbáć, niechcieć.*

Négocier, s' adonner au negoce. *Kupczyć.*

Néttoyer. *Chędożyć, umiatać, czyścić.*
Niaiſer. *Swawolić, błáznowáć.*
Nicher. *Gniezdzić.* Noircir, *Czernić.*
Nombrer. *Rachowáć.* Nommer *Mianowáć.*
Noter. *Notowáć co, álbo kogo uważáć.*
Nouer. *Wiązáć w węzły, węzełkowáć.*
Nourrir. *Karmić, wychowáć, tuczyć.*
Nuïre. *Szkodzić.* Je nuis, tu nuis, il nu[it] *Szkodzę, ſzkodziſz, ſzkodzi,* nous nuiſſo[ns] vous nuiſſez, ils nuiſſent; *ſzkodziemy, ſz[ko]dzicie, ſzkodzą.* je nuiſſois *ſzkodziłem.* no[us] nuiſſions *ſzkodziliśmy.* je nuiſis, j'ai[…] *zaſzkodziłem.* nous nuiſîmes, nous avo[ns] nuïs *zaſzkodziliśmy.* je nuirai *zaſzkod[zę]* nous nuirons *zaſzkodziemy.* nuïs, qu' [il] nuiſſe *ſzkodź, niech ſzkodzi.* nuiſſons, nu[iſ]ſez, qu'ils nuiſſent. *ſzkodźmy, ſzkodzc[ie]* *niech ſzkodzą.* nuïſſant *ſzkodząc.* nuï *uſz[ko]dzony, ſzkodliwy.*

O

Obeir. *Słucháć.* Obliger *Obowiązáć.*
Obſcurcir. *Zaćmić, zaſtániać.*
Obſerver, garder. *Zachowywáć.*
s'Obſtiner. *Upieráć ſię.* je m' obſtine &c.
Obtenir. *Otrzymáć,* Voyez. Tenir.
s'Occuper. *Zabáwiáć ſię.*
Octroyer. *Użyczyć, dáć, wygodzić.*

[O]ffenſer. *Rozgniewáć, urazić.*
[O]ffrir. *Offiarowáć.* j' offre *offiaruię.* tu offres *offiaruieſz.* il offre *offiaruie.* offrons, offrez, offrent. *offiaruiemy, offiaruiecie, offiaruią.* j' offrois, j' ai offert *offiarowałem.* nous offrions, nous avons offerts, *offiarowaliśmy.* j' offrirai *będę offiarował.* offers, qu' il offre. *offiaruy, niech offiaruie.* offrons, offrez, qu' ils offrent. *offiaruymy, offiaruycie, niech offiaruią.* offrant *offiaruiąc.* offert *offiarowany.*
[O]indre. *Namáścić.* j'oinds *namáſzczam.* tu, oinds *námaſzczaſz,* il oind; oignons, oignez, oignent, *námaſzczamy, námaſzczacie, námaſzczaią.* je oignois *námaſzczałem,* nous oignions *námaſzczaliśmy.* je oignis, je ſuis oint. *namásczony ieſtem.* nous joignîmes, nous ſommes oints. *namáſzczeni ieſteśmy.* j'oindrai *námáſzczę.* ointds, qu'il oind, *namáść, niech námaści.* oignons &c. *namáśćmy.* oignant *námaſzczaiąc.* oint *námaſzczony.*
Ombrager, ombrer. *Zaćmić, zaſłonić.*
Omettre, ne pas faire quelque choſe. *Opuścić co,* Voyez Mettre
Operer. *Działać, robić co.*
s'Opiniatrer. *Uprzyć ſię przy czym.*
s'Oppoſer. *Zaſtáwić ſię, wſtawiać ſię za kim.*
Opprimer. *Uciemiężáć, prześladowáć.*

Ordonner, ranger, commander, établir, conferer les ordres sacrez. *Ordynować, rozrządzić, porządek uczynić, postanowić, poświęcić, rozkazać.*

Orner. *Stroić, przyodziać.*

Oser. *Odważyć się, ośmielić.*

Oter. *Oddalić, odebrać, wziąć.*

Oublier. *Zápomnieć.*

Oüir. *Słucháć.* j' ai oüi, j' avois oüi. *Słyszałem. zámiast słowá tego:* oüir, *używáią* entendre *ktore toż samo znáczy.*

Outrager quelqu' un. *Zelżyć, znieważyć kogo.*

Ouvrir. *Otworzyć,* j' ouvre, tu ouvres, il ouvre, *otwieram, otwierasz, otwierá.* nous ouvrons, vous ouvrez, ils ouvrent. *Otwieramy, otwieracie, otwiraią.* ouvrant, *otwieraiąc.* ouvert *otwarty.*

P

Pacifier. *Godzić przeciwne strony.*

Paitre. *Paść.* je pais *paszę;* tu pais *pasiesz.* il pait *pasie.* nous paissons, paissez, paissent, *pásiemy, pásiecie, paszą.* je paissois *pásywałem,* nous paissions *pásywáliśmy.* je repus, j' ai repû *pásłem.* nous repûmes, nous avons repû, *páśliśmy.* je paisserai *będę paść.* pais, paissez, *paś.* qu' il paisse *niech pasie.* paissant *pászący,* repû *nápaszony, opásły.*

Paitrir

Paitrir, faire du pain. *Mięsić, zbiiać co. Nap. chleb.*

Palisser les arbres, les mettre en palissade. *Wał z drzew, álbo pálisady dawać.*

Pamer, se pamer. *Słábieć, mdleć, upádać ná siłach.*

Pancher. *Náchylac się, upádać.*

Papilloter les cheveux, les ramasser en papillotes. *Włosy zwijáć, fryzować.*

Parcourir un pais. *Przebieć kray.* je parcours *przebiegám,* tu parcours *przebiegasz,* il parcourt *przebiegá;* parcourons, parcourez, ils parcourent. *przebiegamy, przebiegacie, przebiegáią.* je parcourois, *przebiegáłem,* nous parcourions *przebiegáliśmy.* je parcourus *przebiegłem,* nous parcourûmes *przebiegliśmy,* ils parcoururent *przebiegli.* je parcourai *przebiegę,* nous parcourrons *przebieżemy* parcours, qu' il parcoure, *przebież, niech przebiegá.* parcourons, parcourez qu' ils parcourent; que je parcourois *gdy przebiegam,* que nous parcourions *gdy przebiegámy.* que je parcourusse *przebiegałbym.* que nous parcourussions *przebiegálibyśmy,* que je parcourrois *gdybym przebiegał.* que nous parcourrions, *gdybyśmy przebiegali.* que j' aïe parcouru *chociażbym był przebiegał.* parcourant *przebiegaiąc.*

Pardon-

Pardonner. *Darować.* je pardonne &c.
Parer, orner, *Stroić*, je pare *ſtroię*.
Parfaire. *Dokończyć, Udoſkonálić*, Voyez Faire
Parfournir. *Záſtąpić, dopełnić.*
Parfumer. *Nápełnić zápachem.*
Parjurer, jurer à faux *Krzywoprzyſiąc.*
Parler. *Mowić.* je parle. *mowię.*
Paroitre, parêtre, étre vû. *Pokázywać ſię.* je parois, tu parois, il paroit. *pokázuię ſię, pokázuieſz, pokázuie.* paroiſſons, paroiſſez, ils paroiſſent. *pokázuiemyſię, pokázuiecie, pokázuią.* je paroiſſois *pokázywałem ſię*, nous paroiſſions *pokázywáliśmy ſię.* je parus *pokázałem ſię*, nous parûmes *pokázáliśmy ſię*, ils parûrent *pokázali ſię.* je paroitrai *pokáżę ſię.* nous paroitrons *pokáżemy ſię.* parois *pokaż ſię*, qu' il paroiſſe *niech ſię pokáże.* paroiſſons, paroiſſez, qu' ils paroiſſent. *pokáżmy ſię, pokáżcie ſię, niech ſię pokáżą.* que je paroiſſe *gdybym ſię pokázał.* que nous paroiſſions *gdybyśmy ſię pokázáli.* que je paruſſe *pokázałbym ſię*, que nous paruſſions *pokázalibyśmy ſię.* ſi je paroitrois *ieżeli ſię pokáżę.* ſi nous paroitrions, *ieżeli ſię pokáżemy*, paroiſſant *pokázuiąc ſię.* paru *pokázany.*
Parpayer. *Wypłácić reſztę, dopłácić.*
Partager, diviſer. *Dzielić*, je partage.
Participer. *Uczeſtnictwo mieć.*
Partir

Partir, s' en aller. *Jáchać, odieżdżać.* je pars *odieżdżam*, tu pars *odieżdżaſz*, il part *odieżdża.* partons, partez, partent, *Odieżdżamy, odieżdżacie, odieżdżáią.* je partois *odieżdżátem*, nous partions *odieżdżaliśmy*, je partis, je ſvis parti, *odiechałem*; nous partîmes, nous ſommes partis, *odiechaliśmy.* je partirai *odiadę*, nous partirons, *odiedziemy.* pars, qu' il parte, *odiedź, niech odieżdża*, partons, parte, qu' ils partent. *odiedźmy, odiedzcie, niech odiadą.* je parte *obym odiáchał*, nous partions *obyśmy odiechali*, je partiſſe *odiechałbym*, nous partiſsions *odiechalibyśmy*; que je partirois *gdybym odiechał*, que nous partirions *gdybyśmy odiechali*, partant *odieżdzaiąc*, parti *odieżdzaiący.*
Parvenir. *Przyiść; doyść.* Patrz Venir.
Paſſer par quelque lieu. *Przeyść ktorędy.*
Paſſer, ceſſer d' étre. *Przeſtać.*
Paſſer le tems, se divertir. *Rozrywać ſię, álbo proznować.*
Paſſer, omêtre. *Dać pokoy, przeſtać czego* &c.
Paſſionner quelque choſe. *Z przywiązaniem wielkim czego chcieć, pragnoć.*
Patienter, patir, ſouffrir. *Cierpieć.*
Se Patouiller, patrouiller, se ſalir. *Ukáláć ſię w błocie.*
Payer ſes dettes. *Zápłacić długi.*
W Pecher,

Pecher. *Grzeszyć*, je peche *grzeszę*.
Pêcher. *Łowić ryby*, je pêche &c.
Peigner. *Czesać*, je peigne, *czeszę*.
Peindre. *Málowáć*. je peins, tu peins, il peint, *máluię, máluiesz, máluie*. je peignois *málowałem*, nous peignions *málowaliśmy*. je peignis, j' ai peint, *umálowałem*, nous peignîmes, nous avons peints, *umálowáliśmy*. je peindrai *umáluię*, nous peindrons *umáluiemy*. peins, qu' il peigne, *máluj, niech máluie*, je peigne *obym málował*, nous peignions *obyśmy málowali*, je peignisse *málowátbym*, nous peignissions *málowálibyśmy* si je peindrois *gdybym málował*. si nous peindrions *gdybyśmy málowáli*, en peignant *máluiąc*, peint *malowány*.
Peiner, se peiner. *Usiłowáć nad czym mocno pracowáć bárdzo*.
Peler, ôter le poil. *Obrać kogo z włosow, łysieć*.
Pendre. *Wisieć*. se pendre. *Obiesić się*.
Penetrer. *Przebić, przeyść*.
Penser. *Myślić, Uważać, rozmyślać*.
Percer. *Przebić, dziurawić*, je perce &c.
Perdre, perir. *Zgubić, stracić co*.
Perfectionner *Doskonálić*. je perfectionne.
Permêttre. *Dopuścić*, Patrz. mêttre.
Permuter, troquer. *Zámieniáć*.

Perpe-

Perpetrer, commêttre. *Doposcić się czego*.
Perpetuer. *Wiekowáć*. je perpetue &c.
Persecuter. *Prześladowáć*. je persecute.
Perseverer, persister. *Trwáć, dostáwáć*.
Persvader. *Rádzić*. Pervertir, *Zepsuć, przewrócić*.
Peser. *Ważyć, uważać, uciążać*.
Peupler. *Pomnożyć, ludnym uczynić*.
Picorer. *Pustoszyć, rabowáć, furażowáć*.
Piller. *Łupić, rabowáć*. Pioler. *Piszczyć*.
Piper. *Udáwáć głosy ptákow, wábić*.
Piquer. *Kłoć, tykáć, przerażáć*.
Placer. *Stánowić, postánowić*.
Plaider. *Práwowáć, pozywáć się*.
Plaindre. *Skárżyć się, nárzekáć, skąpić*. je plains, tu plains, il plaint, *skárżę się, skárżysz się, skárży się*, nous plaignons, plaignez, ils plaignent, *skárżymy się, skárżycie się, skárżą*; je plaignois, *skárżyłem się*, nous plaignions, *skárżyliśmy się*, je plaignis, *poskárżyłem się*, nous plaignîmes, *poskárżyliśmy się*. je plaindrai *poskárżę się*, nous plaindrons, *poskárżymy się*. plains qu' il plaigne, *skárż się, niech się skárży*. plaignons, plaignez, qu' il plaignent. *skárżmy się, skárżcie się, niech się skárżą*. en plaignant *skárżąc się*, pleint *skárżący się*.
Plaire. *Podobáć się, podobáć sobie*. je plais, tu plais

tu plais, il plait. podobám, podobáſz, podoba. nous plaiſons, plaiſez, ils plaiſent. podobamy, podobácie, podobáią. je plaiſois podobáłem. nous plaiſſions podobáliśmy. je plûs upodobáłem. nous plûmes upodobáliśmy. je plairai upodobám. nous plairons upodobámy. plais, qu' il plaiſe. podobáy, niech ſię podobá. plaiſons, plaiſez, qu' ils plaiſent, podobajmy, podobájcie, niech podobáią ſię. que je plaiſe gdybym ſię podobał. que nous plaiſions gdybyśmy ſię podobáli. je plûſſe podobáłbym ſię, nous plûſſions, podobálibyśmy ſię, ſi je plairois gdybym ſię podobał, ſi nous plairions gdybyśmy ſię podobáli. en plaiſant podobaiąc ſię. plû, upodobáły, przyiemny.

Plaiſenter, faire le plaiſant, badiner. Zartowáć, błáznowáć.

Planer, par exenple le bois. Rowniáć, proſtowáć, hyblowáć.

Planter. Szczepić. se planter. Umocnić ſię, ufundowáć.

Plaquer, revêtir de plaques. Blachą pobić co, inkruſtowáć.

Plâtrer. Gipſowáć, pokryć gipſem.

Pleger, cautionner en cas ci vil. Ręczyć zá kogo zápiſáć ſię,

Pleurer. Płákáć. je pleure. płáczę.

Plier, ployer. Zbieráć, ſkłádáć, uſtępowáć.

Plomber quelque choſe. Pobielić, cyną oblać.

Plonger, se plonger. Nurzać ſię.

Plumer un oyſeau. Oſkubáć z pierza ptaká.

Plumer quelqu' un, luj ôter ſon bien. Podſkubać kogo, zedrzyć z fortuny.

Pluvoir, pleuvoir. (l' Imperſonel.) Deſzcz páda, dżdży. il pleut, où plût, deſzcz pada. il pleuvoit où plûvoit, deſzcz pádał il plût, il a plû deſzcz upadł, ſpádł. il pleuvra deſzcz będzie pádał. qu' il pleuve niech páda deſzcz. qu' il plût gdy pádał deſzcz. il pleuvroit où il plûvroit padáłby deſzcz, pleuvant, plûvant, pádaiąc deſzcz.

Pluvigner. Roſi, mży, deſzcz drobny páda.

Poignarder. Przebić puinałem.

Poindre, piquer. Kłoć, bodź, wykalać, przebijáć, je poins, tu poins, il point; kolę, koleſz, kole, nous poignons, poignez, ils poignent, kolemy, kolecie, kolą. je poignois kłołem, nous poignions kłoliśmy. je poignis ukłołem, nous poignîmes ukłoliśmy, je poindrai ukolę, nous poindrons ukolemy, poins kol, qu' il poigne niech kole, poignos, poignez, qu' ils poignent, kolmy, kolcie, niech kolą. que je poigne gdybym kłoł. que nous poignions gdybyśmy kłoli. je poigniſſe. kłołbym. nous poigniſſions kłolibyśmy. ſi je poindrois ieżeli bym ukłoł. ſi

nous poindrions *ieżelibyśmy ukłoli.* en poignant *kołąć.* point *ukłoty, przebity sztychem.*
Poisser, enduir de poix. *Usmolić, smołą oblać.*
Poivrer, saupoudrer de poivre. *Opieprzyć, pieprzem posypać, záprawić.*
Polir, lisser. *Polerowáć, ustroić, wykształcić.*
Ponctuer. *Akcenty, znáki dáwać nápiśmie.*
Pondre, faire des oeufs, la poule qui pond. *Niesie się kurá.*
Porter. *Dźwigać, nosić co.*
Portraire. *Málowáć, ryssowáć, kopijowáć.* je portrais. *máluię,* tu portrais *málniesz,* il portrais *máluie.* portraions, portraiez, ils portraient, *máluiemy, máluiecie, máluią.* portraiant *máluiąc obraz.* portrait *málowány. Resztę czásów tego słowá, iáko y innych iemu podobnych słow, kończących się ná aire. nieużywáią Autorewie, tylko* dans l' Infinitif, *w czasie nieskończonym.*
Posseder. *Trzymać, mieć, dziedziczyć.*
Postidater la lettre. *Poźnieyszą dać ná liście dátę.*
Poudrer le poil. *Pudrowáć włosy.*
Pourrir, se pourrir. *Psuie się, pruchnieie, gniie.*
Poursvivre. *Náśládowáć, gonić kogo, bić ná kogo, kończyć, ubiegać się o co.*

Pourvoir. *Opátrzyć, rozporządzić, myślić dobrze.* &c. voyez voir. *tylko wyląwszy* le futur de l' Indicatif, *gdzie ma:* je pourvoirai, tu pourvoiras, il pourvoira. *opátrzę, opátrzysz, opátrzy, nie* pourverrai, nous pourvoirons *opátrzemy* &c.
Pousser, chasser quelqu' un. *Wygnać kogo.*
Pousser à bout quelqu' un, le reduire à l' extremité, ou traiter hostilement. *Przywieść kogo do ostátniego nieszczęścia, obchodzić się znim nie dobrze.*
Pousser en avant, où en arriere. *Pędzić, gnać kogo przed, álbo zá sobą.*
Pousser, avancer quelqu' un. *Popchnoć, posunoć kogo.*
Pousser, hausser la voix. *Głośniey wołać.*
Pouvoir. *Moc.* je puis, tu peus, il peut, *mogę, możesz, może.* nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent; *możemy, możecie, mogą.* je pouvois, je pûs, *mogłem.* nous pouvions, nous pûmes *mogliśmy.* je pourrai *będę mogł.* nous pourrons *będziemy mogli.* qu' il puisse, *niech może.* je puisse *mogłbym.* nous puissions *moglibyśmy.* que je pûsse *ábym mogł.* que nous pûssions, *ábyśmy mogli,* si je pourrois *gdybym mogł.* si nous pourrions, *gdybyśmy mogli.* pouvant *mogąc.* pû *mogący, możny, lub ten, ktory to mogł.*

Pratiquer. *Używać, ćwiczyć ſię, dokázać, pod- ſtępſtwo robić.*
Prèceder. *Uprzedzać, iść przedkim, przykła- dáwáć innym.*
se Precipiter. *Wdać ſię w niebeſpieczeńſtwo wdeſperacyą, álbo też nágle co robić.*
Prèdire. *Przepowiádać, wróżyć, prorokowáć.* Voyez Dire.
Prèferer. *Przenoſić.* Prèmediter. *Umyślić co.*
se Prèmunir. *Ubeſpieczyć, opátrzyć, umocnić ſię.*
Prendre. *Brać, uiąć záco.* je prens, tu prens, il prend. *biorę, bierzeſz, bierze.* nous prenons, vous prenez, ils prennent. *bierzemy, bierzecie, biorą.* je prenois *brałem,* nous prenions *bráliśmy.* je pris *wziołem.* tu pris *wziołeś,* il prit *wziął.* nous prîmes vous prîtes, ils prîrent. *wzieliśmy, wzieliście, wzieli.* je prendrai *wezmę,* nous prendrons *wezmiemy,* prens *bierz,* qu' il prenne, *niech bierze.* prenons, prenez, qu' ils prennent, *bierzmy, bierzcie, niech biorą.* que je prenne *niech tylko wezmę,* que nous prenions *niech tylko wezmiemy.* je priſſe *brałbym,* nous priſsions *bráłbyśmy.* que je prendrois *gdybym wziął,* que nous prendrons *gdybyśmy wzieli.* en prenant *biorąc,* pris *wzięty, brany.*
Preoccuper. *Uprzedzać, uprzyć ſię.*

Prèparer. *Zgotować.* Prepoſer. *Przełożyć.*
Prêcher. *Kazać.* Prèſerver. *Záchować.*
Prèſider. *Prezydować, mieyſce pierwſze trzymać.*
Prèſſentir. *Przeczuwać co.*
Preſſer. *Przyciſkáć, przynáglać, wyciſkać.*
Prètendre. *Wyciągać, domágać ſię.* voyez Tendre.
Préter. *Pożyczać co komu.*
Prévaloir, ſurpaſſer. *Przemoc, zwyciężyć.* je prévaux, tu prévaux, il prevaut, *przemágam, przemágaſz, przemaga.* je prèvalois *przemágałem.* nous prèvalions *przemágaliśmy.* je prévalus, tu prévalus, il prévalut. *przemogłem, przemogłeś, przemogł.* nous prévalûmes, vous prévalûtes, ils prévalûrent, *przemogliśmy, przemogliście, przemogli.* je prévaudrai *przemogę,* nous prévaudrons *przemożemy.* prévailles *przemoż.* qu' il prèvaille *niech przemoże,* prévalons, prévalez, qu' ils prévaillent; *przemożmy, przemożcie, niech przemogą.* je prévale (nie prévaille.) *gdybym przemogł,* nous prèvalions *gdybyśmy przomogli.* je prévalûſſe *przemogłbym,* nous prévalûſſions *przemoglibyśmy;* je prévaudrois *przemogłbym,* nous prévaudrions *przemoglibyśmy byli,* prévalant *przemágaiąc,* prévalu *przemożony, zwyciężony.*

Prévenir, dèvancer. *Uprzedzić kogo.* Voye[z]
venir.
Prèvoir. *Przeyrzyć wcześnie, upátrzyć.* voye[z]
voir.
Prier. *Prosić, modlić się.*
Priver quelqu' un de quelque chose qu'il
Odebrać, wziąć komu to, co iego iest.
Privilegier quelqu' un. *Obdárzyć osobliw*
kogo, wyiąć go od prawa pospolitego.
Proceder. *Postępowáć sobie, poczynáć, prawow*
się, je procede.
Procurer. *Stáráć się.* Prodiguer. *Rozprasza*
Produire. *Wyprowádzić, wydać, urodzić.*
Profaner. *Nieuszánowáć, skazić, zelżyć co.*
Professer un art. *Uczyć się rzemiesła.*
Profiter. *Pożytkowáć.* Prohiber. *Zakázać.*
Projetter, délibérer de faire. *Myślić o czym*
rozwáżać rożnie.
Projetter, designer quelque chose. *Ryssowa*
deliniowáć.
Prolonger. *Wyciągać, przedłużać.*
se Promener. *Przechodzić się.*
Prométtre. *Obiecać.* je promêts, tu promêts,
il promêt, *Obiecuię, obiecuiesz, obiecuie.* nou[s]
promêttons; promêttez, ils promêttent. *O*
biecuiemy, obiecuiecie, obiecuią. je prometto[is]
obiecowałem, nous promettions *obiecywali*
śmy, je promis, tu promis, il promit, *obie*
całem.

całem, obiecáłeś, obiecał. nous promîmes,
vous promîtes, ils promîrent. *obiecalismy,*
obiecáliscie, obiecali. je promêttrai *będę obie-*
cywuł, nous promêttrons *będziemy przyo-*
biecowáć. promêts *obiecuj,* qu' il promêtte
niech obiecuie; promêttons, promêttez, qu'
ils promêttent, *obiecuymy, obiecuycie, niech*
obiecuią, je promette *gdybym obiecał,* nous
promettions *gdybyśmy obiecali.* je prômesse
obiecałbym, nous promêssions *obiecalibyśmy,*
je promêttrois *obiecałbym.* nous promet-
trions *obiecálibyśmy,* en promêttant *obie-*
cuiąc, promis *obiecány.*
[P]romouvoir. *Posunoć.* Patrz *wyżyi* mouvoir.
[P]rononcer. *Wymowić.* Proportionner. *Stoso-*
wać.
[P]roposer. *Przełożyć, umyślić, zadać.*
[P]rosperer. *Szczęścić.* Prostituer. *Zelżyć.*
Proteger. *Pokryć.* Protester. *Oświadczyć się.*
[P]rouver quelque chose. *Probowáć, doświad-*
czać.
Psalmodier. *Spiewać godziny Chorowe.*
Publier. *Rozgłosić, roznieść.* Puiser. *Czerpać.*
Pulveriser. *Ná proch zetrzeć, zemleć.*
Punir. *Káráć.* Purger. *Oczyścić.*
Purifier. *Chędożyć.*

Qua-

Q.

Quadrer, convenir. *Zgadzać, ſtoſować, czw[…] gràniaſtą formę dać.*
Quadrupler. *Czworako àlbo we czworn[…] liczyć.*
Quereller. *Łájać kogo.*
se Quereller. *Skárżyć ſię na kogo, pozywać [...]*
Querir. *Szukać. Inſze czaſy tego ſłowa, nie[…] teraz w używániu, tylko* l' Infinitif, *n[…] gràniczony ſpoſob. Náprzykład.* aller que[…] du vin, *idź ſzukać wina; zamiáſt niego […] żywaią tego ſłowa.* Chercher. *ſzukać.*
Queſtionner quelqu' un, luj faire des que[…]ons. *Pytać ſię, zádawać komu pytánia, […] gadywać.*
Quéter, faire la quête. *Zebrać iałmużny.*
Quitter, ceder quelque choſe à quelqu' u[…] *Porzucić, uſtąpić komu czego.*

R.

Rabaiſſer. *Umnieyſzyć, poniżyć co.*
Rabattre. *Uſkromić, umnieyſzyć czego.*
Raccommoder. *Náprawić, polepſzyć zepſ[…] rzecz.*
Racheter. *Odkupić, uwolnić, wykupować.*
Raconter. *Wyliczać, opowiadać.*
Racourcir. *Umnieyſzyć, ſkupić, ſkurczyć co.*

Refrai[…]

[…]fraichir. *Wyſtudzić, ochłodzić,*
[…]iller. *Cieſzyć ſię, żartować, álbo śmiać ſię z kogo.*
[…]iſonner, diſcourir. *Rozmáwiać, rozumnie mowić.*
[…]lentir. *Zwolnić, umnieyſzyć.*
[…]allier, ramaſſer. *Zbierać, zgromádzać rozpruſzone rzeczy.*
[…]allumer. *Záświecić, wzniecić zágáſzony ogień.*
[…]mener. *Sprowadzić, powrocić kogo zkąd.*
[…]mper. *Czołgać ſię,* Ranger. *Porządek czynić.*
[…]pporter. *Oznaymić, odnieść, zyſkáć.*
[…]ſer. *Golić.* Ratifier. *Potwierdzić.*
[…]vir. *Porwać, záchwycić kogo.*
[…]buter. *Odrzucać, oddalać od ſiebie co.*
[…]cevoir. *Odebrać, przyiąć.* Voyez Voir
[…]chercher. *Szukać, ſtáràć ſię oco pilnie.*
[…]citer, dire par coeur; *Ná pámięć mowić czego ſię náuczyło*
[…]clamer. *Odwoływać ſię, wzywać kogo, odmáwiać.*
[…]commender. *Zálecić co, oddać.*
[…]commencer. *Zápocząć znowu.*
[…]compenſer. *Nadgrodzić, záp łacić.*
[…]concilier. *Pogodzić, poiednać niezgodnych.*
[…]connoitre, reconnêtre, *Uznać.* je reçonnois,

nois, tu réconnois, il réconnois, *uznáię, znáfesz, uznáie.* nous réconnoissons, vo réconnoissez, ils réconnoissent, *uznawam uznáiecie, uznaią.* je réconnoissois, *uznawałem*, nous réconnoissions *uznawáliśmy* je réconnus *uznałem*, nous reconnûmes *uználiśmy*, je réconnoitrai *uznam*, nous réconnoitrons, *uznamy*; reconnois *uznay* qu' il reconnoisse *niech uzná.* réconnoissons *uznaymy.* reconnoissez *uznáycie.* qu' ils réconnoissent, *niech uznaią.* je réconnoisse, *gdybym uznał*, nous réconnoissions *gdybyśmy uználi.* je réconnûsse *uznałbym* nous réconnûssions *uználibyśmy.* je réconnoitrois, *uznałbym.* nous réconnoitrions *uználibyśmy.* réconnoissant *uznáiąc*, réconnu *uznány.*

Récouvrer. *Odzyskać, odebrać.* je récouvre.

Récouvrir. *Przykryć znowu.* je récouvrs *pokrywam*, tu récouvrs *pokrywász*, il récouvrt *pokrywá*, nous récouvrons *pokrywamy*, vous récouvrez *pokrywácie*, ils récouvrent *pokrywáią.* recouvrant *pokrywaiąc* recouvert *pokryty znowu*, *Inne zaś czasy* *regularne, to iest: zwyczaiem innych słow drugiey koniugacyi, formuią się.*

Récréer quelqu' un. *Rozrywać kogo, cieszyć.*

Récrire. *Odpisać.* Voyez écrire.

Réctifier. *Prostować.* Recue-

Récueillir. *Zbierać.* je récueille *zbieram*, tu récueilles *zbierasz*, il récueille *zbiera*, récueillons *zbieramy*, récueillez *zbierácie*, recueillent *zbieraią.* je récueillirai *zbierę*, nous récueillirons, *zbierzemy*, recueillant *zbieraiąc*, recueilli *zebrany*, *zbierany.*

Récuire. *Odgotowywać, gotować znowu.*

Récuser. *Odmáwiać*, je récuse &c.

Rédire. *Powtarzáć.* Rédoubler. *Powtarzać*

Rédouter. *Obawiać się.* Redresser. *Náprostowáć.*

Réduire. *Przywieść przywrocić.* je réduis *przywodzę*, tu rèduis *przywodzisz*, il rèduit *przywodzi*; rèduisons, rèduisez, ils rèduissent, *przywodziemy*, *przywodzicie*, *przywodzą.* je rèduissois, *przywodziłem*, nous rèduissions *przywodziliśmy*, je rèduisis *przywiodłem*, nous rèduisîmes, *przywiedliśmy*, je rèduirai *przywiodę*, nous rèduirons *przywiedziemy.* rèduis, qu' il rèduise, *przywiedź*, *niech przywiedzie*, rèduissons, rèduissez, qu' ils rèduissent, *przywiedźmy*, *przywiedźcie*, *niech przywiodą*, je rèduise *niech przywiodę*, nous rèduissions, *niechbyśmy przywiedli*, je rèduisisse *przywiodłbym.* nous rèduisissions. *przywiedlibyśmy*, je rèduirois *przywiodłbym*, nous rèduirions *przywiedlibyśmy*, en rèduisant *przywodząc*, rèduit *przywiedziony.*

Réfaire.

Réfaire, rètâblir *Náprawić, odnowić*, se réfaire après une longue maladie, *przychodzić do zdrowia po chorobie.* Voyez Faire.
se Rèflechir. *Uważać, przyiść ku sobie.*
Réfleurir. *Zakwitnoć.* Réformer. *Odnowić.*
Réfrener ses appetits. *Powściągać chuci, kroćnam ętności.*
Réfroidir, rèfrigerer. *Ochłodzić, wystudzić.*
Réfuser, *Gardzić, odrzucać.* je réfuse.
Réfuter. *Odpowiadać, zbijać zarzuty.*
Régarder. *Pátrzać, mieć wzgląd.*
Régenerer. *Odrodzić.* Regimber. *Wierzgać.*
Regir, gouverner. *Rządzić.*
Regler. *Rozporządzać, porządek czynić.*
Regner. *Krolować.* Régreter. *Załować,*
Rèhausser. *Podwyższyć.*
Rejaillir. *Odskákiwać, odstáwać, upádać ná tego co rzuca.*
Rèjetter. *Odrzucać.* Rejoüir. *Rozweseláć,*
Rèlâcher, débander. *Uwolnić, rozpuścić.*
Rèleguer. *Odesłać.* Rélever. *Podnieść, powstać.*
Rélier, lier de réchef. *Zwiazać znowu co.*
Rèluire. *Oświecać, objáśniać.* Voyez: Luire.
Rèmarier quelqu ùn. se rèmarier. *Powtorzyć małżeństwo.*
Rémarquer. *Uważać, notować.*
Rémedier. *Leczyć, zabieżyć, porádzić czemu.*
Rémercier. *Podziękować.*

Rémêttre

Rémettre. *Powrocić, oddać, darować.* Voyez. mêttre.
Rémonter. *Wyliść powtore ná mieysce iakie.*
Rémontrer. *Remonstrować, dać do uwagi,* voyez montrer.
Rèmparer une ville, la fortifier de rèmparts. *Zmocnić, ufortifikować miásto.*
Rèmplacer. *Ná mieysce swoie przywrocić.*
Remplir. *Nápełnić.* Rèmporter. *Odnieść.*
Rémuër. *Porúszać, pomięszáć, zwruszyć.*
Rénaitre, *Odrodzić się.*
Rèncontrer. *Zayść komu drogę, spotkać się.*
Rendre, rèstituer. *Oddać.* Renfermer. *Zamknoć.*
Rénier. *Wyrzec, wyprzysiąc się.*
Rènommer. *Sławić, ogłászać, obnosić.*
Rénoncer. *Odpowiedzieć, odmowić, wyrzec się.*
Rénouveller. *Odnowić, przypominać.*
Renter une Eglise, par Ex. *Pomnożyć, przyczynić dochody kościelne.*
Rèntrer. *Powrocić.* Rènverser. *Przewrocić.*
Rènvoyer. *Odesłać, wypráwić, zbyć się.*
Rèpaitre, prendre son rèpas, *Náieść się, násycić.* Voyez paitre.
Rèpendre. *Wylać, wydać, rozeyść się.*
Réparer. *Náprawić, przywrocić.*
Répartir, rèprendre. *Oddać, odnieść, odpowiedzieć.*

X Répas-

Répasser. *Powrócić.* Répenser. *Rozmyślać.*
Repentir, se répentir. *Załować.* je répents tu répents, il répent, *żałuię, żáłuiesz, żáłuie*; nous répentons, vous répentez, ils répentent, *żałuiemy, żałuiecie, żałuią &c.* &c. répentant *żáłuiąc*, répenti *żałuiący żałośny.*
Répercuter, Rèflechir. *Odwrocić, oddalić.*
Répeter. *Powtarzać.* Rèplacer. *Przywrocić ná mieysce.*
Réplanter un arbre. *Przesadzić drzewo.*
Répliquer, contredire. *Odmáwiáć, sprzeciwiać się.*
Répondre. *Odpowiádać, ręczyć, zgadzáć się.*
Réporter. *Odnosić.* Réposer. *Spoczywać, przestáwać ná czym.*
Répousser. *Oddalić, odsunąć, odrzucić.*
Rèprendre. *Ganić, łájac, wyrzucać ná oczy, odebrać.* voyez Prendre.
Répresenter. *Udáwać, stawiać, pokázywać, nosić czyią osobę álbo urząd.*
Réprimer. *Wstrzymać, poskromić.*
Réprocher. *Wyrzucać ná oczy, wymáwiáć, łajać.*
Réprouver. *Potępiać, gánić.*
Repugner, s' opposer. *Sprzeciwiáć się.*
Réputer. *Mniemać, rozumieć.*
Réquerir, demander instamment. *Wyciągać, wymuszać pilno.* je rèquiers, tu rèquiers, il rèquiert

requiert. *Wyciągám, wyciągasz, wyciąga*; nous réquèrons, vous réquérez, ils réquiérent; *wyciągamy, wyciągácie, wyciągaią*: je réquerrois *wyciągálem*, nous réquerrions *wyciągáliśmy*, je réquis, j' ai réquis; *wyciągnołem*; nous réquimes, nous avons réquis. *wyciągneliśmy.* je réquérrai *wyciągać będę.* nous réquérrons *wyciągać będziem.* réquiers, qu' il réquiere, *wyciągáy, niech wyciągá.* je réquisse, *wyciągałbym*, nous réquissions *wyciągalibyśmy.* je réquerrois *gdybym wyciągał*, que nous réquerrions, *gdybyśmy wyciągáli*; réquérant *wyciągaiąc*, réquis *badány, pytány, po ktoym wyciągano czego.*
Réserer, mettre en réserve. *Zachowáć, oszczędać.*
Résider, faire sa demeure ordinaire en quelque lieu. *Mieszkać gdzie zwyczaynie, nayczęściey.*
Résigner. *Ustąpić.* se résigner. *Podać się ná wolą czyią.*
Résister, repugner. *Sprzeciwiać się.*
Résonner, rendre du sons. *Głosić się, obwoływać.*
Résoudre, dissiper, expliquer, déterminer quelque chose. *Odwázyć się, rozchodzi się, wytłumaczyć się, postánowić co u siebie.* je résouds, tu résouds, il résout *tłumaczę, tłumáczysz,*

czysz, tłumáczy. nous résolvons, vous ré-
solvez, ils résolvent. *tłumáczymy się &*
je résolvois, nous résolvions, je résolus,
ai résolu, je suis résolu, *odważyłem się, po-*
stánowiłem, nous résolûmes, nous avons
résolus, nous sommes résolus, *postáno-*
wiliśmy. je résoudrai *wytłumáczę.* je ré-
résoudrai *będę się determinował.* résoud-
qu' il résolve, *rezolwuy, niech rezolwuie*
résolvons &c. *rezolwuymy.* résolu *rezol-*
wowány, résolvant &c.

Réspecter, honorer quelqu'un, luj porter re-
spect. *Uczcić, uszanować kogo.*

Réspirer. *Oddychać, pragnoć bardzo*

Réssembler. *Wyrażać kogo, bydź podobnym komu*

Réssentir. *Czuć.* Voyez Mentir.

Résserrer, enfermer. *Zámknoć, skurczyć co.*

Réssouvenir, se réssouvenir. *Przypomnieć.*

Rester, étre de reste. *Pozostać, ociągać się.*

Réstituer, rétáblir, faire restitution. *Náprá-*
wić, powrocić co do pierwszey pory, oddać.

Résumer, réprendre. *Powtárzać, powziąć, od-*
zyskać.

Résusciter. *Wskrzesić, obudzić.*

Rétáblir. *Odnowić, náprawić, przywrocić.*

Rétarder, s' arreter. *Omięszkać, zátrzymować*

Réten.r. *Zatrzymać.* Voyez Tenir.

Rétentir. *Brzmieć, ogłászać,*

Rétirer. *Odciągnoć, wyrwać. uiść, wyniść zkąd.*

Rètomber. *Upáść znowu, powálić się.*

Rètourner. *Odwrocić, obrocić się.*

Rètracter. *Odwołać.* Rètrancher. *Odciąć.*

Rètressir. *Skupiać, ścieśniáć.*

Rèvancher. *Oddać, zemścić się krzywdy.*

Rèveiller. *Obudzić.* Rèveler. *Obiawić.*

Rèvenir. *Powrocić, przyiść, zgadzać się.*

Rèverer, porter rèvere. *Kłániać się.*

Rèvestir, rèvêtir. *Ustroić się, odziać znowu.* je
rèvêts, tu rèvêts, il rèvêt. *odziewam się, o-*
dziewasz, odziewa; nous rèvêtons, vous rè-
vêtez, ils rèvêtent. *odziewamy się, odziewa-*
cie, odziewáią. je suis rèvêtu *odziałem się,*
nous sommes rèvêtus *odziani iesteśmy,* rè-
vêtant *odziewaiąc*, rèvêtu *odziany.*

Rèvivre. *Odżywić się, do życia przyść.*

Rèvoir. *Powtore widzieć, náwidzić.*

se Rèvolter. *Burzyć, niesłuchać, sprzeciwiać się.*

Rèvoquer, rapeller. *Powrocić, odwołać.*

Rèüssir. Do *skutku przywieść.*

Rider. *Márszczyć, zbierać, fałdować.*

Rire, *Smiać się.* je ris, tu ris, il rit, *Smieię się,*
śmieiesz, śmieie, nous rions, riez, ils rient,
śmieiemy się, śmieiecie, śmieią się, je ris,
śmiałem się, nous rîmes *śmieliśmy się,* je
rirai *będę się śmiał,* nous rirons *będziemy się*
śmieli, ris, qu' il rie, *śmiey się, niech się*

śmieie; rions, riez, qu' ils rient, *śmieymy się*, *śmieycie się*, *niech się śmieią*; que je rië, *obym się śmiał*, que nous riions, *obyśmy się śmieli*, je risse *śmiałbym się*, nous rissions *śmielibyśmy się*, je rirois *gdybym się śmiał*, que nous ririons *gdybyśmy się śmieli*, riant *śmieiąc się*, ri *śmieiący się*, *ucieszny* &c.

Risquer. *Łożyć*, *stawiać*, *azárdowáć co*.

Roidir. *Twardnieć*, *rzeczy iakiey dać twardość*.

Rompre, *Przerwać*, *urwać*.

Ronger. *Gryść*, *skubáć*. Roter. *Odrzygáć*.

Rotir. *Piec*. Rougir. *Rumienić się*, *czerwienieć*.

Rouler. *Obracać*, *toczyć*.

Ruiner. *Zburzyć*, *wywrocić*.

S.

Sacrer, un Prêtre, ou un Roy. *Poświęcić na kápłaństwo*, *námáścić na krolestwo*.

Sacrifier. *Offiarować*, *poświęcać*.

Saigner. *Krew puszczać*.

Saisir, prendre quelqu' un. *Pochwycić*, *porwać zá co*. se saisir du bien d'autrui, *posiąść cudze dobro*. étre saisi d' un maladie, de peur, *bydź zdiętym chorobą*, *álbo boiaźnią*.

Salir, oüiller quelque chose. *Ukálać*, *zmazać co*.

Salver. *Pozdrawiać*, *witać*. je salüe. *pozdrawiam*.

Sangloter. *Jęczyć*, *zachodzić się płácząc*.

Sare-

Sarcler les bleds. *Podsiewać*, *młynkować* &c *zboże*.

Sasser de la farine. *Przesiewać mąkę*.

Satisfaire. *Zadosyć uczynić*. Voyez. Faire.

Savoir. *Umieć*, *wiedzieć*. je sais *wiem*, tu sais *wiesz*, il sait *wie*; savons, savez, ils savent, *wiemy*, *wiecie*, *wiedzą*. je savois *wiedziałem*, nous savions *wiedzieliśmy*; je sûs, j' ai sû *wiedziałem*, nous sûmes, nous avons sû, *wiedzieliśmy*, je saurai *będę wiedział*, nous saurons *będziemy wiedzieli*. sache, qu' il sache, *wiedź*, *niech wie*; sachons, sachez, qu' ils sachent, *wiedźmy*, *wiedźcie*, *niech wiedzą*, que je sache *obym wiedział*, que nous sachions *obyśmy wiedzieli*; je sûsse *wiedziałbym*, nous sûssions *wiedzielibyśmy*; je saurois *gdybym wiedział*, nous saurions *gdybyśmy wiedzieli*: sachant *wiedząc*, sû *wiedziany*.

Savourer, tâter. *Smákować*, *kosztować czego*.

Sauter. *Skákać*, *przeskoczyć*, *ominąć*.

Sauver. *Chować*, *zbawić*, *ujść*.

Scandaliser. *Gorszyć*. Scier du bois. *Piłą rznąć drzewo*.

Sècher. *Schnąć*, *wysuszáć*. Sèconder. *Pomagać*.

Sècouër. *Zrucić*, *znieść*.

Sècourir. *Wspomágać*. Voyez courir, oû parcourir.

Séduire. *Zwieść*, *podwieść kogo ná co*, je séduis, tu séduis, il sèduit, *zwodzę*, *zwodzisz*.

dziſz, zwodzi; nous ſéduiſons, vous ſédui-
ſez, ils ſèduiſent, zwodziemy, zwodzicie,
zwodzą; je ſèduiſois zwodziłem, nous ſé-
duiſions zwodziliśmy, je ſéduiſis, j' ai ſé-
duit zwiodłem, nous ſèduisîmes, nous a-
vons ſèduits zwiedliśmy; je ſèduirai zwio-
dę, nous ſèduirons zwiedziemy, ſèduis,
qu' il ſèduiſe, zwodź, niech zwodzi; ſédui-
ſons, ſèduiſez, qu' ils ſèduiſent zwodźmy,
zwodźcie, niech zwodzą; que je ſèduiſe o-
bym zwodził, que nous ſèduiſions obyśmy
zwodzili; je ſèduiſiſſe zwodziłbym, nous
ſèduiſiſſions zwodzilibyśmy; je ſéduirois
gdybym zwodził, nous ſèduirions gdybyśmy
zwodzili, sèduiſant zwodząc, sèduit zwie-
dziony.

Seier les foins. Kośić łąki, śianożęć robic.

Seller un cheval. Okulbáczyć, ośiodłać konia.

Sembler, il, ce ſemble, me ſemble &c. Zdaie
mi śię, widzi śię.

Semer. Siać, záśiewać, rozśiewać co.

Sentencier, condamner. Dekretować, potępić,
ſkarać.

Sentir, apercevoir par quelque ſens, Doyść
czego zmysłem iakim, woniać, czuć. je ſens
czuię, tu ſents czuieſz, il ſent czuie, nous
ſentons, vons ſentez, ils ſentent; czuiemy,
czuiecie, czuią. je ſentois czułem, nous
ſentions

ſentions czuliśmy, je ſentis, j' ai ſenti u-
czułem, nous ſentîmes, nous avons ſenti,
uczuliśmy, je ſentirai uczuię, nous senti-
rons uczuiemy, ſents, qu' il ſente, czuj,
niech czuie, ſentons, ſentez, qu' ils ſentent,
czuymy, czuycie, niech czuią; ſentant czu-
iąc, ſenti czuły, pachnący, tchnący.

Séparer une choſe d' avec autre. Oddzielić
iednę rzecz od drugiey.

Sèqueſtrer, mettre en sèqueſtre. Zachować,
poddać rzeczy czyie pod areſzt, pod ſekweſtr.

Sèrancer du lin. Przędlić, paczeſzić, czyśćić
len álbo konopie.

Serrer, étreindre, preſſer. Sciſkáć, uciſkać, za-
mykać, ſkupiać.

Servir. Służyć, bydź poſłuſznym, pożytecznym,
używać. Patrz niżey na kárcie 451.

Sevrer. Oddalić. Siffler. Swiſtać, gwizdać.

Signaler. Oznaczyć. Signer. Náznaczyć.

Signifier. Oznaymić. Situer. Uſtáwić.

Solliciter quelqu' un. Náprzykrzać śię, pobu-
dzać, námawiać.

Sommeiller. Drzymać. Sommer. Summować,
zbierać w iednę ſummę.

Sonder. Szpyrać, gruntować &c.

Songer. Snić śię, myślić. Sonner. Dzwonić.

Sortir. Wychodzić, do ſkutku przywieść. je ſors
wychodzę, tu ſors wychodziſz, il ſort, wy-
cho-

chodzi; nous sortons, vous sortez, ils sortent; *wychodziemy, wychodzicie, wychodzą:* je sortois *wychodziłem,* nous sortions *wychodziliśmy,* je sortis, je suis sorti *wyszedłem,* nous sortîmes, nous sommes sortis *wyszliśmy;* je sortirai *wyidę,* nous sortirons *wyidziemy,* sors, qu' il sorte, *wychodź, niech wychodzi;* sortons, sortez, qu' ils sortent, *wychodźmy, wychodźcie, niech wynidą;* que je sorte *obym wyszedł,* que nous sortions *obyśmy wyszli,* je sortisse *wyszedłbym,* nous sortissions *wyszlibyśmy;* je sortirois *gdybym wyszedł,* nous sortirions *gdybyśmy wyszli,* que je sois sorti, *gdym był wyszedł* que nous soions sortis *gdyśmy byli wyszli,* sortant *wychodząc.*

Soucier, se soucier. *Mieć staránie, prágnoć.*

Soudre une question. *Rozwiązać, odpowiadać nátrudne pytánie.*

Souffler, *Oddychać, nadymać, dmuchać, wiać, szeptać.*

Souffleter, donner des souflets. *Policzkować, wgebe dać.*

Souffrir. *Ponosić, cierpieć.* je souffre *cierpię,* tu souffres *cierpisz,* il souffre *cierpi,* nous souffrons *cierpiemy,* vous souffrez *cierpicie,* ils souffrent *cierpią,* je souffrois *cierpiałem* nous souffrions *cierpieliśmy,* je souffris, j' ai souffert *ucierpiałem,* nous avons soufferts *ucierpieliśmy;* je souffrirai *ucierpię,* nous souffrirons *ucierpiemy,* souffrs, qu' il souffre *cierp, niech cierpi,* souffrons, souffrez, qu' ils souffrent. *cierpmy, cierpcie, niech cierpią,* souffrant *cierpiąc,* souffert *cierpiący, ktory ucierpiał.*

Souhaiter, desirer. *Życzyć.*

Soulager. *Wspomágać.* Soulever, *Podnosić.* se soulever contre son maitre, *Buntować się ná Pana właśnego.*

Souloir. *Zwyczaj mieć. Zámiast tego słowá, używáią* avoir coutume *mieć zwyczay.*

se Soumettre. *Poddać się, uniżyć.* Voyez. Mettre.

Souper. *Wieczerzą, kollacyą ieść.*

Soupirer. *Wzdychać, oddychać, prágnoć bárdzo.*

Souscrire. *Podpisać.* Voyez écrire.

Soussigner. *Podpisać imię,* je soussigné &c. *niżey podpisány.*

Soustraire, se Soustraire. *Umknoć się, odmowić, uyść, wybić się z cudzey mocy, subtrakcyą czynić.* je soustrais *umykám się,* tu soustrais *umykász się,* il se soustrais *umykásię.* nous nous soustraïons *umykámysię,* vous vous soustraïez, *umykáciesię;* ils se soustraïent *umykáią się,* j' ai me soustrait *umknołemsię,* soustraïant *umykáiąc się,* soustrait *umknięty.*

Soutenir. *Nosić, dzwigać, utrzymać &c.* Voyez Tenir.

se Souvenir. *Pámiętać, przypomnić sobie.* Voyez Venir.

Specifier. *Wyliczać, wyráznie co miánowáć.*

Subsister. *Dostawać, trwać.*

Substituer. *Podstáwić, zá inną rzecz stáwić,*

Subvenir. *Nadeyść, dopomoc.* Voyez. Venir.

Succeder. *Nástąpić.* Succomber. *Podupaść.*

Succrer, confire du sucre. *Smáżyć w cukrze, cukrowáć.*

Sucer. *Sać, wysysać.*

Suffire. *Dość mieć, dostárczać, przestać naczym.* je suffis *dostárczam,* tu suffis *dostárczasz,* il suffit *dostárcza;* nous suffisons, vous suffisez, il, suffisent, *dostarczamy, dostárczacie, dostárczaią,* je suffisois *dostarczátem,* nous suffisions *dostarczaliśmy;* je suffis, j'ai suffi *wystárczyłem,* nous suffîmes, nous avons suffis *wystarczyliśmy;* je suffirai *wystarczę,* nous suffirons *wystárczęmy;* suffis, qu' il suffise, *wystarczay, niech wystarcza,* suffisons, suffisez, qu' ils suffisent, *wystárczaymy, wystárczaycie, niech wystarczaią;* qne je suffise *obym wystarczył,* que nous suffisons *obyśmy wystarczyli;* je suffisse *wystarczyłbym,* nous suffissions *wystarczylibyśmy;* je suffirois *wystárczyłbym,* nous suffirions wy-

wystárczylibyśmy; suffisant *wystarczaiący.* suffi *dostáteczny.*

Suffoquer, étouffer. *Dusić, zádusić.*

Suivre. *Iść zá kim tuż, násladować, zgádzać się, trzymać się kogo.* je suis *idę,* tu suis *idziesz,* il suit *idze,* nous suivons, vous suivez, ils suivent; *idziemy, idziecie, idą;* je suivois *szedłem,* nous suivions *szliśmy,* je suivis, tu suivis, il suivit, *poszedłem, poszedłeś, poszedł,* nous suivîmes, vous suivîtes, ils suivîrent; *poszliśmy, poszliście, poszli;* je suivrai, tu suivras, il suivra; *poydę, poydziesz, poydzie,* nous suivrons, vous suivrez, ils suivrons. *poydziemy, poydziecie, poydą;* suis, qu' il suive, *idź, niech idzie.* suivons, suivez, qu' ils suivent, *idźmy, idźcie, niech idą,* que je suive *obym szedł,* que nous suivions *obyśmy szli,* je suivisse *szedłbym;* nous suivissions *szlibyśmy,* je suivrois *szedłbym,* nous suivrions *szlibyśmy;* suivant *idąc,* suivi *násladowany, za ktorym idą drudzy.*

Suppléer ce qui manque. *Popráwić, nadstáwić, zastąpić.*

Supplier. *Uprászać.* Supporter. *Ponosić, cierpieć.*

Supposer. *Podłożyć, włożyć ná kogo potwarz, dać co, pozwolić naco.*

Supprimer. *Zátaić,* Suppurrer. *Ná wrzod się zbierá.*

Surcharger, charger trop. *Nákłádać, walić na co.*

Surcroitre. *Nádrastać, podrastać.* je surcrois *podrastam*, tu surcrois *podrastasz*, il surcroit *podrasta;* je surcroissois *podrástałem*, nous surcroissions *podrástaliśmy*; je surcrûs, je suis surcrûs *podrosłem*, nous surcrûmes, nous sommes surcrûs, *podrośliśmy*; je surcroitrai *podrosnę*, nous surcroitrons *podrośniemy*; surcrois, qu'il surcroisse, *podrastay, niech podrastá*; surcroissant *podrastáiąc*, surcrû *podrosły.*

Surmonter, surpasser. *Przewyższyć, przeiść, przemoc.*

Surnommer. *Przezywáć, nazwisko dawáć.*

Surprendre. *Podchwycić, podeyść:* Voyez Prendre.

Surtoir. *Przysieść co:* Voyez Assoir.

Survenir. *Nadeyść.* Voyez Venir.

Survivre. *Przeżyć, kogo, żyć do iakiego czasu.* Voyez Vivre.

Susciter. *Wzbudzić.* Sustenter, *podeymowáć.*

Suspendre. *Zawiesić, zatrzymać.*

Servir. *Służyć.* Je sert, tu sers, il sert: *Służę, służysz, służy:* servons, servez, ils servent, *służymy; służycie, służą.* je servois *służyłem*, nous servions *służyliśmy*; je servis *służyłem*, nous servîmes *służyliśmy*, je servirai, tu serviras, il servira, *służyć będę, będziesz, będzie:* nous servirons, vous servirez, ils

servirons

serviront, *służyć będziemy, będziecie, będą.* sers, qu'il serve, *służ, niech służy*; servons, servez, qu'ils servent, *służmy, służcie, niech służą*; que je serve, que tu serves, qu' il serve; *obym służył, obyś służył, oby służył,* que nous servions, que vous serviez, qu' ils servent, *obyśmy służyli, obyście służyli, oby służyli*, je servisse, tu servisses, il servit je servirois, tu servirois, il serviroit, *służyłbym, służyłbyś, służyłby*; nous servirions, vous serviriez, ils servissent, nous servirions, vous serviriez, ils serviroient, *służylibyśmy, służylibyście, służyliby*; servant *służąc*, servi *któremu służą.*

T.

Tâcher, s'efforcer. *Ukáláć, usiłowáć*

Taillader, *Rąbać, siekáć.*

Se Taire, passer sous silence. *Milczyć, táić, ukrywać.* je me tais *milczę*, tu te tais *milczysz*, il se tait *milczy*; nous nous taisons *milczemy*, vous vous taisez, *milczycie*, ils se taisent *milczą*, je me taisois *milczałem*, nous nous taisions *milczeliśmy*, je me tûs. je me suis tû *umilkłem*, nous nous tûmes, nous nous sommes tûs *umilkliśmy*; je me tairai *będę milczał*, nous nous tairons, *będziem milczeli*. tais, qu' il taise, *milcz, niech milczy.*

milczy, taisons, taisez, qu' ils taisent, milczmy, milczcie, niech milczą; que je me taise obym milczał, que nous nous taisions obyśmy milczeli, je me tûsse, je me tairois milczałbym, nous nous tûssions, nous nous tairions milczałibyśmy, taisant milcząc, tû milczący, umilkły.

Tapisser une chambre, Obić pokoy obiciem. &c.

Tarder, Báwić się, omieszkać.

Tarir, rendre sec. Wyschnoć, wyczerpnoć, wysuszyć.

Tâter en touchant. Doświadczać, dotykać się.

Teindre. umáczać, nápuśćić czym. je teins, tu teins, il teint, máczam, máczász, mácza; nous teignons, vous teignez, ils teignent, máczamy, máczacie, máczaią; je teignois máczałem, nous teignions máczaliśmy; je teignis, j' ai teint, námoczyłem, nous avons teints námoczyliśmy, je teindrai námoczę; nous teindrons námoczemy, teins umocz, qu' il teigne niech umoczy, teignons, teignez, qu' ils teignent, umoczmy, umoczcie, niech umoczą; que je teigne, obym umoczył, que nous teignions, obyśmy umoczyli co, je teignisse máczałbym, nous teignissions máczałibyśmy, je teindrois máczałbym, nous teindrions máczálibyśmy, teignant nápuszczaiąc, teint umoczony, nápuszczony.

Temoigner. Swiádczyć. je témoigne &c.

Temperer, moderer. Miarkować.

Temporiser, s' accommoder au téms, differer. Służyć czasowi, odkładać.

Tendre. Ciągnoć, wyciągać.

Tenir. Trzymać. je tiens trzymam, tu tiens trzymasz, il tient trzyma; nous tenons, vous tenez, ils tiennent; trzymamy, trzymácie, trzymáią; je tenois trzymałem, nous tenions trzymaliśmy; je tins, j' ai tenu, dotrzymałem, nous tînmes, nous avons tenu dotrzymáliśmy; je tiendrai trzymać będę, nous tiendrons trzymać będziemy; tiens, qu' il tienne trzymay, niech trzyma; tenons, tenez, qu' ils tiennent, trzymaymy, trzymaycie, niech trzymaią. que je tienne, obym trzymał que nous tenions, obyśmy trzymali. je tinsse, trzymałbym, nous tinssions trzymalibyśmy, je tiendrois trzymałbym, nous tiendrions trzymálibyśmy, tenant trzymaiąc, tenu trzymany.

Tenter. Doświadczać, kusić.

Ternir. Szpecić, gładzić, zaćmiać.

Terrasser, renverser par terre. Rozściągnoć ná ziemi, rzucić o ziemię, wywrócić.

Tester. Testament czynić.

Tetter. Karmić dziecię, lub pokarm bráć.

Thesauriser. Skárbić, skárby zbierać.

Tiercer la terre. Trzeciraz orać álbo przewrácać ziemię.

Tinter. rendre son. *Brzmieć, dzwięk wydáwać.*
Tirer. *Wyciągać. &c.* Tolerer. *Znosić.*
Tomber. *Upáść, wpáść w co.*
Tondre. *Strzyc.* je tonds. *strzygę.*
Tordre. *Kręcić, dręczyć, krzywić.* je tords, tu tords, il tord, *dręczę, dręczysz, dręczy,* nous tordons, vous tordez, ils tordent, *dręczymy, dręczycie, dręczą.* je tordois *dręczyłem,* nous tordions *dręczyliśmy,* je tordis, j' ai tors, tu as tors, il a tors (*nie* tordus.) *udręczyłem, udręczyłeś, udręczył,* nous tordîmes, nous avons tors *udręczyliśmy;* tords, qu' il torde, *dręcz, niech dręczy;* tordons, tordez, qu' ils tordent, *dręczmy, dręczcie, niech dręczą;* que je torde, *obym dręczył,* que nous tordions, *obyśmy dręczyli;* je tordisse *dręczyłbym,* nous tordissions *dręczylibyśmy,* je tordrois *gdybym dręczył,* si nous tordrions, *gdybyśmy dręczyli;* tordant *dręcząc;* tors *dręczony,* du fil tors, *kręcona nić.*
Toucher. *Tykáć się czego.*
Tourmenter. *Męczyć, dokuczáć mocno.*
Tourner, se tourner. *Obracáć, obrácáć się.*
Tousser, toussir. *Kászleć.*
Tracasser, s' embarasser dans des affaires. *Wścibiać się, wdawáć się gdzie nie náleży.*
Tracasser quelqu' un, luj donner de l' ennuie. *Zátrudniać kogo mocno.*

Tracas-

Tracasser, ne faire qu' aller & venir. *Biegáć, od kąta do kąta.*
Traduire. *Przetłumáczyć.*
Trafiquer. *Handlowáć.* Trainer, *Ciągnoć.*
Trahir quelqu' un. *Zdradzić.* Trahir sa foi, *Záprzeć się, uczynić co przeciwko wierzę, álbo słowu swemu.*
Traire. *Ciągnoć, pociągáć.* je trais *ciągnę,* tu trais *ciągniesz,* il trait *ciągnie,* nous trayons, vous trayez, ils trayent, *ciągniemy, ciągniecie, ciągną.* trayant *ciągnąc,* trait *ciągnion).*
Traiter. *Traktowáć kogo, álbo co robić, lub rozmáwiać.*
Trancher, couper. *Rąbáć, rozwalić &c.*
Transcrire, copier. *Przepisáć,* Voyez écrire.
Transporter. *Przenosić,* être transporté, *być przejętym Náp: radością.*
Travailler. *Prácowáć, robić.*
Traverser. *Przejść, przebyć, sprzeciwiać się.*
Travestir. *Przestroić się, álbo kogo.* je travestis, (*nie* travets) tu travestis, il travestit, *przestraiam, przestraiász, przestráia,* nous travestissons (*nie* travestons) travestissez, ils travestissent, *przestraiamy się, przestraiácie się, przestraiáią się. &c.*
Trembler. *Drżyć, lękáć się, báć.*
Tremper. *Námaczáć, umoczyć w czym.*

Tre-

Trépaſſer, déceder, rendre l' ame. *Umrzeć, ſkonać, oddać Bogu ducha.*

Tréſſaillir de joye. *Skákać od radości, cieſzyć*
ſię niezmiernie. je tréſſaus, tu tréſſaus, il tréſ-
ſaut, *ſkákám, ſkáczeſz, ſkácze;* nous tréſſail-
lons *ſkáczemy,* vous tréſſaillez *ſkáczecie,* ils
tréſſaillent *ſkáczą;* je tréſſaillois *ſkákáłem,*
nous tréſſaillions *ſkákaliśmy,* je tréſſaillis, j'
ai tréſſailli, *wyſkoczyłem,* nous tréſſaillîmes
nous avons tréſſailli, *wyſkoczyliśmy,* j' a-
vois tréſſailli *wyſkoczyłem był,* nous avi-
ons tréſſailli, *wyſkoczyliśmy byli;* je tréſſail-
lirai *wyſkoczę,* nous tréſſaillirons *wyſko-*
czemy, tréſſaus *wyſkocz,* qu' il tréſſaille
niech wyſkoczy, que je tréſſaille *obym wyſko-*
czył, que nous tréſſaillions *obyśmy wyſko-*
czyli. je tréſſaillîſſe, *wyſkoczyłbym,* nous
tréſſaillîſſions *wyſkoczylibyśmy,* ſi je tréſſa-
illirois *gdybym wyſkoczył,* ſi nous tréſſailli-
rions, *gdybyśmy wyſkoczyli,* que j' aïe tréſ-
ſailli *gdybym był wyſkoczył,* tréſſaillant,
wyſkákuiąc ſobie, tréſſailli *ſkaczący od rádo-*
ści.

Tromper quelqu' un. *Oſzukać, zwieść kogo.*

Trompeter. *Trąbić.* je trompete &c.

Troter, aller le trot. *Prędko, ſkwápliwie iść.*

Troubler quelqu' un, l' inquièter. *Przeſzka-*
dzać, mięſzać kogo.

Trouver,

Trouver, réncontrer. *Znaleść, wymyślić, przyiść do kogo.*

Tuer quelqu' un. *Zabić kogo.* je tuë. &c.

V U

Vaincre. *Zwyciężyć.* je vaincs, tu vaincs, il veinct, *zwyciężam, zwyciężaſz, zwycięża;* nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent, *zwyciężamy, zwyciężacie, zwyciężaią;* *Lecz lepiey ſię teraz mowi:* je ſurpaſse, tu ſurpaſſe, il ſurpaſſe, *zwyciężam;* &c. nous ſurpaſſons vous ſurpaſſez &c. *zwyciężamy;* je vainquis, j'ai vaincu, *zwyciężyłem,* nous vainquîmes, nous avons vaincu, *zwyciężyliśmy,* je vaincrai *zwyciężę,* tu vaincras *zwyciężyſz,* il vaincra *zwyccęży,* nous vaincrons, vous vaincrez, ils vaincront, *zwyciężymy, zwyciężycie, zwyciężą. W innych czaſach, używay tego ſłowa;* Surpaſſer. *Przezwyciężać.*

Valoir. *Ważyć, bydź ważnym, ſzacownym, lub ſpoſobnym do czego,* je vaux, tu vaux, il vaut, *ważę, ważyſz, waży, idzie;* nous valons, vous valez, ils valent, *ważemy, ważycie, ważą;* je valois *ważyłem,* nous valions *ważyliśmy,* je valus *ważyłem,* nous valûmes, *ważyliśmy;* je vaudrai *ważyć będę.* nous vaudrons *ważyć będziemy,* vailles,

qu'il

qu' il vaille, *waż; niech waży*, valons, valez, qu' ils vaillent, *ważmy, ważcie, niech ważą*; que je vaille, *ábym ważył*, que nous valions *ábyśmy ważyli*, je valûsse *ważyłbym*, nous valûssions, *ważylibyśmy*, je vaudrois, *gdybym ważył*, nous vaudrions, *gdybyśmy ważyli*; valant *ważąc*; valû *ważny, ważący, warty*.

il Vaut mieux. *To lepiey. Patrz w Xiędze 3. w Rozd. 5. o słowach w trzeciey tylko osobie konjuguiących się, álbo* les impersonels.

Vaner le blé. *Wiać zboże.*

Vanter quelqu' un. *Chwálić, wysławiać.*

Vaquer. *Prożnowáć, spoczywać po pracy, nic nieczynić, álbo też uczyć się, prácowáć. Napr.* Vaquer à l' étude des lettres, *przykładać się do náuk*, je vaquerai soigneusement à ma charge, *będę się ze wszytką pilnością stárał, zadosyć uczynić urzędowi memu.*

Varier. *Rożnic, odmieniać, nie iednákowym wszytko sposobem czynić.*

Veeler, parlant d' une vâche, qui fait son vaut, *Ocielić się*,

Veiller *Czuć, niezasypać &c.*

Vendanger. *Wino zbieráć, tłoczyć.*

Vendre. *Przedawać.* Venger. *Mścić się.*

Venir. *Przyiść.* je viens, tu viens, il vient, *przychodzę, przychodzisz, przychodzi*, nous venons

venons, vous venez, ils viennent, *przychodziemy, przychodzicie, przychodzą*; je venois *przychodziłem*, nous venions *przychodziliśmy*, je viens, je suis venu (*nie* j' ai venu) *przyszedłem*, nous vennîmes, nous sommes venus *przyszliśmy*; je viendrai *przyidę*, nous viendrons *przyidziemy*, viens, qu' il vienne, *przychodź, niech przyidzie*, venons, venez, qu'ils viennent, *przyidźmy, przyidźcie, niech przyidą*; que je vienne, *obym przyszedł*, que nous venions *obyśmy przyszli*. je vinsse *przyszedłbym*, nous vinssions *przyszlibyśmy*, je viendrois *gdybym przyszedł*, nous viendrions *gdybyśmy przyszli*, venant *przychodząc*, venu *przychodzący, ktory przyszedł*.

Venter, exposer au vent. *Przewietrzać, przewiewać.*

Verifier, prouver. *Doświádczać, dochodzić práwdy.*

Verser, épancher, vuider. *Wylać, rozlać.*

Verser, se comporter, agir. *Przestawać, gdzie bydź &c.*

Vêtir. *Odziać, przyoblec.* je vêts, tu vêts, il vêt, *odziewam, odziewasz, odziewa*; nous vêtons, vous vêtez, ils vêtent, *odziewamy, odziewácie, odziewaią*; je vêtis, j' ai vêtu, *odziałem*, nous vêtimes, nous avons vêtus,

przy-

przyodziáliśmy; je vêtirai *odzieię*, nous vêtirons *odzieiemy*, vêtant *odziewaiąc*, vêtu *odziány*.

Vieillir, dévenir vieux, *Starzeć się*.

Violer les loix, ou l' amitié. *Złamać, przestąpić prawo, álbo przyiáźń z ludźmi.*

Visiter. *Náwiedzić*. Vivifier. *Ożywiać*.

Vivre. *Zyć, kármić się*, je vis, tu vis, il vit, *żyię, żyiesz, żyie*, vivons, vivez, vivent, *żyiemy, żyiecie, żyią*; je vivois *żyłem*, nous vivions *żyliśmy*, je vecus, j' ai vecû, *żyłem*; nous vécûmes, nous avons vecûs, *żyliśmy*; je vivrai, tu vivras, il vivra *żyć będę, będziesz, będzie*, nous vivrons, vous vivrez, ils vivront *żyć będziemy*, &c. vis, qu' il vive, *żyi, niech żyie*; vivons, vivez, qu' ils vivent; *żyimy, żyicie, niech żyią.* que je vive *ábym żył*, que nous vivions *ábyśmy żyli*, je vécûsse *żyłbym*, nous vécûssions *żylibyśmy*, je vivrois *gdybym żył*, nous vivrions *gdybyśmy żyli*; que j' aie vecû *gdybym był żył*, que nous aïons vecû. *gdybyśmy byli żyli.* vivant *żyiąc*, vecu *żyiący, ktory żył, álbo żyć má.*

Vnir ensemble les choses diverses, *Jednać, iednoczyć, łączyć rożne od siebie rzeczy.*

Voiler. *Zasłonić, poświęcić Bogu w Zakonie osobę iáką, zawić ią (..) aką dawne słowo niesie*

Voir.

Voir. *Widzieć*. je vois, tu vois, il voit, *widzę, widzisz, widzi*, nous voïons, vous voïez, ils voïent, *widziemy, widzicie, widzą*; je voïois *widziałem*, nous voijons *widzieliśmy*; je vis, j' ai vû, *widziałem*, nous vîmes, nous avons vûs, *widzieliśmy*, je verrai *będę widział, obáczę*, nous verrons *obáczemy*, vois, qu' il voïe, *widź, niech widzi*; voyons, voyez, qu' ils voyent, *widźmy, widźcie, niech widzą*; que je voye, *obym widział*, que nous voiyons, *obyśmy widzieli*, je visse *widział bym*, nous vissions *widzielibyśmy*. je verrois *gdybym widział*, nous verrions *widzielibyśmy*, voyant *widząc*, vûs *widziany*.

Voiturer, faire voiture, *Zwozić towary, furmánić.*

Voler. *Látáć, ptaki łowić, rozbijać, kraść.*

Volter, voltiger. *Látać, biegać od mieysca do mieysca.*

Vomir. *Zrzucać. niezdrowym być.*

Vouloir. *Chcieć, pragnąć.* je veux, tu veus, il veut, *chcę, chcesz, chce*, nous voulons, vous voulez, ils veulent, *chcemy, chcecie, chcą*, je voulois *chciałem*, nous voulions *chcieliśmy*, je voulus, j' ai voulu, *chciałem*; nous voulûmes, nous avons voulu, *chcieliśmy*; je voudrai *zechcę*, nous voudrons, *zechcemy*; veville, qu' il veville, *chciey*,

niech

niech chce, voulons, voulez, qu' ils veuillent, *chciejmy*, *chciejcie*, *niech chcą*; je veuille, *obym chciał*, nous voulions, *obyśmy chcieli*, je voulûsse *chciałbym*, nous voulûssions *chcielibyśmy*, je voudrois, *chciałbym*, nous voudrions *chcielibyśmy*, voulant *chcąc*, voulu *chciany*.

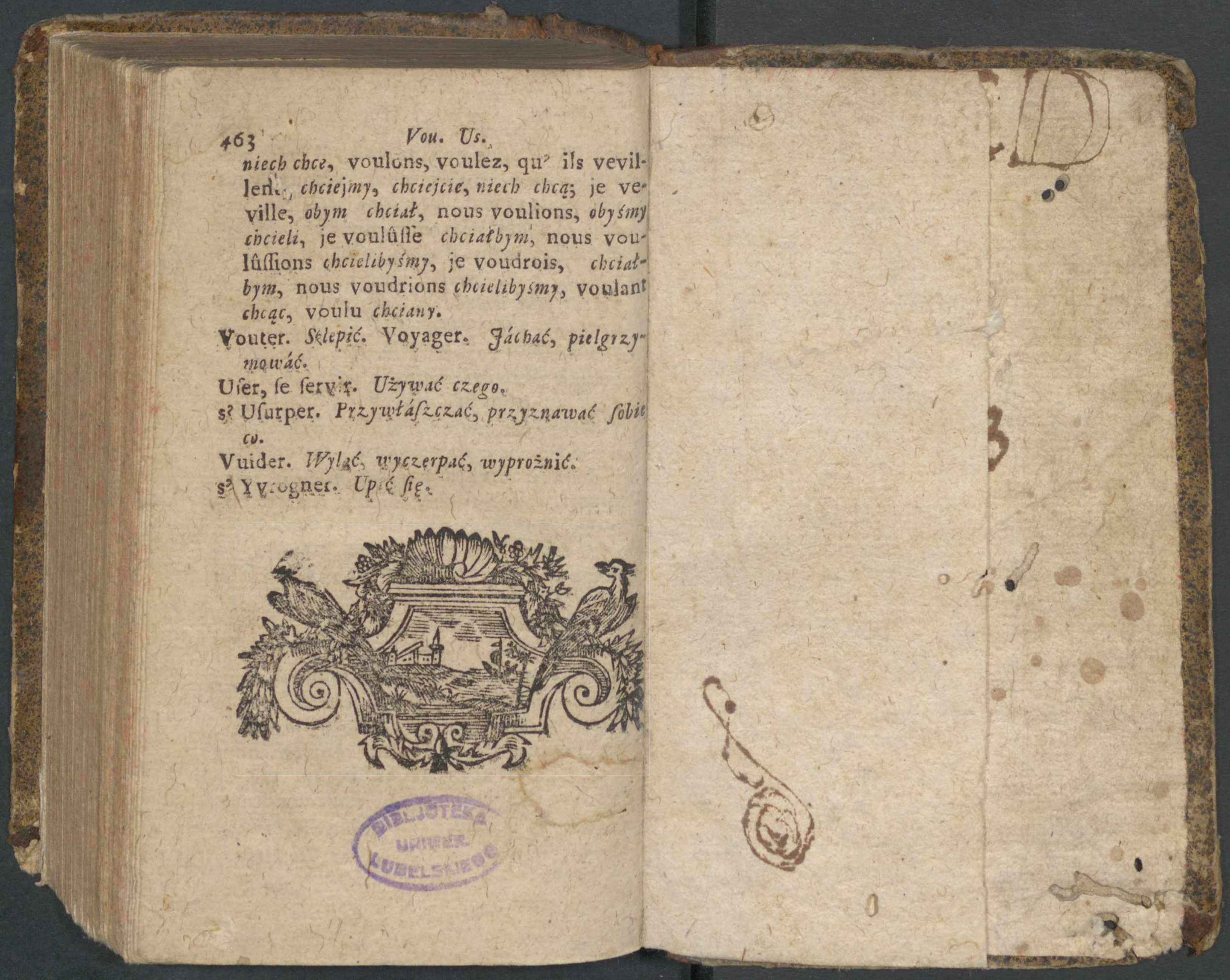
Vouter. *Sklepić*. Voyager. *Jáchać, pielgrzymować*.

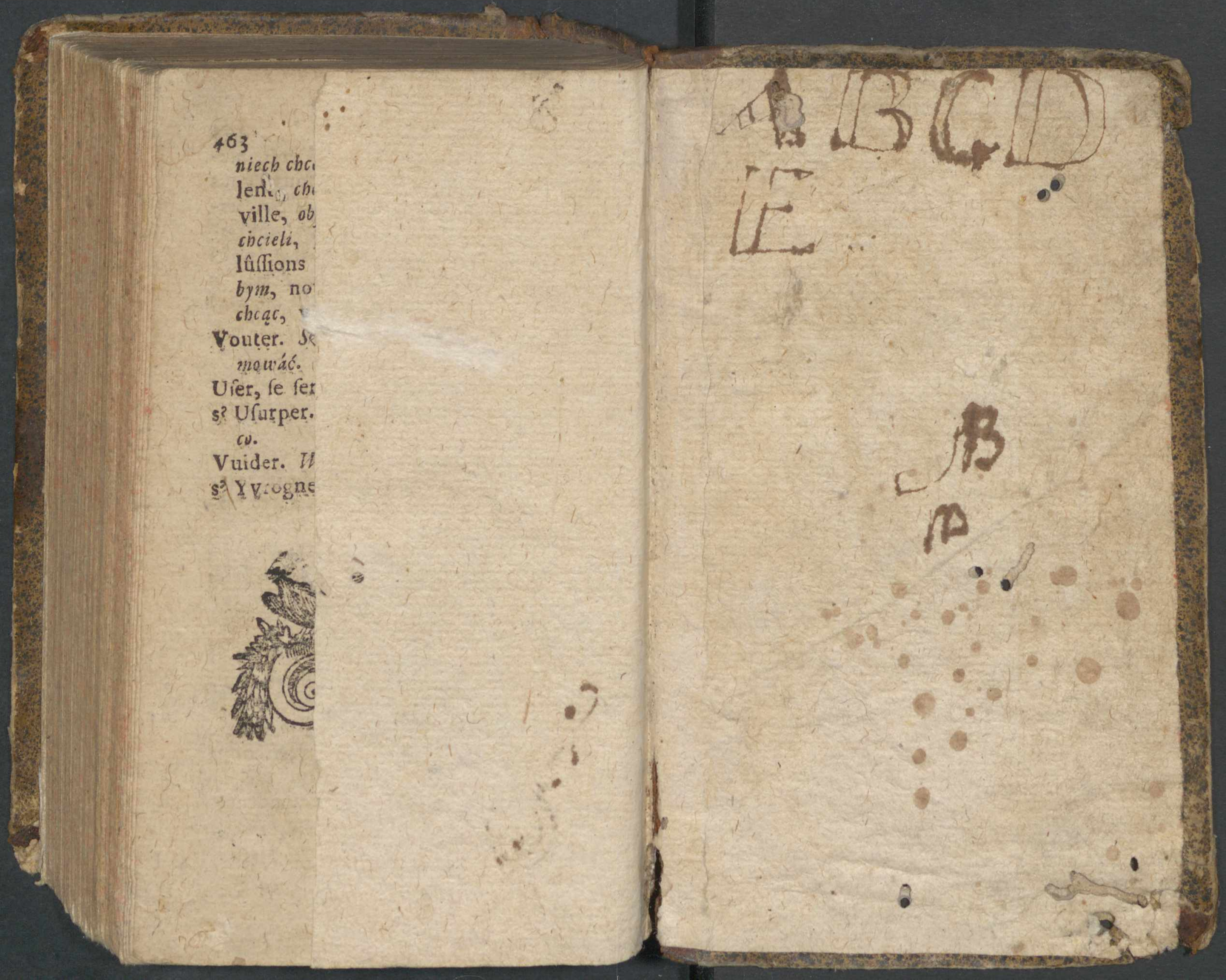
User, se servir. *Używać czego*.

s' Usurper. *Przywłaszczać, przyznawać sobie co*.

Vuider. *Wylać, wyczerpać, wyprożnić*.

s' Yvrogner. *Upić się*.

niech chc
lenie, ch
ville, ob
chcieli,
lûssions
bym, no
chcąc,
Vouter. S
mowáć.
User, se ser
s? Usurper.
co.
Vuider. W
s? Yvrogne

